GENÇ YETİŞKİNLERİN ROMANTİK İLİŞKİ KALİTELERİNİ YORDAMADA, RETROSPEKTİF BABA ALGILARI VE DUYGU DÜZENLEME STİLLERİNİN İNCELENMESİ: BAĞLANMA KURAMI PERSPEKTİFİNDEN BİR ARAŞTIRMA

Fazilet Eda Yılmaz Olcay
151151107

DOKTORA TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalının
Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Doç. Dr. Makbule Kalı Soyer

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Haziran, 2022

GENÇ YETİŞKİNLERİN ROMANTİK İLİŞKİ KALİTELERİNİ YORDAMADA, RETROSPEKTİF BABA ALGILARI VE DUYGU DÜZENLEME STİLLERİNİN İNCELENMESİ: BAĞLANMA KURAMI PERSPEKTİFİNDEN BİR ARAŞTIRMA

Fazilet Eda Yılmaz Olcay
151151107
Orcid: 0000-0002-0524-2792

DOKTORA TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalının
Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Doç. Dr. Makbule Kalı Soyer

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Haziran, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren ve sonsuz desteğini aldığım danışmanın Doç. Dr. Makbule KALI SOYER'e sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma sürecimde kendi birikiminiz ile bana sunmuş olduğunuz desteğiniz, ilginiz, sabrınız ve anlayışınız için size ne kadar teşekkür etsem az kalır.

Doktora eğitimi sürecinde bilgileriyle yol gösteren ve desteğini sürekli hissettiğim, aynı zamanda Tez İzleme Komitemde yer almayı kabul eden ve bilgi ve önerileri ile teze katkıda bulunan Doç. Dr. Müge AKBAĞ'a ve Doç. Dr. Ferzan CURUN'a çok teşekkürler.

Çalışma sürecinde yaşadığım zorlukların üstesinden gelmeme katkıda bulunan sevgili arkadaşlarım Demet ÖZCAN GÜZGÜN, Hatice TANIK, Burak ŞAHİN ve Elif ŞAHİN'e teşekkür ederim. Varlığınız herşeyi kolaylaştırıyor.

Hayatım boyunca desteğini sürekli hissettiğim ve bana her konuda güvenen sevgili Eşim Suphan OLCAY'a ve Aileme sonsuz teşekkürler. Çalışmamdaki en büyük motivasyon kaynağım olan canım Kızım Vera'ma sonsuz teşekkürler. Yaşamımda yer aldığınız için çok mutluyum, iyi ki varsınız.

Fazilet Eda YILMAZ OLCAY

Haziran, 2022

ÖZ

GENÇ YETİŞKİNLERİN ROMANTİK İLİŞKİ KALİTELERİNİ YORDAMADA, RETROSPEKTİF BABA ALGILARI VE DUYGU DÜZENLEME STİLLERİNİN İNCELENMESİ: BAĞLANMA KURAMI PERSPEKTİFİNDEN BİR ARAŞTIRMA

Fazilet Eda Yılmaz Olcay
Doktora Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Doç. Dr. Makbule Kalı Soyer
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesidir. Genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesini yordamak için bağımsız değişken olarak retrospektif baba algısı ve aracı değişken olarak duygu düzenleme becerisi incelenmiştir. Araştırmanın modeli çok faktörlü karmaşık yordayıcı kolerasyonel desendir. Araştırmanın çalışma grubu 21-35 yaş aralığında bulunan 392 genç yetişkinden oluşmaktadır. Araştırma grubunu oluşan katılımcıların %50,5'si MEB'e bağlı öğretmeniken, %33,2'si özel şirket çalışanı ve %16,3'ü üniversite öğrencisidir. Araştırmada katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Baba Katılım Ölçeği, Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği, Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği, Duygu Stilleri Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada verilerin analizi AMOS Programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile yapılmıştır. Yapılan YEM analizi sonucunda retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasında, duyguları ayarlama becerisinin aracı rolüne dair modelin uyum indekslerinin iyi olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, retrospektif baba algısının, romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu (β=*.23*), retrospektif baba algısının, duyguları ayarlama becerisi üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu (β=*.24*) ve duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin anlamlı olduğu (β=*.32*) tespit edilmiştir. Araştırmada son olarak duyguları ayarlama becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde kısmi aracılık etkisi olduğu (β=.059) sonucu elde edilmiştir. Sonuçlar alanyazındaki araştırmalar ve kuramsal bilgiler doğrultusunda karşılaştırılarak tartışılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Bağlanma, Duygu düzenleme, Retrospektif Baba Algısı, Romantik İlişki Kalitesi.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN RETROSPECTIVE FATHER PERCEPTION AND EMOTION REGULATION IN TERMS OF PREDICTING YOUNG ADULTS' ROMANTIC RELATIONSHIP QUALITY: ATTACHMENT-BASED STUDY

Fazilet Eda Yılmaz Olcay
PhD
Psychology Department Programme
Psychology (Devolopmental Psychology) Doctoral Program
Thesis Advisor: Doç. Dr. Makbule Kalı Soyer
Maltepe University Graduate Education İnstitute, 2022

This study aims to examine retrospectively father perceptions and emotion regulation style in predicting the romantic relationship quality of young adults. In the study, to predict the romantic relationship quality of young adults, retrospective father perception as an independent variable and emotion regulation style as a mediating variable were examined, and a model of the research is the multi-factor complex predictive correlational design. The study group of the research consists of 392 young adults between the ages of 21-35. 50.5% of the participants in the research group are teachers affiliated with the Ministry of National Education, 33.2% are private company employees, and 16.3% are university students. The Personal Information Form, Father Participation Scale, Father Emotional Intimacy Scale, Father Care, Attachment Styles Scale, Emotion Styles Scale, and Relationship Satisfaction Scale were applied to the participants to test the research model. The data analysis in the research was made with Structural Equation Modeling (SEM) using the AMOS Program. As a result of the SEM analysis, it was determined that the fit indexes of the model on the mediating role of the ability to regulate emotions between the retrospective father perception and the quality of the romantic relationship were well. According to the research findings, retrospective father perception has a significant direct effect on romantic relationship quality (β=.23), also has a significant direct effect on emotion regulation ability (β=.24), and emotion regulation skill has a significant direct effect on romantic relationship quality (β=.32). Finally, it was concluded that the emotion regulation skills have a partial mediation effect (β=.059) on retrospective father perception and romantic relationship quality. The results were discussed and compared in line with the studies in the literature and theoretical information, and suggestions were made for practitioners and researchers according to the findings.

Keywords: Young Adult, Attachment, Emotion regulation, Retrospective Perception of Father, Romantic Relationship Quality.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **ii**
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ..... **iii**
TEŞEKKÜR ..... **iv**
ÖZ ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiii**
KISALTMALAR ..... **xiv**
ÖZGEÇMİŞ ..... **xv**
Tanıdığım en iyi iki babaya, ... **xvii**
BÖLÜM 1. GİRİŞ **1**
1.1 Problem 1
1.2 Amaç 7
1.2.1 Araştırmanın Denenceleri 7
1.2.1.1 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Denenceler 7
1.2.1.2 Yapısal Eşitlik Modeline Yönelik Denenceler 8
1.3. Önem 10
1.4. Varsayımlar 12
1.5. Sınırlılıklar 12
BÖLÜM 2. KURAMSAL YAPI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **14**
2.1. Bağlanma Kuramı 14
2.1.1 İçsel Çalışan Modellerve Bağlanmanın Yetişkin Yaşamına Aktarılması 17
2.1.2 Bağlanma Stilleri 18
2.1.3 Yetişkin Bağlanma Stilleri 19
2.1.4 Yetişkin Bağlanma Stillerini Etkileyen Faktörler 23
2.2 Retrospektif Baba Algısı 23
2.2.1 Babalık Kavramına Genel Bakış 24
2.2.2 Babalığın Tarihsel Süreçteki Değişimi 25
2.2.3 Baba Çocuk İlişkisi 26
2.2.4 Babalar Çocuklarına Annelerden Farklı Olarak Ne Yaparlar? 28
2.2.5 Retrospektif Baba Algısı Kavramının Oluşturulması 30
2.2.5.1 Baba Katılımı 32

2.2.5.2 Baba Duygusal Yakınlığı 36
2.2.5.3 Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri 37
2.2.6 İlgili Araştırmalar 44
2.3 Romantik İlişki Kalitesi 48
2.3.1 Genç Yetişkinler ve Romantik İlişkiler 49
2.3.2 Romantik İlişkilerin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Açıklanması 51
2.3.3 Romantik İlişkilerin Kalitesi 53
2.3.4 Retrospektif Baba Algısının Romantik İlişkiler Üzerindeki Etkisi 55
2.3.5 Romantik İlişkilerin Kalitesinin Ölçülmesi 58
2.3.6 İlgili Araştırmalar 58
2.4 Duygu Düzenleme 61
2.4.1 Duygu Düzenlemenin Tanımlanması 61
2.4.2 Duygu Düzenlemenin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Açıklanması 62
2.4.3 Retrospektif Baba Algısının Duygu Düzenleme Üzerindeki Etkisi 66
2.4.4 Duygu Düzenlemenin Romantik İlişki Kalitesi Üzerindeki Etkisi 69
2.4.5 İlgili Araştırmalar 70
BÖLÜM 3. YÖNTEM 74
3.1 Araştırma Modeli 74
3.2 Araştırma Grubu 74
3.3 Veriler ve Toplanması 78
3.3.1 Veri Toplama Araçları 79
3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu 79
3.3.1.2 Baba Katılım Ölçeği (BKÖ) 79
3.3.1.3 Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği (BDYÖ) 80
3.3.1.4 BabaBakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (BBSÖ) 81
3.3.1.5 Duygu Stilleri Ölçeği (DSÖ) 88
3.3.1.6 İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ) 88
3.3.2 Verilerin Toplanması 89
3.4 Verilerin Çözümlenmesi 90
BÖLÜM 4. BULGULAR 93
4.1 Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Betimsel İstatistikler 93
4.2 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Yapılan Analizlere Yönelik Bulgular 96
4.2.1 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: 96

4.2.2 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: 99
4.2.3 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: 100
4.2.4 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: 101
4.2.5 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: .. 105
4.2.6 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular: 106
4.3 Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Bulgular 107
4.3.1 YEM Analizinin Önkoşulu Değişkenler Arası İlişkilerin İncelenmesi 107
4.3.2 Hipotez Model 108
4.3.3 Ölçüm Modeli 109
4.3.4 Yapısal Modelin Test Edilmesine Yönelik Bulgular 110
4.3.4.1 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Değişkenler Arasındaki Doğrudan Etkiye Yönelik Bulgular: 110
4.3.4.2 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracılık Etkisine Yönelik Bulgular:..... 113
BÖLÜM 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 117
5.1 Tartışma ve Yorum 117
5.1.1 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Yapılan Analizlere Yönelik Bulguların Tartışılması 117
5.1.1.1 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 117
5.1.1.2 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:..... 119
5.1.1.3 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 120
5.1.1.4 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:..... 121
5.1.1.5 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 122
5.1.1.6 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 123
5.2 Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Bulguların Tartışılması:..... 124

5.2.1 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Değişkenler Arasındaki Doğrudan Etkiye Yönelik Bulguların Tartışılması: 124
5.2.1.1 “Retrospektif Baba Algısı, Romantik İlişki Kalitesini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır” Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 124
5.2.1.2 "Retrospektif Baba Algısı, Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 127
5.2.1.3 "Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Romantik İlişki Kalitesini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 131
5.2.2 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracılık Etkisine Yönelik Bulguların Tartışılması: 132
5.2.2.1 "Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisinin Retrospektif Baba Algısı ve Romantik İlişki Kalitesi Üzerinde Aracılık Etkisi Bulunmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması: 133
SONUÇ ve ÖNERİLER..... 136
EKLER..... 141
KAYNAKÇA 149

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcı Genç Yetişkinlerin Dağılımı 76
Tablo 2. Yaş Değişkeni İçin Betimsel Değerler 77
Tablo 3. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 77
Tablo 4. Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 77
Tablo 5. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri 78
Tablo 6. BBSÖ Dilsel Eşitlik Bulguları 83
Tablo 7. 9 Maddelik Türkçe Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin (BBSÖ) Uyum İyiliğine Yönelik Değerleri 84
Tablo 8. BBSÖ Alt Boyutları ile ABBÖ Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları 86
Tablo 9. 9-Maddelik BBSÖ'nin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları 87
Tablo 10. YEM Analizinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri 91
Tablo 11. Baba Katılım Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler 93
Tablo 12. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler 94
Tablo 13. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler 94
Tablo 14. Duygu Stilleri Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler 95
Tablo 15. İlişki Doyumu Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler 95
Tablo 16. Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları 97
Tablo 17. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları 98
Tablo 18. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları 99
Tablo 19. Duyguları Ayarlama Altölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları 100

Tablo 20. İlişki Doyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları 100
Tablo 21. Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 102
Tablo 22. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları 103
Tablo 23. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan (ANOVA) Sonuçları 104
Tablo 24. Duyguları Ayarlama Altölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları 105
Tablo 25. İlişki Doyumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları 106
Tablo 26. Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları 107
Tablo 27. Değişkenler Arasındaki Basit Etkilere İlişkin Sonuçlar 113
Tablo 28. Retrospektif Baba Algısının Romantik İlişkiler Kalitesi Üzerindeki Etkisinde Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracı Rolüne İlişkin Sonuçlar 115

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Romantik İlişki Kalitesi Modeli 9
Şekil 2. Gelişimsel Evreler ve Değişen Bağlanama Figürleri (Hazan ve Shaver, 1994)'den uyarlanmıştır 17
Şekil 3. Richard Bowlby Tarafından Önerilen Birincil Bağlanma Figürleri. 41
Şekil 4. 9 Maddelik BBSÖ'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları 85
Şekil 5. Hipotez Model 108
Şekil 6.Ölçüm Modeline İlişkin Standartize Edilmiş Yol Katsayıları 109
Şekil 7. Retrospektif Baba Algısı İle Romantik İlişki Kalitesi Arasındaki Doğrudan İlişki 111
Şekil 8. Retrospektif Baba Algısı İle Duyguları Ayarlama, Duyguları Ayarlama İle Romantik İlişki Kalitesi Arasındaki Doğrudan İlişki 112
Şekil 9. Retrospektif Baba Algısı ile Romantik İlişkiler Kalitesi Arasındaki Duyguları Ayarlamanın Aracı Rolüne İlişkin Test Edilen Model 114

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

YEM: Yapısal Eşitlik Modeli

BBSÖ: Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÖZGEÇMİŞ

Fazilet Eda Yılmaz Olcay
Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim Dalı*
Y.Ls.	*2014*	*Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı*
Ls.	*2006*	*Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı*
Lise	*2000*	*Aksaray Hazım Kulak Anadolu Lisesi*

İş/İstihdam

Yıl Görev
2019- Rehber Öğretmen, İstanbul/Tuzla Vala Gedik Özel Eğitim Meslek Okulu
2007 -Rehber Öğretmen. Mersin/Silifke Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl Kurum
2019 - Üye: Türk PDR Derneği

Yayınlar ve Diğer Bilimsel Faaliyetler

Kitaplar

Yılmaz, F.E. (2014). *Aşk oyunları, çift terapisi ve cinsel terapiyi bütünleştiren egzersizler*, Nobel Akademisyen Yayınevi.

Yılmaz, F.E. (2015). *Engellilerde cinsel gelişim ve cinsel eğitim programları*, Nobel Akademisyen Yayınevi.

Yılmaz, F.E. (2017).*Kriz danışmanlığı*.(2.Bölüm), "Okulda intihara müdahale klavuzu", (5. Baskı) PEGEM Yayınları.

Yılmaz, F.E. (2018). *Yas danışmanlığı*, (7. Bölüm), "Okulda ölüm ve yas durumlarında müdahale klavuzu" (2. Baskı) Anı Yayıncılık.

Yayımlanmış Makale

Yılmaz, F.E., Topaloğlu, G., ve Akyüzlüer, M. (2014). Otizmli çocuklarda grupla yapılan müzik etkinliğinin çocukların sosyal beceri düzeyine etkisinin betimlenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *3* (1), 252-276.

Yılmaz F.E. ve Topaloğlu, G. (2015). Boşanmış ailelerde anne ile yaşayan 9-12 yaş arası çocukların baba imajına ilişkin görüşlerininbetimlenmesi, *Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 4(2), 51-74.

Yılmaz-Olcay, F.E. ve Soyer, M. (2022). Yetişkinler için babaya bağlanma ölçeğinin türkçeye uyarlaması, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(127), 403-423

Bildiri ve Sunumlar

Yılmaz, F.E. (2012). Boşanma sonrası tek ebeveynle yaşayan 7-12 yaş çocuklarının aile tanımlarının incelenmesi, *III. Okul Öncesinden İlköğretime Farklı Uygulamalar Sempozyumu*, Sözlü Bildiri.

Yılmaz, F.E. (2014). Otizmli çocuklarda grupla yapılan müzik etkinliğinin çocukların sosyal beceri düzeyine etkisinin betimlenmesi, *ULOK*. Poster sunumu.

Yılmaz, F.E. ve Soyer, M. (2015). Evli çiftlerin ego durumları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.*13. Ulusal PDR Kongresi.* Sözlü Sunum, Yayınlanmış Bildiri.

Yılmaz, F.E. ve Özcan D. (2016). Krize müdahale uygulama programının etkililiğinin incelenmesi, *14. Ulusal PDR Kongresi*, Sözlü Sunum, Yayınlanmış Bildiri.

Yılmaz, F.E. (2016). Çocuklarda cinsel gelişim ve cinsel gelişim programları, *Maltepe Üniversitesi Ergenlikte Bedensel Gelişim ve Sorunları Sempozyumu*, Sözlü Sunum.

Yılmaz-Olcay, F.E.ve Toptaş B. (2018). Engelli çocuğa sahip velilerin yaşam doyumları ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *X. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi,* Sözlü Sunum, Yayınlanmış Bildiri.

Yılmaz-Olcay, F.E. ve Soyer, M. (2021).Yetişkinler için babaya bağlanma ölçeğinin türkçeye uyarlaması.*22. Uluslararası PDR Kongresi.* Sözlü Sunum, Yayınlanmış Bildiri.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Yılmaz, F.E. (2014). *Evli çiftlerin ego durumları ve evlilik uyumları ile çocuklarının okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*[Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi

Tanıdığım en iyi iki babaya,

Babam ve Eşime...

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Çocuk büyürken insanlar bir babanın çocuğuna ne dediğini işitmeyebilirler, fakat bu gelecek nesiller tarafından kesinlikle işitilecektir (Stewart, 1994).

1.1 Problem

İnsan hayatını gelişim dönemlerine ayırarak, inceleyen önemli kuramcılarından biri olan Erikson, gelişimi sekiz kritik dönemde ele almaktadır. Genç yetişkinliği bu sekiz dönemin altıncısı olarak tanımlayan Erikson bu evreyi "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" dönemi olarak adlandırır. 18-35 yaş aralığını kapsayan genç yetişkinlik dönemi insan hayatındaki dönüm noktalarından biridir ve bu dönemde bireyin en önemli gelişimsel görevi yakın ilişki yaşantılarıdır (Erikson, 2018). Birey bu dönemde gelişimsel olarak çevresindeki insanlarla ilişki kurmak için hazırdır. Sevgi, dostluk ve romantik ilişkiler bu dönemde daha da önem kazanır. Erikson'a göre genç yetişkinlik ilişkiler kurularak yakınlık ve bağlılık ihtiyaçlarının karşılandığı bir dönem olmakla beraber, yakınlık kurulmadığı zaman, ilişkilerin yüzeysel kalmasıyla yalnızlık hissedildiği de bir dönemdir (Baltacıoğlu, 2016; Ericson, 1968; Plotnik, 2009).

Genç yetişkinlerin en önemli gelişimsel görevlerinden olan romantik ilişkiler söz konusu olduğunda alanyazında çok kullanılan ve en sık karşımıza kuramın bağlanma kuramı olduğu görülmektedir. Ebeveynlerle kurulan geçmiş ilişkileri ve bu ilişkilerin bireyin gelecek yaşamına yansımalarını açıklayan kuram, genç yetişkinlerin bireysel farklılıklarının ve işlevselliğinin anlaşılması için de çerçeve sunmaktadır(Bowlby, 1982; Mikulincer ve Shaver, 2007). Kuramda bağlanma kavramının "*bireyin yaşamı boyunca başka bir insana karşı yakınlık arama, anlamlı ilişkiler ve duygusal bağlar geliştirme yeteneği*" olarak tanımlanması yakın ilişkileri ve romantik ilişkileri anlamak için sıklıkla kullanılmasında önemli bir faktördür (Bobwly, 1980; Cochran, 2018; Hepper ve Carnelley, 2012). Bağlanma kuramına göre geçmişte birincil bakım veren ebeveynler ile yaşanan deneyimler içselleştirilerek içsel çalışan modeller oluşturulur. Birey geçmişte oluşturduğu bu içsel çalışan modeller aracılığıyla aynı zamanda bağlanma stillerini ve gelecekte kuracağı ilişki sisteminin temelini oluşturur (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Bowlby (1980), çocukluk döneminde oluşan bu içsel çalışma modellerinin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de sürdürüldüğünü söylemektedir. Bireyin kendine ve başkalarına ilişkin inançlarından oluşan içsel çalışan modeller, onların yetişkinlik döneminde kurdukları romantik ilişkilerin şekillenmesinde de kritik bir öneme sahiptir (Collins ve Read, 1990; Hazan ve Shaver, 1994; Hazan ve Zeifman, 1994; Mikulincer ve Shaver, 2019). Bu açıdan romantik ilişkilerin kalitesine etki eden faktörleri değerlendirmeye yönelik bir model sunmak için tasarlanmış bu araştırma, bağlanma kuramı perspektifi temel alınarak yürütülmüştür.

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerle en çok ilişkilendirilen değişkenlerin bağlanma stilleri, ebeveynlerle geçmişte kurulan ilişkinin niteliği, çocukluk yaralanmaları, algılanan ebeveynlik stilleri gibi ebeveynlerle ilişkileri temel alan değişkenler olduğu görülmektedir (Cowan, Cowan ve Pearson, 1992; Feeney ve Collins 2019; Gizir, 2012; Sarı, 2008; Towler ve Stuhlmacher, 2013). Bu değişkenler ebeveynlerle çocuklukta kurulan ilişkinin romantik ilişkilerdeki önemini ve ana-babalık davranışlarının gelecek nesillerin şekillendirilmesi üzerindeki etkisini göstermektedir. Ancak, çocuğun ebeveyniyle kurduğu ilişkiyi inceleyen araştırmaların çoğu ebeveyn olarak sadece anneyi ele alıp değerlendirmektedir (Bahadır, 2006; Beckmeyer ve Cromwell, 2019; Ducharme, Doyle ve Markiewicz, 2002; Maccoby ve Martin, 1983; Paquette, Bolte, Turcotte, Dubeau ve Bouchard, 2000; Sümer, 2017; Terzi, 2014; Tutarel, Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006; Uyar, 2019). Oysa Reaburn (2014), babalar ve çocukların birbirleri üzerindeki etkilerini göz ardı etmenin bireyin gelişimi hakkında eksik bir bakış açısı yarattığını söylemektedir. Bu görmezden gelişi ilk sorgulayan kişilerden olan Lamb (2004) ise çalışmalarında çocukların annelerine bağlandıkları gibi babalarına da bağlandıklarını ortaya koymuştur. Daha sonra yapılan çalışmalarda anneye bağlanmanın yanı sıra, babaya bağlanmanın yarattığı etkiler de tespit edilmeye başlanmıştır (Bretherton, 2014; Freeman ve Almond, 2010; Wiseman, Mayseless ve Sharabany, 2006). Ancak alanyazındaki bu araştırmalarda babayla bağlanma konusunda çoğunlukla erken ve orta çocukluk dönemine, daha sonra ergenlik dönemine (Bronte-Tinkew ve Mooreve-Carrano, 2006) odaklanıldığı, konuyla ilgili genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemini kapsayan çalışmaların ise diğer dönemlere kıyasla az sayıda olduğu dikkat çekmektedir (Amato, 1994; Aquilino, 1997; Schwartz ve Finley, 2006). Ayrıca, yapılan araştırmaların çoğunda yaygın olarak çocuğun babasıyla

ilişkisinin bulunduğu gelişim dönemindeki etkilerin incelendiği, baba-çocuk ilişkisinin gelecek yaşamdaki sonuçlarına yer verilmediği de görülmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında genç yetişkinlik, baba-çocuk ilişkisinin sonuçlarının ortaya koyulması ve bu ilişkinin romantik ilişkilere etkisinin irdelenmesi açısından diğer gelişim dönemlerinin gerisinde kalan bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Erkut, Szalacha ve Coll, 2005; Lamb, 2004). Oysa baba-çocuk ilişkisi yaşam boyu iz bırakan, doğrudan etkileşimde bulunulmayan yetişkinlik gibi yaşam dönemlerinde bile kişinin hayatında etkili olan bir ilişkidir. Genç yetişkinler, içinde bulundukları dönemde doğrudan babalarıyla etkileşimde bulunmasalar bile ilişkilerini ve kişiliklerini şekillendirmede bu ilişkinin etkisindedirler (Akdağ, 2017; Karre, 2105; Yörükan, 2011). Bu araştırma genç yetişkinlik dönemini incelerken bugünü anlamada, geçmişin etkilerini araştırmanın önemli olduğu gerekçesiyle retrospektif modelde tasarlanmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan ve romantik ilişkilerin kalitesini anlamada etkili olduğu düşünülen "retrospektif baba algısı" bireyin dünyaya geldiği andan itibaren babayla kurduğu ilişki sonucunda yıllar içinde şekillenen bir kavramdır. Bağlanma kuramına göre bireyin baba algısı, bağlanma süreçleri üzerinden kurulan duygulanımsal bağ aracılığı ile oluşmaktadır. Bu bağ birçok araştırmada babanın çocuğun hayatına katılım şekli, babanın ilişkide duygusal ve fiziksel olarak var olma durumu ve babanın çocuğa karşı tutumlarıyla değerlendirilmektedir (Collins ve Read, 1991; Hazan ve Shaver, 1987). Araştırma bu bakış açısıyla, babaya dair yıllar içinde birçok faktörden etkilenerek oluşturulan bu algıyı tek bir değişkenle ölçmenin yeterli olmayacağı gerekçesiyle üç değişken üzerinde yapılandırılmıştır. Bu amaçla öncelikle, alanyazındaki bireylerin retrospektif baba algılarını yapılandırmalarında etkili olan faktörleri inceleyen birçok babalık araştırması gözden geçirilmiştir. (Feeney ve Collins, 2000; Finley, 1998; Finley ve Schwartz, 2006). Bu tarama çalışması sonucunda baba-çocuk ilişkisini değerlendiren araştırmalarda en çok incelenen kavramların; "baba katılımı, babayla bağlanma, baba ebeveynlik stilleri, besleyici babalık, baba varlığı ve baba duyarlılığı" olduğu görülmüştür (Duran, 2019; Galovan, Holmes, Schramm ve Lee, 2014; Karadeniz, 2019; Peterson, 2007; Wessels ve Lesch, 2014).

Babayla yapılan çalışmalarda ele alınan değişkenler göz önüne alınarak geçmişe dönük baba algısı kavramını ölçmek için üç değişken belirlenmiştir. Belirlenen ilk

değişken, babanın çocuğun hayatına katılımının nasıl algılandığını ortaya koyan "baba katılım" boyutudur. İkinci değişken babayla kurulan ilişkinin duygusal boyutunu değerlendiren "baba duygusal yakınlığı" boyutu ve son değişken babanın bakım verme stilinin ve babayla olan bağlanma stilinin nasıl algılandığının ortaya koyulduğu "baba bakım verme ve bağlanma stilleri" boyutudur. Retrospektif baba algısı kavramını oluşturan değişkenlerden ilki olan "baba katılımı" alanyazındaki babalık araştırmalarında en sık incelenen kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Baba katılımı genel olarak, babanın çocuğun hayatında var olması, çocuğuna bakım vermesi, ona maddi destek sağlaması, sıcaklık ve yakınlık göstermesi gibi birçok katılım alanını kapsayan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Downer, Campos, McWayne ve Gartner, 2008). Araştırmada retrospektif baba algısı kavramının oluşturulmasına yönelik olarak belirlenen kavramlardan ikincisi babanın duygusal olarak nasıl algılandığının ortaya koyulduğu "baba duygusal yakınlığı" boyutudur. Retrospektif baba algısının oluşmasında önemli bir etkisi olduğu düşünülen baba duygusal yakınlığı, babanın çocuğa karşı ne ölçüde duygusal destek ve yakınlık sağladığını ve çocuğun hayatında duygusal olarak babanın ne kadar var olduğunu göstermektedir. Araştırmada retrospektif baba algısının ölçülmesine yönelik olarak belirlenen kavramlardan üçüncüsü ise, "baba bakım verme ve bağlanma stilleri" boyutudur. Özellikle baba bakım verme ve bağlanma stilleri boyutunun retrospektif baba algısı kavramı kapsamında ele alınma nedeni ise, bebeklik döneminde çocuğun ebeveynlerinin tutum ve davranışlarındaki sürekliliğin, çocuğun bağlanma örüntülerindeki sürekliliği de belirlemesidir (Solomon, 1999; Zimmermann ve Becker-Stoll, 2002). Bu üç boyuttaki değişkenlerin hepsinin bir araya gelerek babaya ilişkin genel bir algı oluşturduğu ve bu retrospektif algının bireyin yetişkin yaşamındaki romantik ilişkileri etkilediği savı bu araştırmanın çıkış noktalarından biri olmuştur.

Bu araştırmada ele alınan diğer bir değişken, duygu düzenleme stilleridir. Duygu düzenleme stilleri araştırma modelinde retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasında aracı değişken olarak ele alınmıştır. Duygu düzenleme stilleri her birey için duygularını nasıl deneyimlediği ve yönettiğine göre farklılaşan duygu düzenleme eğilimlerini ifade eden bireysel bir değişkendir (Hofmann ve Kashdan, 2009). Duygu düzenleme stilleri, duyguların duyarlılığı ve düzenlenmesindeki bireyler arası farklılıklardan kaynaklanmaktadır (Davidson 1998). Bu bireysel farklılıkların kökenini anlamak duygu düzenleme stillerinin oluşumunda etkili olan faktörleri ortaya koymak

için önemlidir. Bağlanma kuramı bu kapsamda bize duygu düzenleme stilleri ile ilgili etkili bir çerçeve sunmaktadır. Bu sebepledir ki pek çok araştırma bağlanma kuramını bir duygu düzenleme kuramı olarak ele alarak değerlendirmektedir (Meredith, Strong ve Feeney, 2007; Thompson ve Mayer, 2007). Duygu düzenleme, kişilerin hedeflerine ulaşmak için duygusal tepkilerini izleme, değerlendirme ve değiştirmede kullandıkları tüm stratejileri kapsamaktadır (Thompson, 1994). Duygu düzenleme kavramı bağlanma kuramı perspektifinden ele alındığında, bireyin stresli ve olumsuz duygusal durumlarla başa çıkma kapasitesi ve dolayısıyla duygularını yönetme becerisi birincil bağlanma figürüyle etkileşimine bağlanmaktadır. Bireylerin duygusal tepkilerini nasıl yönettikleri farklı bağlanma stillerine ve farklı içsel çalışan modellere sahip olmalarına göre birbirlerinden ayrılmaktadır (Carnelley, Pietromonaco ve Jaffe, 1994) bu durum duygu düzenlemedeki bireysel farklılıkları açığa çıkarmaktadır.

Bağlanma kuramı duygu düzenleme sürecini, çocuk büyüdükçe ebeveyn-çocuk ikili ilişkisi içinde geliştirilen duygu düzenleme stillerinin çocuk tarafından içselleştirildiğini ve diğer kişilerarası bağlamlara uygulandığını söyleyerek açıklamaktadır. Kuramda duygulanıma oldukça önem verilmekte ve içsel çalışan modellerin nihai amacı duygu düzenleme olarak görülmektedir (Cassidy, 1994). Ancak, kuramla ilgili yapılan araştırmalarda Bowbly'in bağlanma teorisini geliştirdiği ilk yıllarda babanın rolü ile ilgili detaylı bir görüşe sahip olmaması ve "bir çocuğun iki anneye ihtiyacı yoktur" şeklindeki yaklaşımı nedeniyle ebeveynle ilişkiler ve içsel çalışan modellerin oluşumu anne-çocuk ilişkisi temelinde ele alınmıştır. Kuramın daha çok birincil bağlanma figürü olarak anne ile ilişkiye odaklanması nedeniyle, bu kuramın temel alındığı araştırmaların çoğunda anne-çocuk ilişkisinin etkileri incelenmektedir. Ancak toplumsal değişimlerle birlikte değişen aile yapısında bağlanma süreci babaylada ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Böylece ebeveynlerin her ikisiyle de ilgili olan bakım verme ve birincil bağlanma figürü olma durumu babayla bağlanmanın duygu düzenleme araştırma konularına dâhil edilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Freeman, Newland ve Coyl, 2010).

Babayla kurulan ilişkinin bağlanma kuramı perspektifinden değerlendirildiği çalışmalarda, çocuğun güvende hissetmesini sağlayan anne-çocuk bağlanma ilişkisinin aksine, baba-çocuk ilişkisinin "aktivasyon" odaklı ele alındığı görülmektedir (Palmer,

1993). Yüksek kalite aktivasyon ilişkisinde çocuk fiziksel ve sosyal ortamdaki tehdit ve tuhaflıklarla başa çıkarak kendi yeteneğine güvenmeyi öğrenir. Aktivasyon terimi ayrıca duygusal uyarılmaya atıfta bulunur. Çocuğun yeni deneyimlere veya farklılıklara maruz kalması durumunda uyarılma mekanizmaları, onun sosyal yeterliliklerini geliştirmesini sağlar (Carson, Burks ve Parke, 1993; Paquette, 2004). Böylece anneler çocukların temel güvenliğini ve duygusallığını şekillendirmede daha güçlü bir rol oynarken, babalar çocuğun yeni zorluklara uyum sağlamalarında ve stresli durumlarda duygularını yönetmelerinde önemli rol üstlenir (Amato, 1986; Biller, 1993; Biller ve Solomon, 1986; Clarke-Stewart, 1978; Easterbrooks ve Goldberg, 1990; Radin, 1982). Yani, çocuklar her iki ebeveyniyle olan duygusal bağlarını yapılandırarak özerklik kazanır, stresli durumlarla baş etmeyi öğrenir, duygularını yönetir ve bireyselleşerek yetişkin dünyasına girerler.

Güncel araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmalarda eski araştırmaların aksine, duygu düzenlemede kullanılan stillerin anneden çok babayla kurulan ilişkinin etkisinde olduğunu gösteren çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Bu araştırmaların bazılarında çocukla kurduğu aktivasyon ilişkisiyle onun duygu düzenleme becerisini geliştirmede babanın anneden daha büyük payı olduğu söylenmektedir (Cox, 1970; Gould, 1978; Troll ve Smith, 1976; White, Speisman ve Costos, 1983). Araştırmamızın çıkış noktalarından biri olan bu bulgular, araştırmada babayla kurulan ilişkinin etkisiyle şekillenen ve romantik ilişkilerin kalitesini belirlemede etkili olduğu düşünülen (Collins ve Read, 1990; Kobak ve Hazan, 1991; Simpson, 1990) duygu düzenleme becerisinin aracı değişken olarak ele alınıp incelenmesinin temel nedenlerinden biridir. Ayrıca, araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişki kalitesinin bir model kapsamında incelendiği çalışmada, bu kavramın olumlu yapısı nedeniyle, duygu düzenleme kavramının olumlu stiller üzerinden değerlendirilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece kaliteyi arttırmada olumlu duygu düzenleme becerisinin aracılığı ele alınmıştır.

Araştırmaya konu olan değişkenler, onların birbiriyle olan ilişkileri ve aralarındaki neden sonuç ilişkileri göz önüne alındığında bu çalışmada, bağlanma kuramının temel sayıltılarından olan geçmişin bugünümüzü belirlediği varsayımıyla, baba ile kurulan geçmiş ilişkiye odaklanarak, romantik ilişkilerin kalitesini incelemeyi

amaçlamıştır. Bu süreçte geçmişle gelecek arasında köprü niteliğinde olabileceği düşünülen duyguları ayarlama becerisi araştırmanın aracı değişkeni olarak belirlenmiş ve geçmiş baba algısının etkisiyle nasıl oluştuğu ve romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkisi irdelenmiştir.

Genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini etkileyen değişkenlerin ele alındığı bu araştırmanın problem cümlesi; "*Genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin bir etkisi var mıdır?"* şeklinde belirlenmiştir.

1.2 Amaç

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin incelenmesidir. Bu amaçla yapılan çalışmada romantik ilişkinin kalitesini yordamak için çok değişkenli bir model tasarlanmıştır. Çalışmada modelin test edilmesinden önce, modelde yer alan değişkenlerin cinsiyet ve baba eğitim durumuna göre farklılıkları incelenmiştir. Araştırmaya yönelik hipotezler ve araştırma modeli aşağıda sunulmuştur.

1.2.1 Araştırmanın Denenceleri

Araştırmanın denenceleri iki ana başlık halinde ayrılmış ve incelenmiştir. Öncelikle, modeldeki değişkenlerin demografik değişkenlere göre farklılığına yönelik denenceler, takibende yapısal eşitlik modelinin test edilmesine yönelik denenceler ele alınmıştır.

1.2.1.1 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Denenceler

1. Genç yetişkinlerin retrospektif baba algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

a. Genç yetişkinlerin baba katılım algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

b. Genç yetişkinlerin baba duygusal yakınlığı algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

c. Genç yetişkinlerin baba bakım verme ve bağlanma stilleri algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

2. Genç yetişkinlerin duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

3. Genç yetişkinlerin romantik ilişki kaliteleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

4. Genç yetişkinlerin retrospektif baba algıları, baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

a. Genç yetişkinlerin baba katılım algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

b. Genç yetişkinlerin baba duygusal yakınlığı algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

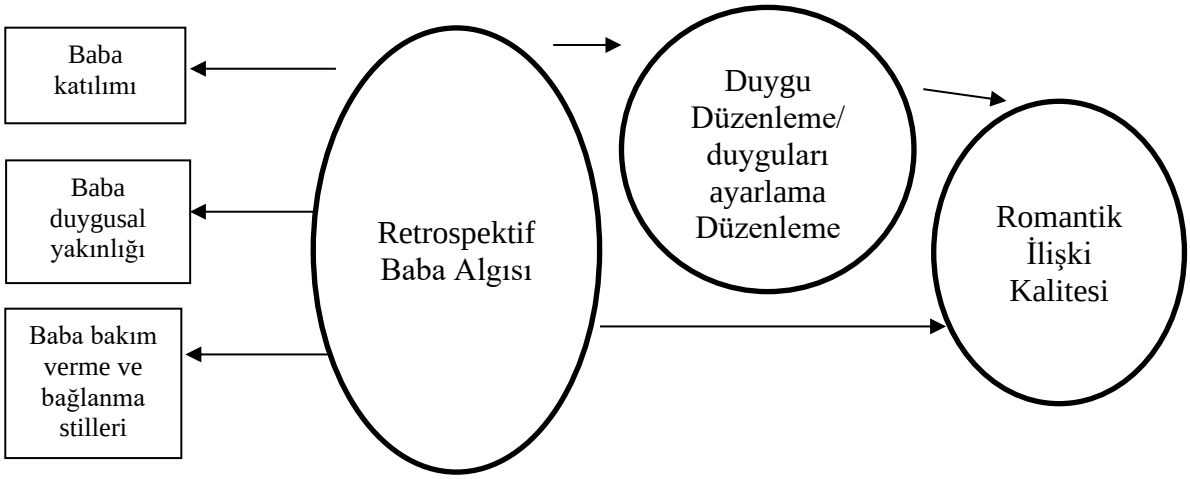
c. Genç yetişkinlerin baba bakım verme ve bağlanma stilleri algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

5. Genç yetişkinlerin duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

6. Genç yetişkinlerin romantik ilişki kaliteleri baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

1.2.1.2 Yapısal Eşitlik Modeline Yönelik Denenceler

Araştırmada romantik ilişkilerin kalitesini test etmeye yönelik olarak oluşturulan modeldeiçsel (bağımlı) değişken romantik ilişki kalitesi, dışsal (bağımsız) değişken ise retrospektif baba algısı ve aracı (mediator) değişken ise duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi olarak belirlenmiştir. Araştırma Modelinde tüm değişkenler Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. *Romantik İlişki Kalitesi Modeli*

1)Retrospektif baba algısının romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin test edilmesine yönelik denenceler:

- **a.** Retrospektif baba algısı romantik ilişki kalitesini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.
- **b.** Retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

2) Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin test edilmesine yönelik denence:

- **a.** Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi romantik ilişki kalitesini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

3) Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin aracılık etkisinin test edilmesine yönelik denence:

- **a.** Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde aracılık etkisi bulunmaktadır.

1.3. Önem

Alanyazındaki birçok araştırma, erken dönem ebeveynlerle geliştirilen bağlanma ilişkilerinin yaşamın ileri dönemlerdeki romantik ilişki kalitesini ne derece etkilediğini açığa çıkarıcı niteliktedir (Collins ve Read, 1990; Hazan ve Shaver, 1987; Holman ve Busby, 2011; Van Schaick ve Stolberg 2001). Ancak, romantik ilişki kalitesini açığaçıkarıcı çalışmalara bakıldığında iki değişken arasındaki korelasyonu inceler nitelikte olduğu görülmektedir (Beştav, 2007; Çetin,vd., 2016; Göçener, 2010; Shrivastava ve Burianova, 2014).Bu durum ilişki kalitesini belirleyen faktörleri açığa çıkarmakta elimizdeki bilgilerin yetersiz olduğu anlamını taşımaktadır, bu nedenle bir çok faktörü bir arada inceleyen araştırmalara ve bu faktörler arasındaki ilişkiyi açığa çıkaracak ileri araştırma yöntemlerinin kullanılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu araştırma genç yetişkinlerin hayatındaki en önemli gelişimsel görevlerden olan romantik ilişkilerin daha iyi anlaşılması ve romantik ilişkilerdeki kaliteyi etkileyen çoklu değişkenlerin bir arada incelenmesi için model sunan yenilikçi bir araştırma olması açısından önemlidir.

Alanyazın incelendiğinde geçmiş yaşantılarımızın bu günümüzü belirleyeceğine dair bakış açısına sahip olan kuramsal yaklaşımların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bunlardan biri olan bağlanma kuramının güncel araştırmalarında ve yeni yorumlarında, duygu düzenleme becerilerinde babayla bağlanma süreçlerinin anlamlı etkisi olduğuna yönelik araştırma bulguları mevcuttur (Newland ve Coly, 2010; Paquette, 2004). Araştırmanın aracı değişkeni olan, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi, bağlanma kuramına göre geçmiş baba-çocuk ilişkisinin etkisiyle şekillenen ve gelecekte romantik ilişkilere etki edeceği düşünülen bir niteliğe sahiptir. Ancak, duygu düzenlemenin aracılık etkisi ve bu ilişkinin yetişkinlik sonuçlarıda çoğunlukla baba-çocuk ilişkisinin aksine anne-çocuk ilişkisi temelinde (Kerns, Abraham, Schlegelmilch ve Mogan, 2007; Kogan ve Carter, 1996; Mikulincer ve Shaver, 2008) incelenmiştir. Bu araştırma, çalışmalarda çok fazla irdelenmeyen geçmişte kurulan baba-çocuk ilişkisinin etkisiyle oluşan retrospektif baba algısı bağlamında, duygu düzenleme kavramını ele almış olması ve romantik ilişki kalitesiyle retrospektif baba algısı arasında aracılık etkisini araştırması açısından önem ve farklılık taşımaktadır.

Anne-çocuk ilişkisinin önemi ve annelik kavramı alanyazında koşulsuz bir şekilde kabul edilip bilimsel araştırmalara konu olurken, araştırmalarda babaların yeri yıllarca görmezden gelinmiştir. Alanyazında babalıkla ilgili çalışmaların yapılmaya başlandığı dönemlerde ise, araştırmalarda baba-çocuk ilişkisi çoğunlukla babanın çocukla doğrudan etkileşiminin olduğu bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemi gibi kısıtlı bir dönem içinde ele alınmıştır. Ancak, araştırmalarda babanın çocuğun gelişimindeki önemine, çocuğun hayatındaki uzun dönemli etkilerine ve yetişkinlik sonuçlarına yönelik bulgular raporedilmektedir (Amato, 1994; Aquilino, 1997; Braun, Mcbride, Shin ve Bost, 2007; Mallers, Charles, Neupert ve Almedia, 2010; Schwartz ve Finley, 2006). Ülkemizde yapılan araştırmalar da ise, çoğunlukla baba-çocuk ilişkisinin daha çok çocukluk ve ergenlik dönemi üzerindeki etkilerine yer verilmektedir (Güngörmüş, 1992; Kuzucu, 2011; Karabulut, 2017; Ünlü-Çetin, 2015; Özgündüz, 2015; Yuvacı, 2019). Retrospektif baba algısının ortaya konduğu ve bu algının yetişkinlik sonuçlarına etkisini inceleyen araştırmalar (Duran, 2019) ise, yok denecek kadar az sayıdadır. Bu araştırmada genç yetişkinlerin geçmişe dönük baba algısının, romantik ilişkilerinin kalitesine etkisinin araştırılması, Türkçe alanyazındaki bu eksikliğin giderilmesi açısından önemlidir.

Araştırmada yeni bir bakış açısı olarak retrospektif baba algısı kavramı oluşturulmuş ve bu yolla genç yetişkinlerin baba-çocuk ilişkisi farklı boyutlarıyla aynı anda incelenmiştir. Bu kapsamda retrospektif baba algısı kavramının genel çatısı altında baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stilleri olmak üzere üç farklı değişken üzerinden toplam bir baba algısı elde edilmiştir. Bu araştırma ayrıca tek bir değişkenle indirgenemeyecek kadar karmaşık olan baba-çocuk ilişkisinin daha derin ve farklı açılardan ele alınmasını sağlaması ve alanyazına yeni bir bakış açısı kazandırması açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesini yordamada, retrospektif baba algısı ve duyguları ayarlama becerisinin bir etkisinin olup olmadığı belirlenmiştir. Modelde duyguları ayarlama becerisinin aracılık etkisinin tespit edilmesinin, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yükseltmek için planlanacak çalışmalarda, araştırmacılara önemli bir yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Yine, bu çalışmanın sonucunda genç yetişkinlerin kullandıkları duygularını ayarlama becerilerinin romantik ilişki kaliteleri üzerindeki etkisi tespit edilmiştir. Bu durumun tespitinin genç

yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerinin arttırılmasına yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, genç yetişkinlerin duygu düzenleme becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde aracılık etkisinin olup olmadığı bilimsel anlamda bilinmemektedir. Araştırmada bu ifadelerin tamamı bir hipotez niteliğindedir ve bu çalışma, bu hipotezlerin sınanması açısından önemlidir.

Son olarak bu çalışmada genç yetişkinlerin geçmişlerinde babalarıyla kurdukları ilişkiye dayanarak algıladıkları, baba ebeveynlik stilleri ve bağlanma stillerini belirlemek amacıyla "Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği" dilimize ve kültürümüze uyarlanmıştır. Bu ölçek Türkçe alanyazında genç yetişkin örneklem için az sayıda olan bakım verme ve bağlanma stilleri konusundaki ölçek çalışmalarına katkıda bulunması ve konuyla ilgili kültürümüzdeki çalışmaların arttırılması açısından önemlidir. Ayrıca gelişim psikolojisi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ve aile danışmanlığı gibi alanlarda, ileride genç yetişkinlerle yapılacak danışmalarda bu ölçekten yararlanılacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıdaki şekildedir;

1. Bu araştırmada seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Katılımcıların kendilerine verilen ölçme araçlarını yansız bir şekilde cevapladıkları düşünülmektedir.
3. Kullanılan ölçme araçları araştırmanın amacına uygundur.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma bazı sınırlılıkları içermektedir ve bu sınırlılıklar aşağıdaki gibidir.

1. Bu araştırma yaşları 21-35 arasında değişen araştırmaya gönüllü olarak katılan genç yetişkinler ile sınırlıdır.
2. Araştırma, amaçlardaki sorular ile sınırlıdır.

3. Araştırma 2020-2022 yılları arasındaki bilgiler ile sınırlıdır.

4. Bu araştırma, çalışma grubunun veri toplama araçları kapsamındaki ölçeklere ve kişisel bilgi formundaki sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağlanma: Çocuk ile birincil bakıcısı arasında gelişen ilişkide, çocuğun bakım veren kişiyle yakınlık arayışı ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, tutarlılığı ve sürekliliği olan duygusal bağdır (Bowbly, 1980).

Baba Katılımı: Baba-çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimleri, babanın varlığını, sıcaklığını, çocuğunu yetiştirme şeklini, çocuğuna sağladığı maddi desteğini ve iletişimi kapsayan bir kavramdır (Lamb, 2000).

Algılanan Ebeveyn Bakım Verme Stilleri: Ebeveynlerin çocukluk döneminde çocuklarının gereksinimlerini karşılarken ve çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri tutumlara ilişkin bireyin algısıdır (Maccoby ve Martin 1983).

Duygu Düzenleme: Duygu düzenleme, bireylerin amaçlarını gerçekleştirmeleri için duygusal tepkilerini izleme, değerlendirme ve değiştirmede kullandıkları içsel ve dışsal tepkilerden oluşan bir kavramdır (Thompson, 1994).

Romantik İlişki Kalitesi: İlişki kalitesi kişinin romantik ilişki içindeki düşünceleri, davranışları ve duygularını yansıtan bir kavramdır (Hendrick, 1988).

BÖLÜM 2. KURAMSAL YAPI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikli olarak araştırmada, alanyazında genç yetişkinlerin yakın ilişki yaşantılarını anlamak için en sık kullanılan kuramlardan biri olan bağlanma kuramı, kuramsal çerçeve olarak ele alınarak açıklanmıştır. Daha sonra romantik ilişkilerde etkili olduğu düşünülen retrospektif baba algısı ve onu oluşturan baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stilleri algısı kavramları incelenmiştir. Ardından genç yetişkinlerin romantik ilişkileri ve bu ilişkilerin kalitesine etki eden faktörler irdelenmiştir. Son olarak ise, duygu düzenleme değişkeninin aracı değişken olarak baba algısından etkilenme düzeyi ve romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

2.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, anne-baba-çocuk arasındaki ilişkilere, sosyal ilişkilere ve romantik ilişkilere kadar uzanan bir genişlikte, kişilerarası ilişkilerin anlaşılması ve açıklanmasında oldukça önemli olan bir kuramdır (Kalehzan, 1993). Alanyazında yakın ilişki yaşantılarını anlamak için en çok kullanılan ve en sık karşımıza çıkan kuramın bağlanma kuramı olduğu görülmektedir. Ebeveynlerimizle kurduğumuz ilişkilerin ve yaşamımıza yansımalarının açıklandığı bağlanma kuramı, yetişkinlerin bireysel farklılıklarının ve işlevselliğinin anlaşılması için de çerçeve sunan bir kuramdır (Bowlby, 1982; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Kuramın kurucusu Bowbly İngiliz bir psikiyatristi ve psikanalist olarak eğitilmiştir. Çeşitli nedenlerle psikanalitik meslektaşlarıyla görüş ayrılığına düşerek ve bebeklerin bakıcıları, özellikle anneleri ile etkileşimleri sırasındaki gözlemlenebilir davranışlarına odaklanarak erken bağlanma ilişkilerinin ileriye dönük kişilik gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Böylece Bowlby, psikanaliz, etoloji, bilişsel psikoloji ve gelişimsel psikoloji gibi birçok bilimsel disiplini birlikte ele alarak bebekler ve bakıcıları arasındaki duygusal bağı ve bu erken bağlanma deneyimlerinin kişilik gelişimi,

psikopatoloji üzerindeki uzun vadeli etkilerini açıklayabilecek kuramını oluşturmuştur (Bowlby,1982; Levy, Blatt ve Shaver, 1998).

Kuramda en belirgin bağlanma davranışları bireyin yaşamı boyunca başka bir insana karşı yakınlık arama, anlamlı ilişkiler ve duygusal bağ kurma davranışlarıdır. Hayatta kalma çabasındaki birey doğar doğmaz annesine, babasına, ailesine, arkadaşlarına yani yaşama bağlanmaya çalışır. Ainsworth ve Bell (1970) bebekteki bağlanma davranışlarının sarılma, takip etme, gülümseme, sokulma, ağlama ve arama gibi aktif yakınlık ve temas arayışı içeren davranışlar olduğunu belirtmektedir. Bebekle bakım veren arasındaki bu bağın bebeğin duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimini yaşamı boyunca etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca bakım verenle bebek arasında gerçekleşen bu ilişki biçimleri sürekli tekrarlanarak hem bireyin diğer insanlarla girdiği ilişkilerde başvurduğu bir kişilik örüntüsüne hem de dış dünyayı algılama biçiminde bir örgütlenmeye yol açmaktadır.

Bağlanma kuramına göre, insan yavrusu uzun süre bakım alırsa yaşama şansına sahiptir bu nedenle insan beyni bakım almayı garanti altına almak için kişilerarası ilişkiler temelinde şekillenmiştir. İlk ve en derin yakın ilişki olan ebeveynlerle etkileşim çocuğun sadece hayatta kalmasını garantilemez aynı zamanda duygu ve davranışlarını da şekillendirir. Çocuklar ebeveynleri üzerinden bağlanma ilişkisi temelinde başkalarına karşı güven geliştirmeyi öğrenirler. Çocuk bağlanma figürünü ulaşılabilir hissettiği zamanlarda dünyayı özgürce keşfeder ve bakım vereni güvenli bir üs olarak kullanır sıkıntılı zamanlarda ise onu destek, koruma ve konfor arayabileceği güvenli bir sığınak olarak görür. Böylece dış dünyaya açılır ve ötekilerle temasa geçer. Dünyanın keşfi sadece fiziksel dünyayı değil, diğerleriyle ilişkilerini ve kişinin içsel deneyimleri üzerine düşünmesini de içerir. Dolayısıyla ebeveynle bağlanma bir kişinin kaynaklarını inşa etmenin ötesinde bakış açısının, kapasitesinin ve becerilerinin gelişmesine de katkıda bulunur (Levy, Ellison, Scott ve Bernecker, 2011).

Bağlanma kuramını genel olarak değerlendirecek olursak, Bowlby kuramında bağlanma teorisi ile ilgili üç temel ilke ortaya atmaktadır. Bunlardan ilki; çocuklar onlara temel bakım veren kişilerin, kendileri için her zaman hazır olabileceğine emin olarak büyüdüklerinde, buna sahip olmayan çocuklara göre daha az korku ve daha çok güven duygusuna sahip olurlar. İkincisi, bahsi geçen güven duygusunun bebeklik, çocukluk ve

ergenlik yıllarında yapılandığıdır. Bu dönemde bakım verenlere dair oluşan temel kanılar, bireyin hayatında fazla değişme uğramadan devam etme eğilimindedir. Sonuncusu ise, oluşan bu beklentilerin doğrudan deneyime bağlı olarak gelişmesidir (Ainsworth ve ark. 1978). Yani kuram, bakım verenle bebek arasında gerçekleşen ilişki biçimlerinin sürekli tekrarlanarak hem bireyin diğer insanlarla girdiği ilişkilerde başvurduğu bir kişilik örüntüsüne hem de dış dünyayı algılama biçiminde bir örgütlenmeye yol açtığını öne sürmektedir. Dolayısıyla kurama göre ana babayla kurulan bağlanma sistemi yaşam boyu yakın ilişkilerde örtük rehberlik etmektedir (Bobwly, 1980; Maccoby ve Martin, 1983; Sümer, 2017).

Geçmiş araştırmalarda bağlanma kuramının ilk yapılandırılması çoğunlukla ebeveyn olarak anne üzerine odaklanırken, günümüzde değişen toplumsal yapı ve güncel araştırmaların etkisiyle babalar da birincil bakıcı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca akran ve partnerlerin çeşitli dönemlerde kişinin bağlanma ihtiyaçlarını karşılayarak, bağlanma örüntülerinin bu kişiler üzerinden devam ettirildiği de çalışmalarda ortaya konmuştur (Buelow, McClain ve McIntosh, 1996; Hazan ve Shaver, 1994). Aşağıda gelişimsel dönemler açısından kişinin bağlanma davranışlarının ve ihtiyaçlarının kim tarafından karşılandığını gösteren bir Şekil 2'de sunulmaktadır.

Gelişim Evresi	Anne	Baba	Akran	Partner
Bebeklik	Yakınlık Güvenli üs Güvenli sığınak	Yakınlık Keşif/heyecan		
Çocukluk	Güvenli üs Güvenli sığınak	Keşif/heyecan	Yakınlık	
Ergenlik	Yakınlık Güvenli üs	Yakınlık Güvenli üs	Güvenli sığınak Keşif/heyecan	Güvenli sığınak Keşif/heyecan
Yetişkinlik			Yakınlık Güvenli üs Güvenli sığınak Keşif/heyecan	Yakınlık Güvenli üs Güvenli sığınak Keşif/heyecan

Şekil 2. *Gelişimsel Evreler ve Değişen Bağlanama Figürleri (Hazan ve Shaver, 1994)'den uyarlanmıştır.*

Şekil 2'de de görüldüğü gibi bebeklik, çocukluk ve ergenlik döneminde anne-baba ile kurulan bağlanma ilişkisi, yetişkinlik döneminde partner ve akranlarla olan ilişkilerde devam etmektedir. Yaşamın ilk 16 yılını kapsayan dönemde güvenlik, yakınlık, keşif ve heyecan duyguları ebeveynlerle kurulan ilişkide yapılandırılarak diğer dönemlere aktarılmaktadır. Yetişkinler bu yapılandırma üzerinden geçmiş bağlanma süreçlerini partner ve akranlarıyla devam ettirirler. Bu durum geçmiş bağlanma süreçlerinin yetişkin bağlanma süreçleri üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Bu temel üzerinden geçmiş günümüzü belirler yaklaşımıyla, 1980'lerden sonra kuramda erken dönem ilişkilerin romantik ilişkileri belirleyeceğine dair çalışmalar hızlanmıştır (Hazan ve Shaver, 1987). Ancak, ilgi çekici olan çocuğun bir bakıcıya erken dönem bağlanma algısının benlikle ilgili önemli inançları nasıl şekillendirdiği ve bunun yetişkinlikteki romantik ilişkileri nasıl yönlendirdiği konusudur (Dale, 2010). Bağlanma kuramında bu süreci açıklamak için ortaya sürülen en önemli kavram ise "içsel çalışan modeller"dir.

2.1.1 İçsel Çalışan Modellerve Bağlanmanın Yetişkin Yaşamına Aktarılması

Bowlby'e (1980) göre, çocuğun birincil bakıcısına bağlanması içsel bir çalışma modeli oluşturmasını sağlar. Bu içsel çalışan modeller dünyayı, kendini ve başkalarını anlamak için zihinsel temsilleri içeren bilişsel çerçevelerdir. İçsel çalışan modeller insanın diğerleriyle etkileşimi sonucunda biriktirdiği anılar ve beklentiler ile yönlendirilir. Bowlby'e (1969) göre birincil bakıcı, içsel çalışan modeller aracılığıyla çocuğun gelecekte kuracağı ilişkileri için bir model görevi görür. Böylece, bakıcıyla tekrarlanan etkileşimler üzerine bebek ne bekleyeceğini ve buna göre nasıl davranacağını öğrenir (Hazan ve Shaver, 1994).

Bowlby (1969) duyarlı bakım vermenin, güvenli bir ilişkiye ve bakıcının güvenilir, kendisinin de değerli olduğuna dair içsel çalışan modeller geliştirilmesini sağladığına inanır. Buna karşılık bakıcı duyarsız ise, güvensiz bir ilişkiye ve bakım verenin güvenilmez, kendisinin de değersiz olduğuna dair bir içsel çalışan model

geliştirmesine yol açar. Bowlby (1980) yaşamın ilk yıllarda oluşturulan bu içsel çalışan modellerin daha sonraki ilişkilerde algı ve davranışları yönlendirdiğini savunmaktadır. Ona göre, çocukluk döneminde oluşan içsel çalışan modeller kalıcılık gösterir ve fazla değişime uğramadan yetişkinlik döneminde de kullanılır (Cassidy ve Shaver, 1999; Dale, 2010).

Kişilerin kendilerine ve diğerlerine dair bakışını ve kişinin diğerleriyle olan ilişkilerini düzenlemesini sağlayan içsel çalışan modeller benliğe ve diğerlerine ilişkin olmak üzere iki şekilde gelişir. Kişinin sahip olduğu benliğine ilişkin içsel çalışan modeli, onun sevilmeye değer biri olup olmadığına dair inançlarından oluşurken, başkalarına ilişkin içsel çalışan modeli, ebeveynlerinin ulaşılabilir, güvenilir gibi olumlu ya da tutarsız, reddedici gibi olumsuz tutumlara sahip olmasıyla ilgili inançlarını içermektedir. Bireyin kendine ve başkalarına ilişkin inançlarından oluşan içsel çalışan modeller, onların yetişkinlikteki ilişkilerinin bağlanma stilleri üzerinden şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Hazan ve Zeifman, 1994). Waters ve arkadaşları (2000) araştırmalarında erken dönemde bağlanma stillerini inceledikleri bebeklerin 20 yıl sonra tekrar bağlanma stilleri ölçmüş ve bu bağlanma stillerinin %72 oranında kalıcı olduğu sonucuna varmışladır. Bu bize erken dönem ilişkileriyle elde edilen deneyimlerin, içsel çalışan modeller aracılığıyla geleceğe taşındığını göstermektedir. Kısacası kişiler, bağlanma figürleriyle yaşadıkları ilişki tarzına benzer ilişkiler kurmaya eğilimlidirler.

2.1.2 Bağlanma Stilleri

Bağlanma kuramına göre birincil bakım veren ebeveynlerle yaşanan deneyimler içselleştirilerek oluşan içsel çalışan modeller, bireyin bağlanma stillerinin temelini oluşturmaktadır (Bobwly, 1980; Maccoby ve Martin, 1983; Sümer, 2017). Bağlanma kuramında bir çocuğun bakıcısına erken dönem bağlanmasının benliği ile ilgili inançları nasıl şekillendirdiği ve yetişkinlikteki romantik ilişkileri nasıl yönlendirdiği "bağlanma stilleri" kavramı ile açıklanmaktadır (Fraley ve Shaver, 2000). Bağlanma stilleri ilişkisel beklentiler, duygular ve bağlanma deneyimlerinin, yani belirli geçmiş yaşantıların içselleştirilmesinden oluşmaktadır ve bu stiller kişinin seçimleri ve duyguları üzerinde etkilidir (Shaver ve Mikulincer, 2002).

Bağlanma teorisinde, bağlanma stillerini anlamaya katkıda bulunan ve davranışın nereden kaynaklandığını araştıran çeşitli teorisyenler vardır (Ainsworth ve ark. 1978; Bartholomew ve Horowitz, 1991; Canton-Cortes, Cortes ve Canton, 2015; Doinita, 2015; Fraley ve Davis, 1997; Hazan ve Shaver, 1987). Ainsworth ve arkadaşları (1978), Bowlby'nin bazı fikirlerini "garip durum" adı verilen bir laboratuar testi kullanarak test edip, bu deneyden güvenli, kaygılı ve kaçınan olmak üzere üç kategorili bir bağlanma stili modeli geliştirmişlerdir. Bebeklerin bağlanma tarzlarındaki çeşitliliği ise, bakıcısının ulaşılabilir ve duyarlı olup olmadığına dair algısı ile oluşturduğunu ortaya koymuşlardır. Onlara göre, bebek bu algıya göre bağlanma sistemini düzenler ve bağlanma stilini oluşturur. Oluşturulan bu stil ise yetişkinlikte de işlev görür (Collins ve Read, 1990).

2.1.3 Yetişkin Bağlanma Stilleri

Yetişkin bağlanma stilleri insanların yakın ilişkilerde duyduğu rahatlığı ve güveni, reddetmeyi ve samimiyeti, özlemi, korkuyu ve kendi kendine yeterliliği ve kişilerarası mesafe tercihlerini yansıtmaktadır (Cassidy ve Shaver, 1999). Yetişkin bağlanma stilleri ile kişilerin geçmişte yaşadıkları bağlanma deneyimlerinin sonucunda oluşturdukları ve yetişkin ilişkilerinde sergiledikleri duygu ve davranış örüntüleri kastedilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ainsworth (1989) ve Bowlby'e (1989) göre bağlanma teorisinin temel ilkesi; bağlanma ilişkilerinin kişinin tüm yaşamı boyunca onu ilişkilerinde etkilemeye devam etmesidir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bowlby (1982) yetişkinlik döneminde bireyin ilişkilerinde kullandığı bağlanma davranışlarının, çocukluk yaşantısında oluşturulan bağlanma davranışlarının bir devamı niteliğinde olduğunu söylemektedir. Bowlby'e (1973) göre, yaşamın ilk yıllarında oluşan bağlanma davranışları belli bir bağlanma modeliyle ilişkilidir ve pek fazla değişime uğramadan yaşamın sonraki dönemlerine aktarılmaktadır.

Bowlby (1973) ve Ainsworth ve ark. (1978) bebeklerin bağlanma stiline ek olarak ayrıca yetişkin romantik ilişkilerinin doğasını anlamak için bazı araştırmalar yapmışlardır. Bu araştırmalar sonucunda birçok yalnız yetişkinin geçmişte ebeveynlerle zor çocukluk ilişkileri olduğunu bildirmiştir. Bu durum bireylerin bağlanma geçmişinin veya algıladığı ebeveyn bakımının daha sonraki yaşamlarında ve yetişkin ilişkileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Rubenstein ve Shaver, 1982). Buna ek olarak,

bazı araştırmalarda yoğun endişe ve yakınlıktan kaçınma da dâhil olmak üzere, insanların romantik ilişkilere yaklaşma ve bunlara yanıt verme şeklinde geçmiş bağlanma süreçleriyle ilişkili olarak değişkenlik gösterdiği ortaya koyulmuştur (Hendrick ve Hendrick, 1986; Lee, 1988). Bu araştırmalara rağmen hiçbir araştırmacı, 1980'lere kadar yetişkin bağlanması ve romantik aşktaki bireysel farklılıkları açıklayan bir teori önermemiştir (Fraley ve Shaver, 2000). 1980'lerin ortasında yetişkin bağlanma stillerine yönelik ilk çalışmalar Main, Kaplan ve Casidy (1985) tarafından yapılmıştır. Main, Kaplan ve Casidy (1985) araştırmalarında geliştirdikleri "yarı yapılandırılmış yetişkin bağlanma görüşmeleri" ile bireylerden, ebeveynleriyle ile ilişkilerini, bu ilişkilerin niteliğini ve onların kişiliklerini nasıl etkilediğini anlatmaları istenmiş ve araştırma sonucunda, çocukluktan yetişkinliğe kadar olan dönemdeki ebeveynle ilişkilerin niteliği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ise Ainsworth'un üçlü bağlanma stilleri kapsamında değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmada güvenli bağlanmaya sahip olan kişilerin çocuklukla ilgili hatıralarını daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Ainsworth vd., 1978).

Yetişkin bağlanma stillerini açıklamak için Main ve diğerleri (1985) çocukluk dönemi bağlanmaları üzerinde yoğunlaşırken, Hazan ve Shaver (1987) romantik aşkın bir bağlanma süreci olarak kavramsallaştırılıp kavramsallaştırılamayacağını araştırmıştır. Romantik ilişkiler üzerine yaptıkları araştırmalarında ayrıca yetişkin bağlanma stillerini tanımlamışlardır. Çalışmaları sonucunda Ainsworth tarafından tanımlanan üç erken dönem bağlanma stilinin yetişkinlikte de devam ettiği ortaya koyulmuştur. Ayrıca araştırmaları sonucunda Ainsworth'un üçlü bağlanma stilinin temel özelliklerini ortaya koymak için yazılmış üç paragraftan oluşan, yetişkin bağlanma stilleri öz değerlendirme ölçeğini geliştirmişlerdir (Dale, 2010).

Hazan ve Shaver'e (1987) göre bağlanma teorisi "aşkı evrimsel bir bağlama" yerleştirmektedir. Bebeklik döneminde erken dönem birincil bakıcıyla kurulan ilişkiler yetişkinlerin bağlanma stillerini şekillendirir. Bağlanma teorisine göre bireyler geçmişte ebeveyni ile kurduğu bu ilk ilişkideki duygu ve eğilimlerinin altında yatan motivasyonları romantik partnerleriyle (sevgi, korku, sevecen, kıskançlık ve güven gibi) yaşadığı ilişkide de ortaya çıkarma eğilimindedir. Cassidy ve Shaver (1999) araştırmalarında partneri ile güvenli bağlanan yetişkinlerin ebeveynlerini saygılı ve daha kabul edilebilir, endişeli

bağlanan yetişkinlerin ebeveynlerini ihtiyaçlarını karşılamayan ve kaçınan bağlanan yetişkinlerin ebeveynlerini eleştirel ve uzak algıladıklarını bildirmişlerdir.

Hazan ve Shaver'ın (1994) araştırmasına göre ise romantik ilişkideki yetişkinler partnerleri yakında, duyarlı ve erişilebilir olduğunda kendilerini daha güvende hissetmektedirler. Güven duygusunun gelişmesiyle birlikte çevreyi keşfetmek için partnerini 'güvenli dayanak' olarak kullanılabilirler. Bireyler bu süreçte bir sıkıntıyla karşılaştığında ya da kendini tehdit altında hissettiğinde ise, partnerini güven duygusunu tekrar hissetmek ve sakinleşmek için bir regüle kaynağı olarak kullanır.

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma kuramının temel sayıtlılarını ve benlik ve başkaları modellerini ve bu modellerle ilişkili bağlanma, kaygı ve kaçınma boyutlarını dikkate alarak yetişkin bağlanma stillerini açıklamışlardır. "Dörtlü Bağlanma Modeli" olarak isimlendirdikleri modele göre olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyutlu bir benlik modeli ve başkaları modeli vardır. Kişiler olumlu ve olumsuz benlik modeline ve başkaları modeline sahip olmalarına göre güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu olmak üzere dört bağlanma stiline ayrılmaktadır.

Bu modele göre *güvenli bağlanma* stiline sahip bireyler olumlu benlik ve başkaları modeline sahiptir. Güvenli bağlanan kişiler değerli olduğu, sevilmeye layık olduğu duygularına ve yüksek özgüvene sahiptir. Bu kişiler diğer insanların kendisini olduğu gibi kabul edebileceğini ve ihtiyacı olduğunda yanında olacaklarını düşünür. Aynı şekilde, diğer insanlara sıcak ve yakın davranırlar. Arkadaşlıkları ve romantik ilişkileri dengelidir. Yaşamlarında kontrolün kendi ellerine olduğunu düşünürler. Bu kişilerin stresle baş etme becerileri gelişmiştir ve aileleri ve arkadaşlarından kolayca yardım isterler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004).

Kayıtsız bağlanma biçimine sahip kişiler olumlu benlik modeline ve olumsuz başkaları modeline sahiptir. Bu kişilerde sevilmeye layık olduğunu düşünme ve kendini değerli hissetmeye ilişkin duyguları kendilerine karşı olumlu, ancak diğerlerine karşı olumsuz bir tutumdadır. Gerçek dışı, şişirilmiş bir özgüven ve diğerlerinden duygusal anlamda kendini yalıtma söz konusudur. Bu kişiler kendilerini hayal kırıklıklarından korumak için yakın ilişkilerden uzak dururlar. Bu kişilerin kendilerine güvenleri yüksektir ancak hissettiği duyguları açıkça ortaya koyma konusunda başarılı değillerdir,

bu durum bu kişilerin gerçekçi bir özgüven duygusuna sahip olmadığını göstermektedir. Bu kişilerin stresle baş etme becerileri yeterince güçlü değildir. Problem yaşadıkları durumlarda çok kaygılı ve sinirli davranabilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Brennan vd., 1998; Cochran, 2018; Howard ve Medway, 2004; Mikulincer ve Shaver, 2003; Shaver ve Clark, 1994; Shaver ve Hazan, 1993).

Saplantılı bağlanan kişiler olumsuz benlik ve olumlu başkaları modeline sahiptir. Bu kişiler kendisinin sevilmeye layık olmadığını ve yeterince değerli görülmeyeceğini düşünürler. Bu kişiler kendilerini var edebilmek için başkalarının onu kabul etmesine ihtiyaç duyarlar. Yakın İlişkilerinde dengesiz ve abartılı davranış ve duygular gösterdikleri için çoğu zaman insanların kendilerinden uzaklaşmasına sebep olurlar. Bu kişiler duygularını ifade etmede ve ilişki kurmada zorluk yaşamazlar ancak, bu ilişkileri sürdürmede ve duygularını doğru ifade etmede sorun yaşarlar. Bu kişilerin stresle baş etme ve problem çözme becerileri yetersizdi. Sorun yaşamaları durumlarında kolaylıkla umutsuzluğa kapılırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004).

Korkulu bağlanma biçimine sahip kişiler hem olumsuz benlik hem de olumsuz başkaları modeline sahiptir. Bu kişiler yakın ilişkilerden kaçınırlar çünkü sevilmeye layık olduklarını ve değerli olduklarını düşünmezler ve partnerleri tarafından sürekli reddedilecekleri korkusu yaşarlar. Diğer insanları tehdit olarak algılar ve onlarlayken güvensizlik duygusu hissederler. Bu kişilerin stresle baş etme ve problem çözme becerileri oldukça zayıftır. Sorun yaşamaları durumlarında ya reddetmeyi ya da kaçınmayı tercih ederler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004).

Tüm bu teorisyenlerin açıklamalarında da görüldüğü gibi yetişkin bağlanma stilleri ilişkilerimizi nasıl başlatıp yürüteceğimizi belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Dolayısıyla hangi bağlanma stiline sahip olduğumuz hayatımızın ve ilişkilerimizin yönünü de belirlemektedir. Buraya kadar olan kısımda yetişkin bağlanma stillerinin nasıl oluştuğu açıklanmıştır. Aşağıda ise yetişkin bağlanma stillerini etkileyen faktörler ortaya koyulmaktadır.

2.1.4 Yetişkin Bağlanma Stillerini Etkileyen Faktörler

Yetişkin bağlanma stillerinin oluşumunda büyük etkiye sahip olan ebeveynlerle ilişkiler birçok araştırmada incelenmiş bir konudur (Dale, 2010). Bireyin ilk ve en önemli ilişkileri olan ebeveynlerle ilişkiler, onun yaşamının yönünü belirleyen ve onu her dönemde etkileyen önemli bir faktördür. Erken dönem ebeveynlerle yaşantılar sonucu oluşan bağlanma geçmişi kişinin yetişkin bağlanma stillerini oluşturur (Roisman, Collins, Sroufe ve Egeland, 2005). Ainsworth (1989) bireylerin ebeveynleriyle kurdukları ilişki sonucunda oluşan bağlanma stillerinin, yetişkinlik dönemi ilişkilerinde tekrarlanacağını ortaya koymuştur. Geçmiş yaşantılar, ebeveynlerle ilgili anılar, içsel çalışan modellerin ve bağlanma stillerinin oluşmasına katkıda bulunarak, bireyin yaşamındaki tüm ilişkileri etkilemektedir (Collins ve Allard, 2004; Fraley, 2007; Pietromonaco ve Barrett, 2000).

Ebeveynlerimizle olan yaşantılarımız ayrıca duygularımızı düzenlemeye veya yönlendirmeye de hizmet eder ve böylece geçmiş deneyimlerimiz gelecekteki ilişkilerimizi yönlendirir (Cohen ve Pressman, 2006; Pietromonaco, Uchino ve Dunkel Schetter, 2013; Reuben vd., 2016). Hazan ve Shaver (1987), romantik ilişkilerinde güvenli bağlanan genç yetişkinlerin, erken çocukluk döneminde ebeveynleriyle de güvenli bağlandığını söylemektedir. Tüm bu araştırma bilgileri ve kuramsal bilgiler doğrultusunda, yetişkinlikteki bağlanma stillerimizin oluşmasını etkileyen erken dönem ebeveynlerle kurulan ilişkiler, gelecekteki romantik ilişkilerimizin niteliğini de belirlemektedir, diyebiliriz. Bu söylem bize ebeveynlerle ilişkileri işaret eder ve geçmişin izlerini süreceğimiz anne-baba ile kurulan ilişkiye bizleri yönlendirir. Bu araştırmada, bu anlamda geçmiş ebeveyn ilişkileri kapsamında yalnızca baba ile ilişkiler incelenmiştir. Babayla geçmiş ilişkinin romantik ilişkilere etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

2.2 Retrospektif Baba Algısı

Bu bölümde araştırma kapsamında oluşturulmuş olan retrospektif baba algısı kavramı açıklanmaktadır. Konunun dahi iyi anlaşılması açısından aşağıda öncelikle babalık kavramına, tarihsel süreçteki değişen baba rolüne, baba-çocuk ilişkisine ve babaların çocuklarıyla ilişkilerinde annelerden farklı olarak ne yaptığına değinilerek araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısı kavramının alt yapısı

açıklanmıştır. Daha sonra retrospektif baba algısı kavramın hangi değişkenlerden oluşturulduğuna ve bu değişkenlerin seçilme nedenlerine yer verilmiştir.

2.2.1 Babalık Kavramına Genel Bakış

Araştırmacılar dünyadaki çocukların yetiştirildiği sosyo-kültürel ortam ve aile ortamı gibi bazı önemli değişimlerin, çocuk gelişimini etkilediğini söylemektedir (Cabrera ve ark. 2000). Toplumsal değişimlerle başlayan annelerin işgücüne katılımının artması, babalığın rol beklentilerinin değişime uğramasına ve buna bağlı olarak babaların iki ebeveynli ailelerde çocuğun hayatına katılımının artmasına yol açmıştır. Ayrıca bu yeni aile yapısı içinde boşanma ve yalnız çocuk yetiştirme eğilimleri de oldukça fazladır. Yaşamın artan bu çeşitliliği, babalar ve çocuklar için bazı değişimler yaratmıştır. Boşanmaların artmasıyla yaşanan baba yoksunluğu ve üvey babalar, bekâr babalar, büyükbabalar ve farklı baba figürleri ise çocuğun hayatındaki değişimlerden bazılarıdır (Bianchi, 1995; Eggebeen, Snyder ve Manning, 1996; Finley ve Shcwartz, 2006; Gerson, 1993; Griswold, 1993; Marsiglio, 1995; Mintz, 1998). Bu yeni demografik eğilimler açık bir şekilde babalığın sınırlarını belirlemeyi zorlaştırmaktadır ve bizi babalığın çeşitli oluşumlarını düşünmeye zorlamaktadır (Marsiglio, Amato, Day ve Lamb, 2000). Tüm bu yeni gelişmeler araştırılması gereken bilinmezlerle dolu bir babalık kavramını ortaya çıkartmıştır ve bilimsel araştırma konularında son yıllarda babalığa olan ilginin artmasına yol açmıştır.

Babalık, hamilelik döneminden itibaren başladığı düşünülen bir süreçtir. Gebelik dönemi ile birlikte oluşmaya başlayan baba kimliği, bebek doğduktan sonraki üç yıllık sürede gelişmekte ve bu kimlik yaşam boyu sürmektedir. Gebelikle birlikte her iki ebeveyn için de yeni bir kimlik inşası söz konusuyken, babalar için bu durum daha aşamalı ve daha suni olarak algılanabilmektedir. Çünkü babaların kendi babalık rolünü ortaya çıkarabilmesi şahsi bir durumdur ve kişisel de bir çabanın ürünüdür (Özkan, 2016). Çağdaş sosyal bilimcilere göre geçtiğimiz çeyrek asırdaki sosyal duruma kıyasla erkekler ‘‘baba’’ rolünde hak iddia edebilmek için çok çeşitli bağlamlardan etkilenmektedirler. Araştırmacılar bu açılardan çalışmalarında babalığın ne kadar tartışmalı bir sosyal yapı olduğunun altını çizmektedirler (Lupton ve Barclay, 1997; Marsiglio, Day ve Lamb, 2000).

Çağdaş babalık kavramının sınırlarını çizmek için geleneksel ve geleneksel olmayan yaklaşımlar bulunmaktadır. Geleneksel araştırmalar babalık kavramını açıklarken öncelikle biyolojik ilişki üzerine odaklanmaktadır. Bu ilişki babalığı tanımlamak için genellikle benzer ikamet, anne ve baba arasındaki ilişki ve evlilik kavramına odaklanmaktadır (Marsiglio, Day ve Lamb, 2000). Geleneksel olmayan çağdaş kavramsallaştırmalarda ise, babalığın bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tezahürleri araştırılmaktadır. Bu yaklaşımlarda babaların farklı koşulları ve babalığın anlamının aile içi yorumları; babalık kültürü ve davranışıyla ilişkili olarak baba kimliğinin ortaya çıkması (LaRossa, 1988) ve baba katılımının sosyal inşası (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1987; Marsiglio, 1998; Palkovitz, 1997) babalığı tanımlamada etkili olmaktadır (Marsiglio, Day ve Lamb, 2000). Toplumsal değişmelerin ortaya çıkardığı bu çeşitliliği ve babalığın değişik oluşumlarını anlamak için tarihsel süreçteki babalığın gelişimine bakmak büyük önem taşımaktadır.

2.2.2 Babalığın Tarihsel Süreçteki Değişimi

Çağdaş babalık kavramını derinlemesine incelemek için içinde bulunulan zamana kadar bu kavramın nasıl oluştuğunun tarihsel süreçteki değişimleri ele alınarak yapılabilir. Diğer tüm kavramlar gibi babalık kavramı da geçmişten bugüne toplumun geçirdiği değişim ve dönüşümlerden etkilenerek biçimlenmiştir. Özellikle 18. ve 19. yy.'da uzun bir süre boyunca babanın rolü ağırlıklı olarak ahlak öğretimi olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde babalar öncelikli olarak çocuklarının dini ve ahlaki açıdan uygun bir şekilde büyüdüğünden emin olmakla sorumluydular (Lamb, 2013). Yani babanın ilk ve en önemli rolü, ahlaklı bireylerler yetiştirmesine yöneliktir (Taşkın, 2011).

Bununla birlikte sanayi toplumuna geçişle baba rolünün kavramsallaştırılmasında bazı değişimler meydana gelmiştir (Pleck, 1984). Sanayi döneminin başlamasıyla ekonomik faaliyet alanının ev dışına kayması, erkeğin evin tüm maddi gereksinimlerini karşılaması gereken kişi olması, çocuk üzerindeki eğitici rolünü kısıtlamıştır. Bu görev, ev içinde daha çok zaman geçiren anneye devredilmiştir. Bu durum kadının sorumluluğunu arttırırken erkeğe ailenin maddi otoritesi olma görevini yüklemiştir ve babalar ahlaki öğretim açısından tanımlanmanın yerine, büyük ölçüde ekmek kazanma sorumluluğu ile tanımlanmaya başlanmıştır. Bu neredeyse 19. Yüzyılın ortalarından

itibaren başlayıp büyük buhran boyunca süren babanın kavramsallaştırılmasındaki tek boyut olmuştur (Pleck, 1984). O zamanlar popüler olan edebiyat eserleri ve mektupların analizine bakıldığında da babaların baskın maddi gelir sağlayıcılar olarak algılandığı doğrulanmaktadır (Lamb, 2013).

1960'ların ve 1970'lerin toplumsal devrimleriyle kadınların işgücüne katılımı ve aile yapısındaki önemli toplumsal değişiklikler 1970'li yıllarla birlikte "yeni babalık" kavramını tartışmaya açmıştır. Bu toplumsal devrim 1970'lerden sonra ebeveyn rollerini değiştirmiştir. Bu devrimle babaların çocuklarının gelişimindeki rolü için yeni beklentiler ortaya çıkmıştır (Parke, 1995). Bu yeni dönemde kadınla pek çok alanda eşit sorumluluk ve görev paylaşımı içinde olan yeni babalar, geleneksel aileden modern çekirdek aileye geçişin de simgesi olmuşlardır. Modern dönem ve çekirdek aile yapısı kadına iş hayatında aktif rol vererek ekonomik özgürlüğe kavuşturmuş, bu sayede babaların sadece para kazanıp evini geçindirmek zorunda gözüktüğü ve tek otorite olduğu, kadınla arasındaki keskin rol ayrımı son bulmuştur. Böylece anne ve baba rolleri birbirine yaklaşmış, babalık kavramı ise tüm bu değişimlerden etkilenmiştir (Zeybekoğlu, 2013). 1990'lı yıllar boyunca, yapılan araştırmalar çocuk bakımıyla ilgili görevlerin iki ebeveynli ailelerde paylaşımının arttığını göstermektedir. Artık babalar sadece maddi gelir sağlayıcılar ve koruyucular olarak görülmemektedir, onlardan çocuklarının hayatlarına daha çok katılmaları beklenmektedir (Parsons ve Bales,1955). Toplumsal değişimle beraber çocuklarına öz bakım veren, onların kişisel ve eğitsel gelişimlerine katılan baba modeline doğru bir geçiş söz konusu olmuştur (Kök ve Ünal, 2015; Tezel ve Mercan, 2017).

2.2.3 Baba Çocuk İlişkisi

Toplumsal gelişmelerle birlikte değişen babanın rolü ve bu yeni rolün çocuk gelişimi üzerindeki etkileri araştırmacıları yeni babalık rolünü ve sonuçlarını incelemeye yönlendirmiştir. Geleneksel babalık rolünde çocuk üzerindeki etkisi önemsenmeyen babaların, artık oyun arkadaşı olma, bakım verme ve disiplin verme gibi rollerine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu durum baba-çocuk ilişkisini, çocuk gelişimi açısından önemli bir araştırma konusu haline getirmiştir. Ailedeki bu dönüşümün bazı sonuçları vardır ancak gelişim psikolojisi alanında bu yeni aile yapısının sonuçları henüz birçok açıdan tam olarak bilinmemektedir (Paquette, 2004). Ayrıca yapılan çalışmalarda

babaların çocuğuna yönelik tutum ve faaliyetlerinin annelerden farklı olduğunun ortaya çıkması ve bu farkın çocuğun gelişimine birçok katkısının olduğunun anlaşılması bu ilişkiyi daha da önemli hale getirerek konu ile ilgili araştırmaların hızlanmasına yol açmıştır (Belsky ve Volling, 1987; Whiteside-Mansell, Bradley ve Rakow, 2001; Zeybekoğlu, 2013).

Yapılan araştırmalara göre bu yeni aile yapısında bakım veren baba otoriteyi sürdürmeye devam ederken hem anne hem de baba, çocuklarına duygusal destek, disiplin vermede ve ebeveyn-çocuk oyunlarındaki rolleri paylaşmada ortak hareket etme eğilimindedirler (Hofferth, Stueve, Pleck, Bianchi ve Sayer, 2002). Örneğin babalar çoğunlukla çocuklarıyla oyun oynarken, anneler çoğunlukla çocuklarının ödevlerini tamamlama gibi işlevsel faaliyetleri yapmaktadırlar (Lamb, 1995; Hofferth ve diğ., 2002; Mcbride ve Mills, 1993; Pleck, 1997). Ayrıca babanın çocuğa bakım vermesi ve onun aktivitelerine katılması, çocuğun daha uyumlu ve sosyal olmasını desteklemektedir (Caldera, 2004; Dubowitz vd., 2001; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Lamb, 2000; Pekel-Uludağlı, 2017).

Bu değişimin sonuçlarını inceleyen araştırma sonuçlarına göre, baba-çocuk ilişkisi, çocukta güçlü bir benlik duygusu gelişimine katkı sunarken, gelecekteki ebeveynlik rolü için olumlu bir model de sağlamaktadır. Ayrıca bu ilişki çocuğun benlik saygısı ve gelecekteki ilişkilerini yönetme yeteneğini de geliştiren bir ilişkidir (Dick ve Bronson, 2005; Graham-Bermann, 1998; Kalil, Tolman, Rosen ve Gruber, 2003; Whitson ve Elsheikh, 2003). Etkili bir baba-çocuk ilişkisine sahip olan bireylerin problem çözmede daha başarılı oldukları (Easterbrooks ve Goldberg, 1984), bunun sonucu olarak daha iyi ilişkiler kurdukları bilinmektedir (Ducharme, Doyle ve Markiewicz, 2002). Ayrıca yapılan çalışmalarda babanın çocuğun hayatına katılımının daha az davranış problemi (Kennedy, Betts, Dunn, Sonuga-Barke ve Underwood, 2015; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Sarkadi vd., 2008; Yılmazçetin, 2003), daha az saldırgan davranış (Harris ve ark., 1998; Karabulut, 2017), daha düşük depresyon (Barnard-Brak, To, Davis ve Thomson, 2011; Flouri, 2007), daha yüksek empati kurabilme becerisi ve iç denetim odağı (Coltrane, 1990),daha yüksek psiko-sosyal uyum (Amato, 1994) ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca yapılan çok sayıda çalışmada baba katılımının, daha başarılı arkadaşlık ilişkileri ve daha iyi sosyal gelişim (Allen ve Daly, 2007; Dubowitz ve ark.,

2001; Flouri ve Buchanan, 2002; Sarkadi ve ark., 2008), daha yüksek iyilik hali ve daha iyi duygusal gelişim (Allgood ve Beckert, 2012; Amato, 1994; Allen ve Daly, 2007; Carlson ve Turner, 2010; Flouri ve Buchanan, 2002; Grolnick, Kume, 2015; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Peterson, 2007) ile ilişkili olduğu da görülmektedir.

Görüldüğü gibi alanyazında bu yeni aile yapısıyla ilgili araştırma sonuçları, baba-çocuk ilişkisinin, çocuğun gelişimi üzerinde uzun süreli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır (Lamb, 1996; Marsiglio, 1995; Marsiglio, Amato, Gün ve Lamb, 2000). Ancak özellikle araştırmaların çoğunun çocukluk dönemine odaklanması ve bu yeni oluşan aile yapısındaki baba-çocuk ilişkisinin uzun dönemli yetişkinlik sonuçlarıyla ilgili az sayıda çalışmanın olması bu çalışmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu sebeple bu araştırmada baba-çocuk ilişkisinin yetişkinlik sonuçlarından olan romantik ilişkilerine odaklanılmıştır.

2.2.4 Babalar Çocuklarına Annelerden Farklı Olarak Ne Yaparlar?

Babaların çocuk gelişimindeki önemi, babanın fiziksel ve psikolojik olarak çocuğuyla annelerden daha farklı deneyimler yaşamasından kaynaklanmaktadır. İki ebeveyn arasındaki farklar, iki birey arasındaki farklardan daha büyüktür. Anneler ve babalar aynı koku, ses, yüz veya kaslara sahip değildir ve çocuklarına aynı mesajları vermezler. Bu durum baba-çocuk ilişkisini anne-çocuk ilişkisi gibi benzersiz yapmaktadır (Le Camus, 1995; Paquette, 2004).

Alanyazında birbiriyle ilişkili birçok faktör babalığın ve anneliğin neden farklı olduğunu açıklamaktadır. Genellikle kültüre bağlı olarak babalar, çocuğun fiziksel ve sosyal çevreye uyumu ile ilgili çeşitli sorumluluklar kazandırmanın yanı sıra önemli bir gelir sağlayıcı rolü üstlenmektedirler. Babalar çocuklarıyla çalışma saatleri nedeniyle annelerden çoğunlukla daha az zaman geçirse bile (Bonney, Kelley ve Levant, 1999), aynı anda hem annenin hem babanın çalıştığı durumlarda da anne, babaya göre çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmektedir (Aldous vd., 1998). Ancak anneler ve babaların çocukla geçirdikleri süre içerisinde yaptığı faaliyetler birbirinden farklılaşmaktadır. Babaların çocuklarıyla birlikte geçirdikleri zaman da ön plana çıkan faaliyet oyun oynamayken, annelerin bakım vermedir. Birçok kültürde babalar çocuklara

çok az doğrudan bakım vermektedir (Hewlett, 2000). Aslında anneler çocuklarıyla babalardan daha fazla oyun oynamalarına rağmen, oyun annenin çocukla kurduğu diğer etkileşimlerin yanında daha az dikkat çeken bir faaliyet olmaktadır (Belsky, 1981; Berkiten, 1999; Downer ve Mendez, 2005; Lamb, 2000).

Babaların davranışlarındaki en önemli farklardan biri babalar oyun oynarken çocuklarını heyecanlandırma eğilimde iken, annelerin onları korumaya çalışmalarıdır (Dixon, Yogman, Tronick, Adamson ve Brazelton, 1981). Babalar çocuklarını hem fiziksel hem de uyarıcı nesne aracılı olmayan etkileşime ve öngörülemeyen özgün oyuna dâhil etme eğilimi gösterirler. Anneler ise daha fazla didaktik, sözel ve görsel nesne merkezli oyuna dâhil ederek bebeklerinin dikkatini çekmek ve onları korumak için oynamak eğilimindedirler (Clarke-Stewart, 1978; MacDonald ve Parke, 1986; Power ve Parke, 1983; Yogman, 1982).

Babalar ve çocukları üzerine yapılan çalışmaların en ilginç sonuçlarından biri ise, fiziksel oyun haricinde babaların genellikle ebeveynlikle ilgili tüm yönlerde annelerden daha az dâhil olmalarıdır. Anneler bebekleriyle babalardan daha çok zaman harcarken, babaların fiziksel oyuna ayırdığı zaman oransal olarak diğer faaliyetlere göre daha fazladır (Bronstein, 1984; Keyes ve Scoblic, 1982; Russell ve Russell, 1987). Ayrıca, babalar çocuklarının hayatlarının ilk yıllarında güçlü fiziksel oyunlarla annelerden daha sık meşgul olurlar (Crawley ve Sherrod, 1984; MacDonald ve Parke, 1986). Bu nedenledir ki anneler öncelikle çocuklar tarafından refah ve güvenlik kaynakları olarak algılanırken, babalar, özellikle oyun arkadaşları olarak algılanmaktadır (Lamb, 1997; Paquette, 2004).

Labrell'in (1996, 1997) araştırması, oyuncakları içeren oyunda babaların çocuklarla fiziksel temas için nesneleri bir bahane olarak kullandığı ve annelerden daha geleneksel olmayan oyunlar oynadığını göstermektedir. Babalar oyunlarında oyuncakları genellikle günlük kullanım alışkanlıklarına göre değil uyumsuz bir şekilde kullanırlar. Ayrıca babalar, çocukları fiziksel duygusal ve bilişsel olarak istikrarsızlaştırmak için mizahı kullanırlar. Labrell'in (1996) belirttiği gibi çocuk için hem düzensizlikler hem de düzen önemlidir ve çocukların beklenmedik durumlarla başa çıkmayı öğrenmeleri gerekir. Çocukların uyarılma ihtiyacı, risk almaya yönlendirilmeleri ve cesaretlendirilmiş olmaları, istikrar ve güvenlik ihtiyaçları kadar büyüktür. Bu durum çocuğun duygu

düzenleme becerilerinde babaların temel teşkil eden bir alt yapı oluşturduğunu da göstermektedir (Paquette, 2004).

Ayrıca anne ve babaların çocuklarına bakım verme biçimleri birbirinden farklıdır. Birincil bakıcı olan babalar çocuklarıyla annelerden daha fazla oyun oynar (Lamb, 2002). Bakım vermekle daha fazla ilgilenen babalar ve ücretli iş yapan anneler tipik oyun tarzlarını değiştirmezler (Field, 1978; Stuckey, McGhee ve Bell, 1982). Hossain ve Roopnarine (1994) araştırmalarında Afrika-Amerikalı babaların eşitlikçi bakım sorumluluklarına rağmen çocuklarına bakmaktan daha çok onlarla oyun oynamaya zaman ayırdıklarını bulmuşlardır.

Yapılan başka bir araştırmada ise, babalar ve annelerin bebek yüzme dersleri sırasında bir yaşındaki yavruları ile etkileşimlerini karşılaştıran Le Camus (1995) babaların çocuklarının arkasında durarak çocukların sosyal çevrelerine bakmalarını sağlarken, anneler kendilerini çocuklarının önüne yerleştirme eğilimindedirler. Dahası, babalar risk almak için katalizör görevi görerek (Kromelow, Harding ve Touris, 1990), çocuklarını alışılmadık durumlarda insiyatif almaya, keşfetmeye, şansını denemeye, engellerin üstesinden gelmeye, cesur olmaya ve kendileri için ayağa kalkmaya teşvik etmektedirler. Başka bir deyişle, babalar annelerden farklı olarak çocukların duygusal olarak güçlendirilmesinde ve çocukların dış dünyaya açılmasında, yani sosyal ve duygusal gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadırlar (Le Camus, 1995; Paquette, 2004). Bu araştırma babanın çocuk üzerindeki anneden farklı etkilerini uzun dönemli sonuçlardan olan duygu düzenleme ve romantik ilişki kalitesi açısından araştırmaktadır.

2.2.5 Retrospektif Baba Algısı Kavramının Oluşturulması

Lamb (1975) bundan 45 yıl önce babaları "çocuk gelişiminde unutulmuş katkıda bulunanlar" olarak tanımlamıştır. O zamandan beri babalar araştırmaların odağının içine yer almaktadır. Baba-çocuk ilişkisini irdeleyen araştırmalar incelendiğinde en çok odaklanılan temel kavramların; baba katılımı, baba-çocuk bağlanması, duyarlı babalık, babanın bakım veren olması, baba-çocuk ilişki kalitesi, ilgili babalık, etkili babalık, baba yoksunluğu ve algılanan baba ebeveynlik stilleri gibi değişkenler olduğu görülmektedir (Brown, Mangelsdorf ve Neff, 2012; Coleman, 1990; Çelik, 2017; Duran, 2019; Finley

ve Schwartz, 2016; Freeman, Newland ve Coyl, 2010; Lamb, 1995; Lamb, Pleck ve Levine, 1985; Pleck, 1997; Target ve Fonagy, 2002).

Baba-çocuk ilişkisinde, babanın çocuk tarafından nasıl algılandığını belirleyen çok fazla değişken olduğu göz önüne alındığında, aynı anda birçok faktörün değerlendirilebildiği model çalışmalarının gerekliliği kaçınılmaz olmaktadır. Babalığın dinamiklerini anlamak ve baba-çocuk ilişkisinin etkilerini ortaya koymak için yapılan birçok araştırmada, baba-çocuk ilişkisi çoğunlukla tek bir kavram üzerinden değerlendirilerek sonuçlar incelenmektedir. Babalık gibi önemli etkileri bulunan ve geniş bir çerçeveye sahip olan bir kavramı tek bir değişken perspektiften bakarak incelemek bize dar bir bakış sağlayacaktır. Bu kapsamda araştırma, bireyin babası ile ilgili algısına tek bir kavramla ulaşmanın mümkün olmadığı temeliyle oluşturulmuştur. Dolayısıyla baba algısını ölçmek için geçmişte babayla kurulan ilişkinin birçok boyutunu birlikte değerlendirmek gerektiği düşünülmüştür.

Bağlanma kuramının açıklamaları ve alanyazında babalık araştırmalarının odaklandığı değişkenler doğrultusunda en sık kullanılan kavramlar olan; baba katılımı, baba bakım verme ve bağlanma stilleri, baba duygusal yakınlığı kavramları retrospektif baba algısı kavramını oluşturmada kullanılmıştır. Retrospektif baba algısı; babanın çocuğun hayatına katılımının nasıl algılandığının ortaya konulduğu "baba katılım" ve babanın çocuğun hayatında duygusal olarak nasıl var olduğunun ortaya konduğu "baba duygusal yakınlığı" boyutu ve son olarak babayla kurulan bağlanma ilişkisinin ve babanın bakım verme stillerinin nasıl algılandığının değerlendirildiği "baba bakım verme ve bağlanma stilleri" boyutu olarak üç boyutta değerlendirilmiştir. Bu algıların hepsinin bir araya gelerek babaya ilişkin genel bir algı oluşturduğu ve bu geriye dönük algının bireyin yetişkin yaşamındaki romantik ilişkilerini etkilediği savı bu araştırmanın temel hipotezlerinden birini oluşturmuştur. Bu sebeple araştırmada bağlanma kuramı kapsamında *baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stilleri* kavramları ele alınıp değerlendirilmiştir. Aşağıda bu kavramlarla ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.5.1 Baba Katılımı

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısını oluşturan kavramlardan ilki baba katılımıdır. Alanyazın incelendiğinde babalıkla ilgili araştırmaların birçoğunda bu kavrama odaklanıldığı görülmektedir (Finley ve Shcwartz, 2006; Lamb, Pleck ve Levine, 1985; Lamb, 1995; Marsiglio, Day ve Lamb, 2000; Palkovitz, 2018). Bu araştırmada baba katılımı, babanın retrospektif olarak nasıl algılandığının ölçülmesinde etkili olan temel bir kavramdır. Aşağıda bu kavramın anlaşılması için öncelikle nasıl tanımlandığı ve baba katılım modellerine yer verilmiştir.

Baba katılımı ne yazık ki etkileri, kavramsallaştırılması ve ölçülmesi açısından toplumsal ilerlemelerin gerisinde kalmış bir kavramdır. Oysa kısa bir zaman içinde babalık rolüne bakış açısı değişmiş ve babalardan beklenenlerin geçmişe göre farklılaştığı görülmüştür. Bu değişim sürecinde, babaların rolü sadece gelir sağlamak ya da cinsiyet rol modeli olmaktan çıkarak, çocuklarıyla giderek daha fazla zaman geçiren, onlara bakım veren, çocuğunun yaşamına katılan babalık rolü ve ortak ebeveynliğe doğru dönüşüm göstermiştir (Adamsons ve Johnsons, 2013; Bianchi ve Milkie, 2010; Lamb, 2000; Sarkadi, Kristiansson, Oberklaid ve Bremberg, 2008).

Geçtiğimiz kırk yıl boyunca, araştırmacılar baba-çocuk ilişkilerinin değişen doğasını anlamak ve baba katılımının bileşenlerini ölçmek için çalışmıştır (Palkovitz, 2018). Başlangıçta baba katılımının etkisi üzerine yapılan araştırmalarda baba katılımının özellikle cinsiyet farklılıkları üzerindeki etkilerine odaklanılmıştır. Lamb'a (1995) göre baba katılımının çocuk gelişimine etkisi üzerine yapılan eski çalışmalarda özellikle babaların oğullarının cinsiyet rolüne etkisi incelenmekteyken, sonraki babalık araştırmalarında cinsiyetten daha çok sıcaklık, yakınlık ve katılım gibi baba-çocuk ilişkisinin kalitesi üzerine odaklanılmıştır (Radin, 1981).

Bu dönüşüm sürecine paralel olarak baba katılımı konusunda yapılan birçok araştırmada baba katılım sonuçlarına ilişkin güncel modeller geliştirilmiştir. Baba katılımı ölçüm geleneğinin başlatıcıları Michael Lamb ve Joseph Pleck, baba katılımını üç boyut açısından kavramsallaşmıştır. Bu boyutlar; doğrudan etkileşim, erişilebilirlik ve sorumluluktur (Lamb, Pleck ve Levine, 1985). Hawkins ve Palkovitz (1999) modellerinde ise, baba katılımının duygusal, bilişsel ve davranışsal alanları kapsayan çok

boyutlu bir yapı olduğunu ileri sürerek çocuğun gelişimine etki eden 15 kategori tanımlamaktadır (Hawkins ve Palkovitz, 1999; Palkovitz, 1997).

Günümüzde baba katılımı üzerine yapılan ampirik araştırmaların çoğalmasına rağmen hala evrensel bir teori, model veya ölçü birimi geliştirilememiştir (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007; Bossardi vd., 2018; McBride, Schoppe-Sullivan ve Ringo-Ho, 2004). Boller ve diğerleri'ne (2007) göre kırk yıllık araştırmalara rağmen baba katılımı alanyazınında modeller ve tanımlamalarda çeşitlilik görülmektedir ve bunlar hala biraz eksik ve belirsizdir. Baba katılımı ile ilgili ortaya konan model çalışmaları aşağıdaki gibidir.

Baba katılımı modelleri

Lamb (2000) baba katılımını, baba-çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimler, babanın varlığı, sıcaklığı, babanın ebeveynlikten aldığı doyum, çocuğunu yetiştirme şekli ve çocuğuna sağladığı maddi desteği kapsayan bir kavram olarak tanımlamıştır. Alanyazında yaşanan karışıklığın çoğu, bu terimin tanımlanması ve değerlendirilmesi için farklı stratejilerden yararlanılmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin bazı psikologlar katılımın tanımlanmasında baba mevcudiyeti ile baba yokluğu arasındaki kaba ayrımdan hareket etme yolunu kabul etmektedirler (McLanahan ve Sandefur, 1994). Bu araştırmacıların alanyazına en önemli katkısı, babası olan ailelerde veya baba yerine üvey babaların, büyükbabaların olduğu ailelerde, babaların aileleriyle temas kurduklarında katılım türlerinin nasıl olduğunu ortaya koymalarıdır (Barnett ve Baruch, 1987; Lamb, Pleck ve Levine, 1985; Radin, 1993).

Alanyazın incelendiğinde baba katılımı için en sık kullanılan ölçümleme yönteminin babaların çocuklarıyla geçirdikleri zaman ve birlikte yaptıkları faaliyetler üzerinden değerlendirme yapma olduğu görülmektedir (Amato, 1998; Lamb, 2000; Mezulis, Hyde ve Clark, 2005; Yeung vd., 2001). Notaro (1998) çalışmasında, baba katılımının ölçüsünü, çocukların baba ile birlikte geçirdiği zaman ve babanın çocuk yaşamındaki önemi üzerinden değerlendirmiştir. Bradford (2002) ise baba katılımı için üç gösterge kullanmıştır; evde bir proje üzerinde birlikte çalışma veya oynama, özel

görüşmeler yapma ve okuma veya ev ödevine yardım etme. Bulanda (2004) babanın katılımını iki kategoriye göre ölçmüştür; biri babanın çocuklarla geçirdiği saatlerle orantılıyken, diğeri babalar ve çocukları arasındaki etkileşimlerdir. Ancak, baba katılımının niceliksel yönü her zaman baba-çocuk ilişkisinin kalitesini göstermez (Marsiglio, Day ve Lamb, 2000), gözlemlenemeyen sorumluluk gibi bir baba katılımı değişkeni de vardır (Lamb vd., 1987).

Görüldüğü gibi net bir tanımlamanın yapılamadığı baba katılımı kavramı, çeşitli araştırmalarda, farklı boyutlarla ve faaliyetlerle değerlendirilebilen, farklı açılardan yorumlanabilen bir kavramdır (Amato, 1998; Cabrera vd., 2007; Lamb, 2000; Lamb ve ark., 1987; Parke, 2000; Pleck, 2010). Ne yazık ki araştırmacılar tarafından yaklaşık 45 yıldır çalışmalarla incelenen babalar ve baba katılımı kavramsallaştırma ve ölçülme açısından hızla farklılaşan toplumsal değişmelerin gerisinde kalmıştır. Alanyazında baba araştırmaları için derinlemesine kavramsal bir çerçevenin henüz oluşturulmadığı görülmektedir. Babalarla ilgili yürütülen araştırmalar babaların çocukların yaşamlarını nasıl etkilediğini öne süren modeller aracılığıyla yönlendirilmektedir (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007). Ancak günümüzdeki bu hızlı toplumsal değişimin babalık üzerindeki etkilerini ölçmek ve baba katılımını kavramsallaştırmak için yeni araştırmalar ve modellere ihtiyaç duyulmaktadır (Lamb, 1975).

Baba katılımı ölçüm geleneğinin başlatıcıları Michael Lamb ve Joseph Pleck ise baba katılımını üç boyut açısından kavramsallaştırmıştır. En etkili model olarak kabul gören Lamb ve meslektaşları tarafından önerilen (Lamb, 1987; Lamb, Pleck ve Levine, 1985) modelde baba katılımı; etkileşim, erişilebilirlik ve sorumluluk olmak üzere üç bileşen üzerinden değerlendirilmiştir. Etkileşim, babanın çocuğuna doğrudan temas yoluyla bakım vermesini ve birlikte faaliyetler yapmasını kapsar. Erişilebilirlik, babanın etkileşim için potansiyel erişilebilirliği ile ilgili bir kavramdır. Doğrudan etkileşim olsun ya da olmasın babanın çocuk için mevcut veya erişilebilir olmasıyla ilgilidir. Sorumluluk ise, babanın çocuğa bakım vermesi ve kaynaklarını çocuk için kullanılabilmesini kapsamaktadır (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1987; Cabrera vd., 2000; Lamb vd., 1985; McBride, 1990; Pleck, 1997). Bu model babalık araştırmalarında oldukça etkili olmuştur (Pleck, 2010) ve baba katılımının kavramsallaştırılması için yaygın olarak kullanılmıştır.

Hawkins ve Palkovitz (1999) modellerinde ise, baba katılımının duygusal, bilişsel ve davranışsal alanları içine alan çok boyutlu bir yapı olduğunu ileri sürmektedirler. Bu araştırmacılar çocuğun gelişimine etki eden 15 kategori tanımlamaktadırlar (Palkovitz, 1997; Hawkins ve Palkovitz, 1999). Bu kategoriler şöyle sıralanabilir: iletişim, öğretme, izleme, düşünme, günlük işler, bakım verme, çocukla ilişkili bakım ve onarım, paylaşılan ilgiler, erişilebilirlik, planlama, paylaşılan etkinlikler, gelir sağlama, duygusal yakınlık, koruma, duygusal destek. Palkovitz'e (1997) göre bunlar babanın çocuğun yaşamına katılım gösterebileceği 15 yoldur. Baba katılımı ise, babanın çocuğuyla etkileşiminde bu 15 katılım alanında ne kadar var olduğuyla belirlenir.

Bu araştırmada baba katılım boyutunda, çocuk odaklı bir yaklaşım olan, çocuğun bireysel algısının önemini vurguladıkları Finley ve Schwartz'ın (2004) baba katılım yaklaşımı temel alınarak incelenmiştir. Tarihsel olarak çoğu babalık araştırması baba katılımını, babalar ve anneler açısından değerlendirmektedir. Günümüzde ise araştırmacılar çocukların kendi bakış açısından baba katılımını incelemenin potansiyel önemi üzerinde durmaktadırlar (Algood ve Beckert, 2012; Beckert, Strom ve Strom, 2006; Finley ve Schwartz, 2004). Finley ve Schwartz, (2004) araştırmalarında çocukların baba katılımı ile ilgili retrospektif algılarını çocuk merkezli fenomonolojik bir yaklaşım benimseyerek değerlendirmişlerdir. Bu araştırmacılara göre, çocuklar için önemli olan ebeveynlerinin davranışlarına dair geçmişe dönük algılarından oluşan, kapsülledikleri anı kalıntılarıdır (Algood ve Beckert, 2012). Hawkins ve Palkovitz'in (1999) ileri sürdüğü 15 kategoriye ve çok boyutlu yaklaşıma dayanan ancak babanın bakış açısı yerine çocuğun bakış açısına önem veren bu modelde çocukluktaki baba katılımının yetişkinliğe yansımasını incelemek ve değerlendirmek mümkündür.

Fenomonolojik durumumuzun altında yatan temel kavramsallaştırmada baba katılımı çalışmalarına yaklaşım şu şekildedir: (a) baba katılımı çok farklılaşmış bir yapıdır ve birçok babanın dâhil olabileceği çocuğun hayatının farklı alanlarını kapsar; (b) önemli olan bir babanın çocuğuyla birlikte geçirdiği zamanın niceliği değil, çocuğun babanın katılım düzeyini nasıl algıladığıdır (c) babanın çocuğu üzerindeki uzun vadeli etkisi, çocuğun baba algısını oluşturur (d) bu uzun vadeli etkiyi ölçmenin yolu, ergen veya yetişkin çocukların, babalarının katılımını ve bakım vermesini kendi algılarından değerlendirmeleridir (Finley, 2002; Finley ve Schwartz, 2004).

Bu araştırmada Finley ve Schwartz'ın Fenomonolojik Modelinin kullanılma nedeni araştırmanın örneklemini oluşturan genç yetişkinlerin baba katılımını kendi algılarına dayanarak ölçmek için fenomonolojik bir yaklaşım benimsemenin gerekli olmasıdır. Ayrıca model babanın çocuğu üzerindeki uzun vadeli etkisini ölçmek için tasarlandığı için genç yetişkinlerin yakın ilişkileri üzerinde önemli rolü olduğu düşünülen retrospektif baba algısının bu modelle incelenmesinin uygun olduğu düşünülmektedir.

2.2.5.2 Baba Duygusal Yakınlığı

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısını oluşturan kavramlardan ikincisi baba duygusal yakınlığıdır. Aşağıda bu kavramın anlaşılması için nasıl tanımlandığı ve alanyazındaki ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısını oluşturan bir diğer kavram olan baba duygusal yakınlığı, günümüzde değişen toplumsal yapıyla birlikte değişen ve dönüşen iyi babalık hakkındaki tanımlamaları kapsayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Baba duygusal yakınlığı kavramı duygusal bir bağı kapsamaktadır ve aynı zamanda bunun ötesine de geçmektedir. Bu kavramda ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine öncelik verilmektedir. Özellikle, duygusal yakınlık kavramı düşünüldüğünde bunu bir zaman taahhüdünden ayrı tutmak gerekmektedir (Dermott, 2003). Bu durum baba duygusal yakınlığını baba katılımı kavramından ayırmaktadır. Baba algısının oluşmasında önemli bir etkisi olduğu düşünülen baba duygusal yakınlığı, babanın çocuğa karşı ne ölçüde duygusal destek, ilgi, sevgi ve yakınlık sağladığını ve çocuğun hayatında duygusal olarak babanın ne kadar var olduğunu göstermektedir.

Genç yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalarda, çocukluk döneminde babaları tarafından bakım verilen, ihtiyaç duyduklarında babalarına ulaşabilen genç yetişkinlerin kendilerini değerli hissettiği ve sosyal uyum düzeylerinin yüksek olduğu (Fish ve Biller, 1973) sağlıklı cinsiyet rolleri ve romantik ilişkiler geliştirebildikleri (Green, 2003) görülmektedir.

Amato (1994), babalarını duygusal olarak yakın hisseden bireylerin mutluluk düzeyleri ve yaşam doyumlarının yüksek olduğu, buna karşın psikolojik stres düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tessman (1989), erken dönemde baba ve

kız çocuğu arasında kurulan duygusal yakınlığın, kadının daha sonraki yaşamında etkilerini devam ettirdiğini söyleyerek bu ilişkinin önemine vurgu yapmaktadır. Başka bir araştırmada ise, algılanan baba yakınlığının ve desteğinin algılanan anne desteğinden bağımsız olarak depresif semptomların azalmasında etkili olduğu söylenmektedir (Barrera ve Garrison-Jones, 1992).

Tüm bu araştırmalar incelendiğinde baba duygusal yakınlığı, baba katılımı ve bağlanma süreçleriyle doğrudan ilişkili ancak onlardan farklı ve onlar kadar önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Dermott, 2003). Bu çalışmada babayla geçmişte kurulan ilişkiyi değerlendirmek amacıyla oluşturulan retrospektif baba algısı kavramının içine bu kavramın dahil edilmesinin nedeniçocuğun geçmişte babadan aldığı değer ve ona hissettiği yakınlık duygusunun yetişkin yaşamındaki ilişkilerinde önemli bir etken olarak görülmesidir (Bowlby, 1982).

2.2.5.3 Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri

Araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısını oluşturan son kavram ise baba bakım verme ve bağlanma stilleridir. Çocuğun gelişimi ve kişiliği için büyük öneme sahip olan ebeveynle olan ilişkiler alanyazında çoğu zaman anne üzerinden araştırılmaktadır. Oysa çocuğu büyüten anne ve babadır. Annenin ebeveynlik stilleri kadar babanın ebeveynlik stilleri de çocuğun gelişimini şekillendirir. Bu araştırmada genç yetişkinlerin algılanan baba bakım verme ve bağlanma stillerine odaklanılarak yetişkin hayatında romantik ilişkilere yansımaları incelenmiştir.

Darling ve Steinberg'e (1993) göre ebeveyn bakım verme stilleri, çocukla iletişim kurmaya yönelik ebeveyn tutumlarının tümü yani ebeveyn ile çocuk arasında duygusal bir ortam yaratmaya yönelik bütün ebeveyn davranışları olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynlerin çocuğa sıcak ve sevecen yaklaşımı, çocuktan beklentileri, çocukla iletişimi, çocuk üzerindeki disiplin kurma tarzı ve tutumları da ebeveyn bakım verme stillerini oluşturmaktadır (Bartell, 2005). Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin tutum, inanç, davranış ve beklentileri olarak da tanımlanan ebeveyn bakım verme stilleri, ebeveynlerin çocuklarına aşılamak istedikleri değerleri aktarmalarında önemli rol oynamaktadır. Baumrind (1972) ebeveynlerin bakım verme stillerini kendi değerlerini ve inançlarını

çocuklarına aktarma araçları olarak kullandıklarını söylemektedir (Darling ve Steinberg, 1993; Güngör ve Bornstein, 2010).

Geçmiş yaşantımızdaki ebeveyn bakım verme stillerinin, yetişkin yaşamımızda nasıl algılandığını belirlemek için, bireylerin hatırladıkları ebeveyn davranışlarına ilişkin öz bildirim ölçümleri yapılmaktadır. Bu özbildirim ölçekleriyle geçmişte ebeveyninin ona nasıl bakım verdiğine dair kişisel algı ölçülmeye çalışılmaktadır. Algılanan ebeveyn bakım verme stilleri olarak isimlendirilen bu kavram kişinin kendi ebeveynini hatırladığı şekliyle öznel olarak değerlendirmesi anlamında kullanılmaktadır (Grange vd., 2010; Altınel, 2018).

Birçok araştırmada erken dönemde maruz kalınan ebeveyn bakım verme stillerinin, sosyal yeterlilik, akademik performans, sosyal gelişim, psikolojik sağlık ve romantik ilişkiler gibi süreçlerde etkili olduğunu görülmektedir (Barnes ve Farrel, 1992; Collins ve Read, 1990; Dallton vd., 2010; Millings vd., 2012; Steinberg, Lamborn ve Darling, 1994; Montgomery, Fisk ve Craig, 2008; Russek ve Schwartz 1997). Dolayısıyla bireyin çocukluk döneminde ebeveynleri ile kurduğu ilişkinin kişi üzerinde kalıcı etkileri bulunmaktadır (Shaw, Krause, Chatters, Connell ve Ingersoll-Dayton, 2004). Çünkü çocuğun ebeveynlerinin bakım verme ve bağlanmalarına ilişkin temsilleri, dünyaya ilişkin temsillerinin temelini de oluşturmaktadır (Muris, 2006). Ancak yapılan araştırmalar çoğunlukla ebeveyn bakım verme bağlanma stillerinin yaşam boyu etkilerini anne bağlamında ya da her iki ebeveyn için aynı anda irdelemektedir (Aunola, Stattin, ve Nurmi, 2000; Repetti, Taylor ve Seeman, 2002; Roberts ve Bengston, 1996; Russek ve Schwartz, 1997). Ancak anne ve baba ile geçmişte kurulan ilişki ve onların bakım verme bağlanma stillerinin nasıl algılandığı çocuk için her iki ebeveyn bağlamında farklı anlamlar taşıyabilir.

Alanyazın incelendiğinde ebeveynlik stilleri araştırmalarında babalara odaklanan araştırmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Oysa çocukların babalarıyla kurdukları erken dönem ilişkilerde babalarını yakın ve sıcak bir bakım verme stilinde algılamalarının, onların psikolojik olarak daha uyumlu olmalarına, akademik olarak daha başarılı olmalarına, daha az anti-sosyal davranışlarda bulunmalarına ve yaşam boyunca akranlarıyla daha iyi ilişkiler kurmalarına etki ettiği görülmektedir (Coleman, 1990;

Lamb, 1997; Koçak, 2004). Araştırmalar baba bakım verme ve bağlanma stillerinin sağlıklı yetişkinlik sonuçlarının önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Ailelerin benimsemiş oldukları bakım verme stillerinin, çocuklardaki bağlanma süreçlerine etki ederek, dolaylı olarak yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçlerini de etkilediği bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada ilgi ve kabulün yüksek olduğu ebeveynlere sahip kişilerin, güvenli bağlanma oranlarının yüksek olduğu, sıkı kontrol ve denetimin olduğu ebeveynlere sahip kişilerin güvensiz bağlanmalarının yüksek olduğu sonucu ortaya koyulmuştur (Sümer ve Güngör, 1999). Ailelerin ebeveyn bakım verme stillerinin çocuklardaki bağlanmaya etkilerinin ele alındığı bir araştırmada, çocukları güvensiz bağlanma gösteren ailelerin demokratik tutumlarının güvenli bağlanma gösterenlere oranla daha düşük olduğu, izin verici boyutların ise daha yüksek olduğu görülmektedir (Roelofs, Meesters ve Muris, 2008). Hazan ve Shaver (1987) çalışmalarında ise, yetişkin bağlanma stilini en iyi yordayan değişkenin, katılımcıların her bir ebeveynine dair bakım verme stili algısı olduğunu tespit edilmiştir. Yine bu çalışmanın sonuçlarına göre güvenli bağlanan kişiler, güvensiz bağlanan kişilerle karşılaştırıldığında her iki ebeveynleriyle de sıcak ilişkileri olduğunu bildirmişlerdir. Bir başka çalışmaya göre de güvenli bağlanma, duyarlı ebeveyn tutumu ve davranış ile ilişkili bulunmuştur (Easterbrooks ve Goldberg, 1984).

Görüldüğü gibi bakım verme ve bağlanma stilleri birbirini etkileyen ve öngören bir yapıya sahiptir. Bu araştırma da bu iki yapı birlikte değerlendirilerek incelenmiştir. Ayrıca alanyazında daha önceki çalışmalarda spesifik olarak çok fazla incelenmeyen babaların bakım verme ve bağlanma stilleri ele alınmıştır. Baba bakım verme ve bağlanma süreçleri kavramını anlayabilmek için, babayla bağlanma süreçlerinin kuramsal temellerini anlamak önemlidir. Aşağıda babayla bağlanma ve bu ilişkiyi kuramsal açıdan benzersiz yapan faktörlere değinilmiştir.

Babayla bağlanma stilleri

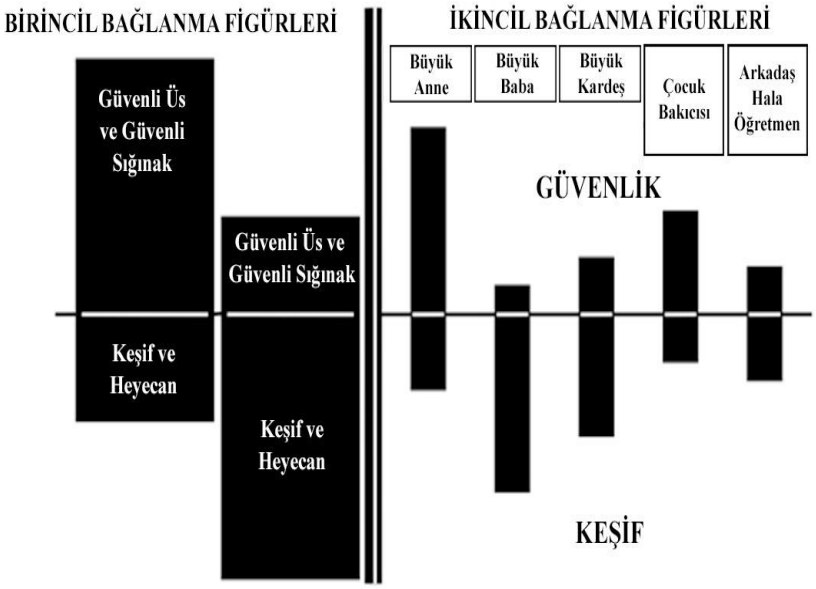
Baba algısına etkisinin önemli olduğu düşünülen babayla bağlanma süreci yıllarca bağlanma teorisi kapsamı dışında bırakılmıştır. Ancak alanyazın incelendiğinde bağlanma teorisinin ilk belirsiz formülasyonunda Bowlby'in (1958) potansiyel bağlanma figürleri olarak babalardan söz ettiği görülmektedir. Bowbly'in buradaki birincil amacı

psikanalitik meslektaşları tarafından bebeklerin oral doyum sağladığı için annelerini daha çok sevdiği ve tercih ettiği fikrini tartışmaktır (Bowlby, 1979). Bowlby bağlanma kuramı geliştikçe babaların rolü üzerinde daha çok düşünmesine rağmen bağlanma kuramında annelere daha fazla önem vermiştir (Bretherton, 2010). Bunun nedeni Bowbly'in bağlanma teorisini geliştirdiği ilk yıllarda babaların rolü ile ilgili detaylı bir görüşe ve "bir çocuğun iki anneye ihtiyacı yoktur" şeklinde bir yaklaşıma sahip olmasıydı. 1960'ların ve 1970'lerin toplumsal devrimiyle birlikte değişen baba rolleri geçmişte anne-çocuk bağlanması üzerine odaklanan bağlanma kuramının babayla olan ilişkilere odaklanmasına yol açmıştır. Ebeveynlerin her ikisiyle de ilgili olan bakım verme ve birincil bağlanma figürü olma durumu babayla bağlanmanın araştırma konularına dâhil edilmesine yol açmıştır (Freeman, Newland ve Coyl, 2010). Bowbly bu süreçte ayrıca erkek çocuklarının babalarını kaybetmesinin onlar üzerindeki etkisini araştırma konularına dâhil etmiştir. Dolayısıyla Bowbly'nin kuramında babaları tanıması önyargılı araştırmacılar, kültürel değerler, toplumsal normlar ve annelere yoğun olarak odaklanması yüzünden kariyerinde geç bir zamana denk gelmiştir (Newland ve Coyl, 2010).

Babaya bağlanma konusundaki ilk çalışmalar büyük ölçüde anne ile ilgili çalışmaların merceğinden görülse de yeni çalışmalar bebeklerin, çocukların ve ergenlerin babalarına bağlanmalarının benzersiz olduğunu ortaya koymaktadır (Grossman, Grossman, Kindler ve Zimmerman, 2008). Grossman ve arkadaşları (2008) tarafından yürütülen 22 yıllık bir boylamsal çalışmada, çocuğun, babaya bağlanması ile anneye bağlanmasının farklı erken dönem yaşantılarından kaynaklandığı bulunmuştur. Dolayısıyla alanyazında geçmişte oluşan iki birden iyidir şeklindeki anneyle bağlanmaya destek olan ve daha az önemli görülen babaya bağlanmanın, anneye bağlanmaya katkıda bulunmak yerine özgül bir bağlanma olduğu görülmüştür (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007; Freeman, Newland ve Coyl, 2010).

Güncel araştırmalarda çocuklar ve babalar arasındaki ilişkinin sadece ikincil bir bağlanma figürü olmaktan çok daha büyük ve önemli olduğu kabul edilmektedir. İki ebeveynli ailelerde büyüyen çocuklar, kalıcı bir bağlanma oluşturmak için, bağlanmaya temel oluşturacak güvenlik ve keşif davranışlarını, bağlanma figürleriyle etkileşimde bulunarak kazanırlar. Çocuk bu süreçte bir ebeveynini daha çok sıkıntılı zamanlarda

güvenli üs ve güvenli liman olarak kullanırken, diğer ebeveyni daha çok keşif ve heyecan sağlamak için kullanmaktadır. Her iki ebeveynde birincil bağlanma figürüdür ve çocuğun her iki ihtiyacını da karşılamak için gerekli donanıma sahiptir, ancak güvenlik ve keşif davranışlarını destekleyici repertuar davranışlarını kullanım oranları birbirinden farklıdır. Babalar çocuklarıyla daha çok heyecan ve keşif odaklı, anneler ise temel dayanak ve güven odaklı ilişki kurarlar. Roller arasında değişen dereceler vardır. Ancak bu roller farklı ama eşit derecede önemlidir cinsiyete göre değişir, ancak cinsiyete özgü değildir (Newland ve Coyl, 2010).

Şekil 3. *Richard Bowlby Tarafından Önerilen Birincil Bağlanma Figürleri.*

*(**Kaynak:** Richard Bowlby'nin kişisel ders notları, 2006).*

Şekil 3'te görüldüğü gibi bağlanma sürecinde anne ve babaların iki ayrı bağlanma rolü bulunmaktadır. Birinci bağlanma rolü çocuğa sevgi ve güven sağlamaktır. Diğer bağlanma rolü ise çocuğun heyecan verici, keşfetmesini sağlayan dolayısıyla baş etmesini güçlendiren deneyimler yaşamasını sağlamaktır (Grossmann, Grossmann, Bombik, Kindler, Englisch ve Zimmermann 2002; Newland ve Coly, 2010; NICHD, 2004). Çocuk büyürken her iki ebeveynde bu rolleri üstlenir. Babalar da anneler gibi bebek bezlerini değiştirir, bebekleri yıkar ve beslerler ve onlarla oyunlar oynarlar (Yogman, 1994). Her iki ebeveynde çocuğu görsel araştırmaya, nesne manipülasyonunu ve nesneler arasındaki

neden-sonuç ilişkilerine dikkat etmeye teşvik ederler. Ancak babalar bunu annelerden farklı yaparlar (Power, 1985; Teti, Bond ve Gibbs 1988; Paquette, 2004). Bu farkın anlaşılması için öncelikle baba-çocuk ilişkisinin anlaşılmasını sağlayan kavramlardan biri olan "aktivasyon ilişkisi" sürecini açıklamak faydalı olacaktır.

Baba çocuk aktivasyon ilişkisi

Bağlanma kavramı özellikle stresli durumlarda çocuğun temel ihtiyaçlarının güvence altına alınması ve ebeveynin çocuklarına verdiği yanıta olan güven ihtiyacı ile güçlü bir ilişki içerisindedir. Bu kavram bağlanma kuramında daha çok anne-çocuk ilişkisi ile ilişkilendirilen ve açıklanan bir kavramdır (Paquette, 2004). Baba-çocuk ilişkisini tanımlamak için ise farklı bir terim kullanmak daha uygun olabilir. Bağlanma teorisine istinaden, baba-çocuk ilişkisinin açıklanmasında, bağlanma bağını ifade etmek için "aktivasyon ilişkisi" terimi kullanılabilir. Çocuğun sakinleşmesine izin veren anne-çocuk bağlanma ilişkisinin aksine, baba-çocuk ilişkisi "aktivasyon" odaklıdır. Bu bağlamda bu süreç, çocuğun uyarılmasını, zorlukların üstesinden gelmesini ve çocuğun potansiyel tehlikelerden korunma ihtiyacının karşılanması sağlanmaktadır. Babanın aktivasyon işlevi, bazı etolojik yönelimli kuramcılar tarafından babalara atfedilen sosyalleşme işlevinin çok ötesindedir (Palmer, 1993). Fiziksel ve sosyal çevrenin araştırılmasını içerir ve çocuğu korumak için çocuğunu daha fazla risk almaya teşvik eder. Yüksek kalite aktivasyon ilişkisinde çocuk fiziksel ve sosyal ortamdaki tehdit ve tuhaflıklarla başa çıkarak, kendi yeteneğine güvenmeyi öğrenir. "Aktivasyon" terimi ayrıca duygusal tetiklemeye atıfta bulunur. Çocuğun yeni deneyimlere veya garipliğe maruz kalması durumunda uyarılma mekanizmaları, onun sosyal yeterliliklerinin geliştirilmesinde önemli bir görev üstlenir (Carson, Burks ve Parke, 1993; Paquette, 2004).

Lamb, Pleck, Charnov ve Levine'ye (1985) göre aktivasyon ilişkisi teorik olarak her iki ebeveyn bağlamında da gelişebilir. Fiziksel oyunun yoğunluğunun yüksek olması, babanın anneden daha az mevcut olduğu durumlarda bile babalarıyla güçlü bağlar geliştiren çocukları açıklayabilir. Bebeklerin ve ebeveynlerin birbirlerine bir oyun bağlamında etkili bir şekilde bağlanabileceğini göstermektedir (Palmer, 1993). Schwartzman'a (1986) göre çocukların etkinlikten yararlanabilmeleri için kapsamlı oyun sürelerine ihtiyaç duymalarına gerek yoktur. Ebeveyn-çocuk etkileşiminin kalitesi katılım

miktarından daha önemlidir, bu babaların çocuklarıyla niceliksel olarak annelerden daha az zaman geçirmelerine rağmen bağlanma sürecini açıklamaktadır (Parke, 2000).

Baba-çocuk ilişkisinde babalar çocuklarını hem uyarır hem de iyi düzenlenmiş deneyimler yaşaması için teşvik ederler. Çocuklar yakınlığı korumak ve yetişkinlerden bakım almak için sinyaller gönderdiği gibi, aynı zamanda yoğun uyarım ararlar ve bu uyarımı hem babaları hem de annelerinde ararlar ancak öncelikle babalarından alırlar (Paquette, 2004; Yogman, 1994). Bunu da babalar çoğunlukla çocuklarıyla oynayarakyaparlar. Ainsworth'e (1990) göre yetenekli, güvenli üs olan ebeveynler yetenekli oyun arkadaşları olamazlar. Ebeveynin çocuğu aynı anda hem rahatlatmayı hem de dengesizleştirmeyi sağlaması zordur. Somut olarak, bunlar zıt süreçlerdir ve çocuk gelişimi için önemli olabilecek bir anne-baba tamamlayıcılığını gerektirir. İki mekanizma birbirine çok yakından bağlantılıdır. Sonuç olarak bağlanma teorisi, bağlanma ve aktivasyonu iki farklı ve tamamlayıcı sistem olarak tanımlamaktadır. Bağlanma çocuklar ve bağlanma figürleri arasında yakınlık ve dolayısıyla güven sağlarken keşif, çevre bilgisi ve ortamdaki değişikliklere uyumu gerektirir (Ainsworth, 1972; Bowlby, 1969).

Baba-çocuk aktivasyon ilişkisinin önemini inceleyen araştırmalar incelendiğinde, tehlike zamanlarında güven arayan bebeğin çoğunlukla yakınlık kurduğu anneye kıyasla babaların hassas ve zorlu interaktif oyun davranışlarını ölçmenin ekolojik geçerliliği vurgulanmaktadır. Her iki ebeveynde çocuklarının psikolojik güvenliğini şekillendirmektedir, ancak her birinin kendine özgü bir şekilde biçimlendirmektedir. Bu süreçte babaların işlevide anne kadar elzemdir. Baba çocuğu aktivasyon ilişkisi kurarak oyunlarıyla yaşama hazırlar (Paquette, 2004; Newland ve Coly, 2010). Araştırmacılarda ayrıca sosyal ilişkilerinde üstün olan genç yetişkinlerin, geçmişteki aile içi ilişkilerinde kalıcı bir temel güven sağlayan anneleri ve heyecan verici ve keşfetmeleri için destekleyici oyunlar oynayan babaları olduğu söylenmektedir. Anne ve babanın her biri için iki ayrı bağlanma rolü bulunmaktadır, fakat bu roller eşit derecede önemli işleve sahiptir (Grossmann, Grossmann, Bombik, Kindler, Englisch ve Zimmermann 2002; Newland ve Coly, 2010; NICHD, 2004).

Bu araştırmada genç yetişkinlerin babalarının bakım verme ve bağlanma stillerine dair algıları, Hazan ve Shaver (1986) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Yaklaşımı" kapsamında değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımda her bir

ebeveynlik stilinin bir bağlanma stili ile ilişkilendirildiği bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirme ebeveyn bakımı konusundaki retrospektif algılardan oluşmaktadır. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemini de kapsayan geçmiş 16 yıl düşünülerek, ebeveynlerin bakım verme stillerine dair algı değerlendirilir. Bu yaklaşımda sıcak/duyarlı, soğuk/reddedici ve kararsız/tutarsız olmak üzere üç tip ebeveynlik stili üzerinden değerlendirme yapılmaktadır ve her bir stil bir bağlanma süreciyle ilişkilendirilmektedir (Collins ve Read, 1990). Dolayısıyla birbiriyle yakın ilişki içinde olan bu iki kavram birleştirilerek aynı anda incelenmiştir.

2.2.6 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde retrospektif baba algısı kavramı oluşturan baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme bağlanma stilleri değişkenlerini romantik ilişki kalitesi ve duygu düzenleme değişkenleriyle ilişkisini inceleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Gürsoy (2021) araştırmasında üniversite öğrencilerinin, algılanan ebeveynlik stilleri ile suçluluk, utanç ve yalnızlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Balıkesir üniversitesinde öğrenim gören 620 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, anne ve babalarını açıklayıcı/otoriter olarak algılayan öğrencilerin, diğerlerine göre daha az utanç, yalnızlık ve daha fazla suçluluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, utançtaki artışın yalnızlıktaki artışı; suçluluktaki artışın da yalnızlıktaki azalmayı yordadığı diğer önemli araştırma bulgularındandır.

Duran (2019) araştırmasında üniversite öğrencilerinin baba katılım algısı ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkinin anlamlılığını incelemiştir. Çalışmanın örneklemi ailesi ile birlikte yaşayan, 287 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada baba katılım algısını ölçmek için Finley ve Schwartz (2004) tarafından geliştirilen "Baba Katılım Algısı Ölçekleri" Türkçeye uyarlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin mevcut ve arzu edilen baba katılım algısı arasında orta düzeyde negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kadın öğrenciler erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla oranda babalarından duygusal destekleyici katılım istedikleri saptanmıştır. Son olarak üniversite öğrencilerinin mevcut baba katılım algısı ile öznel iyi oluşu arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Ceylan (2017) araştırmasında yetişkin bireylerin, çocuklukta ebeveynlerinin duygusal erişilebilirliği ve algıladıkları ebeveyn bakım verme biçimleri ile romantik ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 18-60 yaş aralığında romantik ilişkisi olan, 419 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda; katılımcılardan geçmişte ebeveyninin bakım verme stilini reddedici ve aşırı koruyucu olarak algılayanların anne ve babaya duygusal olarak erişilebilirliğinin azaldığı, ebeveyninin bakım verme stilini duygusal sıcak olarak algılayanların ise anne ve baba duygusal erişilebilirliğinin arttığı bulunmuştur. Araştırma sonuçları baba-çocuk ilişkisi açısından değerlendirildiğinde ise, baba aşırı koruyuculuğu arttıkça kişinin romantik ilişkisine odaklanması ve affediciliğinin arttığı görülmektedir. Son olarak babanın duygusal sıcaklığı arttıkça kişinin romantik ilişkisine odaklanmasının arttığı tespit edilmiştir.

Karabulut (2017) araştırmasında baba katılımı ve baba katılımının yordayıcıları olabilecek bazı değişkenleri kapsayan bir model denemiştir. Araştırmanın örneklemi 311 baba ve çocuk çiftinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, baba katılımının yordayıcıları olarak anne bekçiliği ve baba yeterliliği bulunmuştur. Ergen saldırganlık davranışlarıyla baba katılımı arasındaki ilişkide ise, anne bekçiliğinin etkili olduğu, ancak babaların kendi babalarından algıladıkları katılım algısının etkisinin olmadığı görülmüştür. Baba katılımının artmasının ergenlerin saldırgan davranışlarında azalmaya yol açtığı ancak babaların anne bekçiliğini algılamadıklarında bu etkinin daha da yükseldiği sonucu tespit edilmiştir.

Kume (2015) araştırmasında boşanmış ailede yaşayan genç yetişkinlerde retrospektif baba katılım algısı ile ebeveynin çocuk bakımı, benlik saygısı, yaşam doyumu ve algılanan stres düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kültürler arası farkın da incelendiği araştırmada katılımcılar sırasıyla ABD 244 ve Japonya'da 205 üniversite öğrencisi olmak üzere 449 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda ABD'de baba katılımı ile benlik saygısı, yaşam doyumu ve algılanan düşük stres arasında anlamlı pozitif korelasyon görülürken; Japonya'da yalnızca baba katılımı ve yaşam doyumu arasında pozitif korelasyon tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada boşanmadan sonra baba ile temas oranının yüksek olması, daha yüksek benlik saygısı ve yaşam doyumu ile ilişkilendirilmiştir.

Eınav (2014), araştırmasında genç yetişkinlerin ebeveynleriyle olan duygusal yakınlığı ve ebeveynlik kalitesini nasıl algıladığı ile romantik ilişkilerinde yakınlık beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 111 genç yetişkinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin duygusal yakınlığı ve ebeveynlik kalitesi ile genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki duygusal yakınlık ve samimiyet beklentileri arasındaanlamlı bir pozitif ilişki olduğu saptanmıştır.

Akhun (2012) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmasında, bireylerin algıladığı ebeveynlik stilleri, erken dönem uyumsuz şemaları, benlik kurguları, ayrılma bireyleşme problemleri ve duygu düzenleme güçlüklerinin psikolojik belirtilerle ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Türkiye'nin her bölgesinde bulunan çeşitli üniversitelerde okuyan 844 genç yetişkin öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda anne ve babadan algılanan olumsuz ebeveynlik stili ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin, tümüyle özerk ve özerk ilişkisel benlik, erken dönem uyumsuz şemalar, duygu düzenleme güçlüğü ve ayrılma bireyleşme problemi tarafından yordandığı tespit edilmiştir.

Allgood, Beckert ve Peterson (2012) araştırmalarında, baba katılım boyutlarının, kız çocuklarının özsaygı, yaşam doyumu ve psikolojik huzursuzluk değişkenlerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın, örneklemi ergenlik döneminde babalarıyla birlikte büyümüş 99 kadından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda özellikle babanın ergenlikteki duygusal destekleyici katılımının yüksek olmasının, genç yetişkin kadınların öz saygısının yüksek olmasıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Yaşam doyumu ve baba katılım arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Freeman ve Almond (2009), araştırmalarında gençlerin bağlanma desteği için babayı kullanımlarının, romantik ilişki deneyimleri üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmanın, örneklemi 18-45 yaş aralığında bulunan 777 kadın ve 297 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, babalarını bağlanma figürü olarak daha az kullanan gençlerin romantik ilişkilerde daha yüksek seviyelerde kontrolsüz cinsel aktivite yaşadığı sonucu saptanmıştır.

Schwartz ve Finley (2007) tarafından yapılan bir diğer araştırmada retrospektif olarak bildirilen baba ilgisi ve katılımının uzun dönemli sonuçları boşanma ve cinsiyet

farkı üzerinden araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemi etnik olarak farklı olan 1.989 genç yetişkinden oluşmaktadır. Boşanmış ve tam ailelerde büyüyen genç yetişkinlerin öznel iyi oluş ve baba katılım algısının değerlendirildiği araştırma sonuçlarında, öncelikle tam aileden gelen genç yetişkinlerin algılanan ve istenen baba katılımları arasındaki farkın yüksek olmadığı bulunmuştur. Ayrıca bu genç yetişkinlerin öznel iyi oluş puanları da yüksek bulunmuştur. Boşanmış ailelerden gelen genç yetişkinlerde ise babalarından aldıklarından daha fazla baba katılımı istediği saptanmıştır. Özellikle genç kadınlarda genç erkeklere oranla baba katılımına daha fazla ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir.

Peterson (2007) tarafından yapılan çalışmada genç yetişkin kadınlarda baba ilgisi ve katılımı ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 99 genç yetişkin üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda retrospektif baba ilgisi ve baba katılımının, benlik saygısı ve yaşam doyumu ile pozitif yönde korelasyon gösterdiği bulunmuştur.

Schwartz ve Finley (2006) tarafından yapılan araştırmada baba desteği ve baba katılımı ile genç yetişkinlerin psiko-sosyal işlevleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya geleneksel olmayan üç aile formundan (27 evlat edinen, 22 evlat edinen üvey baba, 119 evlat edinmeyen üvey baba) toplam 168 genç yetişkin üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, genç yetişkinlerin en çok evlat edinen babaların bakım ve katılım davranışları gösterdiği, en az üvey babaların katılım davranışları gösterdiği şeklinde bir algıya sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca evlat edinen ailelerde genç yetişkinlerin baba bakım ve katılım puanları ile mevcut psiko-sosyal işlevsellik raporları güçlü ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir.

Grossmann, Grossmann, Fremmer-Bombik, Kindler, Scheuerer-Englisch ve Zimmermann (2002) araştırmalarında babaları ve anneleri boylamsal olarak 6, 10 ve 16 yaşlarındaki çocuklarıyla kurdukları ilişkide bağlanma temsiline özel katkıları açısından araştırmışlardır. Araştırma sonucunda babaların bakım kalitesi kendi içsel çalışan bağlanma modeliyle yakından bağlantılı bulunmuştur. Oyun hassasiyeti puanları ise, erken dönem baba-çocuk ilişkisindeki babaların bakım kalitesini öngörmüştür, 4 yıl boyunca da oldukça tutarlı seyretmiştir. Ayrıca babaların oyun duyarlılığı ve anne bebek bağlanma kalitesi 10 yaşında çocuğun içsel çalışan modelini öngörmüştür. Son olarak da

çocuklar ergen olduklarında 16 yaşında bağlanma temsillerinin boyutları değerlendirilmiştir ve bu sadece babaların oyun duyarlılığı ile öngörülmüştür.

Paquette, Bolte, Turcotte, Dubeau ve Bouchard (2000) araştırmalarında baba katılımı ve ebeveynlik stillerine göre farklı ebeveynlik çeşitlerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi 0 ila 6 yaş arasında en az bir çocuğu olan, dezavantajlı grupta yer alan, iki ebeveyninde birlikte olduğu, Fransız ve Kanadalı 468 aileden oluşturulmuştur. Araştırmada ebeveynlik stilleri, Baumrind tarafından tanımlanan üç temel ebeveynlik türüne göre değerlendirmiştir ve araştırma sonucunda uyarıcı ebeveynlik adı altında yeni bir ebeveynlik stili tanımlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre otoriter babaların, baba katılım alanlarından duygusal destek, temel bakım, fiziksel oyun ve empati boyutunun diğerler boyutlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. İzin verici ve demokratik ebeveynler ise baba katılım alanlarından duygusal destek, fiziksel oyun ve empati boyutlarında diğerler boyutlara göre daha yüksek puan aldığı bulgulanmıştır. Yeni bir stil olarak ortaya konan uyarıcı ebeveynlik ise baba katılım alanlarından temel bakım, fiziksel oyun, empati ve disiplin boyutlarında demokratik ebeveyn tutumuyla benzerlik göstermektedir.

Russek ve Schwartz (1997) araştırmalarında çocukluktaki ebeveyn desteğini olumlu algılamanın yetişkin sağlığı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi Harvard üniversitesinde okuyan lisans öğrencilerden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda çocuklar için tipik olarak en önemli sosyal destek kaynağı olan ebeveynlerden gelen bakım, sevgi, şefkat ve duygusal yakınlığı olumlu algılanmanın, yetişkinlikte psikiyatrik ve somatik semptomların azalmasıyla ilişkili olduğu saptanmıştır. Yani ebeveynlerinden yaşamın erken dönemlerinde bakım, sevgi ve ilgi aldığını düşünen yetişkinlerin bu algısının biyolojik ve psikolojik sağlık ve hastalıklar üzerinde önemli bir öngörücü olduğu tespit edilmiştir.

2.3 Romantik İlişki Kalitesi

Romantik ilişkilerin kalitesinin incelendiği bu araştırmada çalışma grubu olarak genç yetişkinler seçilmiştir. Bu seçimin en önemli nedeni yaşamın bu döneminde romantik ilişkilerin öncelikli bir gelişimsel görev olması ve önem kazanan bir olgu olarak karşımıza çıkmasıdır. Bu sebeple romantik ilişkilerin doğasını anlamak için

yapılandırılan bu araştırmada konunun önemini ve gelişimsel süreç açısından değerlendirmesini yapabilmek için en doğru grup olduğu düşünülen genç yetişkinlerle çalışılmıştır. Bu bölümde araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişki kalitesi öncelikle bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan genç yetişkinler açısından incelenmiştir. Daha sonra romantik ilişkiler bağlanma kuramı perspektifinden açıklanmıştır. Son olarak ilişki kalitesine etki eden etkenler, ilişki kalitesinin ölçümlenmesi ve konu ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1 Genç Yetişkinler ve Romantik İlişkiler

Genç yetişkinlik dönemi eş seçimi, işe başlama, toplum içinde bir yer edinme sağlıklı yakın ilişkiler kurabilme gibi gelişim görevleri açısından önemli bir dönemdir (Erikson, 1982). Bu dönem kişilerarası ilişkilerin ve romantik ilişkilerin yaşamda odak noktası olduğu bir gelişim dönemi olarak görülmektedir. Erikson'un "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" olarak adlandırdığı bu dönemde kişi yakınlık kuracağı ilişkilere ihtiyaç duymaktadır ve yakınlık kurmaya hazırdır. Yani yakın ilişkiler genç yetişkinlerin gelişim görevlerini başarılı biçimde tamamlaması için gereklidir (Aydın, 2002; Gizir, 2012). Bu dönemde yakınlık oluşmadığı takdirde yalnızlık duygusunun yaşanır ve ilişkiler yüzeysel kalır (Erikson, 1968; Plotnik, 2009). Yakın ilişkiler içinde romantik ilişkiler ise, yaşamın bütün dönemlerinde önemli olmakla beraber ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde gelişimin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Arnet, 2000).

Bağlanma kuramına göre, insanların diğer insanlarla olumlu ve kalıcı ilişkiler kurmaya yönelik, biyolojik bir donanım, istek ve ihtiyaçla dünyaya geldikleri varsayılmaktadır (Baumeister ve Leary, 1995; Bowlby, 1969). Bu ihtiyaç doğrultusunda, bireyler yaşamlarını onlara fiziksel ve duygusal yakınlık sağlayan ilişkiler içinde geçirirler. Çocukluk döneminde birey için ebeveynler veya bakım verenler bağlanma figürüyken, genç yetişkinlik döneminde eş ya da uzun süreli romantik ilişkilerdeki partnerler bağlanma figürü rolündedir (Doherty ve Feeney, 2004; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Erikson yaşam boyu gelişimi sekiz evreye ayırdığı kuramında romantik ilişkileri değerlendirirken iki gelişim evresinin çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Romantik ilişkiler açısından önemli olan evrelerden ilki "temel güvene karşı güvensizlik" evresidir.

Bu evrede çocuklar tamamen ebeveyne ya da bakım verene bağımlıdırlar. Özellikle ebeveynleri ile olan ilişkisi bireydeki temel güven duygusunun oluşmasında temel faktördür. Çocuğun ebeveyni ya da bakım verenle kurduğu bu ilk yakın ilişkisi onun gelecekteki tüm ilişkilere bakış açısını ve yaklaşımınıda belirler. Bu dönemde temel güven duygusunu kazanan bir çocuk "insanlar güvenilirdir, dünya iyi bir yerdir ve insanlarla ilişki kurmanın bir sakıncası yoktur" şeklinde bir düşünce yapısına sahip olur. Tam tersi olarak temel güvensizlik duygusu geliştiren bireyler ise kendine ya da bir ötekine güvenmedikleri için ilişkilerden uzak dururlar (Burger, 2006).

Romantik ilişkiler açısından önemli olan ikinci evre "yakınlık kurmaya karşı yalıtılmışlık" evresi olarak ifade edilebilir. Genç yetişkinler bu evrede yakın ilişkiler kurmak isterler yani, yakınlık geliştirebilecekleri duygusal ilişkilere ihtiyaç duyarlar. Bu ilişkiler evlilik ya da flört gibi duygusal bağ kurulan ilişkilerle sonuçlanabilir. Ancak bireyler yakınlık ihtiyacını karşılayacak romantik ilişkiler kuramadıklarında, yakınlık ve doyumu duygularını yaşayamazlar ve ilişkileri yüzeysel kalır, bağlanmaktan kaçar. Bu kaçışın sonucu bireyin duygusal olarak olgunlaşamamasına yol açmaktadır (Burger, 2006). Erikson'un yakınlığa karşı yalıtılmışlık olarak adlandırdığı genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi bireylerin en önemli gelişimsel görevlerindendir (Erikson, 1968; Feldman, Gowen ve Fisher, 1998).

Yakın ilişkiler çatısı altında ele alınan ve genç yetişkinlik dönemindeki en önemli gelişimsel görev olarak kabul edilen, romantik ilişkiler yakınlık ve tutku bileşenlerinden oluşan bir kavramdır. Romantik ilişki kavramı içerisinde aşk duygusuyla birlikte bağlanma, ait olma, destek olma gibi öğeleri de içermektedir (Sternberg, 1986). Collins (2003) romantik ilişkiyi, bireylerin karşılıklı sevgi ve söylem davranışlarını yoğun olarak yaşandığı bir birliktelik olarak tanımlamaktadır. Araştırmalar genç yetişkinlerin zamanlarının büyük bir kısmını seçici olarak romantik partnerleri ile geçirdiklerini göstermektedir (Collins ve Laursen, 2004). Fuhrman, Flannagan ve Matamoros (2009) üniversite öğrencilerinin romantik partnerden ve arkadaşlarından davranış beklentilerini araştırdıkları çalışmaları sonucunda, katılımcıların romantik partnerlerinden olan davranış beklentilerinin, arkadaşlarından olan beklentilerinden daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Furman ve Buhrmester (1992) tarafından yürütülen bir başka çalışmada da benzersonuçlar elde edilmiştir. Farklı yaş gruplarındaki bireylerin kişilerarası ilişkilerini

algılamalarına yönelik yaptıkları çalışmada genç yetişkinlerin en çok destek aldıkları ilişki olarak romantik ilişkileri belirttikleri görülmüştür. Bu bulgular genç yetişkinlik dönemindekiler için romantik ilişkilerin diğer yakın ilişkilerin yanında ayrıştığını göstermektedir. Başka bir deyişle genç yetişkinlik döneminde bulunan bireyler diğer yakın ilişkilere göre, romantik ilişkilere daha fazla ihtiyaç duyarlar.

Genç yetişkinlik döneminde önem arz eden romantik ilişkiler, güven, duyarlılık, takdir etme, destek olma ve bakım verme süreçlerini içermektedir. Yapılan araştırmalarda, sağlıklı romantik ilişkilerin strese karşı koruyucu etkisi olduğu ve genç yetişkinlerin ilişkilerinden aldıkları sosyal destek ile kendilerini daha iyi geliştirdikleri görülmektedir. Buna karşın romantik ilişkilerde yaşanan problemlerin genç yetişkinlerin yaşamlarındaki diğer alanlara olumsuz yönde etkisi olmaktadır (Pistole, 1989; Tolpin, Cohen, Gunthert ve Farrehi, 2006). Alanyazında yapılan çalışmalarda romantik ilişkilerin, bireyin akademik performansının, (Shollenberger, 2001) fiziksel sağlığının, (Robles, Slatcher, Trombello ve McGinn, 2014) psikolojik iyilik halinin ve benlik saygısının, (Feeney ve Collins 2019; Taşfiliz, Selcuk, Gunaydin, Slatcher ve Ong 2017) mutluluğunun (Demir, 2008; Demir ve Weitekamp, 2007) ve kişilik gelişiminin (Furjman ve Schaffer, 2003) en önemli yordayıcılarından biri olduğu görülmektedir.

Genç yetişkinlik döneminin en önemli gelişimsel görevlerinden olan ve yaşam boyu insan hayatındaki önemini sürdüren romantik ilişkilerin yeri, doğası ve gelişimi üzerine çok sayıda kuram ortaya atılmış, araştırmalar yapılmış ve açıklanmaya çalışılmıştır. Partnerler arasında bağ yaratan romantik ilişkilerin doğasını açıklayan en geçerli kuramlardan biri bağlanma kuramıdır. Bu araştırmada değişkenler bağlanma kuramı perspektifinden incelendiği için romantik ilişkiler bağlanma kuramının bakış açısından ele alınacaktır.

2.3.2 Romantik İlişkilerin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Açıklanması

Romantik ilişkilerin insan yaşamında ergenlik ve genç yetişkinlik dönemiyle birlikte ortaya çıkıp, yaşam boyunca devam ettiği düşünüldüğünde özellikle bağlanma ilişkileri bakımından sıklıkla ele alınan ve incelenen bir konudur. Bağlanma kuramı araştırmacılarına göre, bir ötekine karşı hissedilen yakın ilişki ihtiyacı, yaşamın ilk

dönemlerinde başlar ve tüm yaşam boyunca gelişmeye ve değişmeye devam eder (Collins ve Read, 1990). Bebek için annesi ve babası, bir yetişkin için de romantik bir partner yakın ilişki ihtiyacını gideren öteki olmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987; Holman ve Busby, 2011).

Yapılan araştırmalarda genç yetişkinlerin gelişim görevlerini başarılı biçimde tamamlayabilmesinde, kişinin geçmişte ebeveynleriyle kurduğu ilişkilerin ve erken dönem bağlanmaların önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkileri ve romantik ilişkiler bazı ortak özelliklere sahiptir. Bağlanma kuramı araştırmacıları bu sebeple her iki ilişkinin de bağlanma ilişkileri kapsamında kavramsallaştırılabileceğini söylemektedir (Hazan ve Shaver, 1987; Shaver, Hazan ve Brandshaw, 1988).

Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth ve arkadaşlarının (1972) erken çocukluk dönemi bağlanma süreçleriyle ilgili geliştirdikleri üç bağlanma stilini, romantik ilişkileri incelemek amacıyla, yetişkin bağlanma stillerine uyarlamışlardır. Araştırmalarına göre bireyler yetişkinlikte partnerleriyle kurdukları romantik ilişkilerinde, erken dönem ebeveynlerle kurdukları bağlanmanın bir benzerini yaşantılarlar. Dolayısıyla genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerin nasıl şekillendiğine yönelik düşüncelerin bebeklik dönemindeki bağlanma süreci ile anlaşılabileceğini öne sürmüşlerdir. Araştırmaları sonucunda, yetişkinlik dönemindeki bağlanma örüntüsü ile çocukluktaki bağlanma örüntüsünün benzerlik gösterdiğini bulmuşlardır. Çocuklukta anne-babasına güvenli bağlanan bireylerin, yetişkinlikte romantik ilişkilerde daha fazla güvenli bağlanma geliştirdiklerini bunun yanı sıra, yetişkinlerin çocuklarıyla kendi ebeveynleriyle kurdukları ilişkiye benzer nitelikte ilişki kurduğunu ortaya koymuşlardır.

Araştırmalardan elde edilen bulgular ebeveynlerle yaşanan erken çocukluk deneyimlerinin bireyin bağlanma temsillerine etki ederek, bu yolla yetişkinlikteki romantik partnerlerine yönelik davranışlarına öncülük edeceği şeklindeki bağlanma teorisinin iddiasına kanıt sağlamaktadır. Alanyazın incelendiğinde romantik ilişkilerinde güvenli bağlanan yetişkinlerin anne ve babasıyla güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu yönünde araştırma bulguları mevcuttur. Bunlardan biri olan Roisman, Madsen, Henninghausen, Sroufe ve Collins (2001) tarafından yürütülen boylamsal araştırmada genç yetişkinlerin çocuklukta ebeveynleriyle kurduğu bağlanma temsillerinin

20'li yaşlarda romantik partnerleriyle etkileşimlerinin niteliğini belirlediği görülmektedir. Yani anne ve babasıyla yakın ve sıcak ilişki kurmuş bireylerin yetişkin romantik ilişkilerinde daha güvenli, daha istendik bir bağlanma yaşadıkları söylenmektedir. Bir başka araştırmada Gittleman, Klein, Smider ve Essex (1998) hem kadınların hem erkeklerin romantik ilişkilerini yordamada anneye bağlanmasının anlamlı bir yordayıcı olduğunu, ancak babaya bağlanma yalnızca erkekler için romantik ilişkideki bağlanmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Van Schaick ve Stolberg (2001), araştırmalarında babayla ilişkinin, romantik ilişkideki bağlanmaya etkisini incelemiş ve babaya bağlanma arttıkça hem kadınlar hem erkekler için ilişkilerdeki yakınlık, bağlılık, güvenin arttığını, bağlanma kaygısı ve kaçınmasının azaldığını rapor etmişlerdir. Feeney'in (2008) yürüttüğü bir çalışmaya göre ise güvenli bağlanan yetişkinlerin yakın ilişkilerinde güvenli bağlanmaya sahip olmayanlara göre daha fazla doyum hissettiği ve ilişkilerinin daha uzun ömürlü olduğu bulunmuştur. Türkçe alanyazında de bu bulgularla benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri olan anne-babaya güvenli bağlanma arttıkça, kişilerin romantik ilişkilerde daha olumlu bir bağlanma tarzı sergilediklerini ve partnerlerine güvenli bağlandıkları bulunmuştur (Çetin, 2015; Göçener, 2010).

Alanyazında bulunan bağlanma ve romantik ilişkiler arasındaki ilişkiyi inceleyen tüm bu araştırmalardan da görüleceği üzere, güvenli bağlanma romantik ilişki kalitesini arttıran önemli faktörlerden biridir. Bir başka ifadeyle tüm bu bulgular genç yetişkinlerin ilişki kalitesi ile güvenli bağlanmanın ilişkisini doğrulamaktadır.

2.3.3 Romantik İlişkilerin Kalitesi

Romantik ilişki kalitesi, romantik partnerle ilişkiler hakkında gelecekteki süreçleri belirleyen erken aile deneyimleri de dâhil olmak üzere birçok faktör tarafından şekillenen bir kavramdır (Bowlby, 1973, 1980; Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer ve Shaver, 2007). Son yıllarda romantik ilişkilerde ilişki kalitesi üzerine yapılan çalışmalar giderek artmaktadır ve romantik ilişki kalitesini etkileyen birçok faktör ortaya koyulmaktadır (Dalton, Frick-Horbury ve Kitzmann, 2014; Demir, 2008; Sağkal, Özdemir, 2018; Saraç Hamamcı ve Güçray, 2015; Watkins ve diğ., 2017). Yapılan araştırmalar sonucunda romantik ilişki kalitesinin kişilerin çatışma çözme şekilleri (Cann, Norman, Welbourne ve Calhoun, 2008;Russell-Chapin, Chapin ve Sattler, 2001), iletişim şekilleri (Olderbak

ve Figueredo, 2009), mizah tarzları (Cann, Norman, Welbourne ve Calhoun, 2008), akılcı olmayan inançları (Saraç, Hamamcı ve Güçray, 2015), duygu düzenleme becerileri (Karataş, 2019) bağlanma stilleri (Towler ve Stuhlmacher, 2013; Sarı, 2008; Pistole, 1989; Shrivastava ve Burianova, 2014; Ho vd., 2012) ve geçmişte ebeveynleriyle kurduğu ilişkiler (Collins ve Read, 1990; Collins ve Feeney, 2000; Holmes, 1991) gibi değişkenlerle ilişkisi olduğu bulunmuştur.

İlişki kalitesini yordayan en önemli değişkenlerden biri ise, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkileridir. Genellikle yetişkinlikte yakın ilişkilerin doğası ve kalitesini, kişinin çocukluk döneminde özellikle birincil bakıcısı ile ilişkisi sırasında yaşadığı duygusal olaylar belirlemektedir. Çocuğun erken yaşta birincil bakıcıları ile bağlanma ilişkileri sosyal dünya hakkında önemli inançlarını şekillendirir ve bu da onun yetişkinlikte kuracağı ilişkilerini etkiler (Collins ve Read, 1990). Bir çocuğun güvenlik duygusu ona bakım veren ebeveyninin duyarlılığından kaynaklanmaktadır. Çocuğun ihtiyaçları ebeveyni tarafından her ihtiyaç duyduğunda karşılanırsa, yetişkin ilişkilerinde güvenlik hissi oluşmaktadır (Collins ve Feeney, 2000). Çocuklukta erken dönemde ebeveynleriyle ilişkisi sonucunda oluşan bu güvenlik hissi, onun yetişkin ilişkilerindeki güven duygusunun temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple yetişkin romantik ilişki kalitesini değerlendirmek için geçmiş ebeveyn-çocuk ilişkilerinin nasıl algılandığının ortaya çıkarılması etkili bir yoldur.

İlişki kalitesini etkileyen en önemli faktörlerden bir diğeri ise, kişilik özellikleri ve bazı bireysel farklılıklardır. Kişilerin ilişkilerinde kullandıkları problem çözme becerileri (Metts ve Cupach, 1990; Kaya, 2018; Parlar ve Akün, 2018) ve stresle başa çıkma yöntemleri (Bıyıkoğlu, 2012) onların ilişki kalitelerine etki eden bazı faktörlerdir. Alanyazında problem çözme, bilişsel yeniden değerlendirme ve stresle başa çıkma gibi faktörleri kapsayan duygu düzenleme becerileri, romantik ilişki kalitesinin araştırılmasında tüm bu kavramları bir arada değerlendirmemizi sağlayan bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin duygularının fakına varabiliyor, onları anlayabiliyor ve düzenleyebiliyor olması onun daha iyi bir algısı olmasını sağlamaktadır. Tüm bunları hayatının farklı alanlarında yapabilmesi, yani gelişmiş duygu düzenleme becerilerine sahip olması ise, onun hayatta ve ilişkilerindeki doyumunu yükseltmektedir (Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Duygu düzenleme ve ilişki kalitesini araştıran

çalışmalar incelendiğinde bu becerinin ilişki doyumu ve memnuniyetini yordadığı ve ilişkinin kalitesini yükselttiği görülmektedir (Karataş, 2019; Rıza, 2016).

Alanyazındaki tüm bu bilgiler ışığında romantik ilişki içindeki genç yetişkinlerin partnerleriyle kurdukları ilişki kalitesini arttırmaları için, olumlu duygu düzenleme becerilerini kullanmalarının ilişki kalitesinde önemli bir etkisi olduğu düşünüldüğünden, bu araştırmada olumlu duygu düzenleme stilinin, romantik ilişki kalitesi modeli üzerindeki aracı rolü değerlendirilmiştir. Ayrıca alanyazında birbirleriyle sıklıkla ilişkilendirilen değişkenlerden olan olumlu duygu düzenleme kavramının, romantik ilişki kalitesi modeli üzerindeki etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır

2.3.4 Retrospektif Baba Algısının Romantik İlişkiler Üzerindeki Etkisi

Bağlanma teorisi romantik ilişkileri ebeveynle olan erken sosyal ilişki deneyimleri üzerinden açıklamaktadır. Ebeveynlerle erken deneyimler bağlanma sisteminde kalıcı farklılıklar yaratır ve bu yolla bağlanma stillerini oluşturur. Yani yetişkin romantik ilişkileri, erken dönem çocuk çalışmaları alanyazını içinde kendini gösterir (Hazan ve Shaver, 1987; Shaver ve Hazan, 1988; Shaver, Hazan ve Bradshaw, 1988).Son yıllarda bağlanma kuramı üzerine çalışan araştırmacılar bağlanma sürekliliği konusuna odaklanmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan ve giderek artan sayıdaki boylamsal çalışma, bağlanma sürekliliğinin kanıtlarını sunmaktadır (Main, Kaplan ve Cassidy, 1985). Buna ek olarak, bağlanma sürekliliğinin romantik ilişkiler de dâhil olmak üzere, yetişkin yaşamında önemli rol oynadığına dair çalışmalar da artmaktadır (Morris, 1982; Weiss, 1982). Hazan ve Shaver (1987), araştırmalarında, çocukluk dönemindeki ebeveyn-çocuk ilişki algısının yetişkin bağlanma stilleriyle önemli ölçüde bağlantılı olduğunu bulmuşlardır. Feeney ve Noller (1990) genç yetişkinlerle yaptıkları araştırmada Hazan ve Shaver ile benzer bulguları tekrarlamışlardır. Son olarak, Collins ve Read (1990) genç yetişkinlerin, yakın ilişkilerinde diğerleriyle olan bağlanma tarzlarının ebeveynlerle olan ilişkilerindeki bağlanma tarzlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Görüldüğü gibi bağlanma kuramındaki içsel çalışan modeller ve yetişkin bağlanma stilleri, çocukluk döneminde ebeveynle kurulan ilişkinin nasıl algılandığıyla ilişkilidir (Main, 1999; George, Kaplan ve Main, 1984). Hazan ve Shaver (1987)

araştırmalarında yetişkin romantik ilişkilerinin erken dönem bağlanmalarla ilişkili olduğu hipoteziyle çalışmalarını yürütmüşlerdir. Araştırmalarında romantik ilişkide güvenli bağlanan bireylerin partnerleri hatalı davransa bile onları affedebildikleri ve desteklemeye devam ettiklerini saptamışlardır. Hazan ve Shaver (1994) yaptığı bir başka çalışmada, güvenli bağlanan kişilerin hem romantik ilişkileri, hem de çocukluk döneminde anne-babalarıyla kurdukları ilişki araştırılmıştır. Sonuç olarak güvenli bağlanan kişilerin romantik ilişkilerinde daha fazla olumlu düşünceye sahip olduğu saptamıştır. Başka bir araştırmada ise genç yetişkinlerin ebeveynlerle ve diğerleriyle olan ilişkileri ile mevcut bağlanma tarzlarının benzer olduğunu bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda diğerlerine ek olarak, ebeveynlerin sıcaklığı, reddi ve tutarlılığı gibi boyutların, genç yetişkinlerin samimiyet ve rahatlık hissiyle, başkalarına bağlı olma zorluğunun ise, terk edilme veya sevilmeme endişesi ile önemli ölçüde ilişkili olduğu söylenmektedir (Collins ve Read, 1990).

Furman, Simon, Shaffer ve Bouchey'e (2002) göre genç yetişkinlerin güvenli bağlanması mevcut romantik ilişkilerinin kalitesini yordamaktadır. Araştırmada genç yetişkinlerin ebeveyn-çocuk ilişkisindeki içsel çalışan modelleri ile romantik ilişkilerindeki içsel çalışan modelleri önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur. Ducharme, Doyle ve Markiewicz (2002) geçmiş ebeveyn ilişkilerinin ergenlik döneminde hem annelerle hem de babalarla olan bağlanma güvenliği ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Görüldüğü gibi her ne kadar ilişki kalitesi ve bağlanma farklı yapılar olsa da, romantik çiftlerin ilişkilerini inceleyen araştırmalarda iki değişken arasında pozitif korelasyon olduğu bildirilmektedir (Hadden, Smith ve Webster, 2014; Jones, Rorer ve Maxwell, 2015; Le ve Agnew, 2003). Bütün bu sonuçlar genç yetişkinlerin en önemli gelişimsel görevleri olan romantik ilişkileri daha iyi anlamak için, bu ilişki üzerinde etkili olan babayla bağlanma süreçlerini incelemenin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Alanyazın incelendiğinde ebeveynlerin davranışları ile çocuklarının yakın ilişkilerini açıklayan, kuramlardan biri olan bağlanma kuramı, erken ebeveynlik davranışlarının çocukların içsel çalışan modellerini oluşturarak, bu yolla gelecek ilişkilerini şekillendirdiği söylenmektedir. Yani, çocuklar başkalarının sevgisine layık olup olmadıklarını anlamak ve başkalarının güvenilir olup olmadığını anlamak için bu erken ebeveyn ilişkileriyle şekillendirdikleri içsel çalışan modellerin onlara gösterdiği

referansları kullanırlar. Bu içsel çalışan modellerin ömür boyu kararlı olduğu ve bireylerin romantik ilişkilerini yaşamları boyunca belirlediği öne sürülmektedir (Ainsworth ve Bowlby 1991; Feldman ve ark. 1998; Whitton vd. 2008). Bu araştırma erken dönem baba-çocuk ilişkisinde ortaya konan, babaların bakım verme ve bağlanma davranışlarının, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesi ile ilişkili olduğu savını araştırmaktadır.

Alanyazında bu savı inceleyen bazı boylamsal araştırmalar baba katılımının daha sonraki ilişkilerin kalitesindeki etkisini güçlü bir şekilde ortaya koymasına rağmen, zorlukları nedeniyle çocukluktan yetişkinliğe kadar olan süreci ve ilişkilerin kalitesini boylamsal olarak değerlendiren araştırmalar çok az sayıdadır (Flouri ve Buchanan 2002; Grossman, vd., 2008; Waters, Weinfield ve Hamilton, 2000). Son 20 yılda yapılan boylamsal araştırmaların, baba katılımının yetişkin çocukların eş ilişkilerinde doyumu, psiko-sosyal uyumu ve ebeveynlik becerilerini yordadığı görülmektedir (Burns ve Dunlop, 1998; Franz, McClelland ve Weinberger, 1991). Bütün bu sonuçlar romantik ilişkiler üzerinde etkili olan baba katılımının etkisini, genç yetişkinlerin en önemli gelişimsel görevleri olan romantik ilişkiler açısından incelemenin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yetişkinlerin geçmişteki ebeveynleriyle ilişkileri hakkındaki öz-değerlendirmeleri, kendilerine ebeveynleri tarafından verilen bakımla ilgilidir (Feeney ve Rayne, 1994). Erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin geçmişe dönük öz-değerlendirmelerini incelemek ise, yetişkin ilişki kalitesini anlamak için önemli bir araçtır. Bunun en temel nedeni çocukların ebeveynlerinin bakım verme davranışlarını algılamalarının, diğer insanlarla oluşturacakları daha sonraki ilişkilerin temelini oluşturmasıdır (Bretherton, 1985). Bir kişinin yaşamın erken dönemlerinde gereksinimleri ebeveynleri tarafından karşılanmış, kişi değerli bir birey olarak görülmüş ise, bu kişi kendisini sevilmeye değer ve bir romantik ilişkide destek alacak kadar kıymetli görür. Bunun tam tersinde ise, yaşamın erken dönemlerinde ebeveynleri tarafından sevilmeyen ve desteklenmeyen çocuklar büyüdüklerinde kendilerini sevilmeye değer olmayan ve destek alamayacak şekilde değersiz hissedebilirler (Eryorulmaz, 2012). Sürekli olarak ebeveynleri tarafından eleştirilen bir çocuk, eksiklik duygusu hissetmekte ve bütün dünyasını bueksiklik duygusuna göre şekillendirmektedir. Bu eksiklik duygusu

çoğunlukla yetişkinlik döneminde de devam etmekte ve bireyin hayatını pek çok yönden etkilemektedir. Örneğin, bu kişi sevilmeyeceği ve reddedileceği korkusuyla romantik ilişkilerden kaçınabilmekte, bu kaçınma davranışı sonucunda da yalnız kalarak, yalıtılmış yaşamaktadır (Türkmen ve Demirli, 2011). Bu bilgiler doğrultusunda anne-babasının ebeveynlik stillerini olumlu algılayan ya da duyarlı bakım alan kişilerin ilişki kalitelerinin daha yüksek olduğunu söylenebilir (Collins ve Read, 1990; Dallton vd., 2010; Elmas, 2017; Eşici, 2014; Feenney ve Collins, 2003; Mallers vd., 2010; Millings vd., 2012; Pierce, 1997; Sarason ve Gurung, 1997).

Sonuç olarak genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkisi önemlidir. Bu araştırmada tek bir değişkene odaklanmak yerine yukarıda alanyazında en çok araştırılan üç ayrı değişkenin oluşturduğu retrospektif baba algına odaklanılarak, romantik ilişki kalitesi bu değişken üzerinden çok boyutlu olarak derinlemesine incelenmiştir.

2.3.5 Romantik İlişkilerin Kalitesinin Ölçülmesi

Araştırmalara göre ilişki doyumu en sık incelenen ilişki kalitesi değişkenlerinden birisidir ve aynı zamanda romantik ilişki kalitesinin önemli bir ölçüsüdür (Hadden, Smith ve Webster, 2014; Hendrick,1988; Markey, Markey ve Gray, 2007). İlişki doyumu romantik ilişki içindeki kişinin düşünce, davranış ve duygularını yansıtan bir kavramdır (Hendrick, 1988). İlişki kalitesini yordayan, aynı zamanda ilişki kalitesini ölçmek için kullanılan altı temel boyuttan biri olan ilişki doyumu (Hendrick, 1988), bireylerin romantik ilişki yaşantılarında önemli bir role sahiptir. Bu araştırmada genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesi daha önce birçok araştırmada (Curun, 2001-2017; Elmas, 2017; Temelli, 2018; Öcal-Yüceol, 2016) ölçümlenen ilişki doyumu (Hendrick,1988) boyutu ile değerlendirilmiştir.

2.3.6 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde romantik ilişki kalitesi değişkeninin, duygu düzenleme ve retrospektif baba algısı değişkenleriyle ilişkisini inceleyen çalışmalara yer verilmiştir.

Oktay (2016) çalışmasında, anne-baba ebeveynlik tutumlarının, romantik ilişkideki bağlanma örüntüsünü yordama gücünü incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 15-34 yaş arasındaki katılımcılardan oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre, demokratik anne tutumu, romantik ilişkideki kaçınmayı negatif yönde yordamaktadır. Yani anne, sevgi dolu, ilgili, tutarlı, saygılı ve destekleyici oldukça romantik ilişkideki kaçınma azalmaktadır. Babanın ebeveyn tutumunun ise, romantik ilişkideki ilişki kalitesini yordadığı saptanmıştır.

Akbay (2015) araştırmasında ebeveynlere bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerini aracı rolünü incelemiştir. Araştırmanın örneklemi mersin üniversitesine devam eden 1022 lisans öğrencisinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda babaya bağlanmanın genç yetişkinlerin romantik yakınlığını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Babaya bağlanmanın aynı zamanda otantik benliği de olumlu yönde etkilediği sonucu tespit edilmiştir.

Karre (2015) araştırmasında babaların ebeveynlik stillerinin ve babaların kendine özgü davranışlarının, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesi ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 18-20 yaş arasındaki 128 genç yetişkinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda erkeklerin daha fazla baba sıcaklığı ve daha az baba psikolojik kontrolü algılaması durumunun, romantik ilişkilerinde partnerine daha fazla destek verebilmesi ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca kadınlar ve erkekler için daha çok baba psikolojik kontrolü algılanmasının, ilişkilerde daha fazla çatışmaya yol açtığı tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucunda babaların algılanan ebeveynlik stillerinin yetişkin ilişkileri ve ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisi olduğu bulgulanmıştır.

Eşici (2014) araştırmasında üniversite öğrencilerinin romantik ilişki kalitesi ile bazı değişkenlerin ilişkilerini bir model çerçevesinde romantik ilişki kalitesini yordayan değişkenleri incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 461 genç yetişkin üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, psikolojik ihtiyaçların romantik ilişki kalitesini pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma sahip olma ile romantik ilişki kalitesi arasında, zedelenmiş otonomi şema alanı ile zedelenmiş sınırlar şema alanı aracı değişken olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline sahip olma ile romantik ilişki kalitesi arasında psikolojik ihtiyaçların aracı rolü olduğu bulgulanmıştır.

Shrivastava ve Burianova (2014) araştırmalarında bağlanma stilleri, yakınlık ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmada diğer araştırma bulguları ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklemi 139 yetişkinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda romantik ilişkilerinde bağlanma kaygısı ve bağlanmadan kaçınma yaşayan bireylerin ilişkilerinde memnuniyet yaşama olasılığının, güvenli bağlanan bireylere göre daha az olduğu bulgulanmıştır.

Towler ve Stuhlmacher (2013) araştırmalarında çalışan kadınlarda bağlanma stilleri, yakın ilişki kalitesi, işyeri yöneticisi ile ilişkiler ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi bir modelle test edip incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi ABD'de çeşitli kuruluşlarda çalışan 209 kadından oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda kaçınan bağlanma stiline sahip kadınların yakın ilişkide düşük memnuniyet ve yöneticisiyle düşük kaliteli ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Tutarlı yakın ilişkileri olan kadınların ise memnuniyet oranları yüksek ve işyerindeki çatışma düzeyleri düşük olarak saptanmıştır.

Wearden, Peters, Berry, Barrowclough ve Liversidge (2008) çalışmalarında ebeveyn tutumlarının, benlik modeli ve romantik ilişkilerde bağlanma stilleriyle ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi 389 üniversite öğrencisinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ebeveynlerin tutarsız ve kararsız davranışlarının, kişilerin negatif benlik modeli oluşturma ve romantik ilişkide kaygı yaşamayla ilişkili olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin sıcak ve ilgili tutumu arttıkça, kişilerin kendilerine ve diğer insanlara dair düşüncelerinin daha olumlu hale geldiği tespit edilmiştir.

Black ve Shutte (2006) araştırmalarında, genç yetişkinlerin romantik ilişkilerdeki davranışlarını, ebeveynleriyle çocukluk deneyimleri ve ebeveynlere karşı duygularıyla ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi 205 genç yetişkin üniversite öğrencisinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda babalarıyla daha olumlu sevgi ilişkisine sahip bireylerin güvenli bağlandıkları, partnerlerinden şefkat göstermesini bekledikleri ve onlara duygularını açmalarının daha kolay olduğunu tespit edilmiştir.

Flouri ve Buchanan (2002) yaptıkları boylamsal araştırmalarında, çocuğun hayatına erken dönemde baba katılımının uzun dönemli çıktılarını kişiler arası ilişkiler açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemi İngiltere de yapılan Ulusal Çocuk Gelişimi Araştırmasına katılan 17.000 kişiden seçilerek oluşturulmuştur. Babaların

çocuklarıyla yaptıkları faaliyetleri miktarı bakımından da inceleyen araştırmacılar, çocukluktaki baba-çocuk faaliyetlerinin miktarının çok olmasının, ergenlik çağındaki baba-çocuk ilişki kalitesini öngördüğünü ileri sürmüşlerdir. Ayrıca ortaya koydukları baba katılımı modeli ile erken dönem baba-çocuk ilişkisinin, çocuklar 33 yaşına geldiğinde psiko-sosyal uyumlarını etkilediğini öngörmüşlerdir. Araştırmada 7 yaşında anne tarafından bildirilen baba katılım düzeyinin yüksek olması, 16 yaşında babaya duygusal yakınlık hissetme ve düşük problem davranış ile ilişkili bulunmuştur. Bu da 33 yaşında psikolojik sıkıntıyı azaltarak, evlilik memnuniyetini yükseltmiştir.

2.4 Duygu Düzenleme

Bu başlık altında öncelikle alanyazındaki araştırmalar incelenerek duygu düzenleme kavramı tanımlanmıştır. Daha sonra araştırmanın kuramsal çerçevesinin dayandırıldığı bağlanma kuramı kapsamında duygu düzenleme stillerinin nasıl açıklandığına ve babayla bağlanma, algılanan baba ebeveynlik stilleri ve baba katılımının, duygu düzenleme üzerindeki etkisine yer verilmiştir. Son olarak araştırmanın değişkenleri ve duygu düzenleme stillerini bir arada inceleyen araştırmalar özetlenmiştir.

2.4.1 Duygu Düzenlemenin Tanımlanması

Duygu düzenleme kavramıyla ilgili olarak alanyazında birçok tanım ve modelin olduğu görülmektedir. Thompson'ın (1994) tanımına göre duygu düzenleme, bireyin amaçlarını gerçekleştirmede duygusal tepkilerini izleme, değerlendirme ve değiştirmede kullandığı içsel ve dışsal süreçlerden oluşmaktadır. Duygu düzenleme, aynı zamanda insanların duygularını yönetmek amacıyla yapmış oldukları aktif çabalardan oluşan bir kavram olarak da tanımlanmaktadır (Koole, 2010). Alanyazında duygu düzenleme araştırmalarında duygu düzenleme süreci, kişinin duygusal tepkilerini amacına yönelik olarak ayarlaması olarak tanımlanmaktadır (Gross, 1999; Lazarus, 1991; Thompson, 1994).

Werner ve Gross'a (2010) göre ise duygu düzenleme; duyguyu fark etme, duyguyu anlamlandırma, duyguya tepki verme ve duygunun ayarlanması basamaklarından oluşan bir süreçtir. Duygu düzenleme kavramı içerisinde sadece olumsuz duygular değil; olumlu duygular ve bu duyguların düzenlenmesi de yer

almaktadır (Gross, 2008). Duygu düzenlemenin amacı hissedilen olumlu ve olumsuz duyguların kişinin kontrolü ve isteği doğrultusunda azaltılması, arttırılması veya devam ettirilmesidir (Gross, 1999). Ayrıca, kişinin kendi içinde ya da kişilerarası boyutta yaptığı bir düzenlemeyi de içerebilir (Gross ve Thompson, 2007). Gross ve Thompson'a (2006) göre, araştırmalarda duygu düzenleme çalışmalarına temel oluşturacak nitelikte olan dört önemli teori bulunmaktadır. Bunlar; Freud'un savunma mekanizmaları (1959), Lazarus'un psikolojik stresi (1966), Bowlby'in bağlanma kuramı (1969) ve Frijda'nın duygu teorisidir (1986).

Her bir teori çerçevesinde duygu düzenleme kavramı kendi açısından ve farklı şekilde açıklanmaktadır. Bu araştırmada duygu düzenleme kavramı bu teorilerden bağlanma kuramı çerçevesinde açıklanmıştır. Bu kuramsal altyapının seçilme nedeni ise, duygu düzenleme becerilerinin erken dönem ebeveynlerle ilişkiler ve kişilerarası etkileşim sonucunda oluştuğu ve kişilerarası ilişkilerde sürekli olarak sınanarak kalıcılık oluşturduğu gerekçesidir (Thompson, 1994). Duygu düzenleme kavramının bu özelliği onu bağlanma kuramıyla açıklamamıza olanak sağlamaktadır. Bu araştırma da duygu düzenleme kavramına bağlanma kuramı perspektifinden bakılarak, duygu düzenleme kavramının aracı rolü incelenmiştir.

2.4.2 Duygu Düzenlemenin Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Açıklanması

Alanyazında duygu düzenleme becerileri bağlanma kuramı ile oldukça fazla ilişkilendirilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağlanma kuramı, çocuklukta yaşanan süreçlerin yetişkin yaşamını nasıl şekillendirdiğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar sunan (Bowlby, 1982; Mikulincer ve Shaver, 2007) bir kuram olması açısından, birçok araştırma duygu düzenleme becerisinin kazanımı ve yetişkinlik sonuçlarını, bağlanma kuramı açısından ele alarak değerlendirmektedir (Budak, Koydemir ve Schuetz, 2019; Elibbol ve Tok, 2019; Karabacak ve Demir, 2017; Karreman ve Vingerhoets, 2012; Pascuzzo, Cyr ve Moss, 2014; Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz, 2015).

Çocukların anne-babalarıyla kurdukları ilişkiyi ve bu ilişkinin gelişimsel sonuçlarını detaylı bir şekilde ele alan bağlanma kuramında, temel olarak çocuğun anne-babasına nasıl bağlandığı açıklanmaktadır (Bretherton, 1992). Ayrıca kuram duygu

düzenleme sürecindeki bireysel farklılıkların oluşumunu bağlanma süreçleriyle açıklamaktadır. Kurama göre duygu düzenleme gelişimine bağlanma sürecinin ilk aşamasında eş /birlikte düzenleme adı verilmektedir. Çocuk bu aşamada bağlanma figürünün (ileriki yaşlarda da romantik partnerin) cevaplarıyla eş uyumu yakalar, onun cevaplarını kendi cevaplarıyla eşleştirir ve bağlandığı kişinin duygu düzenleme kaynaklarını içselleştirir. Bu sayede çocuğun (ve yetişkinin) stresle başa çıkabileceğine dair yeterlilik hissi gelişir (Mikulincer, Shaver ve Preg, 2003). Eş/birlikte düzenleme sürecinden sonra çocuk içselleştirdiği ebeveyninin duygu düzenleme kaynaklarıyla öz düzenleme sistemini oluşturur. Öz düzenleme aşamasında çocuk yalnızca kendi içsel kaynaklarıyla duygularını düzenler. Eş/birlikte düzenleme etkin bir şekilde gerçekleşmezse öz düzenlemede gerçekleşememektedir. Bu da ebeveynle kurulan ilişkinin önemini duygu düzenleme süreçleri açısından da bir kez daha ortaya koymaktadır (Ulusoy-Gökçek, 2020)

Bowlby'ye (1973) göre, çocuğun birincil bakıcı ile bağlanma ilişkisi sadece yeni doğanı potansiyel tehditlere karşı korumakla kalmaz, aynı zamanda yaşam süresi boyunca onun duygu düzenleme becerisini geliştirmesinde önemli bir rol oynar. Hassas bir bağlanma figürü, çocuğunun sıkıntı işaretlerini anlar ve bunlara yanıt verir, bu da çocuğun güvende hissetmesini sağlar. Dolayısıyla bağlanma davranışları özellikle yeni doğanın ona rahatsızlık veren duygusal uyarıları düzenlemesine yardımcı olmaktadır. Çocuk ebeveyni tarafından yatıştırıldıktan sonra, öfke, korku ve üzüntü gibi olumsuz duyguları azalır ve yakın çevresini keşfetmeye odaklanabilir (Cassidy, 1994). Görüldüğü gibi çocuğun bağlanma figürüne olan yakınlığını korumak için duygularını düzenlemesi gerekmektedir. Dolayısıyla çocuk birçok duygusal tepki içinden bağlanma figürü ile yakınlığını korumasına ve güvende hissetmesine yardım edeni seçme eğilimi göstermektedir (Karabacak ve Demir 2017; Thompson, 1994; Yüksel, 2014).

Yapılan araştırmalarda güvenli bağlanma, daha güçlü akran ilişkileri, gelişmiş benlik, daha fazla duygu düzenleme ve daha iyi sosyal problem çözme becerileri de dâhil olmak üzere çocuklar için çeşitli olumlu psikolojik sonuçlarla ilişkili bulunmuştur (Thompson, 2008). Bu bulgular, ebeveynlerin hassas duyarlılığının çocukların olumsuz duyguları yönetmek için mücadele ederken yetişkinlerin yardımı ile güvenli bağlanması ve daha iyi duygu düzenlemesine katkıda bulunması teorik görüşüyle tutarlıdır

(Cassidy 1994; Thompson, 1994). Bununla birlikte, güvenli bir bağlanma ile ilişkili ebeveyn davranışlarının çocukları daha iyi bir duygu düzenlemesine teşvik etmesinin çeşitli yolları da vardır. Çocuklarıyla güvenli bağlanan ebeveynler çocukların duygularını ve nedenlerini daha doğru ve iç görüsel olarak değerlendirebilir ve böylece onlara daha etkili yardım sağlayabilir. Ayrıca çocuklarıyla deneyimlerini daha düşünceli ve hassas bir şekilde konuşabilir ve bu durum onlara duyguları yönetmek için yararlı stratejiler hakkında daha fazla anlayış sunar. Kısacası, bağlanma güvenliği ile ilgili özellikler çocuklarda birçok yönden duygu düzenlemesini teşvik etmektedir (Waters ve ark. 2009).

Ebeveynler çocukların ihtiyaçlarını duyarlı ve tutarlı bir şekilde karşıladıklarında çocuklar güvenli bağlanma stilini benimsemeye daha çok yatkınlık gösterirler. Bu durum onların hem kendilerini değerli hissetmesi ile ilgili hem de ihtiyacı olduğunda ebeveynlerin ulaşılabilir olması ile ilgili olumlu bir bakış açısı geliştirmesini sağlar ve temel duygu düzenleme stilleri bu olumlu bakış açısı çevresinde oluşur (Bolwby, 1973; Cassidy, 1994). Öte yandan, çocuklarının ihtiyaçlarına karşı duyarlılık göstermeyen ya da ihtiyacı olduğunda ulaşılabilir olmayan ebeveynlerin çocukları, güvensiz bağlanma stili benimsemeye daha çok yatkınlık gösterirler. Güvensiz bağlanma bu kişilerin ya ebeveyni tarafından hayal kırıklığına uğratılmayı engellemek amacıyla duygularını ortaya koymama, ya da ihtiyaçlarına karşı hassas olmayan ebeveynin dikkatini çekmek için duygularını abartma davranışlarına neden olur (Cassidy, 1994). Başka bir deyişle, yaşanan bir olumsuz durumu karşısında stresli olma, olumsuz düşüncelere kapılma ve bunu sürdürme davranışları, aslında kişinin bağlanma figürüne yönelik ihtiyacına hizmet etmektedir (Mikulincer, Shaver ve Pereg, 2003).

Tüm bu bilgilerden de görüleceği üzere uygu düzenleme stratejilerindeki farklılıkların anlaşılmasında etkili olan kavramlardan olan bağlanma stilleri, bireyin farklı duygu düzenleme stilleri benimsenmesinde önemli rol oynamaktadır (Fraley ve Shaver, 2000; Shaver ve Mikulincer, 2002; Bowlby, 1982; Cassidy, 1994; Kobak ve Sceery, 1988; Mikulincer ve Shaver, 2007). Bu bağlamda, çocuğun ebeveynle kurduğu bağlanma stilinin onun duygu düzenleme becerilerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Yüksel, 2014). Güvenli bağlanma stiline sahip ailelerin, çocuklarının hislerine karşı kabul edici bir tavır göstermeleri ve özellikle rahatsız edici duygular hakkında açıkça konuşmaya istekli olmaları, çocukların duygusal farkındalıklarını geliştirerek, onların

duygu düzenleme becerilerini güçlendirmektedir. Ayrıca güvenli bağlanan bireylerin gerçeğe uyumlu duygu düzenleme stillerine sahip olduğunu görülmektedir (Ulusoy-Gökçek, 2020). Güvensiz bağlanma stiline sahip ebeveynlerin çocuklarının duygularını ifade etmeleri karşılığında eleştirici ve cezalandırıcı olmaları ve onları önemsememeleri yönünde bir davranış sergilendiği görülmektedir. Bu durum çocukların olumsuz duygu düzenleme becerilerini nasıl geliştirdiklerini açıklamaktadır (Thompson ve Meyer, 2007; Yüksel, 2014). Ayrıca kaygılı ve kaçınan bağlanma gibi güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin kendini geri çekme, mutlak biçimde başkasının yardımını bekleme gibi pasif duygusal odaklı stratejiler ya da savaş-kaç gibi ilkel savunmalara dayalı duygusal odaklı stratejiler kullanarak duygularını düzenledikleri görülmektedir (Ulusoy-Gökçek, 2020).

Yapılan araştırmalarda güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, olumsuz duyguların ortaya çıkmasına neden olan uyarıcılarla karşılaştıklarında, problem çözme, planlama ve yeniden değerlendirme becerilerine sahip oldukları görülmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ayrıca güvenli bağlanan bireylerin olumsuz durumlar karşısında daha az zarar veren bir bakış açısından değerlendirme yapabildikleri, kendilerine olan güvenlerinin daha yüksek olduğu ve daha olumlu duygu düzenleme ve stresle başa çıkma stratejileri kullandıkları saptanmıştır (Cabral, Matos, Beyers ve Soenens, 2012; McCarthy, Moller ve Fauladi, 2001; Pietromonaco ve Feldman, 1997; Shaver ve Mikulincer, 2002).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler ebeveynleri tarafından duygularının ifade edilmesine izin verilmediği için duyguların ifade edilmesinin doğru olmadığını düşünmektedir. Başka bir deyişle, kaçınan bağlanma sistemi, duyguların ifade edilmemesi üzerine kurulmuştur (Cassidy, 1994). Kaygılı bağlanan bireylerde ise, olumsuz duygular bağlanma figürüyle entegre olarak algılandığı için olumsuz duyguları abartma ve uzun süre sürdürme durumu görülmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ayrıca kaygılı bağlanan bireylerin anlık olumsuz tepkilerinin daha fazla ve şiddetli olduğu görülmektedir (Carnelley, Israel ve Brennan, 2007; Collins ve Feeney, 2004; Gentzler, Kerns ve Keener, 2010). Olumlu duygu düzenleme açısından düşünüldüğünde ise, güvensiz bağlanan bireylerin olumlu olayları ve duyguları görmemeye daha yatkın oldukları tespit edilmiştir (Gentzler ve Kerns, 2006; Gentzler, Kerns ve Keener, 2010).

Ayrıca, güvensiz bağlanan bireylerin diğerlerine göre olumlu deneyimler hakkında daha az düşündüğü de dikkat çekici bir bulgudur (Gentzler, Kerns ve Keener, 2010).

2.4.3 Retrospektif Baba Algısının Duygu Düzenleme Üzerindeki Etkisi

Feeney'e (1999) göre bireyler anne ve babayla yaşanan stresli durumlardaki deneyimler aracılığıyla duygusal deneyimlerini organize eder, stresle başa çıkma stratejileri geliştirirler ve bu stratejileri diğer stres durumlarına da uygularlar. Ancak alanyazın incelendiğinde duygu düzenleme ve ebeveynlerle bağlanma konusunda yapılan araştırmaların anne ile bağlanmaya odaklandığı, spesifik olarak babayla bağlanmanın araştırma konularına pek de dahil edilmediği görülmektedir. Araştırmada ortaya konan güvenli dayanak olan anneyle ilişkilerinin aksine, stresle baş etme becerisini güçlendiren ortamlar yaratan babayla ilişkiler ise duygu düzenleme alanyazını için irdelenmesi gereken önemli bir diğer konudur.

Bağlanma teorisi, baba-çocuk ilişkisinin açıklarken bağlanmayı ifade etmek için çocuğun güvende hissetmesini sağlayan anne-çocuk bağlanma ilişkisinin aksine, baba-çocuk ilişkisinin "aktivasyon" odaklı olduğunu söylemektedir. Bu bağlamda baba, çocuğun uyarılmasını, zorlukların üstesinden gelmesini ve çocuğun potansiyel tehlikelerden korunma ihtiyacının karşılanmasını sağlanmaktadır (Palmer, 1993). Ayrıca, babalar çocuklarını genellikle annelerden daha fazla risk almaya teşvik ederler. Çocuklarına tanıdık olmayan durumlarla baş etmeyi öğrenecekleri bir çevre sağlayarak, yeniden denemek için stratejiler geliştirmeye teşvik etmektedirler (Paquette, 2004). Böylece anneler çocukların temel güvenliğini ve duygusallığını şekillendirmede daha güçlü bir rol oynarken, babalar, çocuğun yeni zorluklara uyum sağlamalarında ve stresli durumlarda duygularını yönetmelerinde önemli rol üstlenir (Amato, 1986; Biller, 1993; Biller ve Solomon, 1986; Clarke-Stewart, 1978; Easterbrooks ve Goldberg, 1990;Radin, 1982). Yani stresli bir olay yaşadıktan sonra ortaya çıkan sıkıntı düzeyi, duygu düzenlemenin bir ölçüsüdür ve çocuklar babalarıyla kurdukları aktivasyon ilişkisi ile bu beceriyi geliştirirler (Almeida, 2005; Bolger ve Zuckerman, 1995).

Araştırmalardan da görüldüğü üzere bağlanma kuramı, duygu düzenleme stillerinin oluşmasında ilk olarak bakım verenle başlayan ilişkiden hareketle (alanyazında

bu çoğu zaman anne olarak ele alınmaktadır), kendine ve diğerlerine güven ve bunların etkisiyle oluşan bazı içsel tasarımların oluşumunda büyük rol oynamaktadır (Çalışır, 2009). Daha sonraki araştırmalar ise babayla olan keşfetmeye yönelme ihtiyacının da karşılanmasının bu sisteme olan etkisini ortaya çıkarmaktadır. Araştırmalarda görüldüğü üzere bağlanma ilişkisinde genel olarak anne çocuğa bilinen bölgelerin ötesine geçme güvenini verirken (güvenli üs), baba daha çok bu faaliyetler için bir fırlatma rampası görevi üstlenmektedir (Newland ve Coly, 2010). Dolayısıyla çocuğun sosyo-duygusal gelişimi üzerinde çocukla kurduğu aktivasyon ilişkisi ile farklı bir etkiye sahip olan babanın (Kenny ve Rice 1995; Roberts Gray ve Steinberg 1999) bu konuyla ilgili araştırmalara dâhil edilmesi duygu düzenleme süreçlerinin daha iyi açıklanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Maccoby ve Martin (1983) ebeveynlerin, çocuklar üzerindeki etkilerini tahmin etmenin önemli bir yolunun ebeveynlik stillerini incelemek olduğunu söylemektedir. Çocuğun doğduğu andan itibaren birçok alanda olduğu gibi duygu düzenleme becerilerini kazanmasında da ebeveynlerinin etkisi büyüktür (Morris, Silk, Steinberg, Myers ve Robinson, 2007). Duygusal gelişim modelleri, ebeveynlerin çocukların duygu düzenleme gelişimini etkilediğini söylemektedir (Eisenberg ve Zhou, 2000; Morris vd., 2007). Duygu düzenleme gelişim modelleri ebeveyn sıcaklığının, özellikle anne sıcaklığının çocukluk döneminde duygu düzenleme gelişimini desteklediğini öne sürmektedir (Eisenberg vd., 1999; Morris vd., 2007). Çocuk doğduğunda duygusal olarak düzensizdir, ebeveynin sıcaklığı çocuğun negatif uyarılmasını hafifletir. Çocuk ve ergen örneklemlerini araştıran çalışmalar, anne sıcaklığının çocukların duygu düzenlemeleri ile olumlu ilişkili olduğunu (Morris vd., 2007; Strayer ve Roberts 2004) ve kendi kendini düzenleme becerisinde etkili olduğunu göstermektedir (Moilanen, 2007).

Yapılan araştırmalar, çocuklukta kötü ebeveynlik almanın bir kırılganlık faktörü olarak hizmet ettiğini ve sonuç olarak daha kötü duygu düzenleme becerilerine yol açtığını da ortaya koymaktadır (Lehman vd., 2009). Ayrıca çocukların hayatında duygu düzenleme becerilerini geliştirmede ebeveyn kontrolü ve rehberliği olmadığında duygu düzensizliği yaşanmaktadır. Ebeveyn kontrolü eksikliği ilkokul çocukları ve ergenlerde duygu düzensizliğine yol açmaktadır (McDowell vd., 2002; Moilanen 2007; Strayer ve Roberts 2004). Çocukların duygu düzenleme becerileri kazanmasında "olumsuz

duyguları doğru ifade etmek ve sosyal olarak uygun yolları öğretmek" için ebeveyn kontrolüyle rehberlik sağlanarak, bu becerileri geliştirmesine yardımcı olunmalıdır (Olson vd., 1990). Çocuklar bu becerileri ebeveynlerinden öğrendikçe duygularını daha etkili bir şekilde düzenleyerek zamanla daha az ebeveyn kontrolüne ihtiyaç duyarlar. Çocuklar geliştikçe duygularını bağımsız olarak düzenlemeye başlarlar (Bradley 2000; Crockenberg ve Leerkes 2000). Alanyazındaki bu araştırmalar incelendiğinde ebeveynlik stilleri söz konusu olduğunda sadece anne ve anne-baba birlikte ele alınan araştırmalara rastlanırken, sadece babayı ele alan araştırmalara pek rastlanmamaktadır.

Genç yetişkinlik dönemi ise, bireylerin çoğunlukla ebeveynlerinden ayrıldıkları bir dönemdir ve bireyler bu dönemde kendi duygusal stratejilerini geliştirmişlerdir. Genç yetişkinlik döneminde, artık ebeveyn sıcaklığı olmayabilir ancak, yetişkin çocukların duygu düzenlemelerini ebeveyni ile geçmişteki deneyimleri ve ebeveynlerinin onunla kurduğu ilişkideki ebeveynlik stilleri etkilemektedir (Manzeske ve Stright, 2009). Manzeske ve Stright (2009) ebeveynlik stilleri ve duygu düzenleme ilişkisini inceledikleri araştırmalarında 246 genç yetişkin ve anne katılımcıyı incelemişlerdir. Anne ebeveynlik stilleri (sıcaklık, davranışsal kontrol ve psikolojik kontrol dâhil) ve genç yetişkinlerin duygu düzenlemesi arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmada daha yüksek seviyelerde anne kontrolünün, özellikle psikolojik kontrolün, genç yetişkinlerin duygu düzenlemesinin daha düşük seviyeleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Babaların çocukların sosyal, duygusal gelişimi ve duygularını düzenlemesi üzerindeki etkisini anlamak için yapılan araştırmalarda babaların çocuklarıyla oyun oynama ve etkileşimde bulunma tarzları incelenmiştir. Bu araştırmalarda babaların çocuğu daha çok fiziksel oyun sırasında etkileşimi ile stres durumuyla baş etmeye teşvik ettikleri (Parke ve Tinsley, 1987) aktif oyun davranışları yoluyla konuşma ve eğlence etkinliklerini destekledikleri (Jacklin, Dipietro ve Maccoby, 1984; Lamb, 1997) duygu düzenleme ve problem çözme becerilerini geliştirme fırsatı sunduklarını görülmektedir (Biller, 1993; Labrell, 1996). Ayrıca baba çocuğun yaşamında aktif olarak rol aldığında katıldığında, çocukların empati ve bilişsel yeteneklerinin, iç denetim odaklarının (Coltrane, 1990; Lamb, 1977), problem çözme becerilerinin (Easterbrooks ve Goldberg, 1984), kendine güvenlerinin (Lamb, Pleck ve Levine, 1977) ve psiko-sosyal uyumlarının belirgin şekilde yükseldiği görülmüştür (Russell, 1982; Yılmazçetin, 2003). Ek olarak bir

babaya sahip olmak ve onunla etkili ilişki kurmak, çocuğun doğduğu andan itibaren farklı çocuk yetiştirme tarzlarını görmesini sağlamakta ve farklı tipteki insanlarla daha iyi ilişki kurmasına ve karşılaştığı farklı koşullara daha kolay adapte olmasına destek olmaktadır (Ehrensaft, 1987; Mallers, Neupert, Charles ve Almeida, 2010). Araştırmalardan da görüldüğü gibi baba-çocuk ilişkisinin sonuçları, yetişkinlikteki günlük duygusal deneyimleri etkileyecek birçok beceriye temel teşkil etmektedir. Duygu düzenleme becerileride bunlardan birisidir. Yani babalar özellikle çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir (Mallers, vd., 2010).

Alanyazın incelendiğinde duygu düzenleme becerilerinin ebeveyn stilleriyle ilişkilendirildiği ancak bu ilişkilendirmenin anne üzerinden yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda doğrudan baba ebeveynlik stilleri ile duygu düzenleme ilişkisini araştıran az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu araştırma babanın çocuğun duygusal ve sosyal gelişimindeki farklı etkileri ve çocukla kurduğu aktivasyon ilişkisi düşünüldüğünde duygu düzenleme üzerindeki etkisinin önemli bir yere sahip olacağı temeliyle oluşturulmuştur. Türkçe alanyazında daha önce doğrudan ilişkilendirilmeyen bu iki kavramın ilişkisinin incelemesi, duygu düzenleme süreçlerinin anlaşılması açısından da önem taşımaktadır.

2.4.4 Duygu Düzenlemenin Romantik İlişki Kalitesi Üzerindeki Etkisi

Genç yetişkinlikte gelişimin önemli bir yönü, genç yetişkinlerin sosyal ve duygusal çevrelerine uygun şekilde duygularını düzenleyebilmeleridir (Eisenberg ve Spinrad 2004; Thompson 1994). Duygu düzenleme genellikle kişisel bir fenomen olarak görülmekle birlikte kişilerarası ilişkilerde kullanılan önemli bir beceridir (Diamond ve Aspinwall, 2003). Genç yetişkinlerin en önemli gelişimsel görevi ise yakın ilişki yaşantılarıdır (Erikson 1964). Psikoloji alanında yapılan araştırmalar duygu düzenleme stratejilerinin, romantik ilişkilerin kalitesini yordayan önemli bir değişken olduğunu göstermektedir (Collins ve Read, 1990; Kobak ve Hazan, 1991; Simpson, 1990). Duygu düzenleme ve yakın ilişkiler üzerine araştırmalar yetişkinlerin uygunsuz, negatif duygu ifadelerinin ilişki kalitesini düşürdüğü ve çatışmayı arttırdığını öngörmektedir (Halberstadt vd., 1995; Rauer ve Volling 2005).

Ayrıca yetişkin romantik ilişkilerde kişinin veya çiftin stresli durumlara tepki verme şeklinin yani duygularını uygun şekilde düzenlemesinin bireyin zihinsel sağlık, fiziksel sağlık, iyi oluşu ve ilişki kaliteleri üzerinde önemli etkileri vardır. İlişkilerde duyguları düzenleyememenin, sorunlu ilişkilere zemin hazırlayarak ilişki kalitesini düşürdüğü görülmektedir (Coyne vd., 2002 ; Davila vd., 2003; Laurent ve Powers, 2007). Dolayısıyla çiftlerin duygu düzenleme becerileri ile romantik ilişki kaliteleri arasında önemli bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

2.4.5 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde genç yetişkinlerde duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi ve retrospektif baba algısı kavramını oluşturan değişkenlerle ilişkisini ele alan yabancı ve Türkçe alanyazındaki çalışmalara yer verilmiştir.

Temel (2021) araştırmasında, üniversite öğrencilerinin geçmişe dönük ebeveyn çatışma algısının, duygu düzenleme güçlüklerine etkisini, ebeveyn tutumları ve bağlanma değişkenleri aracılığıyla incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 292 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, algılanan ebeveyn çatışmasının, duygu düzenleme güçlüklerine etkisinde, algılanan ebeveyn tutumlarının aracılık etkisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca ebeveyn çatışmasında tehdit ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkide, bağlanmanın kaygı boyutunun aracı rol oynağı tespit edilmiştir.

Uyar (2019) araştırmasında beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin, psikolojik iyi oluş düzeylerini yordayıcılığını incelemiştir. Araştırma sonucunda, psikolojik iyi oluş ile bağlanma stilleri ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşun en güçlü yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Karataş (2019) araştırmasında genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumları ile duygu düzenleme güçlükleri ve kişiler arası tarzlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 18 yaş üstükendini bir romantik ilişki içinde tanımlayan 254 yetişkin oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, romantik ilişki doyumu ile duygu düzenleme güçlüğü ve kişiler arası ilişki tarzı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki

olduğu tespit edilmiştir. Duygu düzenlemede çekilen güçlük ve kişiler arası ilişkilerde kullanılan olumsuz tarzlar arttıkça, romantik ilişki doyumunun azaldığı; bireylerin duygu düzenleme güçlüğü ve kişiler arası ilişki tarzları puanı azaldıkça romantik ilişki doyumunun arttığı saptanmıştır.

Aydemir (2018) araştırmasında, algılanan ebeveyn psikolojik kontrolü, çocukların yetişkinliklerinde deneyimledikleri duygu düzenleme güçlükleri ve yetişkin ayrılma kaygısı semptomları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 24 yetişkin bireyden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, algılanan ebeveyn psikolojik kontrolü, duygu düzenleme güçlükleri ve yetişkin ayrılma kaygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir. Bununla beraber, duygu düzenleme güçlüklerinin anlamlı bir aracı değişken olduğu da bulgulanmıştır. Ancak, duygu düzenlemede annelerin psikolojik kontrolünün etkisi kısmi olarak belirlenirken, babaların psikolojik kontrolünün etkisini tam olarak belirlemiştir.

Demirtaş (2018) araştırmasında, üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme stratejileri, benlik saygısı ve mutluluk arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi üniversitede pedagojik formasyon eğitimine katılan 264 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, bilişsel yeniden değerlendirme ile benlik saygısı ve mutluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca tüm değişkenlerin hep birlikte mutluluktaki toplam varyansın yüzde 51'ini açıkladığı tespit edilmiştir.

Rıza (2016) araştırmasında evli bireylerin, bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin, evlilik doyumları ve psikolojik iyi oluşlarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemi İstanbul'da yaşayan 200 evli bireyden oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre psikolojik iyi oluşla ve evlilik doyumunun pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, olumsuz bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin, evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Pascuzzo, Cyr ve Moss (2013) ergenlik döneminde ebeveynlere ve akranlara güvenli bağlanmanın, genç yetişkinlikte romantik bağlanma stilleri ve duygu düzenleme stratejileri ile ilişkisini sekiz yıllık boylamsal bir tasarım araştırmasıyla incelemişlerdir.

Araştırmanın örneklemi 56 genç yetişkinden oluşturulmuştur. Araştırmada sonucunda ergenlik döneminde ebeveynlere ve akranlarına güvensiz bağlananların, yetişkinlikte ilişkilerinde daha endişeli bir romantik bağlanma tarzı ve duygu odaklı stratejileri daha fazla kullandıkları saptanmıştır. Araştırmada eşzamanlı olarak, kaygılı yetişkin bağlanma stili daha fazla duygusal odaklı stratejilerle ilişkiliyken, kaçınan bağlanma stili daha az destek arayışıyla ilgili olduğu saptanmıştır.

Cabral ve arkadaşlarının (2012) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada anne ve babaya bağlanma, duygu düzenleme ve başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki yapısal eşitlik modeliyle incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 942 Portekizli üniversite birinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma ile olumlu başa çıkma stratejileri arasında olumlu duygu düzenleme stratejilerinin aracı role sahip olduğu saptanmıştır.

Sarıtaş ve Gençöz (2011) araştırmalarında, annenin duygu düzenleme güçlüğü ve çocuk yetiştirme tutumlarıyla, ergen çocuklarının duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi 595 lise öğrencisi ergen ve 365 anneden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, annesinin duygu düzenleme güçlük düzeyi yüksek olan ergenlerin, annesinin duygu düzenleme düzeyi düşük ergenlere oranla kendi duygu düzenlemesinde daha çok güçlük yaşadığı tespit edilmiştir. Annesini baskıcı-otoriter tutumda algılayan ergenlerin, annesini kendi gelişimine olanak sağlayan olarak algılayan ergenlere oranla duygu düzenlemede daha çok güçlük yaşadığı sonucu saptanmıştır.

Aka (2011) araştırmasında ebeveyn tutumu, duygu düzenleme ve depresyon, semptomları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemi 18-36 yaş arasında bulunan 530 genç yetişkinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ebeveynlerini ilgili olarak algılayan kişilerin ilgisiz algılayanlara oranla bilişsel yeniden değerlendirme yöntemine daha çok başvurdukları tespit edilmiştir. Babasını korumacı tutumda algılayan kişilerin duygu düzenleme yöntemlerinden daha çok bastırmayı kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda bilişsel yeniden değerlendirme ve öncü odaklı duygu düzenleme yöntemlerine başvuran kişilerin depresyona yatkınlığının daha az, bastırma ve tepki odaklı duygu düzenleme yöntemlerine başvuranların depresyona yatkınlığının daha çok olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda aktarılan bilgiler değerlendirildiğinde, son yıllarda duygu düzenlemenin yetişkin yaşamındaki birçok değişken üzerinde etkilerini araştıran çalışmaların arttığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda romantik ilişkilerin kalitesi, yaşam doyumu, iyilik hali gibi birçok olumlu değişkene etki eden duygu düzenleme becerilerinin, bu araştırmada bağlanma kuramı perspektifinden değerlendirilerek, baba-çocuk ilişkisi ve romantik ilişki kalitesi arasındaki aracılık etkisi değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve bu araçlara dair geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin incelenmesi amacına hizmet eden korelasyonel araştırma modellerinden biri olan yordayıcı korelasyonel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Bu modelde, değişkenlerin birinden yola çıkılarak diğerleri yordanır. Yordayıcı korelasyonel modeller değişken sayısına göre tek faktörlü ve çok faktörlü olarak ikiye ayrılır. Bu araştırma modeli çok faktörlü yordayıcı desen özelliği göstermektedir. Çok faktörlü desenler doğrudan ilişkileri ve hem doğrudan hem dolaylı ilişkileri aynı anda test etmeye yönelik bir yapıda olabilirler. Hem doğrudan hem dolaylı ilişkileri test etmeye yönelik desene karmaşık yordayıcı korelasyonel desen denilmektedir (Büyüköztürk vd., 2012, s. 193). Bu araştırmada genç yetişkinlerin romantik ilişki kaliteleri hem doğrudan hem de aracı değişken üzerinden yordanması nedeniyle çok faktörlü karmaşık yordayıcı korelasyonel desende hazırlanmış bir araştırmadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişki kalitesini yordamak için bağımsız değişken olarak retrospektif baba algısı ve aracı değişken olarak duyguları ayarlama değişkeni incelenmiştir. Araştırmada, ilgili değişkenlerle genç yetişkinlik döneminde romantik ilişki kalitesini yordayan bir model geliştirilip, yapısal eşitlik modeli (YEM) ile test edilmiştir.

3.2 Araştırma Grubu

Araştırmada ölçek uyarlama ve ana çalışma olmak üzere iki ayrı çalışma için veriler farklı kişiler üzerinden toplanmıştır. İlk olarak yapılan ölçek uyarlama çalışmasında dört farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Gruplar ve her bir grupla yapılan çalışmalar aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur. Araştırmanın ilk aşamasında ölçeğin dil geçerliği çalışması için İstanbul'da özel bir şirkette çalışmakta olan İngilizce

ve Türkçeye iyi derecede hâkim 30 genç yetişkin katılmıştır (%55 kadın; %45 erkek; toplam $\bar{X}$= 34 yaş). Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan faktör analizi ve güvenirlik çalışması için ise İzmir ve İstanbul'da yaşayan genç yetişkin öğretmen, şirket çalışanı ve üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 354 genç yetişkin katılmıştır (%65 kadın; %35 erkek; toplam $\bar{X}$= 32,5 yaş). Test tekrar-test güvenirlik çalışması için ise yine İstanbul'da MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 genç yetişkin katılmıştır (%74 kadın, %26 erkek, toplam $\bar{X}$ = 29.40). Son olarak ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması için ise araştırmaya Marmara üniversitesinden 326 öğrenci katılmıştır (%58,8 kadın; %41,2 erkek; toplam $\bar{X}$ = 21,6 yaş).

Ölçek uyarlama çalışması tamamlandıktan sonra ana çalışma için verilerin toplanacağı çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden "maksimum çeşitlilik örnekleme" yöntemiyle belirlenmiştir. Evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde birbirine benzeyen ancak farklı olan durumların tespit edilerek araştırma grubunun bu durumlar üzerinde yapılandırılması maksimum çeşitlilik örneklemeyi tanımlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmada romantik ilişkilerin daha derin yaşandığı düşünülen 30'lu yaşlardaki bireylere ulaşmak ve genç yetişkin kategorisinde bulunan farklı yaşlardaki bireyler açısından konuyla ilgili daha geniş bir değerlendirme yapmak amacıyla bu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan genç yetişkinler 21-35 yaş aralığında bulunan genç yetişkinler üzerinden maksimum çeşitleme olacak şekilde İstanbul ve İzmir'de çalışan MEB personeli öğretmen, İstanbul'da bulunan özel şirketlerde çalışan kişilerden (İş Bankası ve Anadolu Holding) ve Marmara ve Maltepe üniversitesinde okuyan lisans ve lisansüstü üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken maksimum çeşitleme örnekleme yöntemi ile belirlenen üç farklı katılımcı grubundan genç yetişkin olma, romantik ilişki yaşıyor olma ya da geçmişte yaşamış olma ve gönüllü olma kriterleri doğrultusunda, uygun örneklem yöntemiyle seçilen genç yetişkinler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Bu araştırmanın verileri yaşanan pandemi süreci nedeniyle belirlenen üç ayrı gruptaki ulaşılabilir genç yetişkinler üzerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi formlar aracılığıyla toplanmıştır. Tablo 1'de araştırmaya katılan genç yetişkinlere ait dağılım bilgileri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Genç Yetişkinlerin Dağılımı

Genç yetişkinler	*f*	%	**% Gec**
MEB personeli	198	50,5	50,5
Şirket çalışanı	130	33,2	33,2
Üniversite öğrencisi	64	16,3	16,3
Toplam	392	100	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi toplamda 392 genç yetişkinden oluşan katılımcıların %50,5'si (198) MEB'e bağlı öğretmen iken, %33,2'si (130) özel şirket çalışanı ve %16,3'ü (64) üniversite öğrencisidir.

Araştırmanın ana çalışmasına katılan genç yetişkinlerin sayısının belirlenmesinde araştırmanın deseni, eşzamanlı incelenecek değişkenlerin sayısı ve uygulanacak veri analiz yöntemi gibi durumlara dikkat edilmiştir. Ana çalışma grubunun büyüklüğü belirlenirken ilk olarak araştırmanın desenine dikkat edilmiştir. Bu araştırma yordayıcı korelasyonel desende bir araştırmadır. Korelasyonel araştırmalarda, araştırmanın dış geçerliliğinin sağlanması açısından her bir gözenekteki örneklem büyüklüğünün 30'un altına düşmemesi gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2016; Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu araştırmada bu özelliğe dikkat edilecek şekilde bir örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır.

Örneklem büyüklüğünü belirlemekte dikkat edilen başka bir husus ise, test edilen modelin karmaşıklığı ile ilişkilidir. Karmaşık modeller ve dolaylı etkenlerin olduğu modeller daha büyük bir örneklem hacmi gerektirmektedir. Araştırmanın ana çalışma grubunun büyüklüğü belirlenirken son olarak, analiz tekniği dikkate alınmıştır. YEM kovaryans temelli bir yaklaşım olduğu için örneklem hacmi küçük olan veri ile tahmin yapıldığında tutarsız sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Raykov ve Marcoulides, 2006: 30). Alanyazındaki bilimsel araştırma konusundaki uzmanlar yapısal eşitlik modellemesi gibi çok değişkenli analizler yapılacak ise örneklem büyüklüğü bakımından bu analizlerin gerektirdiği koşulların dikkate alınması gerektiğini vurgulanmaktadır (Guo, Lee, 2007; Tabachnick, Fidel, 2007). YEM'in yapılacağı araştırmalarda verilerin normal dağıldığı durumlarda Kline' a (2005) göre örneklem büyüklüğü eş zamanlı incelenen değişken sayısının 10 katı, Bentler ve Chou (1987) ve Stevens' a (1996) göre ise 15 katı olmalıdır (Akt. Çokluk vd., 2012; 206). Bu araştırmanın çok faktörlü bir yapıda olması ve

doğrudan ve dolaylı ilişkilerin incelenmesi nedeniyle örneklem hacminin yeterince büyük olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken yukarıda ele alınan alanyazındaki kuramsal bilgiler ve uygulama bilgileri göz önünde bulundurulmuş ve bu doğrultuda ana çalışma grubu olarak belirlenen 392 genç yetişkin araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler aşağıda ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur. Tablo 2'de ise araştırmaya katılan genç yetişkin katılımcıların yaş değişkenine ilişkin dağılım bilgisi verilmiştir.

Tablo 2. Yaş Değişkeni İçin Betimsel Değerler

Değişken	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{x}$	***ss***
Yaş	392	21	35	32,56	4,40

Tablo 2'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin yaş ortalaması 32.56±4.40 olup yaşları 21 ile 35 arasında değişmektedir. Araştırmaya katılanların cinsiyetine ilişkin frekans ve yüzde değerleri ise Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	***f***	**%**	**%Gec**
Erkek	68	17,3	17,3
Kadın	324	82,7	82,7
Toplam	392	100	100

Tablo 3'te görüldüğü üzere örneklem grubu, 324'ü (%82,7) kadın; 68'i (%17,3) erkek olmak üzere toplam 392 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların eğitim düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri ise Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim	***f***	**%**	**%Gec**
Lisans	342	87,2	87,2
Lisansüstü	50	12,8	12,8
Toplam	392	100	100

Tablo 4'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların, 342'si (%87,2) lisans mezunu; 50'si (% 12.8) lisansüstü mezunudur. Araştırmaya katılanların baba eğitim düzeyine ilişkin frekans ve yüzde değerleri ise Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Baba Eğitim	***f***	**%**	**%Gec**
İlkokul	130	33,2	33,2
Ortaokul	45	11,5	11,5
Lise	81	20,7	20,7
Önlisans	32	8,2	8,2
Lisans	104	26,5	26,5
Toplam	392	100	100

Tablo 5'te yer aldığı üzere katılımcıların 130'nun (%33,2) babası ilkokul mezunu; 45'inin (%11,5) ortaokul mezunu; 81'inin (%20,7) lise mezunu; 32'sinin (%8,2) önlisans mezunu ve 104'ünün (%26,5) lisans mezun olduğu görülmektedir.

3.3 Veriler ve Toplanması

Araştırmada genç yetişkinlerin yaş, cinsiyet ve baba eğitim durumu gibi bazı kişisel özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır (Ek-1). Araştırma kapsamında bağımsız değişken olarak belirlenen "Retrospektif Baba Algısı" üç bileşenli bir yapı üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Retrospektif Baba Algısını oluşturan bileşenlerden ilki olan baba katılımı, Duran (2019) tarafından Türkçeye uyarlanan "Baba Katılım Ölçeği" (Ek-2) kullanılarak ölçülürken, babaya duyulan yakınlık, Kuzucu ve Özdemir (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan "Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği" kullanılarak ölçülmüştür (Ek-3). Araştırma kapsamında retrospektif baba algısının bir diğer bileşeni olan genç yetişkinlerin babaya bağlanmasını retrospektif olarak ölçmek amacıyla Türkçe alanyazında ölçme aracı bulunmaması nedeniyle, Collins ve Read tarafından geliştirilen ve Yılmaz ve Soyer (2022) tarafından Türkçeye uyarlanan "Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır (Ek-4). Ayrıca, araştırmanın aracı değişkeni olan genç yetişkinlerin duygu düzenleme/duyguları ayarlama stillerini ölçmek için Hofmann ve Kashdan (2009)

tarafından geliştirilen ve Öz-Soysal ve Bakalım (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan "Duygu Stilleri Anketi" kullanılmıştır (Ek-5). Son olarak araştırmanın bağımlı değişkeni olan genç yetişkinlerin yakın ilişki kalitelerini belirlemek için Curun (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan "İlişki Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır (Ek-6).

3.3.1 Veri Toplama Araçları

Aşağıda bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile ilgili açıklamalara ve araştırma sürecinde gerçekleştirilen "Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin" Türkçeye uyarlama sürecine yer verilmiştir.

3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada, bireylerin bazı kişisel özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır (Ek-1). Kişisel bilgi formunda genç yetişkinlerin, yaş, cinsiyet, romantik ilişki yaşama durumu ve baba eğitim durumuna ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1.2 Baba Katılım Ölçeği (BKÖ)

Araştırmada, genç yetişkinlerin babalarının, 0-16 yaşları kapsayan çocukluk ve ergenlik çağındayken hayatlarının farklı alanlarına katılım düzeylerini değerlendirmek amacıyla Finley ve Schwartz (2004) tarafından geliştirilen "Baba Katılım Ölçeği" (Reported Father Involvement) kullanılmıştır. Orijinal ölçekte baba katılımı üç boyutta ve 20 madde üzerinden ölçülmektedir. Bu alt boyutlar Duygusal Destekleyici Katılım (Expressive Involvement), Araçsal Katılım (Instrumental Involvement) ve Yol Gösterici Katılım (Mentoring/advising involvement) olarak adlandırılmıştır (Finley ve Schwartz, 2004).

Baba Katılım Ölçeğinin Türkçeye ve Türk kültürüne uyarlama çalışması Duran (2019) tarafından yapılmıştır (Ek-2). Uyarlama sürecinde yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin iki boyut ve 16 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek, orijinal ölçekte olduğu gibi 5'li Likert tipi değerlendirmeye sahiptir. Araçsal Katılım 9 madde (3, 4, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15) ve Duygusal Destekleyici Katılım 7 madde (1, 2, 5, 7, 8, 10, 16) olmak üzere iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Bu ölçekte toplam puan

üzerinden de değerlendirme yapılmakta ve değerler en yüksek 80, en düşük 16 arasında değişmektedir. Ölçekte alınan yüksek puan babanın yüksek katılım oranını, düşük puan düşük katılım oranını göstermektedir.

Ölçeğin güvenirlik çalışması doğrultusunda hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını duygusal destekleyici katılım için .89 ve araçsal katılım için .90 olarak bildirilmiştir. Takiben yapılan test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .89 olarak hesaplanmıştır. Benzer ölçek olarak tutarlılığına bakıldığında ise korelasyon değerinin .80 olduğu bildirilmiştir. Bu araştırma verileri üzerinde iç tutarlık güvenirlik katsayısı ise α=.95 olarak hesaplanmıştır.

3.3.1.3 Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği (BDYÖ)

Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği (Nurturant Fathering) babanın çocukluk ve ergenlik dönemindeki duygusal desteğini ve yakınlığını genç yetişkinlerin bakış açısından değerlendirmek amacıyla Finley (1998) tarafından geliştirilmiştir. Dokuz maddeden oluşan ölçekte her bir madde 5'li Likert tipi bir değerlendirme üzerinden ve soruların içeriğine bağlı olarak farklı ifadeler üzerinden değerlendirilmektedir. Tek faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .90 olarak bildirilmiştir (Finley, 1998; Williams ve Finley, 1997).

Ölçek Türkçeye ilk olarak Kuzucu ve Özdemir (2013) tarafından ergenlerden oluşan bir örneklem üzerinden uyarlanmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçek, orijinal ölçekte olduğu gibi tek faktörlü bir yapı göstermiştir. Bu uyarlama çalışmasında, ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .88 olarak hesaplanmıştır. Duran (2019) ise, araştırmasında ölçeği genç yetişkinler için yeniden uyarlamıştır. Uyarlama sürecinde yaptığı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek boyut ve 9 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek, orijinal ölçekte olduğu gibi 5'li Likert tipi değerlendirmeye sahiptir. Ölçekte toplam puan üzerinden değerlendirme yapılmakta ve ölçekten alınan puanlar en yüksek 45, en düşük 9 arasında değişmektedir. Ölçekte alınan yüksek puan, babanın yüksek duygusal yakınlık oranını, düşük puan, düşük duygusal yakınlık oranını göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışması doğrultusunda hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .89 olarak bildirilmiştir. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçeğin güvenirlik katsayısı ise α=.94 olarak hesaplanmıştır. Ölçek

Türkçeye uyarlanırken “Baba Katılım Ölçeği” olarak adlandırılmakla birlikte orijinal ölçek babanın duygusal yakınlığını ifade eden “Nurturant Fathering” ismine sahiptir. Bu çalışmada ölçeğin tablolarda bir karışıklığa yol açmaması için Türkçeye uyarlandığı "Baba Katılım Ölçeği", adıyla değil, Duran'ın tez çalışmasında kullandığı gibi "Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği" olarak adlandırılmıştır.

3.3.1.4 BabaBakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (BBSÖ)

Ebeveyn Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (Descriptions Of Parental Caregiving Style) bireylerin geçmişte ebeveynleriyle kurdukları ilişkide algıladıkları ebeveyn bakım verme ve bağlanma stilini değerlendirmek amacıyla Hazan ve Shaver, (1986) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk formu ebeveynlerin belirli bir bağlanma stiliyle ilişkili bakım verme tarzlarını tanımlayan 3 paragraf ve 9'lu Likert bir yapıda oluşturulmuştur. Ölçek Collins ve Read (1990) tarafından her bir paragraftaki 3'er cümle 9 madde olacak şekilde düzenlenerek, 5'li Likert tipi bir ölçek olarak yeniden uyarlanmıştır. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemini kapsayan geçmiş 16 yıl düşünülerek, ebeveynlerinin bakım verme stillerine benzerlik gösteren maddelerin derecelendirerek değerlendirildiği ölçekte anne ve baba için ayrı puanlar elde edilmektedir.

Ölçeğin uyarlama sürecinde yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin üç boyut ve 9 maddede doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu alt boyutlar ebeveynlerin belirli bir bağlanma stiliyle ilişkili bakım verme tarzlarını tanımlamaktadır. Ölçekteki ilk alt boyut sıcak/duyarlı bakım verme stili ve güvenli bağlanma stilini göstermektedir ve 3 maddeden (1, 2, 3. maddeler) oluşmaktadır. İkinci alt boyut soğuk/reddedici bakım verme stili ve kaygılı bağlanma stilini göstermektedir ve 3 maddeden (4, 5, 6. maddeler) oluşmaktadır. Üçüncü ve son boyut ise kararsız/tutarsız bakım verme stili ve kaçınan bağlanma stilini göstermektedir ve 3 maddeden (7, 8, 9. maddeler) oluşmaktadır. Bu alt ölçeklerden alınan yüksek ve düşük puanlar ilgili bakım verme ve bağlanma tarzının kişideki derecesini göstermektedir (Collins ve Read, 1990).

Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları

BBSÖ'nün uyarlama çalışması için ilk olarak ölçeği geliştiren Collins ile e-posta yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır (Ek-7). Veriler pandemi sürecinde olunması nedeniyle araştırmacı tarafından çevrimiçi olarak 4 ayda toplanmıştır. Katılımcılara çevrimiçi formlar aracılığıyla ulaşılan bu araştırmada, ölçek ve ölçeğin uygulama amacı hakkında, kısa bir bilgilendirme ve gönüllü katılım onam metni sunulmuştur.

Çalışma grubu

Ölçeğin uyarlama çalışmasında dört farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Gruplar ve her bir grupla yapılan çalışmalar aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur. Araştırmanın ilk aşamasında ölçeğin dil geçerliği çalışması için İstanbul'da özel bir şirkette çalışmakta olan İngilizce ve Türkçeye iyi derecede hâkim 30 genç yetişkin katılmıştır (%55 kadın; %45 erkek; toplam $\bar{X}$= 34 yaş). Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan faktör analizi ve güvenirlik çalışması için ise İzmir ve İstanbul'da yaşayan genç yetişkin öğretmen, şirket çalışanı ve üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 354 genç yetişkin katılmıştır (%65 kadın; %35 erkek; toplam $\bar{X}$= 32,5 yaş). Test tekrar-test güvenirlik çalışması için ise yine İstanbul'da MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 genç yetişkin katılmıştır (%74 kadın, %26 erkek, toplam $\bar{X}$ =29.40). Son olarak ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması için ise araştırmaya Marmara üniversitesinden 326 öğrenci katılmıştır (%58,8 kadın; %41,2 erkek; toplam $\bar{X}$ = 21,6 yaş).

Baba bakım verme ve bağlanma stilleri ölçeğinin geçerlilik çalışmalarına ilişkin bulgular

Bu bölümde Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin (BBSÖ) dil geçerliliği ve yapı geçerliliği ile ilgili bulgular ayrıntılı olarak aşağıda ele alınmıştır.

Dilsel eşdeğerliği

Dilsel eşdeğerlik çalışması için öncelikle ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Ölçek, iyi derecede İngilizce bilen psikoloji alanındaki üç öğretim üyesi ve bir dil uzmanı

tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler birbirleriyle karşılaştırılmış ve aralarındaki uyuşmazlıklar, iyi derecede İngilizce bilen psikoloji alanındaki üç öğretim üyesi ile tartışılarak en uygun ifadeler belirlenmiştir. Türkçeye çevrilmiş form gerekli düzeltmelerden sonra ölçek çevirileri üç dil uzmanına verilerek tekrar İngilizce 'ye çevirtilmiş, anlam karşılıkları yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak Türkçe form son halini almıştır. Daha sonra İngilizce ve Türkçe dillerine hâkim 30 kişiye İngilizce form ve 20 gün sonra Türkçe form uygulanmış ve her iki dildeki ölçek formundan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu uygulama sonucunda iki dildeki ölçek formu arasındaki korelasyon katsayısı r= .72 ($p<.01$) olarak bulunmuş ve sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. BBSÖ Dilsel Eşitlik Bulguları

		Sıcaklık TÜR	**ReddediciTÜR**	**Tutarsız TÜR**	**BBSÖ TÜR TOTAL**
Sıcaklık_İNG	r	,768**			
Reddedici_İNG	r		,788**		
Tutarsız_İNG	r			,771**	
BBSÖ_İNG total	r				,775**

*p < .05 ve **p < .001

Tablo 6'da görüldüğü gibi Türkçe ve İngilizce form puanları arasındaki korelasyon değerleri sıcaklık alt ölçeği için 0,76 reddedici alt ölçeği için 0,78 tutarsız alt ölçeği için 0,77 ve ölçeğin tamamından alınan toplam puan için 0,77 olarak hesaplanmıştır. Çalışma grubundan elde edilen sonuçlara göre ölçeğin Türkçe formunun, orijinal İngilizce formuna eşdeğer olduğu söylenebilir. Bu eşdeğerliğe ulaşıldıktan sonra uyarlama çalışmasının ikinci aşamasına geçilmiştir.

Ölçeğe dair yapı geçerliği çalışması

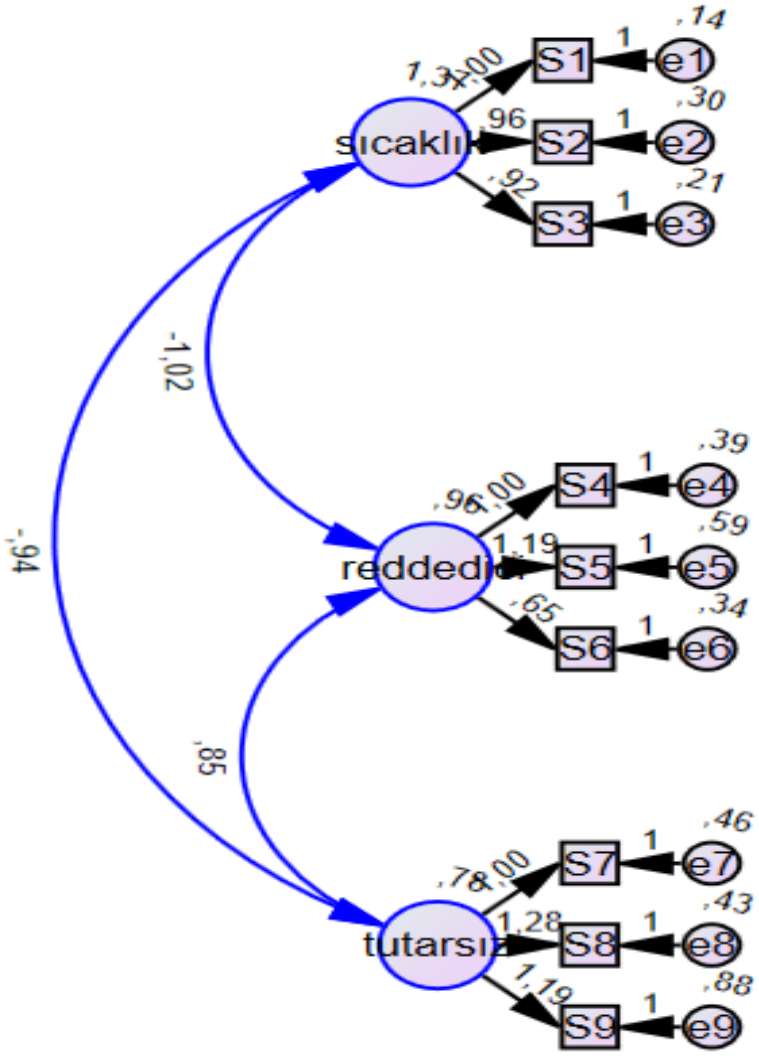
Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla 354 genç yetişkine ölçek uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Bu araştırmada Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Türkiye'deki genç yetişkinlerden oluşan örneklemde doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizlerinde (DFA) AMOS programı kullanılmıştır. Bu analizde Türk genç yetişkinlerden alınan veriler ile özgün ölçekteki kuramsal modelin uyuşup

uyuşmadığını incelemek amacıyla 9-Maddelik BBSÖ'nin üç faktör yapısı (Sıcak, Reddedici, Tutarsız) test edilmiştir. Türk genç yetişkinlerden elde edilen verilerin, özgün kuramsal model ile ne düzeyde uyuştuğuna bakmak için ilgili modelin uyum indeksleri (χ2/df=3,53 CFI=.97; RMSEA=.08; GFI=.95; AGFI=90; NFI=97; TLI=97) (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004; Şencan, 2005) incelenmiştir. Elde edilen modelin değerlerinin büyük çoğunluğunun iyi uyum değerlerine sahip olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğe yönelik uyum değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. 9 Maddelik Türkçe Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeğinin (BBSÖ) Uyum İyiliğine Yönelik Değerleri

İyilik Uyum İndeksleri	9 Maddelik Türkçe BBSÖ	İyi Uyum*	Kabul Edilebilir Uyum*
χ 2 /df	3,53	$0 \leq \chi$ 2 /df$\leq$ 2	2 $\leq \chi$ 2 /df$\leq$ 5
GFI	.95	.95 $\leq$ GFI $\leq$ 1	.85 $\leq$ GFI $\leq$ .95
IFI	.98	.95 $\leq$ GFI $\leq$ 1	.85 $\leq$ GFI $\leq$ .95
AGFI	90	.90 $\leq$ GFI $\leq$ 1	.85 $\leq$ GFI $\leq$ .90
CFI	.97	.95 $\leq$ CFI $\leq$ 1	.90 $\leq$ CFI $\leq$ .95
TLI	,97	.95 $\leq$ CFI $\leq$ 1	.90 $\leq$ CFI $\leq$ .95
SRMR	.03	0 $\leq$ SRMR $\leq$ .05	05 $\leq$ SRMR $\leq$ .08
RMSEA	.08	0 $\leq$ RMSEA $\leq$ .05	.05 $\leq$ RMSEA $\leq$ .08

Tablo 7'de görüldüğü üzere, genç yetişkinlerden elde edilen verilerden oluşan modelin uyum indeksleri iyi uyum değerlerine sahiptir (χ 2 /df= 3,53 CFI=.97; RMSEA=.08; GFI=.95). Bu durum özgün ölçeğin modeli ile Türk model arasındaki uyumu göstermektedir. Bu sonuçlara dair ilgili model deseni Şekil 4'te resmedilmiştir.

Şekil 4. *9 Maddelik BBSÖ'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Baba bakım verme ve bağlanma stilleri ölçeğinin ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması

Araştırmada 9-Maddelik BBSÖ'nin ölçüt geçerliği çalışmaları, benzer ölçek geçerliği temelinde gerçekleştirilmiştir. Sümer (2006) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmış Anne Babaya Bağlanma Ölçeği Baba Formu (ABBÖ), BBSÖ ile birlikte 326 genç yetişkine uygulanmıştır. Bu iki ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon değerleri ve tanımlayıcı istatistiklerini belirten bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. BBSÖ Alt Boyutları ile ABBÖ Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

		Sıcak-Duyarlı	Soğuk-Reddedici	Kararsız-Tutarsız
Kabul/ilgi	r	,519**	,090	,082
	p	<,001	190	,167
	N	326	326	326
Sıkı Denetim/ Kontrol	r	,140*	,384**	,392**
	p	,012	<,001	<,001
	N	326	326	326

*p < .05 ve **p < .001

Tablo 8'den anlaşılacağı üzere, BBSÖ puanlarından sıcak/duyarlı alt boyutu ile ABBÖ Kabul ilgi ve sıkı denetim/kontrol alt boyutları puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu (r=.519, r=.140) görülmektedir. Bu durum olumlu bir baba tutumu olan kabul ilgi ile gene olumlu bir baba tutumu olan sıcak/duyarlı alt boyutunun ilişkisini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada yurtdışı araştırmalardan farklı olarak ülkemizdeki birçok çalışmada görüldüğü gibi (Kapçı ve Küçüker, 2006) olumsuz bir ebeveyn tutumu olmasına rağmen olumlu olarak algılanan sıkıdenetim/kontrol alt boyutunun sıcak/duyarlı alt boyutu ile arasındaki ilişkinin pozitif yönde olmasıdır. Kültürel olarak değişen bu durum ülkemizde sıkı denetimin ilgi ve sevgi gösterimi olarak kabul edilmesiyle ilişkili olabilir.

BBSÖ puanlarından soğuk/reddedici ve kararsız/tutarsız alt boyutu ile ABBÖ sıkı denetim/kontrol alt boyutu puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu (r=.384, r=.392) görülmektedir. ABBÖ kabul ilgi boyutu ile BBSÖ soğuk/reddedici ve kararsız/tutarsız alt boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu durum kabul ilgi gibi olumlu bir baba tutumunun olumsuz olan soğuk ve kararsız baba tutumuyla ilişkisi olmadığını göstermektedir. Yapılan analiz sonucunda BBSÖ ile ABBÖ (Baba Formu) alt ölçekleri arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, genel olarak korelasyonların anlamlı ve beklendik yönde olduğu görülmektedir. Busonuçlar BBSÖ'nin geçerliğine kanıt olarak değerlendirilebilir. Yapılan analiz sonuçları Tablo-8'de verilmiştir.

Güvenirlik çalışması

Psikolojik bir test için hesaplanan güvenirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010). 354 genç yetişkin katılımcı üzerinde yapılan ölçeğin güvenirlik çalışmasında Baba bakım verme ve bağlanma stilleri ölçeğinin geneli için iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha değeri .78 olarak hesaplanmıştır. Diğer yandan sıcaklık alt boyutuiçin. 87, reddedici için .70 ve tutarsız için .76 olarak bulunmuştur.

Tablo 9. 9-Maddelik BBSÖ'nin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

9-Maddelik BBSÖ Alt Boyutları	**Orijinal ölçeğin Cronbach's Alpha**	**Uyarlanan Ölçeğin Cronbach's Alpha**
Sıcaklık	,90	,87
Reddedici	.69	,70
Kararsız	.81	,76
Toplam	.81	,78

BBSÖ'nin Test tekrar-test güvenirlik çalışması için ise yine MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 farklı genç yetişkin öğretmenden (%74 kadın, %26 Erkek, $\bar{X}$ =29.40) üç hafta arayla elde edilen veriler üzerinden bakılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .89 olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde BBSÖ'nin psikometrik özelliklerinin doyurucu olduğu söylenebilir. Uyarlama çalışması yapılmış olan ölçek bir dergide yayın sürecindedir.

BBSÖ'nin Test tekrar-test güvenirlik çalışması için ise yine MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 farklı genç yetişkin öğretmenden (%74 kadın, %26 Erkek, $\bar{X}$ =29.40) üç hafta arayla elde edilen veriler üzerinden bakılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .89 olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde BBSÖ'nin psikometrik özelliklerinin doyurucu olduğu söylenebilir. Uyarlama çalışması yapılmış olan ölçek bir dergide yayın sürecindedir.

3.3.1.5 Duygu Stilleri Ölçeği (DSÖ)

Duygu Stilleri Ölçeği, (The Affective Style Questionnaire) Hofmann ve Kashdan (2009) tarafından bireylerin duygu düzenlemesindeki farklılıkları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Duygu stillerini değerlendirmek için öz bildirime dayalı olarak geliştirilen bu ölçekte 20 madde, 5'li Likert tipi bir değerlendirme ve üç faktörlü bir yapı bulunmaktadır. Bu faktörler, duyguları gizleme veya bastırmayı içeren "Gizleme alt ölçeği", genel bir yönetme yeteneği ve duyguları gerektiği gibi ayarlamayı ve duygularla çalışmayı kapsayan "Ayarlama alt ölçeği" ve duygulara karşı kabul edici bir tutum göstermeyi içeren "Tolerans alt ölçeği" şeklindedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı gizleme için .84, ayarlama için .82, dayanma için .68, toplam anket için .61 olarak hesaplanmıştır.

Türkçeye uyarlaması Öz- Soysal ve Bakalım (2021) tarafından gerçekleştirilen ölçekte, yapılan faktör analizi sonucunda orijinal ölçekteki gibi 3 faktörün ve 19 maddenin doğrulandığı görülmüştür. Alt ölçeklerden alınan yüksek puanlar, kişinin duygu stilini yansıtmaktadır. Ölçekte bulunan ilk faktör, duyguları gizleme (1,2,3,4,5,6,7,8), ikinci faktör duyguları ayarlama (9, 10,11,12,13,14,15) ve son faktör ise duygulara dayanmadır (16,17,18,19,20). Bu alt ölçeklerden alınan yüksek ve düşük puanlar ilgili duygu stilinin kişideki derecesini göstermektedir. Ölçeğin, cronbach alfa güvenirlik katsayısı gizleme alt ölçeği için .79 ayarlama alt ölçeği için .76, dayanma alt ölçeği için .72 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ise ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı gizleme alt boyutu için α=.87; ayarlama alt boyutu için α=.80 ve dayanma alt boyutu için α=.53 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada olumlu duygu düzenleme stili kapsamında "duyguları ayarlama" alt ölçeği ele alınıp, ölçeğin yalnızca bu boyutu değerlendirilmiştir.

3.3.1.6 İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)

Romantik ilişkilerdeki memnuniyeti ve doyumu ölçmek amacıyla Hendrick (1988)'in geliştirdiği, ilişki doyumu ölçeği (Relationship Assessment Scale) 7 maddelik kısa bir ölçektir. Ölçek evli çiftler, beraber yaşayan çiftler, nişanlı çiftler veya partner çiftler gibi romantik bir ilişki içinde olan tüm çiftlerin kullanımı için uygundur. Ölçeğin orijinalinde yapılan geçerlilik güvenirlik çalışmalarında ölçeğin tek bir boyuta doğrulandığı rapor edilmiştir. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısını .86 olarak

hesaplamıştır ve yüksek düzeyde güvenirliğe ve ölçüt-bağıntılı geçerliğe sahip olduğunu bildirilmiştir.

Ölçek Curun (2001) tarafından Türkçeye "İlişki Doyumu Ölçeği" adıyla uyarlanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında orijinal ölçekteki gibi ölçeğin 7 maddeli ve tek faktörlü bir yapı gösterdiği rapor edilmiştir. Ölçek hiç karşılamıyor (1), çok iyi karşılıyor (7) olmak üzere 7'li Likert tiptedir. Ölçekte toplam puan elde edilmektedir ve 4. ve 7. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek ilişki memnuniyetini, düşük puanlar düşük ilişki memnuniyetini göstermektedir. Uyarlama çalışmasında ölçeğin cronbach alfa katsayısını .86 olarak hesaplamıştır. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçek puanlarının cronbach alfa güvenirlik katsayısı ise α=.94 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2 Verilerin Toplanması

Çalışmada öncelikle üniversite eğitimi gören katılımcılara veri toplama araçlarının uygulanabilmesi amacıyla Maltepe Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmaları tamamlandıktan sonra, uyarlanan ölçekle birlikte diğer ölçekler, gönüllü genç yetişkin öğrenci, öğretmen ve özel şirket çalışanlara uygulanmıştır. Veriler pandemi sürecinde olunması nedeniyle araştırmacı tarafından hazırlanmış çevrimiçi form aracılığıyla toplanmıştır. Günümüzde internet üzerinden yapılan çevrimiçi ölçek uygulamaları, sosyal bilimlerde veri toplama araçları olarak yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bazı problemlerine ve bu problemlerden kaynaklanan tartışmalara rağmen, araştırma konusundaki otoriteler tarafından internet anketleri sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde geçerli bir veri toplama aracı olarak yerini almıştır (Schonlau vd., 2002). Ayrıca, internet yoluyla veri toplama sürecinde daha az zaman kaybı yaşandığı ve uygulamasının daha kolay olduğu bu nedenlerden dolayı geleneksel metotlara karşı giderek daha çok benimsendiği vurgulanmaktadır (Avcıoğlu, 2014)

Verilerin toplanma sürecine başlarken öncelikle olası çalışma grubuna yönelik kurumsal e-postalar ve sosyal medya platformları kullanılarak katılımcılara araştırma linki gönderilmiştir. Ayrıca araştırma veri bataryası kurumsal e-posta adreslerine Word eklentisi olarak da gönderilmiştir. Veri toplama formunda öncelikle bir bilgilendirme

metni sunulmuştur. Bilgilendirmeyi takiben gönüllülük ve onam metinleri sunularak katılımcılardan bu metni onaylamaları istenmiştir (Ek-8). Onayı alınan katılımcıların veri toplama araçlarını nasıl yanıtlayacakları her ölçeğin giriş kısmındaki bilgi metinleri ile açıklanmıştır. Her bir uygulama yaklaşık olarak 20 dakikalık bir sürede tamamlanmaktadır.

Verilerin toplanma süreci yaklaşık 4 aylık bir zamana yayılmıştır. Bu süre içinde veri toplama araçlarına 406 kişi dönüt vermiştir.Toplanan veri toplama araçları üzerinde öncelikle bir ön inceleme çalışması yapılmış, eksik doldurulmuş olan iki kişiye ait veri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Analiz aşamasında ilk etapta uç değerlerin belirlenmesi için, çok yönlü uç değerler Mahalanobis uzaklığı değerleri hesaplanmıştır. Çok yönlü uç değerler için kabul edilen ölçüt, $p<.001$ düzeyinde anlamlı Mahalonobis uzaklığı değeridir. Bu doğrultuda beş kişiye ait veri çok yönlü uç değer olarak belirlenmiş ve veri setinden çıkarılmıştır. Tek yönlü uç değerler ise ham puanların standart puanlara dönüştürülmesi ve kutu grafiği (boxplots) yardımıyla incelenmiştir. ± 3.0 aralığı dışındaki standart Z puanları ile kutu grafiğinde kutu içerisinde yer almayan değerler tek yönlü uç değer olarak değerlendirilmiştir (Çokluk vd., 2016). Bu doğrultuda yedi kişiye ait veri tek yönlü uç değer olması sebebiyle veri setine dâhil edilmemiştir. Sonuç olarak toplam 14 kişiye ait veriler veri setinden çıkarılarak geriye kalan 392 kişiye ait veriler üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

3.4 Verilerin Çözümlenmesi

Veri analizi sürecinde öncelikle, örneklemi oluşturan grubun demografik özelliklerinin frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra Baba Katılım Ölçeği, Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği, Baba bakım verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği, Duygu Stilleri Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği puanları için minimum ve maksimum puanları, $\bar{X}$, SS, Sh_x şeklinde tanımlayıcı istatistik bilgileri elde edilmiştir. Modelde yer alan her bir değişken için bu veriler üzerinden iç tutarlık güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır.

Takiben dağılımın normalliğini test etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Dağılımın normal dağılım özelliğine sahip olduğu tespit edildikten sonra istatiksel analizlere geçilmiştir. Öncelikle demografik değişkenler araştırmanın bağımlı,

bağımsız ve aracı değişkenlerine göre incelenmiş, demografik değişkenler arasındaki fark bağımsız gruplar için *t*-testi ve one-way ANOVA testi ile test edilmiştir.

Demografik değişkenlere yönelik yapılan analizlerden sonra araştırmada, romantik ilişki kalitesi modelini test etmek için YEM analizleri yapılmıştır. YEM bir veya birden çok bağımsız değişken ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri nedensel ve ilişkisel bir model içinde değerlendiren çok değişkenli istatistiksel bir yöntemdir (Byrne, 2010). Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ve kuramsal modellerin sınanmasında kullanılan, YEM gözlenen ve gözlenemeyen değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin sınanmasında kullanılır. YEM'in sonuçlarını değerlendirmek için yolların anlamlılığına ve uyum iyiliği indekslerine bakılır. YEM'e ilişkin birçok uyum iyiliği indeksi vardır. Model uyum iyilik indeksleri arasında en sık kullanılanlar ise Ki Kare/Sd (X^2), GFI, CFI, TLI, SRMR ve RMSEA'dır (Aytaç ve Özgen, 2012; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014; Karagöz, 2016).

YEM analizine geçmeden önce kullanılan her bir ölçme aracının güvenirlik değerleri incelenmiş ve ölçme modelleri test edilmiştir. Model kurmanın gereklerinden biri olan değişkenler arası ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı ile incelenmiş ve bütün değişkenlerin birbiriyle anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu belirlenerek raporlanmıştır. Kurulan model bağlamında doğrudan ve dolaylı etkilerin test edilmesi, yol analizi ile gerçekleştirilmiştir. Dolaylı etkinin anlamlılığını belirlemek için ise bootstrapping analizi gerçekleştirilmiştir. Bootstrapping işleminde güven aralıkları dolaylı etkinin anlamlı olup olmadığına ilişkin bilgi vermektedir (Frey, 2018). Güven aralığının alt ve üst sınırı arasında sıfırın olmaması, dolaylı etkinin anlamlı olduğunu göstermektedir (MacKinnon, 2008; Preacher ve Kelley, 2011).

En son aşamada iseölçme araçlarının ölçme modelleri doğrulandıktan sonra araştırmada incelenecek hipotetik modelin ölçme modeli de test edilmiş ve değerlerin kabul edilebilir olduğu belirlenmiştir. Model uyumunun değerlendirilmesinde gözlenen veri matrisi ile beklenen veri matrisindeki farkın anlamlılığını belirlemede yaygınlıkla kullanılan uyum değerleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.YEM Analizinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

İyilik Uyum İndeksleri	9 Maddelik Türkçe BBSÖ	İyi Uyum*	Kabul Edilebilir Uyum*
χ 2 /df	3,53	$0 \leq \chi$ 2 /df≤ 2	$2 \leq \chi$ 2 /df≤ 5
GFI	.95	$.95 \leq$ GFI ≤ 1	$.85 \leq$ GFI $\leq .95$
IFI	.98	$.95 \leq$ GFI ≤ 1	$.85 \leq$ GFI $\leq .95$
AGFI	90	$.90 \leq$ GFI ≤ 1	$.85 \leq$ GFI $\leq .90$
CFI	.97	$.95 \leq$ CFI ≤ 1	$.90 \leq$ CFI $\leq .95$
TLI	,97	$.95 \leq$ CFI ≤ 1	$.90 \leq$ CFI $\leq .95$
SRMR	.03	$0 \leq$ SRMR $\leq .05$	$05 \leq$ SRMR $\leq .08$
RMSEA	.08	$0 \leq$ RMSEA $\leq .05$	$.05 \leq$ RMSEA $\leq .08$

Verilerin istatistiksel çözümlemeleri SPSS 21.0 ve AMOS.25 programında yapılmış, manidarlıklar minimum $p<.05$ düzeyinde sınanmış ve bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM 4. BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamada, retrospektif baba algıları ve duygu düzenleme becerisinin incelenmesidir. Bu bölümde araştırmanın amacına ilişkin elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın bu bölümü üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda araştırmada yer alan retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama ve ilişki kalitesi değişkenlerine ait betimsel istatistik verileri, (katılımcı sayısı (N), aritmetik ortalama ($\bar{X}$), aritmetik ortalamanın standart hatası (Shx) ve standart sapma (SS) değerleri ve normal dağılımın göstergesi olarak çarpıklık ve basıklık analiz değerleri) tablolar halinde gösterilerek özetlenmiştir. İkinci kısımda, her bir bağımsız değişken ve alt boyutlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri ile birlikte cinsiyet gruplarının ve baba eğitim düzeyi gruplarının ortalamaların karşılaştırmasında parametrik fark testi (Bağımsız Gruplar t-Testi ve Tek yönlü ANOVA) analiz sonuçları verilmiştir. Üçüncü kısımda ise, araştırmanın amacı doğrultusunda önerilen modelin YEM ile test edilmesine yönelik analizlerin (ölçüm modeline yönelik bulgular ve modele ait bulgular) sonuçları özetlenmiştir.

4.1 Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklere ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Baba katılımı, baba duygusal yakınlığı, baba bakım verme ve bağlanma stilleri, duygu düzenleme ve ilişki doyumu ölçeklerine ait katılımcı sayısı (N), aritmetik ortalama ($\bar{X}$), aritmetik ortalamanın standart hatası (Shx) standart sapma (SS) değerleri ve çarpıklık, basıklık değerleri tablolar halinde gösterilerek özetlenmiştir. İlk olarak Baba Katılım Ölçeği puanları için betimsel değerler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Baba Katılım Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler

Baba Katılım	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{X}$	Sh_x	***SS***	***Çar.***	***Bas.***	***Alpha***
Duygusal	392	7	35	25,88	0,40	7,88	-0,60	-0,64	.95
Araçsal	392	10	45	37,75	0,43	8,46	-1,34	1,15	.95

Tabloda 11'de yer aldığı üzere Baba Katılım Ölçeği alt boyut puanlarından duygusal destek alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 25.88±0.40 ve araçsal destek alt boyutunun aritmetik ortalaması 37.75±.43 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve alt boyut puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda her iki alt boyut için de puanlarının güvenirlik katsayısı α=.95 olarak hesaplanmıştır. İkinci olarak Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği puanları için betimsel değerlere Tablo 12'de yer verilmişitir.

Tablo 12. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler

Değişken	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{X}$	Sh_x	***SS***	***Çar.***	***Bas.***	***Alpha***
Baba Yakınlığı	392	9	45	34,55	0,46	9,07	-0,90	-0,02	.94

Tablo 12'de görüldüğü üzere Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 34.55±.46olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve alt boyut puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçek puanlarının güvenirlik katsayısı α=.94 olarak hesaplanmıştır. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları için betimsel değerlere ise Tablo 13'te yer verilmiştir.

Tablo 13. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler

Bakım stil	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{X}$	Sh_x	***SS***	***Çar.***	***Bas.***	***Alpha***
Sıcak-sorumlu	392	3	15	11,67	0,18	3,56	-0,87	-0,38	.93
Soğuk-reddedici	392	3	15	5,72	0,16	3,19	1,06	0,15	.81
Tutarsız-kararsız	392	3	15	6,27	0,17	3,45	0,79	-0,51	.80

Tablo 13'te yer aldığı üzere Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği alt boyut puanlarından sıcak sorumlu stil alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 11.67±.18; soğuk-reddedici stil alt boyutunun aritmetik ortalaması 5.72±.16 ve tutarsız kararsız alt boyutu puanlarının aritmetik ortalaması 6.27±.17 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve alt boyut puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda sıcak-sorumlu alt boyut puanlarının güvenirlik katsayısı α=.93; soğuk-reddedici alt boyut puanlarının güvenirlik katsayısı α=.81 ve tutarsız-kararsız alt boyut puanlarının güvenirlik katsayısı α=.80 olarak hesaplanmıştır. Tablo 14'te Duygu Stilleri Ölçeği puanları için betimsel değerlere yer verilmiştir.

Tablo 14. Duygu Stilleri Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler

Duygu. stil	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{x}$	Sh_x	***ss***	***Çar.***	***Bas.***	***Alpha***
Ayarlama	392	8	35	24,43	0,28	5,49	-0,10	-0,24	.80

Tablo 14'te yer aldığı üzere Duygu Stilleri Ölçeği alt boyut puanlarından duyguları ayarlama alt boyutunun aritmetik ortalaması 24.43±.28 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve alt boyut puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda duyguları ayarlama alt boyut puanlarının güvenirlik katsayısı α=.80 olarak hesaplanmıştır. Son olarak ise Tablo 15'te İlişki Doyumu Ölçeği için betimsel değerlere yer verilmiştir.

Tablo 15. İlişki Doyumu Ölçeği Puanları için Betimsel Değerler

Değişken	***N***	***min.***	***max.***	$\bar{X}$	Sh_x	***SS***	***Çar.***	***Bas.***	***Alpha***
İlişki doyumu	392	7	49	36,52	0,53	10,46	-0,91	0,02	.94

Tablo 15'te görüldüğü üzere İlişki Doyumu Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması 36.52±.53 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve

basıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında olduğu ve alt boyut puanlarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Araştırma kapsamında toplanan veriler doğrultusunda ölçek puanlarının güvenirlik katsayısı α=.94 olarak hesaplanmıştır.

4.2 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Yapılan Analizlere Yönelik Bulgular

Bu araştırmada analizlerde sadece cinsiyet ve baba eğitim düzeyi demografik değişkenleri ele alınmıştır. Araştırmanın değişkenleri bu iki demografik değişkene göre farklılık açısından incelenmiş ve aşağıda sunulmuştur.

4.2.1 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Retrospektif baba algısı baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stili değişkenlerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş toplam bir algıyı ifade etmektedir. Retrospektif baba algısı bu nedenle üç ayrı ölçekten elde edilen verilerle ölçümlenmiştir. Aşağıda retrospektif baba algısını oluşturan ölçeklerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları bu üç ölçeğe göre ayrı ayrı sunulmuştur.

a. "Genç yetişkinlerin baba katılım algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır." denencesine yönelik bulgular:

Baba Katılım Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 16'da yer verilmiştir.

Tablo 16. Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Baba Katılım	**Gruplar**	**N**	**X̄**	**SS**	**Sh_x**	**t testi**		
						t	**sd**	**p**
Duygusal destek	Erkek	68	25,72	7,24	0,88	-0,177	390	0,859
	Kadın	324	25,91	8,02	0,45			
Araçsal destek	Erkek	68	37,63	8,42	1,02	-0,129	390	0,898
	Kadın	324	37,78	8,48	0,47			

Tablo 16'da görüldüğü üzere Baba Katılım Ölçeği duygusal destek alt ölçeğinde erkek katılımcıların puan ortalaması X̄: 25,7, kadın katılımcıların puan ortalaması X̄: 25,9 olarak bulunmuştur. Baba katılım ölçeği araçsal destek alt boyutunda ise erkekkatılımcıların puan ortalaması X̄:37.6, ve kadın katılımcıların puan ortalaması X̄:37,7 arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, baba katılımı algısının erkek ve kadın katılımcılar açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

b. "Genç yetişkinlerin baba duygusal yakınlığı algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır" denencesine yönelik bulgular:

Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 17'de yer verilmiştir.

Tablo 17. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	t testi		
						t	sd	p
Baba yakınlığı	Erkek	68	34,38	8,34	1,01	-0,163	390	0,870
	Kadın	324	34,58	9,23	0,51			

Tablo17'de görüldüğü üzere Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 34,38, kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 34,58 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, baba duygusal yakınlığı algısının erkek ve kadın katılımcılar açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

c. " *Genç yetişkinlerin baba bakım verme ve bağlanma stilleri algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır." denencesine yönelik bulgular:*

Baba Bakım Verme ve Bağlanma StilleriÖlçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 18'de yer verilmiştir.

Tablo 18. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Ebeveynlik stilleri	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	t testi		
						t	sd	p
Sıcak-sorumlu	Erkek	68	11,60	3,00	0,36			
	Kadın	324	11,68	3,67	0,20	-0,166	390	0,868
Soğuk-reddedici	Erkek	68	5,94	3,43	0,42			
	Kadın	324	5,67	3,14	0,17	0,638	390	0,524
Tutarsız-kararsız	Kadın	305	6,68	3,24	0,39			
	Erkek	121	6,18	3,49	0,19	1,081	390	0,28

Tablo 18'de görüldüğü üzere Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği sıcak sorumlu alt ölçeğinde erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 11,60 kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 11,68, soğuk reddedici alt ölçeğinde erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 5,94 kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 5,67, tutarsız kararsız alt ölçeğinde erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 6,68 kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 6,18 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, baba bakım verme ve bağlanma stilleri algısının erkek ve kadın katılımcılar açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

4.2.2 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Aşağıda araştırmanın aracı değişkeni olan duygu düzenleme/duyguları ayarlama altölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19. Duyguları Ayarlama Altölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Duygu Stilleri	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	t testi		
						t	sd	p
Duyguları Ayarlama	Erkek	68	25,26	5,29	0,64			
	Kadın	324	24,25	5,52	0,31	1,388	390	0,166

Tablo 19'da görüldüğü üzere duyguları ayarlama alt ölçeğinde erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 25,26 kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 24,25 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, duyguları ayarlama becerisinin erkek ve kadın katılımcılar açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

4.2.3 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Aşağıda araştırmanın bağımlı değişkeni olan İlişki Doyum Ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20. İlişki Doyumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh_x	t testi		
						t	sd	p
İlişki memnuniyeti	Erkek	68	4,38	8,34	1,01	1,325	390	0,186
	Kadın	324	4,58	9,23	0,51			

Tablo 20'de görüleceği üzere İlişki Doyumu Ölçeği erkek katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 4,38 kadın katılımcıların puan ortalaması $\bar{X}$: 4,58 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir

fark bulunmamıştır. Bu sonuç, romantik ilişki doyumu algısının erkek ve kadın katılımcılar açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır (p>.05).

4.2.4 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Retrospektif baba algısı baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stili değişkenlerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuş toplam bir algıyı ifade etmektedir. Retrospektif baba algısı bu nedenle üç ayrı ölçekten elde edilen verilerle ölçümlenmiştir. Aşağıda retrospektif baba algısını oluşturan ölçeklerin baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları bu üç ölçeğe göre ayrı ayrı sunulmuştur.

a. "Genç yetişkinlerin baba katılım algıları baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır." denencesine yönelik bulgular:

Baba Katılım Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 21'de yer verilmiştir.

Tablo 21. Baba Katılım Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Baba katılım	Gruplar	N	X̄	SS	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Duygusal destek	İlkokul	130	24,93	7,75	G.arası	421,7	4	105,42	1,70	,147
	Ortaokul	45	24,71	8,54	G.içi	23875,2	387	61,69		
	Lise	81	26,88	7,96	Top.	24296,9	391			
	Önlisans	32	25,03	8,88						
	Lisans	104	27,04	7,25						
Araçsal destek	İlkokul	130	36,59	8,97	G.arası	480,7	4	120,17	1,69	,151
	Ortaokul	45	36,71	7,69	G.içi	27496,3	387	71,05		
	Lise	81	38,47	8,15	Top.	27977,0	391			
	Önlisans	32	37,47	9,91						
	Lisans	104	39,18	7,72						

Tablo 21'de görüleceği üzere baba katılım ölçeği duygusal destek alt boyutu için babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,93, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,71, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 26,88, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 25,03, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 27,04 olarak bulunmuştur. Ölçeğin araçsal destek alt boyutunda ise, babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 36,59, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 36,71, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 38,47, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 37,47, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 39,18 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda her iki alt boyut içinde katılımcıların baba eğitim düzeylerinin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans olmasının baba katılımı açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir. Bu sonuç, baba katılım algısının babanın eğitim düzeyi açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır (p>.05).

b. "Genç yetişkinlerin baba duygusal yakınlığı algıları baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır" denencesine yönelik bulgular:

Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 22'de yer verilmiştir.

Tablo 22. Baba Duygusal Yakınlığı Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X̄	SS	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Baba duygusal yakınlığı	İlkokul	130	33,75	9,28	G.arası	610,35	4	152,59	1,872	0,115
	Ortaokul	45	32,67	8,76	G.içi	31542,8	387	81,51		
	Lise	81	35,04	9,66	Toplam	32153,1	391			
	Önlisans	32	33,53	9,98						
	Lisans	104	36,29	7,95						

Tablo 22'de görüleceği üzere baba duygusal yakınlığı ölçeği için babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 33,75, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 32,67, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 35,04, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 33,53, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 36,29 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların baba eğitim düzeylerinin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans olmasının baba duygusal yakınlığı açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir(p>.05). Bu sonuç, baba duygusal yakınlık algısının babanın eğitim düzeyi açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

c. " *Genç yetişkinlerin baba bakım verme ve bağlanma stilleri algıları baba eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır."denencesine yönelik bulgular:*

Baba Bakım Verme ve Bağlanma StilleriÖlçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına aşağıda Tablo 23'te yer verilmiştir.

Tablo 23. Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

Baba Bakım Verme Stilleri	Gruplar	N	X̄	SS	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Sıcak-sorumlu	İlkokul	130	11,62	3,48	G.arası	46,6	4	11,66	,919	,453
	Ortaokul	45	11,09	3,38	G.içi	4908,2	387	12,68		
	Lise	81	11,85	3,79	Toplam	4954,9	391			
	Önlisans	32	11,00	4,07						
	Lisans	104	12,04	3,38						
Soğuk-reddedici	İlkokul	130	5,97	3,27	G.arası	42,7	4	10,66	1,05	,381
	Ortaokul	45	5,51	2,67	G.içi	3928,9	387	10,15		
	Lise	81	5,43	3,27	Toplam	3971,6	391			
	Önlisans	32	6,50	3,57						
	Lisans	104	5,47	3,10						
Tutarsız-kararsız	İlkokul	130	6,46	3,33	G.arası	38,6	4	9,64	,808	,521
	Ortaokul	45	6,69	3,15	G.içi	4617,8	387	11,93		
	Lise	81	5,96	3,60	Toplam	4656,4	391			
	Önlisans	32	6,72	3,90						
	Lisans	104	5,93	3,47						

Tablo 23'de görüleceği üzere Baba Bakım Verme ve Bağlanama Stilleri Ölçeği sıcak sorumlu alt boyutu için babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 11,62, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 11,09, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 11,85, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 11,00, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 12,04 olarak bulunmuştur. Ölçeğin soğuk reddedici alt boyutunda ise, babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,97, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,51, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,43, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 6,50, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,47 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tutarsız kararsız alt boyutunda ise, babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 6,46, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 6,69, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,96, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 6,72, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 5,93 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz

sonucunda her üç alt boyut içinde katılımcıların baba eğitim düzeylerinin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans olmasının baba bakım verme ve bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir(p>.05). Bu sonuç, baba bakım verme ve bağlanma stilleri algısının babanın eğitim düzeyi açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

4.2.5 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Aşağıda araştırmanın aracı değişkeni olan duyguları ayarlama altölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24. Duyguları Ayarlama Altölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

Duygu Stilleri	Gruplar	N	X̄	SS	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Duyguları Ayarlama	İlkokul	130	24,69	7,40	G.arası	77,0	4	19,26	,638	,636
	Ortaokul	45	24,45	5,56	G.içi	11688,8	387	30,20		
	Lise	81	24,00	5,40	Toplam	11765,9	391			
	Önlisans	32	24,70	5,56						
	Lisans	104	23,16	5,71						

Tablo 24'te görüleceği üzere duyguları ayarlama alt boyutunda, babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,69, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,45, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,00, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 24,70, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 23,16 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda duyguları ayarlama alt boyutu için katılımcıların baba eğitim düzeylerinin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans olmasının anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir(p>.05). Bu sonuç, duyguları ayarlama becerisinin babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı anlamı taşımaktadır.

4.2.6 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır." Denencesine Yönelik Bulgular:

Aşağıda araştırmanın bağımlı değişkeni olan İlişki Doyumu Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25. İlişki Doyumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X̄	SS	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
İlişki Kalitesi	İlkokul	130	35,82	10,73	G.arası	559,2	4	139,80	1,282	,276
	Ortaokul	45	34,78	10,77	G.içi	42202,7	387	109,05		
	Lise	81	38,05	9,80	Toplam	42761,9	391			
	Önlisans	32	34,94	10,06						
	Lisans	104	37,44	10,52						

Tablo 25'te görüleceği üzere İlişki Doyumu Ölçeği için babası ilkokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 35,82, babası ortaokul düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 34,78, babası lise düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 38,05, babası önlisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 34,94, babası lisans düzeyinde olan katılımcıların puan ortalaması X̄: 37,44 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların baba eğitim düzeylerinin ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans olmasının romantik ilişki doyumu açısından anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir(p>.05).Bu sonuç, romantik ilişki doyumunun babanın eğitim düzeyi açısından fark yaratmadığı anlamı taşımaktadır.

4.3 Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın inceleme konusu olan romantik ilişki kalitesi modeli yapısal eşitlik modeliyle (YEM) test edilmiştir. YEM analizinde sırayla; modelin ön koşulu olan değişkenler arası ilişkilerin incelenmesi, hipotez model, ölçüm modeli, model tahmini, model testi ve model modifikasyonu aşamaları takip edilmektedir (Bayram, 2016). Bu doğrultuda öncelikle YEM analizinin ön koşulu olan değişkenler arası ilişkiler incelenmiş sonra hipotez model ve ölçüm modeli sunulmuştur. Daha sonra Retrospektif baba algısı, duygu düzenleme ve romantik ilişki kalitesi değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla YEM analizi geliştirilerek test edilmiştir. Ardından modelde önerilen modifikasyon indeksleri incelenmiştir ve yapılmıştır. Son olarak da modele ilişkin doğrudan, dolaylı ve toplam etkilere ait parametrelere bakılmıştır.

4.3.1 YEM Analizinin Önkoşulu Değişkenler Arası İlişkilerin İncelenmesi

Araştırmanın bu aşamasında YEM analizine geçmeden önce model kurmanın varsayımlarından olan değişkenler arası ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı ile incelenmiş ve bütün değişkenlerin birbiriyle anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilere dair bilgiler aşağıda Tablo 26'da özetlenmiştir.

Tablo 26. Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Çarpım Moment Korelasyon Katsayıları

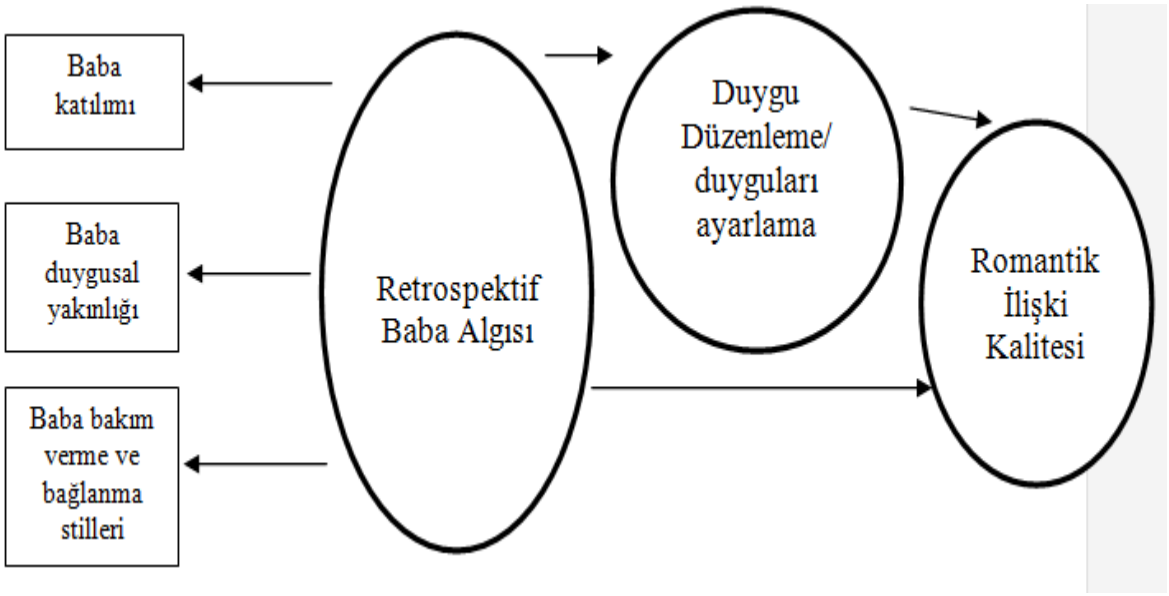
Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
1. Duygusal destek	1							
2. Araçsal destek	,863**	1						
3. Yakınlık	,881**	,864**	1					
4. Sıcak/sorumlu	,849**	,816**	,909**	1				
5. Soğuk/reddedici	-,661**	-,616**	-,702**	-,688**	1			
6. Tutarsız/karsız	-,696**	-,641**	-,704**	-,727**	,807**	1		
7. Duygu Ayarlama	,344**	,290**	,297**	,259**	-,108*	-,120*	1	
8. İlişki kalitesi	,241**	,180**	,227**	,172**	-,228**	-,198**	,217**	1

p<.05; **p<.01

Tablo 26'da görüleceği üzere Baba Katılım Ölçeği (duygusal destek ve araçsal destek), Baba Yakınlığı Ölçeği, Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (sıcak-sorumlu, soğuk reddedici, tutarsız-kararsız), Duygu Stilleri Ölçeği (duyguları ayarlama) ve İlişki Doyumu Ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere pearson çarpım moment korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre romantik ilişki kalitesi puanları duygusal destek (r=.24), araçsal destek (r=.18),baba yakınlığı (r=.23), sıcak-sorumlu (r=.17), soğuk-reddedici (r=-.23), tutarsız-kararsız (r=-.20) ve duyguları ayarlama (r=.22) puanları ile istatiksel açıdan anlamlı ilişki göstermektedir (p<.05).

4.3.2 Hipotez Model

Hipotez modele ilişkin içsel (bağımlı) değişken romantik ilişki kalitesidir. Dışsal (bağımsız) değişken ise retrospektif baba algısıdır. Aracı (mediator) değişken ise duygu düzenleme/duyguları ayarlamadır. Modele göre retrospektif baba algısı ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama, romantik ilişki kalitesini doğrudan yordamaktadır ve retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi arasında duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin aracı rolü bulunmaktadır (Şekil 5).

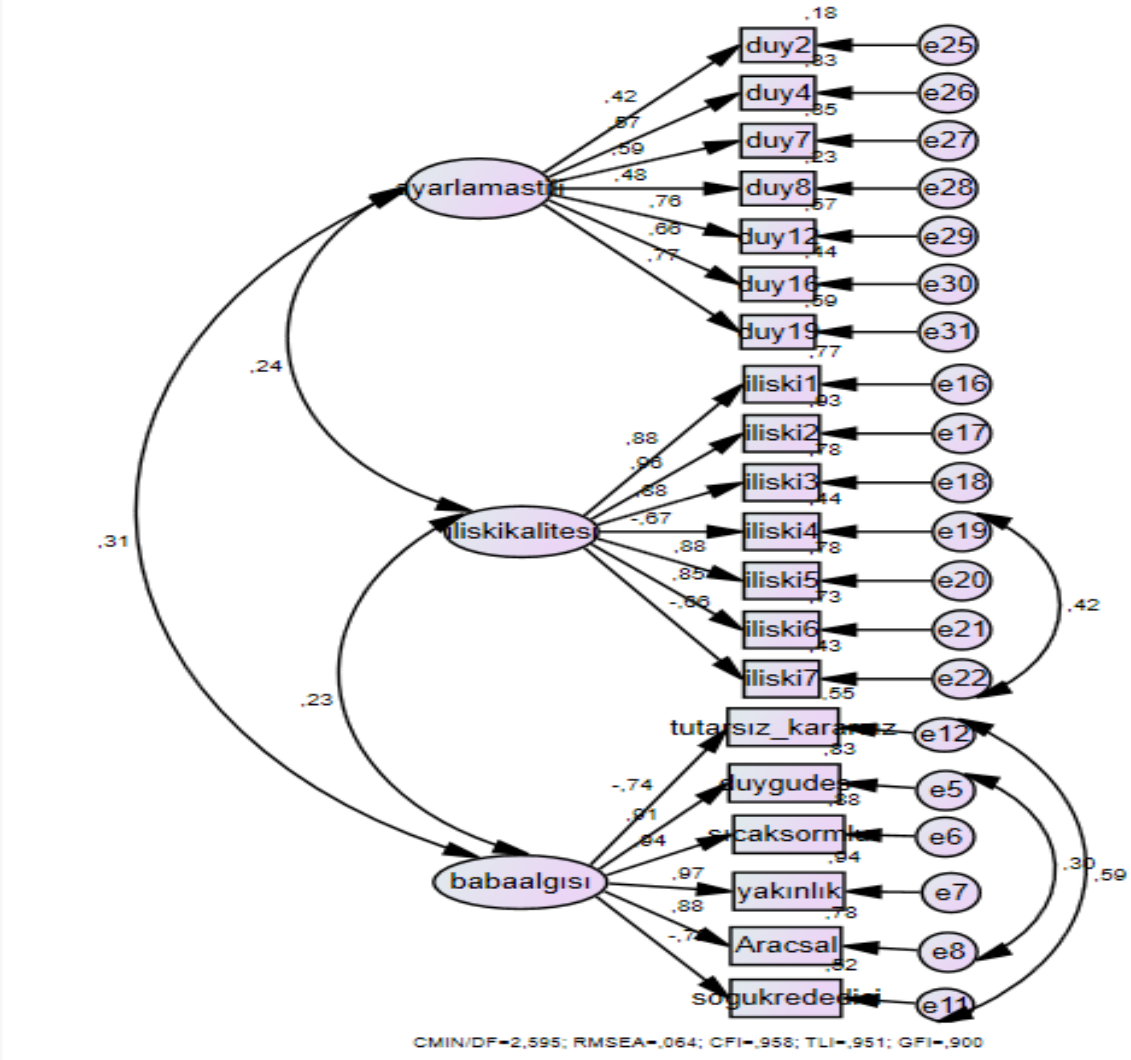
Şekil 5. *Hipotez Model*

Şekil 5'e bakıldığında değişkenler arasındaki tek yönlü okların doğrudan etkileri belirttiği görülmektedir. Ayrıca, retrospektif baba algısı ve duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisi olduğu ve

retrospektif baba algısının ve romantik ilişki kalitesi üzerinde duygu düzenleme/duyguları ayarlama yoluyla dolaylı etkisi olduğunun varsayıldığı görülmektedir.

4.3.3 Ölçüm Modeli

Ölçüm modeli, YEM analizlerinin başlangıcı olarak görülür (Anderson ve Gerbing, 1988). Ölçüm modeli gözlenen değişkenlere ilişkin ölçüm özelliklerini ve gizil değişkenlerin de gözlenen değişkenler tarafından tanımlanmasını ifade eder (Jöreskog ve Sörbom, 2001). Değişkenler arasındaki yapısal ilişki test edilmeden önce değişkenlere ait ölçüm modelleri test edilmiş ve test edilen ölçüm modeli Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6.*Ölçüm Modeline İlişkin Standartize Edilmiş Yol Katsayıları*

Şekil 6'da görüldüğü üzere ölçüm modeline ilişkin faktör yüklerinin Duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninde.42 ile .77; retrospektif baba algısı değişkeninde-.74 ile .97 ve romantik ilişki kalitesi değişkeninde ise -.66 ile .96 arasında değişmektedir. Test maddelerinin ölçüm analizlerinde faktör yükü açısından kabul edilebilir değerin .40'ın üzerinde olması ideal olarak kabul edilmektedir (Hair vd., 2010). Yapılan ölçüm analizleri sonucunda elde edilen madde faktör yüklerinin 40'dan yüksek olması nedeniyle analizden çıkarılan bir madde olmamıştır. Ölçüm modelinde retrospektif baba algısı değişkeninde tutarsız-kararsız ile soğuk-reddedici; duygusal destek ile araçsal destek gözlenen değişkenlerin hata varyansları arasında; romantik ilişki kalitesi değişkeninde 4. ve 7. maddelerin hata varyansları arasında modifikasyon yapılmıştır. Düzeltilmiş modele ait uyum indekslerinin (χ2/df= 2,59, RMSEA= ,064, CFI= 958, TLI= ,951, SRMR=,055) yeterli ve kabul edilebilir düzeyde oldukları görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016).

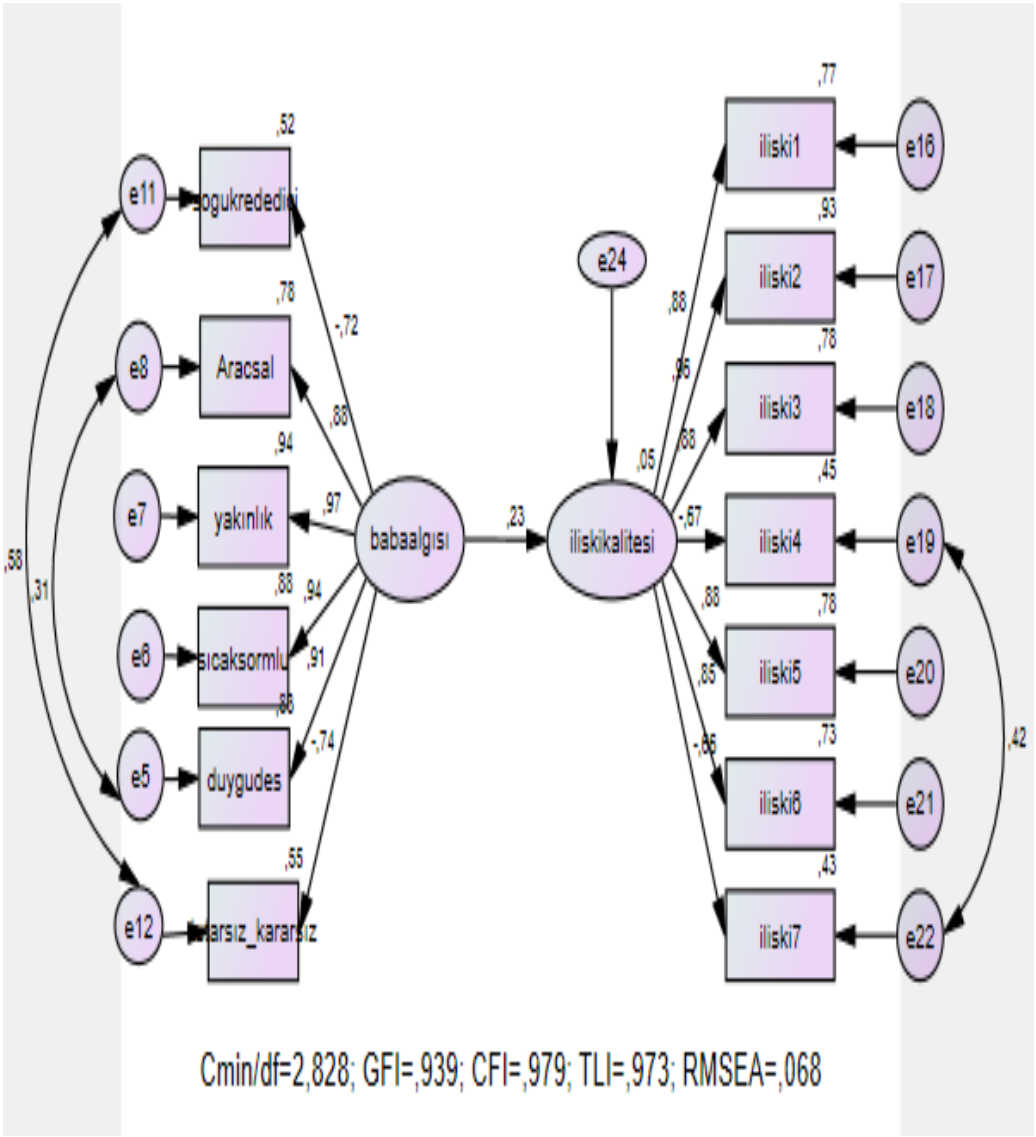
4.3.4 Yapısal Modelin Test Edilmesine Yönelik Bulgular

YEM analizinde retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesi değişkenleri arasında kurulan yapısal ilişki modeli test edilmiştir. Bununla birlikte yapısal ilişki modelinde retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi değişkenleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme/duyguları ayarlama değişkeninin aracılık rolüde değerlendirilmiştir. Aracılık modeli test edilmeden önce Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık modeli için önerdiği koşullar değerlendirilmiştir: (i) bağımsız değişkenin, bağımlı değişken ve aracı değişkeni üzerinde basit/doğrudan etkisi anlamlı olmalı; (ii) aracı değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki basit/doğrudan etkisi anlamlı olmalı. Bu sebeple araştırmanın amacı doğrultusunda ilk olarak değişkenler arasındaki doğrudan ilişki incelenmiştir (Şekil 7 ve Şekil 8).

4.3.4.1 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Değişkenler Arasındaki Doğrudan Etkiye Yönelik Bulgular:

1)"Retrospektif baba algısı, romantik ilişki kalitesini anlamlı bir şekilde yordamaktadır" denencesine yönelik bulgular:

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın hipotez modelindeki doğrudan ilişkilerden olan retrospektif baba algısının romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisi değerlendirilmiştir (bkz. Şekil 7).

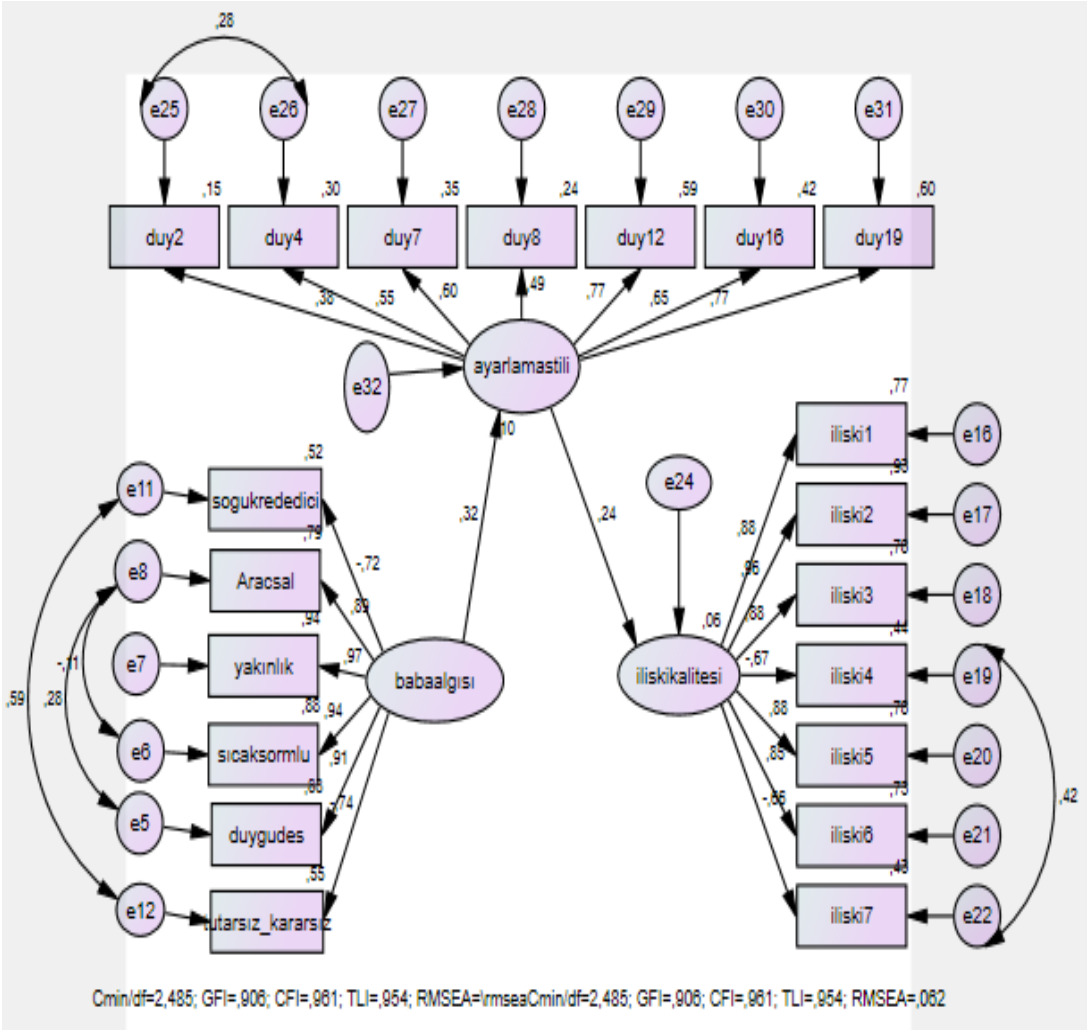
Şekil 7. *Retrospektif Baba Algısı ile Romantik İlişki Kalitesi Arasındaki Doğrudan İlişki*

Model uyum indekslerine göre retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasındaki doğrudan ilişkiye dair modelin uyumlu olduğu görülmüştür ($\chi 2$/df: 2.83, RMSEA: .068, GFI: .939, TLI: .973, CFI:.979, SRMR:.053).

2)"Retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisini anlamlı bir şekilde yordamaktadır" ve

3)"Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi, romantik ilişki kalitesini anlamlı bir şekilde yordamaktadır" denencelerine yönelik bulgular:

Araştırmanın hipotez modelindeki doğrudan ilişkilerden ikincisi ve üçüncüsü ise, Retrospektif baba algısı ile duyguları ayarlama becerisi, duyguları ayarlama becerisi ile romantik ilişki kalitesi arasındaki doğrudan ilişkidir. Aşağıdaki şekilde bu ilişkilerin doğrudan etkisi değerlendirilmiştir (bkz. Şekil 8).

Şekil 8. *Retrospektif Baba Algısı ile Duyguları Ayarlama, Duyguları Ayarlama İle Romantik İlişki Kalitesi Arasındaki Doğrudan İlişki*

Model uyum indekslerine göre retrospektif baba algısı ile duygu düzenleme/duyguları ayarlama; ile duyguları ayarlama ile romantik ilişki kalitesi arasındaki doğrudan ilişkiye dair modelin uyumlu olduğu görülmüştür (χ2/df: 2.48, RMSEA: .062, GFI: .906, TLI: .954, CFI:.961, SRMR:.054). Değişkenler arasındaki basit (doğrudan) etkiye dair bilgiler aşağıda Tablo 27'de özetlenmiştir.

Tablo 27. Değişkenler Arasındaki Basit Etkilere İlişkin Sonuçlar

Basit (Doğrudan) Etki	β	***Sh***	***t***	***p***	***R²***
Baba algısı→İlişki Kalitesi	.23	.011	4.34	.000	.05
Baba algısı→Duy. Ayarlama	.32	.004	4,54	.000	.10
Ayarlama → İlişki kalitesi	.24	.227	3.82	.000	.06
Uyum İndeksleri: **χ2/df**: 2.48 , **RMSEA**: .062 , **GFI**: .906 , **TLI**: .954, **CFI**:.961,**SRMR** : .054					

Tablo 27'de görüldüğü üzere bağımsız değişkenin aracı değişken *(β = .32; t= 4.54)* ve bağımlı değişken *(β= 23; t=4.34)* üzerindeki basit etkisinin anlamlı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Aynı zamanda aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki basit etkisinin anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür *(β=.24; t=3.82).* Bulgular incelendiğinde Baron ve Kenny'nin aracılık modeli için öne sürdüğü üç koşulun da karşılandığı görülmüştür. Bir sonraki adımda ise aracı değişken modele dâhil edilmiş ve test edilen model Şekil 9'da gösterilmiştir.

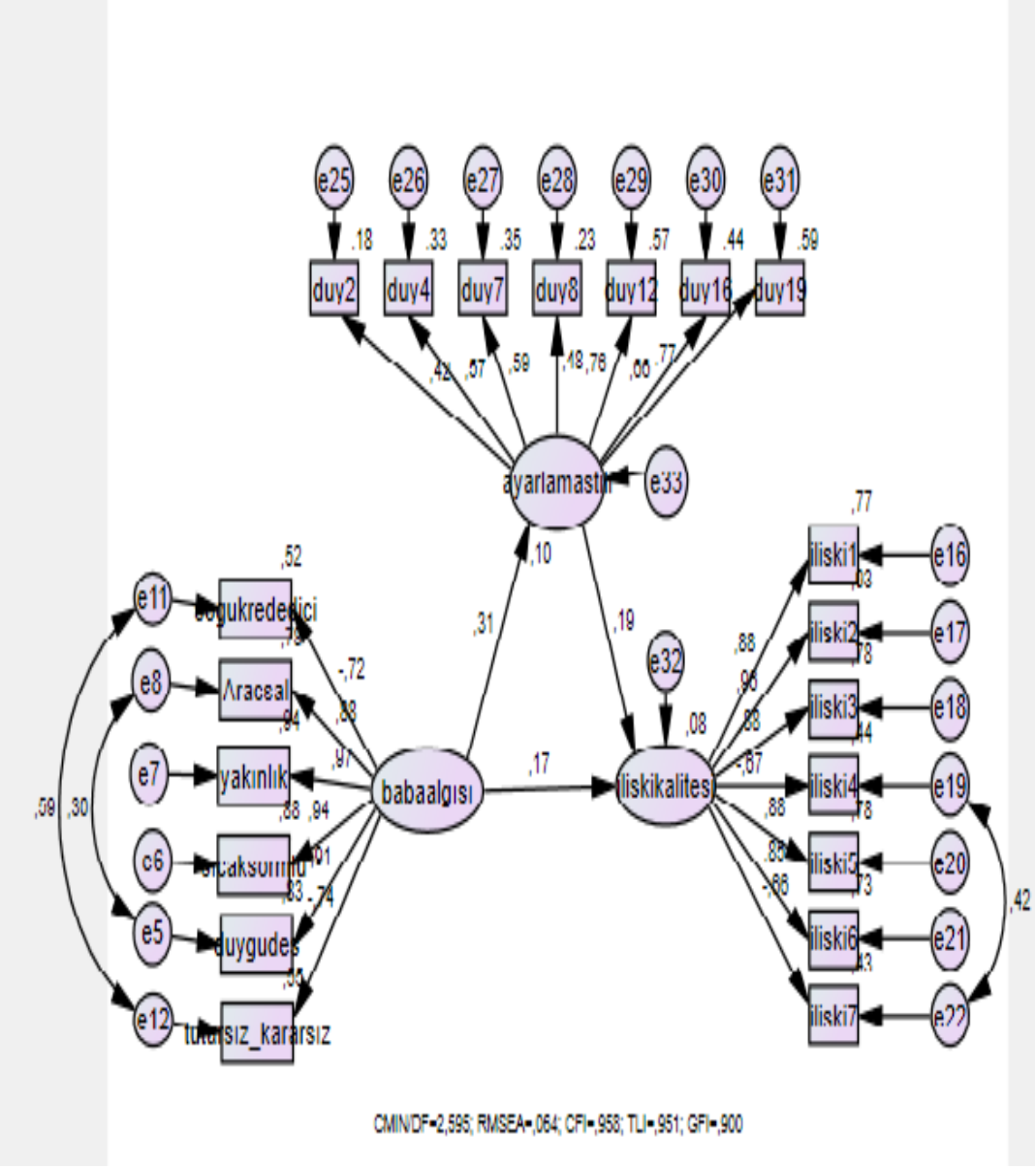
4.3.4.2 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracılık Etkisine Yönelik Bulgular:

4)"Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde aracılık etkisi bulunmaktadır" denencelerine yönelik bulgular:

Aracılık modeli test edilmeden önce Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık modeli için önerdiği koşullar değerlendirilmiştir: (i) bağımsız değişkenin, bağımlı değişken ve

aracı değişkeni üzerinde basit/doğrudan etkisi anlamlı olmalı; (ii) aracı değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki basit/doğrudan etkisi anlamlı olmalıdır.

Bu bölümde araştırmanın hipotez modelindeki retrospektif baba algısı ile romantik ilişkiler kalitesi değişkenleri arasındaki ilişkide duyguları ayarlama becerisi değişkeninin aracılık rolü değerlendirilmiştir (Şekil 9).

Şekil 9. *Retrospektif Baba Algısı ile Romantik İlişkiler Kalitesi Arasındaki Duyguları Ayarlamanın Aracı Rolüne İlişkin Test Edilen Model*

Şekil 9'da görüldüğü üzere model uyum indekslerine göre retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasındaki duyguları ayarlama becerilerinin aracı rolüne dair model uyumlu bulunmuştur (χ2/df: 2.59, RMSEA: .064, GFI: .900, TLI: .951, CFI:.958, SRMR:.055). Değişkenler arasındaki dolaylı etkiye dair bilgiler aşağıdaki Tablo 28'de özetlenmiştir.

Tablo 28. Retrospektif Baba Algısının Romantik İlişkiler Kalitesi Üzerindeki Etkisinde Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracı Rolüne İlişkin Sonuçlar

Doğrudan Etki	***β***	***Sh***	***t***	***p***	***R²***
Baba algısı→ Duygu Ayarlama	.31	.004	4.68	.000	.10
Baba algısı→İlişki Kalitesi	.17	.011	3.13	.002	.08
Duygu Ayarlama → İlişki kalitesi	.19	.199	3.07	.002	
Dolaylı Etki	***β***	***Sh***	***Güven Aralığı***		
Baba algısı→ Duygu Ayarlama →İlişki kalitesi	.059	.024	(.028 / .112)	.005	
Uyum İndeksleri: **χ2/df**: 2.59 , **RMSEA**: .064 , **GFI**: .900 , **TLI**: .951, **CFI**:.958,**SRMR** : .055					

Tablo 28'de görüldüğü üzere test edilen modelin uyum değerlerinin (χ2/df: 2.59 , RMSEA: .064, GFI: .900, TLI: .951, CFI:.958, SRMR :.055) iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aracı değişken modele dahil edilmeden yapılan yol analizinde retrospektif baba algısının romantik ilişki kalitesine basit etkisinin β=.23 düzeyinde gerçekleşmiştir. Duyguları ayarlama değişkeninin aracı değişken olarak modele dâhil edildiğinde retrospektifbaba algısının romantik ilişki kalitesi üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ve β=.17 düzeyine gerilediği görülmüştür. Modelde retrospektif baba algısı ile duyguları ayarlama değişkenlerinin birlikte romantik ilişki kalitesi değişkeninin toplam varyansının %8'lik bir kısmının açıklandığı; retrospektif baba algısının ise duyguları ayarlama değişkeninin toplam varyansının %10'luk bir kısmını açıkladığı tespit edilmiştir.

Duyguları ayarlama değişkeninin aracı rolünün anlamlı olup olmadığını belirlemek için ise bootstraping analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre retrospektif baba algısı değişkeninin duyguları ayarlama değişkeni üzerinden, romantik

ilişki kalitesi üzerindeki dolaylı etkisinin .059 olduğu görülmüştür. %95 güven aralığında, dolaylı etkinin tahmin (.028 ile .112) aralığında 0'ın yer almadığı görülmüştür. Bu aralıkta 0 (sıfır) bulunmayışı dolaylı etkinin anlamlı olduğu ve duyguları ayarlama değişkeninin kısmi aracı rolü bulunduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Shrout ve Bolger, 2002).

BÖLÜM 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölüm tartışma, sonuç ve öneriler olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Öncelikle birinci bölümde, araştırma denencelerinden elde edilen bulguların sırayla tartışılması ve yorumlanması yapılmıştır. Bu bölümün ikinci kısmında araştırmada ulaşılan sonuçlara yer verilmiş ve takiben de bu sonuçlar göz önüne alınarak uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5.1 Tartışma ve Yorum

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular kuramsal bilgi ve araştırmalara dayanarak tartışılmıştır. Bu çerçevede bir önceki bölümde bulguların verildiği sıralama dikkate alınarak öncelikle önerilen modelde yer alan değişkenlerin kişisel değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ilişkilere ait sonuçlar, daha sonra modele yönelik YEM sonuçları ve modelin test edilmesine ilişkin sonuçlar alanyazında konuyla ilgili araştırmalar çerçevesinde yorumlanarak tartışılmıştır.

5.1.1 Araştırmanın Demografik Değişkenlerine Göre Yapılan Analizlere Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu başlık altında araştırmada modelde yer alan *" retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesi*" değişkenlerinin cinsiyet ve baba eğitim durumu kişisel değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilip tartışılmıştır.

5.1.1.1 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Bu bölümde genç yetişkinlerin retrospektif baba algısını yasıtan baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stillerinin cinsiyete göre

incelenmesine yönelik elde edilen bulgular bir bütün halinde ele alınıp tartışılmıştır (Bkz. Tablo 14, 15, 16).

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stillerindan oluşan retrospektif baba algısı değişkeninin, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuç alanyazında retrospektif baba algısı kavramını oluşturan değişkenlerle ilgili yapılan birçok araştırma ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Finley ve Schwartz'ın (2007) üniversite öğrencileriyle yürütmüş olduğu araştırmada baba katılım algısı için cinsiyet farkına rastlanmamıştır. Duran'ın (2021) üniversite öğrencilerinin baba katılımlarını incelediği araştırmasının sonucunda da yine benzer bir şekilde genç yetişkinlerin baba katılım algısı için cinsiyetler arası farka rastlanmamıştır. Aynı şekilde anne-babaya bağlanma süreçlerini inceleyen bir başka araştırmada genç yetişkin katılımcıların babaya bağlanma puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (Göçener, 2010). Araştırma bulgularından elde edilen ve alanyazındaki benzer araştırmalarla desteklenen tüm bu sonuçlar babayla birlikte olunan yaşamın ilk 16 yılı kapsayan süreçte oluşturulan retrospektif baba algısının kadın ya da erkek olmaya göre değişmediğini, her iki cinsiyetteki bireylerinde ebeveyn olarak babayla kurduğu ilişkinin niteliğine göre bir baba algısı oluşturduğunu göstermektedir.

Genel olarak elde edilen sonuçların alanyazın ile uyuştuğu görülmektedir. Yani cinsiyet değişkeninin modelde yer alan retrospektif baba algısı üzerinde bir fark yarattığı denencesi doğrulanamamıştır. Bu araştırmada cinsiyet değişkeninin retrospektif baba algısı değişkeni üzerinde anlamlı bir fark yaratmaması sonucu için, örneklemi oluşturan kişilerin cinsiyet durumuna göre eşit dağılım göstememesi kaynak gösterilebilir. Bu araştırmada kadın katlımcıların erkeklere oranla oldukça fazla sayıda olması bu sonucun ortaya çıkmasında rol oynamış olabilir. Bu sebeple cinsiyet açısından dağılımın eşit olduğu örneklemlerde sonucun tekrarlanıp tekrarlanmayacağının araştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

5.1.1.2 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kadın veya erkek olmasının onların duyguları ayarlama becerisini değiştirmediğini ortaya koymaktadır. Duygu düzenlemeyle ilgili cinsiyet farklılıklarını araştıran diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar görülmektedir. Karataş'ın (2019), Saruhan'ın (2018)ve Tull vd.'nin (2009) genç yetişkinlerin duygu düzenleme güçlükleri ile ilgili yürüttükleri araştırmalarında benzer şekilde duygu düzenleme güçlüğü ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çarboğa (2021) ise üniversite öğrencilerinin duygu düzenleme süreçlerini incelediği araştırmasında kadınlar ve erkekler arasında duygu düzenleme güçlüğü, endişe, yaşantısal kaçınma, kişilerarası duygu düzenleme değişkenleri açısından anlamlı bir fark saptamamıştır. Ancak cinsiyet açısından farkın saptanmadığı bu araştırmaların bazılarında, örnekleminin büyük bir kısmının kadınlardan oluştuğu göze çarpmaktadır. Mevcut çalışmada da kadın ve erkek katılımcı sayıları arasındaki fark çok fazladır ve katılımcıların büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyet değişikliklerine göre anlamlı farkın görülmeme sebebi, kadın ve erkek katılımcı sayıları arasındaki büyük sayı farkı olabilir. Cinsiyete ilişkin daha geçerli sonuçlar elde edebilmek için kadın ve erkek katılımcı sayılarının birbirine yakın olduğu daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Alanyazında bu araştırmadaki bulguların aksini söyleyen araştırmalarda bulunmaktadır. Duenyas (2014) araştırmasında kadınların olumsuz duygularla karşılaşınca duygularını düzenleyerek amaca yönelik hareket etmede erkeklerden daha fazla zorlandığı, dolayısıyla duygu düzenlemenin cinsiyete göre farklılaştığını söylemektedir. Ergin (2022) ise araştırmasında erkeklerin duygu düzenleme güçlükleri puanlarının kadınlara kıyasla istatiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ve duygu düzenleme güçlüklerinin cinsiteye bağlı olarak değiştiğini saptamıştır.

Genel olarak araştırmadan elde edilen sonuçların alanyazın ile benzediği ve benzemediği bazı noktalar bulunmaktadır. Sonuç olarak bu araştırmada cinsiyetin olumlu

duyguları ayarlama stilleri üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin duygu düzenleme değişkeni üzerinde anlamlı bir fark yaratmaması durumunun kaynağı olarak ise, örneklemi oluşturan kişilerin cinsiyet durumuna göre eşit dağılmaması gösterilebilir.

5.1.1.3 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Cinsiyete Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların romantik ilişki kalitesinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuç araştırmaya katılan genç yetişkinlerin kadın veya erkek olmasının onların romantik ilişki kalitesini değiştirmediğini ortaya koymaktadır.

Alanyazında, cinsiyet ve ilişki doyumu/kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar arasında bir tutarlılık görülmemektedir. Bazı araştırmalar cinsiyetin ilişki kalitesini yordayan önemli bir değişken olduğunu söylemektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003; Sarı, 2008;). Örneğin Bülbül, (2022) ve Özbiçer, (2013) araştırmalarında erkek katılımcıların ilişki doyumu puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Üncü'nün (2007) genç yetişkinlerin cinsiyete göre evlilik doyumlarını incelendiği araştırmasında ise kadınlar ile erkeklerin evlilik doyumu puanları arasında erkekler lehine anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Farklılığın ortaya çıktığı bir başka araştırma ise Aksoy'un (2021) üniversite öğrencilerinin ilişki doyumunu incelendiği çalışmasıdır. Bu araştırmada ilişki doyumunun cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmada kadınların ilişki doyum düzeyinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

Bazı araştırmalarda ise bu araştırmada bulunan sonuçlarla paralel olarak genç yetişkinlerin ilişki doyumlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Alanyazında bu sonucu destekleyen araştırmalardan Saraç, Hamamcı, Gürçay'ın (2015) ve Ulutaş (2018)'ın yaptıkları araştırmalarında, kadın ve erkeklerin cinsiyete bağlı olarak ilişki doyumu puanlarının değişmediği saptanmıştır. Alanyazındaki birçok farklı araştırma tarafından da bu sonuç desteklenmektedir (Bayar, 2021; Beştav, 2007; Budak,

2011; Curun, 2006; Eriş, 2022; Günay, 2007; Hamamcı, 2005; Karataş, 2019; Soğancı, 2017; Sülü, 2021; Temelli, 2018).

Genel olarak elde edilen sonuçların alanyazın ile uyuştuğu ve uyuşmadığı noktalar bulunmakla birlikte, cinsiyet değişkeninin modelde yer alan değişkenler üzerinde bir fark yaratmadığı sonucu elde edilmiştir.

5.1.1.4 "Genç Yetişkinlerin Retrospektif Baba Algıları, Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme ve bağlanma stillerindan oluşan retrospektif baba algısının, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuç araştırmaya katılan genç yetişkinlerin babalarının ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans mezunu olmasının onların retrospektif baba algısılarını değiştirmediğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmayla benzer bulgulara ulaşan Kavas'ın (2019) araştırmasında algılanan baba ebeveynlik tutumlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Atalay (2018) ise ergenlerin ebeveyn tutum algısı ve arkadaşlık ilişkilerine dair yaptığı araştırma sonucunda demokratik ebeveyn tutumu ile babaların eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir. Ölmez tarafından (2019) ergenlerle gerçekleştirilen çalışmada ise ergenlerin algılanan baba tutumlarının alt boyutlarının baba eğitim düzeyi bakımından anlamlı olarak farklı olmadığı sonucuna varılmıştır ve bu sonuçlar araştırmamızı destekler niteliktedir.

Alanyazında bu araştırmayla farklı sonuçlar elde eden çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin Aydoğdu ve Dilekmen (2016) ebeveyn tutumlarını çeşitli değişkenler açısından değerlendirdikleri araştırmalarının analiz sonuçlarında babaların eğitim düzeylerinin algılanan baba ebeveyn tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Torucu'da (1990) ergenlerle yaptığı araştırmada babaların eğitim düzeyinin yükseldikçe ebeveyn tutumlarının daha olumlu olduğunu belirtmiştir.

Kırman ve Doğan'ın (2017) ebeveyn ve çocuk ilişkilerine dair gerçekleştirdikleri meta-sentez çalışmasında babaların eğitim seviyelerinin yüksek olduğu durumlarda babalık yeterliliklerinin ve tutum puanlarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu belirtilmektedir.

Tüm bu araştırma bulguları doğrultusunda alanyazında birbirine benzeyen ya da benzemeyen sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir. Yani baba eğitim durumu değişkeninin modelde yer alan retrospektif baba algısı üzerinde bir fark yarattığı denencesi doğrulanamamıştır.

5.1.1.5 "Genç Yetişkinlerin Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu sonuç araştırmaya katılan genç yetişkinlerin babalarının ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans mezunu olmasının onların duygu düzenleme becerilerini değiştirmediğini ortaya koymaktadır. Alanyazında bu araştırmanın bulgularıyla paralellik gösteren çalışmalardan biri olan Altun ve Atagün'ün (2019) araştırmalarında duygu düzenleme güçlüğü ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farka rastlamamıştır. Karataş'ın (2019) araştırmasında da benzer şekilde duygu düzenleme güçlüğünün baba eğitim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Alanyazında bu araştırmanın bulgularının tam tersine ulaşan araştırmalarda bulunmaktadır. Liman'ın (2020) araştırmasında baba eğitim düzeyine göre çocukların duyguları tanıma becerilerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duyguları tanıma becerilerinin arttığı söylenebilir. Başka bir araştırmada Saltalı ve Arslan (2011) çocukların duygusal becerilerini etkileyen bazı değişkenleri babaların eğitim düzeyine göre inceledikleri çalışmadır. Araştırma sonucunda babanın eğitim düzeyi arttıkça çocukların duygusal becerilerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Tüm bu araştırma bulguları doğrultusunda alanyazında birbirine uyuşan ya da uyuşmayan sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir. Yani baba eğitim durumu değişkeninin modelde yer alan olumlu duygu düzenleme üzerinde bir fark yarattığı denencesi doğrulanamamıştır.

5.1.1.6 "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kaliteleri Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların romantik ilişki doyumu baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuç araştırmaya katılan genç yetişkinlerin babalarının ilkokul, ortaokul, lise, önlisans ve lisans mezunu olmasının onların romantik ilişki doyumunu değiştirmediğini ortaya koymaktadır.

Alanyazın incelendiğinde romantik ilişkiler söz konusu olduğunda babayla ilgili süreçlerin konuyla çok fazla ilişkilendirilmediği dikkat çekmektedir. Türkçe alanyazında baba eğitim durumu değişkeninin romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmazken, Yıldız'ın (2010) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde yaşadıkları şiddeti araştırdığı çalışmasında, baba eğitim durumu değişkeninin romantik ilişkilerde şiddet puanları arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu konudaki baba ile ilgili araştırmaların az olma nedeni geleneksel yaklaşımda çoğunlukla çocuğu yetiştiren kişinin anne olduğu düşünülerek çalışmaların anne ile ilgili değişkenler çerçevesinde incelenmesi olabilir. Ancak babanın çocuk gelişimindeki artan rolü düşünüldüğünde anneyle aynı oranda çocuğu etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda baba eğitim durumu değişkeninin modelde yer alan ilişki kalitesi üzerinde bir fark yarattığı denencesi doğrulanamamıştır. Ancak bu araştırmanın örneklemini oluşturan babaların eğitim durumlarının eşit dağılımaması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Bu doğrultuda baba eğitim durumu değişkeninin araştırılacağı başka çalışmalarda bu dağılımın eşit olmasına dikkat edilmesi önerilebilir.

5.2 Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Bulguların Tartışılması:

Bu başlık altında öncelikle romantik ilişki kalitesi modelindeki değişkenler arasındaki doğrudan ilişkilere yönelik bulgular tartışılmıştır. Ardından dolaylı etkilere yönelik bulguların tarşılması ve yorumlanması yapılmıştır.

5.2.1 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Değişkenler Arasındaki Doğrudan Etkiye Yönelik Bulguların Tartışılması:

Araştırmada, retrospektif baba algısının duygu düzenleme ve romantik ilişki kalitesi üzerindeki ve duygu düzenlemenin, romantik ilişki kalitesi üzerindeki doğrudan etkisi incelenmiştir. Modeldeki doğrudan etkilerin incelenmesi amacıla oluşturulan araştırmanın ilk üç denencesine yönelik bulgular aşağıda tartışılarak verilmektedir.

5.2.1.1 "Retrospektif Baba Algısı, Romantik İlişki Kalitesini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analiz sonucunda genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının romantik ilişki kalitelerini anlamlı bir şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç araştırmanın birinci denencesini (*Retrospektif baba algısı, romantik ilişki kalitesi puanlarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır*) desteklemektedir. Başka bir deyişle modelde retrospektif baba algısının romantik ilişki kalitesi üzerinde *doğrudan etkisi* olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç alanyazındaki diğer araştırma bulgularına paralel olarak, geçmişte babayla kurulan ilişkinin ve babaya dair oluşturulan algının bireyin gelecekteki romantik ilişkilerini etkilediğini (Hazan ve Shaver, 1987) göstemektedir.

Bu çalışmada olduğu gibi alanyazında de özellikle babalık davranışlarının çocukların romantik ilişkilerini etkilediğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Akbay, 2015; Collins ve Read, 1990; Finley ve Shwartz, 2007; Smallbone ve Dodds, 2000; Ward ve Hudson, 2000). Bu araştırmalardan biri olan ve boylamsal bir niteliğe sahip olan Grossmann, vd.'nin (2002) araştırmalarında babaların oyun hassasiyetinin ve erken bebek-baba bağlanma güvenliğinin, çocuğun uzun süreli bağlanma temsilinde ve

yakın ilişkilerinde iyi bir öngörücü olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca bir diğer boylamsal araştırmada Flouri ve Buchanan (2002) erken dönem baba-çocuk ilişkisinin, genç yetişkinlikte psikososyal uyumu ve romantik ilişkileri olumlu olarak etkilediğini bulmuşlardır. Başka birçok araştırma sonucunda da ebeveyne bağlanma ile genç yetişkinlerin partnerlerine bağlanma şeklini ortaya koyan yetişkin bağlanma stilleri arasında önemli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Ainswort, 1989; Barthomelow, 1990; Bowbly, 2012; Gittleman, Klein, Smider ve Essex, 1998; Hazan ve Shaver, 1987). Konuya dair yapılan araştırma sonuçlarından hareketle, Belsky, Steinberg ve Draper (1991) araştırmalarında değindiği gibi, baba ile kurulan bağlanma ilişkisinin, genç yetişkinlerin romantik partnerleriyle ilişkilerinde bağlanmaları için kavramsal bir temel çerçeve sağladığı söylenebilir. Genç yetişkinler geçmiş ebeveyn ilişkileriyle oluşturdukları bu temel çerçeveyi kullanarak gelecekteki romantik ilişki kalitelerini belirlerler.

Alanyazındaki konuyla ilgili araştırmalar gözden geçirildiğinde bazı konuların yoğun olarak çalışıldığı dikat çekmektedir. Örneğin; bazı araştırmalarda retrospektif baba algısının, romantik ilişki kalitesine etkisi incelenirken çocukların cinsiyetine odaklanıldığı görülmektedir. Bu araştırmalardan biri olan Karre'nin (2015) araştırmasında erkek çocuk-baba ilişkisinde, babanın oğluna çocukluk ve ergenlikte sıcaklık, dikkat, övgü, sevgi gösterip, ona zaman ayırması ve onunla sağlıklı iletişim kurarak oğlunu okulda başarılı olmaya teşvik etmesinin, çocuğunun yetişkinlikte kuracağı romantik ilişkilerinin kalitesiyle ilgili bir etki de yarattığı rapor edilmiştir. Appleton (1981) ise, babaları tarafından destekleyici ve yüksek sevgiyle büyütülen kız çocuklarının yetişkin yaşamlarında daha iyi romantik ilişkiler kurabildikleri sonucunu tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada Biller ve Trotter (1994), babaları ile kız çocukları arasındaki olumlu ilişkinin, kız çocuğun ileriki yaşamında romantik ilişki kurma sürecindeki becerisini olumlu etkilediğini saptamışlardır. Katorski (2003) ise araştırmasında babayla kızın geçmişteki güvenli bağlanmasının yetişkin hayatındaki romantik ilişkilerinin doyumu ve kalitesini arttırdığını sonucunu elde etmiştir. Tüm bu araştırma sonuçlarından görüleceği üzere, baba-çocuk ilişkisi, kız ya da erkek olmaya göre birçok olumlu etki yaratan ve cinsiyet fark etmeksizin romantik ilişki kalitesine etki eden önemli değişkenlerden biridir.

Bir grup araştırmanın ise, anne ya da babaya bağlanma durumunda hangisinin romantik ilişki kalitesi üzerinde daha etkili olduğu üzerine odaklandığı görülmektedir.Bu konuda anneyle bağlanmanın ve anneyle kurulan ilişkilerin romantik ilişkiler üzerinde daha etkili olduğunu söyleyen araştırmalara baktığımızda, Ergün'nün (2019) araştırmasında üniversite öğrencilerinin annelerinden algıladıkları ilgi/kontrol ve koruma düzeyi arttıkça, romantik ilişkideki bağlanma kaygılarının azaldığı tespit edilmiştir. Anneyle ilişkilerin önemine vurgu yapan bir diğer çalışma Gittleman, Klein, Smider ve Essex'in (1998) yapmış oldukları araştırmadır. Araştırmada hem kadınların hem erkeklerin romantik ilişkilerini yordamada anneye bağlanmalarının anlamlı bir yordayıcı olduğu, ancak babaya bağlanmanın yalnızca erkekler için romantik ilişkideki bağlanmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgusu saptanmıştır. Çetin (2015) ise çalışmasında anneye güvenli bağlanmanın romantik ilişkide partnere güvenli bağlanmanın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir.

Alanyazında babayla bağlanmanın ve babayla kurulan ilişkilerin romantik ilişkiler üzerinde daha etkili olduğunu söyleyen araştırmalara baktığımızda ise Akbay'ın (2015) araştırmasında genç yetişkinlerin romantik yakınlık kurmada anneye güvenli bağlanmasının bir etkisinin olmadığı, babaya bağlanma ile romantik yakınlık kurma arasında dikkat çekici bir yönde olumlu ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Dolton ve arkadaşları (2010) ise, araştırmalarında genç yetişkinlerin anne ve babalarıyla kurdukları geçmiş ilişkileriyle, güncel ilişki kaliteleri arasındaki ilişkide spesifik bir sonuç olarak, sadece babaların ebeveyn olarak nasıl algılandığının etkili olduğunu rapor etmiştir.Bir diğer araştırmada Van Schaick ve Stolberg (2001) babayla bağlanmanın, romantik ilişkideki bağlanmaya etkisini incelemişlerdir ve babaya güvenli bağlanma arttıkça hem kadınlar hem erkekler açısından ilişkilerdeki yakınlık, bağlılık, güvenin arttığı ve bağlanma kaygısı ve kaçınmanın azaldığını tespit etmişlerdir. Görüldüğü üzere alanyazında anne ve babayı ayrı ayrı ya da ebeveynleri birlikte ele alarak romantik ilişkilerin kalitesini inceleyen pek çok araştırma bulunmaktadır. Alanyazında bulunan bağlanma ve romantik ilişkiler arasındaki ilişkiyi inceleyen tüm bu araştırmalardan da anlaşılacağı üzere, güvenli bağlanma romantik ilişki kalitesini arttıran önemli faktörlerden biridir. Bu çalışmaların ulaştığı ortak sonuç ise, ebeveynlerle yaşanan ilişki deneyimlerinin yetişkin romantik ilişki kalitesini yordadığını tespit etmeleridir (Amato

ve DeBoer, 2001; Flouri ve Buchanan 2002; Segrin, Taylor ve Altman, 2005; Karre, 2015). Ancak spesifik olarak erken dönem baba ile ilişkinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların az sayıda olması dikkat çekicidir.

Bu çalışmada araştırmanın ilk denencesinde ifade edildiği gibi, retrospektif baba algısının ilişki kalitesi puanlarını anlamlı bir şekilde yordanması beklenmiştir. Bulunan sonuçlar bu beklentiyi destekler niteliktedir. Başka bir deyişle yaşamlarının ilk onaltı yıllarını düşündüğünde, baba katılımlarını yüksek olarak algılayan, babasını duygusal olarak yakın algılayan ve babasıyla güvenli bağlanma ilişkisi kuran genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerinin daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

5.2.1.2 "Retrospektif Baba Algısı, Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analiz sonucunda genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının, olumlu duygu düzenleme becerilerinden olan duyguları ayarlama becerisini anlamlı bir şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç araştırmanın ikinci denencesini (*Retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisini anlamlı bir şekilde yordamaktadır*) desteklemektedir. Modeldeki en güçlü doğrudan etkinin, retrospektif baba algısının duyguları ayarlama üzerindeki *doğrudan etkisi* olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, geçmişte babayla kurulan ilişkinin ve babaya dair oluşturulan olumlu algının bireyin olumlu duygu düzenleme becerileri geliştirmesine katkısı olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen retrospektif baba algısının duyguları ayarlama üzerinde *doğrudan etkisi* olduğu sonucu alanyazındaki konuyla ilgili araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Alanyazında de duygu düzenleme becerilerinin oluşmasında etkili olan kavramların; ebeveynlere bağlanma, ebeveyn tutumları, ebeveyn duygusal erişilebilirliği, ebeveynlerin katılımı ve erken çocukluk dönemindeki ebeveynle ilişkiler (Aka, 2011; Taşkın, 2021; Soysal, 2019; Yeşiltaş, 2021; Yüksel, 2020) gibi ebeveynle kurulan geçmiş ilişkilere yönelik algıyla ilgili değişkenler olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni olan retrospektif baba algısı kavramı kapsamında, duygu

düzenleme becerilerinin en çok ebeveyn tutumları üzerinden incelendiği görülmektedir. Ancak ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaların çoğunda anne ve babaya aynı anda odaklanılarak ya da sadece anneye odaklanarak inceleme yapılması, babaya yönelik çok fazla araştırma yapılmaması dikkat çekicidir. Örneğin, Jabeen ve Anil-ul-Haque'nin (2013) ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarının sonucuna göre, ebeveynlerin demokratik tutumunun ergenin duygu düzenleme becerisi üzerinde olumlu etkisi olduğu rapor edilmiştir. Atalay'ın (2018) gerçekleştirdiği araştırma sonucunda da ergenlerin olumlu duygu düzenlemelerinin ebeveynlerinin demokratik tutumlarının arttığı durumlarda arttığını, azaldığı durumlarda ise aynı şekilde azaldığı saptanmıştır. Özcan ve Çelik'in (2018) ebeveynlik tarzları ile riskli davranışlar ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmasonuçlarına göre ise, babanın duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik tarzının, katılımcıların duygu düzenleme güçlüğünü yordadığı ve bu ebeveynlik tarzının riskli davranışlara neden olabileceği saptanmıştır.Huberty (2012) ise araştırmasında olumsuz bir ebeveyn tutumuna odaklanarak, reddedici ebeveyn tutumuna sahip ebeveynlerleri olan çocukların kişiler arası ilişkilerde daha fazla tehdit ve olumsuz duygu algıladıklarını ve bu duygularla başa çıkabilmek için gerekli duygu düzenleme becerileri açısından zayıf kaldıklarını saptamıştır. Bir başka araştırmada, ebeveynlerle olumsuz çocukluk yaşantılarının, duygu düzenleme becerilerinde olumsuz yapılanmaya neden olduğu saptanmıştır (Shipman ve Zeman, 2001).Daha önce de söylendiği gibi bu araştırmalar iki ebeveyn ve özellikle anne üzerinde odaklanmaktadır. Bazı az sayıdaki çalışmada ise bu araştırmalardan farklı olarak duygu düzenlemede babanın etkisine yer verilmiştir. Örneğin; Gelgör'ün (2016) araştırmasında babanın ebeveyn sıcaklığı ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu durum bağlanma kuramının güncel yorumlarında duygu düzenleme becerilerinin babayla kurulan ilişkiden daha çok etkilendiği savını (Newland ve Coly, 2010; Paquette, 2004) destekler niteliktedir.

Duygu düzenleme alanyazınına bakıldığında bu becerinin oluşmasında önemli görülen ebeveyn tutumlarını inceleyen araştırmaların yanı sıra, ebeveyne bağlanma üzerinden de duygu düzenleme becerilerinin incelendiği görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırmalardan biri olan Pellerito'nun (2013) araştırmasında ebeveynlerine güvenli

bağlanan çocukların olumsuz duygularını daha etkili bir biçimde düzenledikleri tespit edilmiştir. Bir diğer benzer araştırma olan Kogan'ın (1997) çalışmasında ise, çocuğun ebeveyne güvenli bağlanmasının olumlu duygu düzenleme stratejisi geliştirmesi üzerinde etkili olduğu rapor edilmiştir ve araştırmaya göre ebeveynine güvenli bağlanan çocuk stresli anlarda olumsuz duyguları daha az hissetmektedir. Çıkmaz'ın (2021) genç yetişkinlerde bağlanma ve algılanan ebeveyn duyarlılığı ile duygu düzenlemenin aracılık etkisini incelediği araştırmasın da ise, güvenli bağlanma ve algılanan anne duyarlılığı ilişkisinde bilişsel yeniden değerlendirmenin aracı bir role sahip olduğu bulunmuştur. Ergelerle yapılan araştırmalarda da anne ve babaya güvenli bağlanma ve olumlu duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Manning, 2010; Rugancı, 2008).Başka bir araştırmada ise, yanlızca babalar açısından inceleme yapılmış ve babaların bağlanma süreçlerinden aktivasyon ilişkisi yoluyla, çocuklarının bilinmedik durumlarla baş etmesini, heyecan duygusunu tolere etmesini sağlayarak onların duygu düzenleme ve problem çözme becerilerini geliştidiği söylenmektedir (Biller, 1993). Ayrıca Labrell'in (1996) araştırması, aktivasyon ilişkisi ve oyun davranışıyla babaların çocuklarını beklenmedik durumlarla başa çıkma ve duygu düzenleme becerisi geliştirmede desteklediğini bildirilmektedir. Görüldüğü üzere babalar annelerden farklı olarak sadece oyun oynayarak bile çocuklarıyla kurdukları ilişkide onların duygu düzenleme becerisinin gelişiminde doğrudan etki göstermektedirler. Lamb (1977) yaklaşık elli yıl önce baba-çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun duygularını düzenlemedeki önemini vurgulamıştır. Hatta güncel araştırmalarda çocuğun duygu düzenleme becerilerinde babaların annelerden daha fazla etkili olduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir (Grolnick 2003; Lopez ve Brennan 2000; Peleg-Popko 2004; Mallers, Neupert, Charles ve Almeida, 2010). Tüm bu çalışma bulgularından da görüldüğü üzere, erken dönemde anne ve baba ile kurulan bağlanma ilişkileri çocuk ve ergenlerin duygu düzenleme becerileri üzerinde etkilidir. Bağlanma kuramına göre, çocuğun ebeveynleriyle kurduğu bağlanma ilişkisi sadece onu potansiyel tehditlere karşı korumakla kalmaz, aynı zamanda yaşamı boyunca kullanacağı duygu düzenleme stillerinin sürekliliğinide sağlar (Bowlby, 1973).Ayrıca, bu sonuçlar geçmişte ebeveynlerle kurulan ilişkilerin gelecek yaşamımızı belirlediğini söyleyen bağlanma kuramdaki önemli kavramlardan biri olan, bağlanmada sürekliliği kavramı tarafındanda desteklenmektedir (Bowbly,1982; Main, Kaplan ve Cassidy, 1985).

Alanyazına bakıldığında gene retrospektif baba algısı kapsamında ele alınan ve duygu düzenleme becerisinin oluşmasında etkili olan bir diğer değişkenin ise baba katılımı olduğu görülmüştür. Downer ve Mendez'in (2005) baba katılımının çocuğun duygu düzenleme becerileriyle ilişkisini araştırdığı çalışmalarında, babanın çocuk bakımı ve evdeki eğitimsel faaliyetlere katılımının çocuğun duygu düzenleme becerilerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Bir başka araştırmada Bağçivan (2020) baba katılımının olumlu bilişsel duygu düzenleme stratejileriyle pozitif yönde ilişkisi olduğunu saptamıştır. Yani algılanan baba katılımı yükseldikçe olumlu duygu düzenleme stratejileri artmaktadır. Araştırmalarda da görüldüğü gibi çocuğun duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde çocukla kurduğu ilişki ile önemli bir etkiye sahip olan babanın (Kiel ve Kalorniris, 2015; Kenny ve Rice 1995; Roberts Gray ve Steinberg 1999) bu konuyla ilgili araştırmalara dâhil edilmesi duygu düzenleme süreçlerinin daha iyi açıklanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın aksine duygu düzenleme becerileri üzerinde annenin babadan daha önemli bir etkisi olduğunu ortaya koyan araştırmalarda bulunmaktadır. Bu araştırmalardan biri olan Chang ve arkadaşları (2003), katı ebeveyn tutumu ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarının sonucunda, annenin katı ebeveyn tutumunun çocuğun duygu düzenleme becerisini babanın katı ebeveyn tutumundan daha çok etkilediğini bulmuştur.

Bu araştırmada duygu düzenleme becerileri çoklu değişkenlerden oluşturulmuş retrospektif baba algısı üzerinden ve babanın çocuk üzerinde yarattığı etkiye odaklanılarak araştırılmıştır. Böylece duygu düzenleme kavramı, baba katılımı, baba duygusal yakınlığı ve baba bakım verme, bağlanma stillerini de kapsayan geniş bir babalık kavramı perspektiften ele alınarak daha geniş bir çerçeveden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme çalışması sonucunda ise bağlanma kuramının yeni yorumlamalarında da ortaya konan (Newland ve Coly, 2010; Paquette, 2004) babayla kurulan ilişkinin, çocuk üzerinde yarattığı olumlu duygu düzenleme geliştirme etkisi tespit edilmiştir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda çocuklarını annelerden daha fazla risk almaya yönlendiren, zorlukların üstesinden gelmesi için cesaretlendiren ve onların tanıdık olmayan durumlarla baş etmesini sağlayan (Amato, 1986; Biller, 1993; Easterbrooks ve Goldberg, 1990;

Radin, 1982) babaların çocuklarının duygu düzenleme süreçlerinde etkili rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, alanyazında bulunan konuyla ilgili az sayıdaki araştırmanın bulgularıyla paralel olarak, retrospektif baba algısı olumlu olan bireylerin olumlu duygu düzenleme becerisi benimsediği saptanmıştır. Bu bulgu araştırmanın ikinci denencesinin doğrulandığını göstermektedir.

5.2.1.3 "Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisi Romantik İlişki Kalitesini Anlamlı Bir Şekilde Yordamaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Yapılan analiz sonucunda, genç yetişkinlerin duyguları ayarlama becerisinin, romantik ilişki kaltesini anlamlı bir şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmanın üçüncü denencesini *(Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisi romantik ilişki kalitesini anlamlı bir şekilde yordamaktadır*) desteklemektedir. Elde edilen bu sonuç, olumlu duygu düzenleme becerilerinden olan duyguları ayarlama becerisine sahip olmanın, genç yetişkinlerin romantik ilişki doyumlarını arttıracağını doğrulamaktadır.

Duygu düzenleme becerileri kaliteli romantik ilişkiler için önemli bir faktör olarak görülmektedir. Olumlu duygu düzenleme becerilerine sahip olan kişiler, kendi ve patnerinin duygularının farkındadır, duygularını uygun bir şekilde ifade ederler ve olumsuz duygulara karşı toleransları yüksektir, böylelikle, daha sağlıklı kararlar alabilirler. Bu durum aynı zamanda ilişkide öz-saygınlarını sürdürebilmelerine de olanak tanır (Davila vd., 2017, s. 163). Ancak, az sayıda çalışma romantik ilişkilerde eşlerin duyguları ne kadar iyi düzenledikleri ile ilişki kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır(Blochi Haase ve Levenson, 2014; Collins ve Read, 1990; Kobak ve Hazan, 1991; Simpson, 1990). Alanyazındaki bu araştırmalardan biri olan Blochi Haase ve Levenson'ın (2014) çalışmalarında, eşlerin duygularını ayarlama becerilerinin yüksek olmasının evlilik doyumuyla ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda eşlerin olumsuz deneyim ve davranışlarını daha fazla düzenlenmesinin, her iki eş için daha yüksek evlilik doyumunu öngördüğü bulunmuştur. Türkçe alanyazında yapılan başka bir araştırma olan

Baş'ın (2021) çalışmasında ise, stresli durumlar karşısında bu durumla baş ederek pozitif tekrar gözden geçirme şeklinde duyguları düzenlemenin, romantik ilişki doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde çiftlerin olumlu duygu düzenleme becerilerinin evlilik memnuniyetleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu (Mirgain ve Cordova, 2007; Molafajar, 2015; Shahid ve Kazmi, 2016; Şentürk, 2018) ve olumlu duygu düzenleme becerisinin ilişki uyumunun gelişmesinde etkili olduğunu (Bouthillier vd., 2002) ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Yine, aynı şekilde bazı çalışmalardan duygu düzenlemede güçlük çekenlerin evlilik uyumunun düştük olduğu (Tolan ve Yazar, 2016), ilişki doyumunun azaldığına (Karataş, 2019; Kızıldağ ve Vatan, 2016; Özen-Rıza, 2016) yönelik bulgular elde edilmiştir. Tüm bu araştırmalar ve alanyazındaki kuramsal bilgiler doğrultusunda, romantik ilişkilerin çiftlerin ilişkide duygularını nasıl düzenlediklerinden önemli ölçüde etkilendiği söylenebilir. Cordova ve diğerlerinin de (2005) söylediği gibi, "duyguları tanımlama, ifade etme ve yönetme kapasitesi, empati kurma ve esneklik yani duyguları düzenleyebilme becerisi, uyumlu ve kaliteli bir romantik ilişki için şarttır" diyebiliriz.

Araştırmalardan görüldüğü ve bu araştırmada tespit edildiği üzere olumlu duygu düzenleme becerisi yaşamımızdaki romantik ilişkiler üzerinde doğrudan etkisi olan bir beceridir. Romantik ilişkiler söz konusu olduğunda yetişkinler tarafından ilişkilerinde olumlu duygu düzenleme becerilerini kullanmak, romantik ilişki kalitesini arttırmaktadır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında araştırmanın üçüncü denencesinin de doğrulandığı söylenebilir.

5.2.2 Romantik İlişki Kalitesi Modelinde Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisinin Aracılık Etkisine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Bu bölümde duygu düzenlemenin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesiyle ilişkisinde aracı rolüne ilişkin bulgular değerlendirilmiştir. Modeldeki dolaylı etkilerin incelenmesi amacıyla oluşturulan araştırmanın son denencesine yönelik bulgular aşağıda tartışılarak verilmektedir.

5.2.2.1 "Duygu Düzenleme/Duyguları Ayarlama Becerisinin Retrospektif Baba Algısı ve Romantik İlişki Kalitesi Üzerinde Aracılık Etkisi Bulunmaktadır" Denencesine Yönelik Bulguların Tartışılması:

Bu çalışmada, duyguları ayarlamanın, retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasında aracılık etkisinin istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu ve duyguları ayarlamanın bu ilişkide kısmi aracılık etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sonucun araştırmanın son denencesini *(Duygu düzenleme/duyguları ayarlama becerisinin retrospektif baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde aracılık etkisi bulunmaktadır*) destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Alanyazında duygu düzenleme becerilerinin gelişiminin babayla kurulan ilişkiden etkilendiğini söyleyen ve duygu düzenleme becerisinin ilişki kalitesi üzerindeki etkisini ortaya koyan az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, bu araştırmadaki bulgulara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin; Avira, Kabral ve Matos, (2011) araştırmalarında beliren yetişkinlerde ebeveyne bağlanma ve duygu düzenleme süreçlerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisini incelemiştir. Portekizli üniversite öğrencileriyle yürütmüş oldukları kesitsel çalışmalarında, ebeveyne bağlanmanın, romantik bağlanmanın kalitesiyle ilişkili olup olmadığını ve duygu düzenleme süreçlerinin bu değişkenler arasında aracılık edip etmediği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveyne bağlanma stillerinin farklı duygu düzenleme stillerini öngördüğünü ve bunun da ilişki kalitesini öngördüğü sonucu bulgulanmıştır. Flouri ve Buchanan'ın (2002) yaptıkları boylamsal araştırmada ise, erken çocukluk döneminde baba katılımının, ergenlikte babayla olan yakınlığı öngördüğü, psikolojik sıkıntıyı azalttığı ve ergenlikteki baba yakınlığının yetişkin yaşamındaki evlilik doyumunu öngördüğü tespit edilmiştir. Bu doğrultuda retrospektif olarak babanın olumlu algılanmasının, psikolojik sıkıntıyı azaltarak duygu düzenlemeye etki ettiği ve genç yetişkinin ilişki kalitesini arttırdığı söylenebilir. Bağlanma kuramında da vurgulandığı (Bowlby, 1982; Cassidy, 1994)gibi, duygu düzenlemeye ait ilk deneyimler ebeveynlerin etkisiyle erken yaşlardan başlayarak şekillenmekte ve bireylerin oluşturduğu bu duygu düzenleme stilleri onların hayatları boyunca sürekliliğini koruyarak, gelecekteki tüm ilişkilerinde etkili olmaktadır.

Türkçe alanyazında ise bu araştırmanın bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenlerini birarada inceleyen bir araştırma bulunmamakla birlikte, benzer değişkenleri birlikte inceleyen ve duygu düzenleme becerisine aracılık etkisi üzerinden odaklanan araştırmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Baş'ın (2021) ebeveyn tutumları, duygu düzenleme becerileri ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı babalık tarzının, romantik ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediği sonucu tespit edilmiştir. Ayrıca çocukluk döneminde ihtiyaçları karşılanmayan bireylerin, olumsuz bilişsel duygu düzenleme becerisi geliştirdikleri ve bunun sonucunda duygu düzenleme becerilerinde zorluk yaşayarak; psikolojik sağlığının olumsuz etkilendiği ve bu durumun bireyin romantik ilişkilerini olumsuz etki ettiği saptanmıştır. Aydemir'in(2018) araştırmasında ise, algılanan ebeveyn psikolojik kontrolü, duygu düzenleme güçlükleri ve yetişkin ayrılma kaygısı arasında anlamlı bir korelasyon olduğu ortaya koyulmuştur. Araştırmada bir de duygu düzenleme güçlüklerinin ebeveynle geçmiş ilişkiler ve yetişkin ayrılma kaygısı arasında anlamlı bir aracı değişken olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, duygu düzenlemede annelerin psikolojik kontrolünün etkisi kısmi olarak belirlenirken, babaların psikolojik kontrolünün etkisini tam olarak belirlenmiştir. Bu sonuç babanın duygu düzenleme becerileri üzerindeki olumlu etkisini destekler niteliktedir. Türkçe alanyazındaki bir başka araştırma olan Yıldız'ın (2014) araştırması ise, ergenlerin anne ve babaya bağlanmaları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin paralel çoklu aracılık etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin hem anneye ve hem de babaya bağlanmaları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide; olumsuz duygu düzenlemenin kısmi aracılık etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sonuç anne ve babayla güvenli bağlanma ilişkisi kuramayan kişilerin olumsuz duygu düzenleme becerilerini benimsendiğini ve bu kişilerde öznel iyi oluş düzeyinin düştüğünü göstermektedir. Öznel iyi oluşun yüksek olmasının, ilişki kalitesini yüksek olmasını etkileyeceği düşünüldüğünde, araştırmanın Yıldız'ın araştırmasındaki bulgularla gösterdiği benzerlik de açıkça görülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi Türkçe alanyazında araştırmanın tüm değişkenlerini birarada inceleyen çalışmalara az rastlanırken, araştırmanın değişkenlerinden bazılarını aynı anda inceleyen araştırmalar oldukça fazladır. Alanyazında bu değişkenleri "ebeveynle ilişkiler-duygu düzenleme" ve "duygu düzenleme-romantik ilişkiler" şeklinde iki grupta değerlendirip ele alan araştırmaların daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu

gruptan ilki olan ebeveynle ilişkiler-duygu düzenleme becerileri üzerine yapılan bazı çalışmalarda erken dönemde anne ve babaların, çocukları ile kurdukları olumlu ilişkinin onların olumlu duygu düzenleme stili geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir (Altan, 2006; Akman, 2019; Conway, 2005; Diener ve Mangelsdorf, 1999; Gelgör, 2016; Kogan 1997; labrell, 1996; Manning, 2010; Rugancı, 2008). İkinci gruptaki çalışmalarda ise, duygu düzenleme-romantik ilişkileri bir arada değerlendiren çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda duygu düzenleme becerilerinin romantik ilişki kalitesi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir (Baş, 2021; Collins ve Read, 1990; Kobak ve Hazan, 1991; Mirgain ve Cordova, 2007; Molafajar, 2015; Rıza, 2016; Simpson, 1990). Bu araştırmalardan da görüldüğü üzere bu araştırmadaki değişkenlerin bazılarını aynı anda içeren çoğunlukla kolerasyonel araştırmalar mevcuttur. Ancak araştırmanın tüm değişkenlerini bir arada inceleyen ve bir model test eden mevcut bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırmanın alanyazına bir yenilik katacağı düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlar bir arada ele alınıp değerlendirildiğinde, genç yetişkinlerin geçmişte babayla ilişkisi sonucunda oluşturduğu baba algısının etkisiyle ilişkilerinde kullanacağı duygu düzenleme becerisini benimsediği ve benimsediği duygu düzenleme becerileri üzerinden romantik ilişkilerindeki kaliteyi etkilediği söylenebilir. Bu sonuç bize, duygularımızı nasıl düzenlediğimizin, yaşamımızdaki karar ve davranışlarda etkili olmakla kalmayıp, romantik ilişkileri ve bu ilişkilerin kalitesini de etkilediğini göstermektedir. Geçmişin etkileriye oluşan ve bugünü belirleyen köprü niteliği nedeniyle, duygu düzenleme stilleri birçok araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da aracı değişken olarak incelenmiş ve etkililiği test edilmiştir. Böylece modeldeki dolaylı etkilerin incelenmesi amacıyla oluşturulan araştırmanın son denencesi doğrulandığı söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitesini yordamak için bağımsız değişken olarak retrospektif baba algısı ve aracı değişken olarak duyguları ayarlama değişkeni incelenmiştir. Araştırmada ilgili değişkenlerle genç yetişkinlik döneminde romantik ilişki kalitesini yordayan bir model geliştirilip, hipotez model test edilmiştir. Çalışma içerisinde ölçek uyarlama çalışması, modelde yer alan değişkenlerin cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi ve modelin test edilmesi olmak üzere üç aşama bulunmaktadır. Aşağıdaki bu analizler sonucunda elde edilen sonuçlara yer verilmektedir:

Araştırmada öncelikle Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği (BBSÖ) Türkçeye uyarlanmış ve ölçeğin geçerlilik ve güvenirliğine dair yeterli psikometrik özelliklerine ilişkin bulguların elde edilmesinin ardından bu ölçek, araştırma için kullanılan ölçeklere dâhil edilerek hipotez model oluşturulmuştur.

Daha sonra modelde yer alan retrospektif baba algısı, duygu düzenleme/duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesi değişkenlerinin cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda baba algısı, duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Yine baba algısı, duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesinin katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Alanyazında bu araştırmayla benzer sonuçlar elde eden çalışmalara tartışma kısmında yer verilmiştir.

Son olarak çalışmamızda genç yetişkinlerin romantik ilişki kalitelerini yordamaya yönelik geliştirilen modelin test edilmesi gerçekleştirilmiştir. Kuramsal altyapı ve alanyazındaki araştırma sonuçları doğrultusunda geliştirilen bu modelin istatistiksel olarak YEM ile test edilmesi sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda yapısal eşitlik modeline yönelik hipotezlerin sırasına göre sunulmuştur.

1. Yapılan analizler sonucunda modeldeki ilk doğrudan ilişki olan, retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasındaki ilişkiye dair kurulan modelin uyumlu olduğu görülmüştür ($\chi 2/df$: 2.83, RMSEA: .068, GFI: .939, TLI: .973, CFI:.979, SRMR:.053).

Başka bir deyişle retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının olumlu olmasının, romantik ilişki kalitelerini arttıracağı saptanmıştır.

2. İkinci doğrudan ilişki olan retrospektif baba algısı ile duyguları ayarlama arasındaki doğrudan ilişkiler incelendiğinde ise, (χ2/df: 2.48, RMSEA: .062, GFI: .906, TLI: .954, CFI:.961, SRMR:.054) modelin yine uyumlu olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle, retrospektif baba algısı ile duyguları ayarlama arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani, genç yetişkinlerin retrospektif baba algılarının olumlu olmasının, duyguları ayarlama becerisini kazanmasında etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

3. Modeldeki son doğrudan ilişki olan duyguları ayarlama ile ilişki kalitesi arasındaki ilişkiye dair modelin de uyumlu olduğu (χ2/df: 2.48, RMSEA: .062, GFI: .906, TLI: .954, CFI:.961, SRMR:.054) yapılan analizler sonucunda görülmüştür. Başka bir ifadeyle duyguları ayarlama ile romantik ilişki kalitesi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani, romantik ilişkilerde duyguları ayarlama becerisini kullanmanın, romantik ilişki kalitesini yükselttiği sonucu elde edilmiştir.

4. Son olarak modelde duygu düzenleme/ duyguları ayarlama becerisine dair aracılık analizi yapılmış, yani dolaylı etkiler değerlendirilmiştir. Modelde yapılan aracılık analizi incelendiğinde retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasındaki duyguları ayarlama becerisinin aracı rolü olduğuna dair modelin uyumlu olduğu görülmüştür (χ2/df: 2.59, RMSEA: .064, GFI: .900, TLI: .951, CFI:.958, SRMR:.055). Başka bir deyişle duyguları ayarlama becerisinin, retrospektif baba algısı ile romantik ilişki kalitesi arasındaki ilişkide aracılık etkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ve kısmi aracılık etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuca göre retrospektif baba algısı duyguları ayarlama aracılığıyla romantik ilişki kalitesini pozitif yönde anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Yani olumlu retrospektif baba algısına sahip olmanın, duyguları ayarlama becerisi kazanmayla, romantik ilişki kalitesini arttırdığı görülmüştür.

Bu bulgulardan harektle oluşturulan modelde görgül araştırmalar ve kuramsal çerçeve doğrultusunda olması gerektiği düşünülen doğrudan ve dolaylı ilişkilerin doğrulandığı görülmüştür. Bu bulgulara göre, retrospektif baba algısının, duyguları ayarlama ve romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisi olduğu, duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi üzerinde doğrudan etkisinin olduğu ve retrospektif

baba algısı ve romantik ilişki kalitesi üzerinde duyguları ayarlama becerisinin aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bu araştırmada psikologlar, psikolojik danışmanlar ve aile danışmanları gibi çiftlerle terapi sürecinde yoğun olarak çalışan ruh sağlığı çalışanlarına yardımcı olmak amacıyla, araştırma sonuçlarının danışanlar üzerindeki kullanımlarına yönelik bazı öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Psikologların, psikolojik danışmanların ve aile danışmanlarının romantik ilişki kalitesi düşük olan danışanlarının babasıyla olan geçmiş ilişkilerini araştırmasının danışma sürecini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.
2. Genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki katiteyi etkileyen geçmiş baba ilişkilerinin farkına varmalarını sağlamak için bu konuda hem babalara hem de çiftlere yönelik bilinçlendirici eğitimler verilmesinin hem önleyici hem de farkındalık sağlayarak iyileştirici etkisinin olacağı düşünülmektedir.
3. Çiftlerle çalışan psikolog, psikolojik danışman ve aile danışmanlarının, danışanlarını romantik ilişkilerinde kullandıkları duygu düzenleme stilleri üzeriden değerlendirmelerinin, ilişkinin kalitesini yükseltmek açısından üzerinde durulması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.
4. Duygu düzenleme stilleri, romantik ilişkilerin kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğundan, romantik ilişkilerde olumlu duygu düzenleme stillerinin kullanımına yönelik eğitim programları geliştirilerek, çiftlere konu ile ilgili eğitim vermenin onların ilişkilerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada aynı zamanda gelecekte konuyla ilgili yapılacak araştırmalara yol göstermek amacıyla, araştırmacılara yönelik bazı öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Bu araştırmada romantik ilişki kalitesi modeli test edilirken ebeveyn olarak yalnızca baba değerlendirilmiş ve retrospektif baba algısının etkileri ortaya konulmuştur. Bu amaçla araştırma kapsamında retrospektif baba algısı kavramı oluşturulmuştur. Bu kavram üç farklı değişkeni için de barındırmaktadır. Ancak

baba algısı daha farklı ve daha çok sayıda değişkenle ele alınabilecek oldukça geniş bir kavramdır. Gelecekteki çalışmalarda geriye dönük baba-çocuk ilişkisi araştırılırken daha farklı değişkenleri de bu kapsama dâhil edip, birlikte ele almanın bu çalışmaya ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Araştırmada romantik ilişki kalitesi modeli test edilirken romantik ilişki kalitesi üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülen babayla ilgili geçmiş ilişki algısı incelenmiştir. Araştırma grubunun genç yetişkinler olmasından dolayı baba algısı, geçmişe dönük olarak hatırlanan özbildirimlerle belirlenmiştir. Ancak geçmiş bir algının günümüze yansıması değerlendirilirken bir takım hatalı ya da eksik hatırlamalar söz konusu olabilmektedir. Bu yüzden, araştırma bulgularının kapsamını genişletmek ve genellenebilirliğini arttırmak açısından konuyla ilgili boylamsal araştırmaların yapılmasının önemli bir ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.
3. Ayrıca bu çalışmanın yöntemine bakıldığında araştırmanın nicel bir çalışma olduğu görülmektedir. Konunun derinliği ve bireysel farklılıkların önemi dikkate alındığında bundan sonraki araştırmalarda karma yöntem kullanılabilir. Özellikle baba algısı ve romantik ilişkiler açısından yetişkinlik sonuçları gibi araştırmalarda oldukça yeni olan bu tür konuların nitel boyutunun incelenmesinin ve karma yöntem araştırmalarının artmasının konuyla ilgili litratüre daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
4. Bir de bu araştırmada ebeveyn olarak sadece baba algısı üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Ancak bu tür araştırmalarda diğer ebeveynin etkisinin kontrol edilmesinin önemi de unutulmamalıdır. Çünkü insan gelişiminde her iki ebeveynin var oluşu da farklı işlevlere hizmet eder ve çocuk üzerinden büyük fark yaratır. Daha sonraki araştırmalarda eş zamanlı olarak her iki ebveyn açısından romantik ilişkilerin kalitesi incelenerek iki ebeveyn açısından farkın ortaya koyulması ilişki kalitesini yordamada daha güçlü bir model sunacaktır.
5. Bu araştırmada sadece genç yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerle sınırlı kalınmıştır, ancak romantik ilişkiler daha sonraki yaşam dönemlerinde de devam eden bir süreçtir. Bu sebeple daha farklı yaşam dönemlerindeki romantik ilişkilerin kalitesinin değerlendirilmesi, bu kavramın anlaşılmasına ve kavrama etki eden değişkenlerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

6. Bu araştırmada aracı değişken olarak olumlu bir duygu düzenleme stili olan duyguları ayarlama becerisinin romantik ilişki kalitesi modelindeki aracılık etkisine bakılmıştır. Gelecekteki araştırmalarda, olumlu ve olumsuz duygu düzenleme stillerinin ikisini birden modele dâhil edilerek, farklı sonuçlar birlikte değerlendirilebilir.
7. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, romantik ilişki kalitesi modelinde olumlu duygu düzenleme stilinin kısmi aracı rolü olduğu görülmüştür. Bu durum romantik ilişki kalitesini yordamada daha farklı değişkenlerin etkili olabileceğini düşündürtmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulguların ileri araştırmalarda farklı değişkenler de eklenerek desteklenmesinin romantik ilişki kalitesi değişkenini anlamada önemli olacağı düşünülmektedir.
8. Araştırma bulgularına göre, sosyo-demografik değişkenler bakımından retrospektif baba algısı, duygu düzenleme ve romantik ilişki kalitesinde anlamlı farklılıklar saptanmamıştır. Gelecekteki araştırmalarda çalışma gruplarının homojen dağılımı sağlanarak, karşılaştırmasının yeniden yapılmasının daha sağlıklı sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ VE ONAM FORMU

Değerli katılımcılar,

Sizi Maltepe Üniversitesi Psikoloji Doktora programı tez çalışması kapsamında Fazilet Eda YILMAZ OLCAY tarafından yürütülen "Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Kalitelerini Yordamada, Retrospektif Baba Algısı Ve Duygu Düzenleme Stillerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmaya katılmaya davet ediyorum. Bu çalışma genç yetişkinlerin romantik ilişkileri üzerinde etkisi olduğu düşünülen baba algısının geriye dönük olarak incelenmesi ve bu algının yetişkin kişiliği ve romantik ilişkilerindeki etkilerinin ortaya konması amacıyla tasarlanmıştır. Çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Aşağıdaki metni okuyup araştırmaya katılım için onam veriyorsanız çalışma sorularını yanıtlayınız.

"Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum."

Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Vereceğiniz cevaplarda ‘doğru’ ya da ‘yanlış’ ayrımı yoktur. Bu sebeple soruları gerçekçi, samimi ve içten cevaplamanız önemlidir. Vereceğiniz bilgiler gizli tutulacağından adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Lütfen ( ) işaretinin içine size uygun olan tanımlama için işaret koyunuz. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Bilime ve çalışmama katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz

1. ( ) Kadın
2. ( ) Erkek

Yaşınız…….....

İlişki durumunuz

1. ( ) Şuanda romantik ilişkisi olmayan ancak geçmişte romantik ilişki deneyimi yaşamış
2. ( ) Şuanda romantik bir ilişkisi olan
3. ( ) Evli
4. ( ) Hiç romantik ilişki yaşamamış
5. ( ) Diğer ……

Eğitim durumunuz

1.( ) İlkokul mezunu
2.( ) Ortaokul mezunu
3.( ) Lise mezunu
4.( ) Üniversite öğrencisi
5.( ) Lisans
6.( ) Lisans üstü

Baba eğitim durumu

1. ( ) Okur yazar değil
2. ( ) İlkokul mezunu
3. ( ) Ortaokul mezunu
4. ( ) Lise mezunu
5. ( ) Ön Lisans
6. ( ) Lisans
7. ( ) Lisans üstü

Ek-2: Baba Katılım Ölçeği

Yaşamınızın ve gelişiminizin aşağıdaki yönlerinde babanızın ilgi düzeyi ne ölçüdeydi? Lütfen, babanızın size karşı davranışını en yakın derecede anlatan kutuyu işaretleyiniz.

		Her zaman ilgiliydi	**Çoğu zaman ilgiliydi**	**Bazen ilgiliydi**	**Nadiren ilgiliydi**	**Hiçbir zaman ilgili değildi**
		5	**4**	**3**	**2**	**1**
1	Duygusal gelişim					
2	Sosyal gelişim					
3	Etik/ahlaki gelişim					
4	Manevi gelişim					
5	Fiziksel gelişim					
6	Sorumluluk geliştirme					
7	Bağımsızlık geliştirme					
8	Boş zaman/eğlence/oyun					
9	Para sağlama					
10	İlgi ve etkinlik paylaşma					
11	Öğretici ve yol gösterici olma					
12	Bakım verme					
13	Koruyucu olma					
14	Tavsiye verme					
15	Terbiye etme					
16	Arkadaşlık/dostluk etme					

Ek 3: Baba Duygusal Yakınlık Ölçeği

Bu kısa, anket üniversite öğrencilerinin babaları hakkında neler hissettiğini anlamamıza yardımcı olacaktır. Lütfen anketteki tüm soruları yanıtlayın. Temel olarak büyüme çağınızda, çocukluğunuz ve ergenliğiniz sırasında babanız hakkında neler hissettiğinizi öğrenmek istiyoruz. Günümüzde bazı çocuklar bütün hayatları boyunca aynı babayla büyürken başka çocukların birden fazla babası olabiliyor. Birden fazla babanız olduysa, lütfen anketi çocukluğunuz ve/veya ergenliğiniz sırasında sizi en çok etkileyen babanız için yanıtlayın. Anketi hangi babanız için dolduracağınızı lütfen aşağıdaki kutuyu işaretleyerek belirtin.

___ biyolojik baba
___ evlat edinen baba
___ üvey baba
___ evlat edinmiş üvey baba
___başka bir baba figürü (lütfen belirtin) _____

Soruda belirli bir yaş belirtilmediği takdirde, lütfen aşağıdaki soruları genç bir yetişkin olarak (hem çocukluğunuzu hem de ergenliğinizi dikkate alarak) kendi perspektifinizden yanıtlayın. Lütfen yukarıda işaretlediğiniz babaya göre yanıtlayın.

1. Sence baban baba olmaktan ne kadar hoşlanırdı?
___1____Oldukça çok
___2____Çok
___3____Biraz
___4____Az
___5___ Hiç

2. Desteğine gereksinim duyduğunda baban sana bu desteği sağlar mıydı?
___1____Her zaman
___2____Sıklıkla
___3____Bazen
___4____Nadiren
___5____Hiçbir zaman

3. Baban senin gereksinimlerini karşılamak için yeterli enerjiye sahip miydi?
___1____Her zaman
___2____Sıklıkla
___3____Bazen
___4____Nadiren
___5____Hiçbir zaman

Ek-4: Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği

Bu ölçek babanızın geçmişte size karşı davranışlarıyla ilgili algınızı ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemini kapsayan geçmiş 16 yılınızı düşünerek, babanızın ebeveynlik stiline benzerlik gösteren maddelerin sizin için ne derece doğru olduğunu, en az uygunsa "1" tamamen uygunsa "5"i seçerek işaretleyiniz.

	Hiç uygun değil (1)	Biraz uygun (2)	Orta düzeyde uygun (3)	Oldukça uygun (4)	Tamamen uygun (5)
1. Babam bana karşı sıcak ve destekleyiciydi.					
2. Babam ne zaman bana destek olacağını ve ne zaman kendim yapmam için izin vereceğini iyi bilirdi.					
3. Babamla aramızdaki ilişki her zaman iyiydi					
4. Babam oldukça soğuk, mesafeli ve reddediciydi.					
5. Babamın önceliği ben değildim, onun ilgileri başka şeylere yönelikti.					
6. Babam bana sahip olmayı istememiş olabilir.					
7. Babamın bana karşı tepkileri tutarsızdı, bazen sıcaktı, bazen değildi.					
8. Babamın benim ihtiyaçlarımı anlaması engel olan kendi öncelikleri vardı.					
9. Babam beni sevse de, sevgisini bana hiçbir zaman gösteremedi.					

Ek:5: Duygu Stilleri Anketi

Lütfen aşağıdaki ölçekte yer alan her bir ifadeyi cevaplayınız. Sadece aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadelerin yorumları bireylere göre değişebilir. Lütfen gelecekteki evliliğinizin neye benzeyeceğini hayal ederek aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyiniz. Teşekkürler.

	Benim için hiç doğru değil	Benim için biraz doğru	Benim için orta düzeyde doğru	Benim için oldukça doğru	Benim için tamamen doğru
1)İnsanlar genellikle ne hissettiğimi bilmezler.					
2)Duygularımı gayet güzel kontrol altına alırım.					
3)Güçlü duygulara katlanabilirim.					
4)Olaylara farklı bakış acılarından bakarak canımı sıkmam.					
5)Duygusal tepkilerimi çoğu zaman bastırırım.					
6)İnsanların beni sıkıntılı görmesinden rahatsız olmam.					
7)Çabucak sakinleşebilirim.					
8)Duygularımı serbest bırakabilirim.					

Ek-6: İlişki Doyum Ölçeği

Lütfen şu andaki ya da en son yaşadığınız ilişkinizdeki durumunuzu ve sevgilinizin durumunu düşünerek her bir ifadenin size uygunluğunu 7 dereceli ölçek üzerinde değerlendirip, ifadenin yanındaki boşluğa uygun sayıyı yazınız.

1- sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor Çok iyi karşılıyor

2-genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor Çok iyi karşılıyor

3-Diğerleriyle karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?

1 2 3 4 5 6 7

Çok daha kötü Çok daha iyi

4-Ne sıklıkta ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiçbir zaman Her zaman

5- ilişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor Tamamen karşılıyor

Ek-7:Baba Bakım Verme ve Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasına ilişkin Phillip R. Shaver ve Stephan J.Collins'den Alınan e-Posta izin yazısı

I'am PHD Candidate at Department of Psychology, at Maltepe University in İstanbul / Turkey. At the same time I give lectures in same University. Nowadays I am working on my thesis and the topic is "Examination of father perception, emotion regulation and subjective well-being in predicting relationship satisfaction of young adults: A mixed research from the perspective of developmental psychology".

While doing researches, I came across your scale (Descriptions of Parental Caregiving Style) I would like to ask if you would allow me to translate and adopt it? It will be very helpful for my work. Of course, I'll indicate the source of the scale and I'll send you a copy if you wish when it's done.

Hope to get your consent.

Best regards.

Phillip R Shaver to you Dec 5, 2019

This is fine with me, if you ha be a copy of the measure. I retired five years ago and no longer have copies of previous work on file.

I'am PHD Candidate at Department of Psychology, at Maltepe University in İstanbul / Turkey. At the same time I give lectures in same University. Nowadays I am working on my thesis and the topic is "Examination of father perception, emotion regulation and subjective well-being in predicting relationship satisfaction of young adults: A mixed research from the perspective of developmental psychology".

While doing researches, I came across your scale (adapted from Hazan & Shaver's, 1986) (Descriptions of Parental Caregiving Style) I would like to ask if you would allow me to translate and adopt it? It will be very helpful for my work. Of course, I'll indicate the source of the scale and I'll send you a copy if you wish when it's done.

Hope to get your consent.

Best regards.

Stephen J. Read to you Dec 10, 2019

Yes, you have my permission. Good luck on your research.

Best, Dr. Read

Ek-8 Etik Kurul Onayı Yazısı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

KAYNAKÇA

Aınsworth, M. D. S & Bell, S. M, (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, XLI (1), 49–67. https://doi.org/10.7312/stei93738-006

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange stiuation*. NJ: Erlbaum.

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychological Association*, 44(4), 709-716. https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709

Ainsworth, M. S. D. & Bowlby. J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*. 46(4), 333–341. https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333

Aka, B. T. (2011).*Algılanan ebeveyn tutumları, duygu tanıma ve duygu düzenleme ile depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk ve sosyal kaygı belirtileri arasındaki ilişki.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

Akbağ, M., & Ümmet, D. (2018). Ana-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *8*(50), 59-85.

Akbay, S., E. (2015). *Anne babaya bağlanma ile romantik yakınlık ve otantik benlik arasındaki ilişkilerde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Mersin Üniversitesi.

Akdağ, C. (2017).*Genç yetişkin bireylerin anne-babalarıyla kurdukları ilişki örüntüsünün romantik ilişkilerindeki kaygı ve kaçınma düzeylerini yordama gücü.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

Akdağ, F. G., & Çankaya, Z. C. (2015). Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun yordanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *11*(3).

Allgood, S. M., Beckert, T. E., & Peterson, C. (2012). The role of father ınvolvement in the perceived psychological well-being of young adult daughters: A Retrospective Study. *North American Journal of Psychology*, *14*(1).

Altınel, Ş. (2018). *Kadınlarda yeme bozuklukları belirtilerinin algılanan ebeveynlik biçimleri, duygu düzenleme güçlüğü, psikolojik iyi oluş ve yeme tutumları ile ilişkileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Altun, İ. K., & Atagün, M. İ. (2019). Sınır kişilik bozukluğunda benlik saygısı, duygu düzenleme güçlüğü ve duygulanım ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *20*(5), 506-514.

Amato, P.R. (1994a). Father–child relations, mother–child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and The Family,* 56, 1031–1042. https://doi.org/10.2307/353611

Amato, P. R. (1994b). More than money? Men's contributions to their children's lives. In A. Booth ve A. C. Crouter (Eds.), *Men in families: When do they get involved? What difference does it make*? (pp. 241-278). NJ: Erlbaum.

Amato, P. R., & Rivera, F. (1999). Paternal involvement and children's behavior problems. *Journal of marriage and the family*, 61, 375-384.https://doi.org/10.2307/353755

Anderson, J. C. & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: a review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, *103*(*3*), 411-423.

Antonucci, T., Akiyama, H., & Takahashi, K. (2004). Attachment and close relationships across the life span. *Attachment and Human Development*, *6*(4), 353-370. https://doi.org/10.1080/1461673042000303136

Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427–454. https://doi.org/10.1007/BF02202939

Aquilino, W. S. (1997). From Adolescent to young adult: a prospective study of parent-child relations during the transition to adulthood. *Journal of Marriage and the Family, 59*(3), 670-686. https://doi.org/10.2307/353953

Arnett, J. J. (2001). Conceptions of the transition to adulthood: Perspectives from adolescence to midlife. *Journal of Adult Development*, 8, 133-143. https://doi.org/10.1023/A:1026450103225

Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of Adolescence, 23*(2), 205-222. https://doi.org/10.1006/jado.2000.0308

Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469

Ávila, M., Cabral, J., & Matos, P. M. (2011). Parental attachment and romantic relationships in emerging adults: The role of emotional regulation processes. *Family Science*, *2*(1), 13-23. https://doi.org/10.1080/19424620.2011.593342

Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki*. [Yayınlanmış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Ball, J., & Moselle, K. (2007). *Fathers' contributions to children's well-being*. Father Involvement Initiative-Ontario Network

Baltacıoğlu, S. (2016). *Genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimlerinin ve ilişki inançlarının incelenmesi.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.

Barnard-Brak, L., To, Y. M., Davis, T. N., & Thomson, D. (2011). Father residency and symptoms of ADHD: Adult male involvement as a mediator. *Early Child Development and Care*, *181*(5), 649-663. https://doi.org/10.1080/03004431003725386

Bartell, TMC. (2005). *Factor associated with attachment in international adoptation*. [Unpublishing Doctorate Thesis]. Kansas State University.

Bartholomew, K. & Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing attachment: Do they converge?". *In Attachment theory and close relationships*, Edited by: Simpson, J. A. and Rholes, W. S. 25–45. Guilford.

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*(2), 226.

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, *117*(3), 497.

Bayer, Ö. (2017). *Evlilik doyumu ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Baytemir, K. (2014). *Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Baytemir, K., Karaşar, B., & Öğülmüş, S. (2017). Ebeveyne bağlanma ve sosyal onay ihtiyacının kişilerarası yeterliği yordayıcılığı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13*(3), 949-960.

Beckmeyer, J. J. & Cromwell, S. (2019). Romantic relationship status and emerging adult well-being: accounting for romantic relationship interest. *Emerging Adulthood*, *7*(4), 304-308. https://doi.org/10.1177/2167696818772653

Bee, H. & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.). Kaktüs Yayınevi.

Belsky, J., Crnic, K., & Gable, S. (1995). The determinants of co-parenting in families with toddler boys: Spousal differences and daily hassles. *Child Development*, 66, 629-642. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1995.tb00894.x

Beşikçi, E. (2008). The predictors of the relationship commitment: Perceived parenting style, parental approval, and psychological reactance. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

Beştav, F. G. (2007). *Romantik ilişki doyumu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Beyazıt, U. & Mağden, D. (2015). Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*,8/2, 207-229.

Bıyıkoğlu, E. B. (2012). *Evlilik uyumunun mükemmeliyetçilik özellikleri, stresle başaçıkma stratejileri ve cinsiyet açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Bianchi, S. M. (1995). The changing demographic and socioeconomic characteristics of single parent families. In Hanson, S. M. H., Heims, M. L., Julian, D. J., and Sussman, M. B. (Eds.), *Single parent families: Diversity, myths, and realities* (pp. 71- 97). The Haworth Press, Inc.

Biller, H. B. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. CT: Auburn House.

Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion*, *14*(1), 130.-144. https://doi.org/10.1037/a0034272

Boles, S. A. (1999). A model of parental representations, second individuation, and psychological adjustment in late adolescence. *Journal of Clinical Psychology*, 55, 487–512. https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(199904)55:4<497::AID-JCLP12>3.0.CO;2-I

Bookhout, M. K., Hubbard, J. A., & Moore, C. C. (2018). Emotion regulation. In J. E. Lochman & W. Matthys (Eds.), *The Wiley handbook of disruptive and impulse-control disorders* (pp. 221–236). Wiley Blackwell.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxietyan danger*. Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression.* Basic Books.

Bowlby, j. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment* (2nd ed.). Basic books. (original ed. 1969).

Brennan, K. A. & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*.; 21(3):267–283. https://doi.org/10.1177/0146167295213008

Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press.

Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the Society for Research in Child Development,* 50(1 ve 2), 3–35. https://doi.org/10.2307/3333824

Bretherton, I. (2010). Fathers in attachment theory and research: A review. *Early Child Development and Care*, *180*(1-2), 9-23. https://doi.org/10.1080/03004430903414661

Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., &Neff, C. (2012). Father involvement, paternal sensitivity, and father− child attachment security in the first 3 years. *Journal of Family Psychology*, *26*(3), 421. https://doi.org/10.1037/a0027836

Brown, G. L., McBride, B. A., Shin, N., & Bost, K. K. (2007). Parenting predictors of father-child attachment security: ınteractive effects of father ınvolvement and fathering quality. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, *5*(3). https://doi.org/10.3149/fth.0503.197

Buelow, G., McClain, M., & McIntosh, I. (1996). A new measure for an important construct: The attachment and object relations inventory. *Journal of Personality Assessment*, 66, 604–623. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6603_9

Bueno, R. K., Vieira, M. L., Crepaldi, M. A., & Xavier Faraco, A. M. (2017). Father–child activation relationship in the Brazilian context. *Early Child Development and Care*, *189*(5), 835-845. https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1345894

Buhrmester, D., Furman, W., Wittenberg, W.T., & Reis, H.T. (1988). Five domains of interpersonal competence in peer relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(6), 991-1008. https://doi.org/10.1037/0022-3514.55.6.991

Burger, J. M. (2006). *Kişilik*, (Çev. E. Sarıoğlu), (1. Basım). Kaknüs.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavram ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve üretim yönetimi*, *32* (32), 470-483.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum*. (16.Baskı). Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11.Baskı). Pegem Akademi.

Cabral, J., Matos, P. M., Beyers, W., & Soenens, B. (2012). Attachment, emotion regulation and coping in Portuguese emerging adults: A test of a mediation hypothesis. *The Spanish Journal of Psychology*, 15(3), 1000-1012. https://doi:10.5209/rev_SJOP.2012.v15.n3.39391

Cabrera, NJ., Fitzgerald, HE., Bradley, RH., & Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Developmental Science*, 11(4), 185-189. https://doi.org/10.1080/10888690701762027

Calkins, S. D., & Johnson, M. C. (1998). Toddler regulation of distress to frustrating events: Temperamental and maternal correlates. *Infant Behavior & Development, 21*, 379–395. https://doi.org/10.1016/S0163-6383(98)90015-7

Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L., & Calhoun, L. G. (2008). Attachment styles, conflict styles and humour styles: Interrelationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, *22*(2), 131-146. https://doi.org/10.1002/per.666

Carlson, E. A. (1998). A prospective longitudinal study of attachment disorganization/ disorientation. *Child Development*, 69, 1107–1128. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06163.x

Carlson, M. J., & Turner, K. J. (2010). Fathers' involvement and fathers' well-being over children's first five years. In *annual meeting of Population Association of America, Dallas, Texas.www.ssc.wisc.edu/cde/unmarriedfathers/wpcontent/uploads/2010/09/Carlson_Turner_Sept2010. pdf.*

Carnelley K. B, Pietromonaco P. R, & Jaffe K. (1994). Depression, working models of others and relationship functioning. *J Pers Soc Psychol* 66, 127-140. https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.1.127

Carnelley, K. B., Israel, S. & Brennan, K. A. (2007). The role of attachment in influencing reactions to manipulated feedback from romantic partners. *European Journal of Social Psychology, 37*(5), 968-986. https://doi.org/10.1002/ejsp.409

Caspi, A., Elder, G. H & Bem, D. J (1988). Dünyadan uzaklaşmak: Utangaç çocukların yaşam tarzı kalıpları. *Gelişim Psikolojisi*, *24* (6), 824. https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.6.824

Cassano, M., Perry-Parrish, C., & Zeman, J. (2007). Influence of gender on parental socialization of children's sadness regulation. *Social Development*, *16*(2), 210-231. https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00381.x

Cassidy, J., & Shaver, PR. (2016). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinic alapplications*. (3. edition) Guilford Press.

Cenkseven, F., & Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 43-62.

Chappel, K. D. & Davis, K. E. (1998). Attachment, partner choice, and perception of romantic partners: An experimental test of the attachment-security hypothesis. *Personal Relationships*, 5, 327-342. https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00175.x

Chopik, W. J., Edelstein, R. S., & Grimm, K. J. (2019). Longitudinal changes in attachment orientation over a 59-year period. *Journal of Personality and Social Psychology*, *116*(4), 598. https://doi.org/10.1037/pspp0000167

Cochran, E. (2018). *Effects of attachment in young adults*. [Masters Thesis], McKendree University.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). NY: Taylor & Francis.

Cohen, S., & Pressman, S. D. (2006). Positive affect and health. *Current Directions in Psychological Science*, 15, 122–125. https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2006.00420.x

Cohn, D. A., Silver, D. H., Cowan, C. P., Cowan, P. A., & Pearson, J. (1992). Working Models Of Childhood Attachment and Couple Relationships. *Journal of Family Issues*, *13*(4), 432-449. https://doi.org/10.1177/019251392013004003

Cole, P. M., Teti, L. O., & Zahn-Waxler, C. (2003). Mutual emotion regulation and the stability of conduct problems between preschool and early school age. *Development and Psychopathology*, *15*, 1–18. https://doi.org/10.1017/S0954579403000014

Coleman, J. C. (1990). Social institutions and social theory: Commentary. *American Sociological Review*, 55, 333-339.

Collins, K. M. T., Onwuegbuzie, A. J., & Jiao, Q. G. (2007). A mixed methods investigation of mixed methods sampling designs in social and health scienceresearch. *Journal of Mixed Methods Research, 1*(3), 267-294. https://doi.org/10.1177/1558689807299526

Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 810-832.

Collins, N. L. & Read, S. J. (1994). Cognitive representations of attachment: The structure and function of working models. In K. Bartholomew ve D. Perlman (Eds.), Advances in personal relationships: Volume 5. *Attachment processes in adulthood* (pp. 53-90). Jessica Kingsley Publishers.

Collins, N. L., & Allard, L. M. (2004). Cognitive representations of attachment: the content and function of working models. In M. B. Brewer and M. Hewstone (Eds.), *Social cognition* (pp. 75–101). Blackwell Publishing.

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644–663. https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644

Collins, W. A. (2003). More Than Myth: The Developmental significance of romantic relationship during adolescence. *Journal of Reserach of Adolescence*, 13, 1-24. https://doi.org/10.1111/1532-7795.1301001

Collins, W. A. & Laursen, B. (2004). Parent-adolescent relationships and influences. *Handbook of Adolescent Psychology*, *2*, 331-362.

Connolly, J., Craig, W., Goldberg, A. & Pepler, D. (1999). Conceptions of cross sex friendships and romantic relationships ın early adolescence. *Journal Of Youth And Adolescence*, 28(4), 481-494. https://doi.org/10.1023/A:1021669024820

Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi.*(Çeviri Ed. Halil Ekşi). EDAM.

Creswell, J.W., & Plano Clark, V.L. (2015). *Designing and conducting mixed methods research.* Los Angeles: Sage Publications.

Crowell, J. A. (1990). *Current relationship interview*. [Unpublished manuscript]. State University of New York at Stony Brook.

Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction* [Unpublished Master's thesis]. Middle East Technical University.

Curun, F. (2012). Kişilerarası Çekicilik ve Yakın ilişkiler. H.Çoşkun (Ed*). Sosyal Psikoloji.* Lisans.

Curun, F. (2012). Sex role orientation and romantic relationship satisfaction: A study in Turkey. *Interpersona,* 6(2), 227-234.

Çapkın, M. (2012). *Romantik kıskançlığın, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.

Çarboğa, G. (2021). *Üniversite öğrencilerinde duygu düzenleme süreçleri, yaşantısal kaçınma ve yaygın anksiyete bozukluğu arasındaki ilişkilerin incelenmesi.*[Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi.

Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). *Bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Çelik, H. E. ve Yılmaz, V. (2013). *LISREL 9.1. ile yapısal eşitlik modellemesi: temel kavramlar, uygulamalar, programlama*. (Yenilenmiş 2. Baskı). Anı Yayıncılık.

Çetin, N. (2015). *Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin anne-baba ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çetin, N., Aytar, A. G., Pak, M. D., & Artık, A. (2016). Ergenlerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 27*(2), 79-95.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. (2.Baskı). Pegem Akademi.

Dale, L. (2013). How an early caregiving style affects adult romantic love, *Reinvention: an International Journal of Undergraduate Research*, 6(1).

Dalton III, W. T., Frick-Horbury, D., & Kitzmann, K. M. (2006). Young adults' retrospective reports of parenting by mothers and fathers: Associations with current relationship quality. *The Journal of general psychology, 133*(1), 5-18. https://doi.org/10.3200/GENP.133.1.5-18

Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin*, 113, 487-496. https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487

Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of social and Personal Relationships*, 5(4), 439-471. https://doi.org/10.1177/0265407588054004

De Goede, I. H., Branje, S., van Duin, J., VanderValk, I. E., & Meeus, W. (2012). Romantic relationship commitment and its linkages with commitment to parents and friends during adolescence. *Social Development, 21*(3), 425-442. https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00633.x

Demır, M. & Weitekamp, L. A. (2007). I am so happy'cause today I found my friend: Friendship and personality as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies, 8*(2), 181-211. https://doi.org/10.1007/s10902-006-9012-7

Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies, 9*(2), 257-277. https://doi.org/10.1007/s10902-007-9051-8

Denham, S. A. (1993). Maternal emotional responsiveness and toddlers' social-emotional competence. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines, 34*, 715–728. https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1993.tb01066.x

Dermott, E. (2003). The 'intimate father': Defining paternal involvement. *Sociological Research Online, 8*(4), 28-38. https://doi.org/10.5153/sro.859

Derryberry, D., & Rothbart, M. K. (1997). Reactive and effortful processes in the organization of temperament. *Development and Psychopathology, 9*, 633–652. https://doi:10.1017/S0954579497001375

Dıener, E. (2009) *Positive psychology: past, present, and future*, (Ed: C. R. Snyder), Oxford Handbook of Positive Psychology, Oxford University Press.

Diamond L. M., &Aspinwall L. G. (2003). Emotion regulation across the life span: An integrative perspective emphasizing self-regulation, positive affect, and dyadic processes. *Motivation and Emotion*, 27, 125–156. https://doi.org/10.1023/A:1024521920068

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, (95), 542–575.

Diener, E. D. (2000). Subjective Well-Being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychological Association*, 55. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34

Doğan, A. (2017). *Bağlanma ile depresyon ilişkisinde ontolojik iyi oluş ve duygusal zekanın aracılık rolü*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Arel Üniversitesi.

Doğruyol, S. & Yetim, Ü. (2019). Ebeveyne bağlanma, algılanan anne/baba tutumu ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü. *Nesne Dergisi*, 7(14), 34-51.

Doherty, N. A., & Feeney, J. A. (2004). The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationships*, 11(4), 469-488. https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00093.x

Downer, J., Campos, R., McWayne, C. & Gartner, T. (2008). Father involvement and children's early learning: a critical review of published empirical work from the past 15 years. *Marriage & Family Review*, 43 (1/2), 67-108.

Ducharme, J., Doyle, A. B. & Markiewicz, D. (2002). Attachment security with mother and father: Association with adolescents' reports of interpersonal behavior with parents and peers. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19, 203–231. https://doi.org/10.1177/0265407502192003

Easterbrooks, M. A. & Goldberg, W. A. (1984). Toddler development in the family: Impact of father involvement and parenting characteristics. *Child development*, 740-752. https://doi.org/10.2307/1130126

Eggebeen, D. J., Snyder, A. R., & Manning, W. D. (1996). Children in single-father families in demographic perspective. *Journal of Family Issues*, 17, 441-465. https://doi.org/10.1177/019251396017004002

Einav, M. (2014). Perceptions about parents' relationship and parenting quality, attachment styles, and young adults' intimate expectations: A cluster analytic approach. *The Journal of psychology*, *148*(4), 413-434. https://doi.org/10.1080/00223980.2013.805116

Eisenberg, N., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., & Reiser, M. (1999). Parental reactions to children's negative emotions: Longitudinal relations to quality of children's social functioning. *Child Development*, 70, 513–534. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00037

Eisenberg, N., Valiente, C., Morris, A. S., Fabes, R. A., Cumberland, A., Reiser, M., et al.& Losoya S. (2003). Longitudinal relations among parental emotional expressivity, children's regulation, and quality of socioemotional functioning. *Developmental Psychology*, 39, 3–19. https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.1.3

Eisenberg, N., & Zhou, Q. (2000). Regulation from a developmental perspective. *Psychological Inquiry*, 11, 166–171.

Eke, A. (2018). *Beliren yetişkinlerde aile ortamı algısı ve affedicilik özelliklerinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Eken, A. (2010). *Ergenlerin anne-babaya bağlanma biçimleri ile öznel iyi oluş durumlarının sosyal yetkinlik beklentileriyle ilişkileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Ekşi, H., Kardaş, S. & İnci, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin ana baba bağlanma düzeyleri ve sosyal görünüş kaygılarının sahte benlik algılarını yordayıcılığı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *6* (18), 155-163.

English, T. & John, O. P. (2013). Understanding the social effects of emotion regulation: the mediating role of authenticity for ındividual differences in suppression, *Emotion,* 13(2), 314-329. https://doi.org/10.1037/a0029847

Ergün, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anne-babalarıyla bağlanma boyutlarının, romantik ilişkilerdeki bağlanma boyutlarını yordama gücünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Erdem, G. & Kabasakal, Z. (2015). Psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 4(1).

Erdoğan, F. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma biçemleri ve kişilik bozuklukları.*[Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.

Erdoğan, M. (2019). *Bireylerin kişilik özellikleri, temel değerleri, iletişim becerileri ile öznel iyi oluş hali düzeyleri arasında nedenselliğin incelenmesi: üniversite düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler üzerine bir araştırma*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Ergün, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anne-babalarıyla bağlanma boyutlarının, romantik ilişkilerdeki bağlanma boyutlarını yordama gücünün incelenmesi,* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton.

Erikson, E. H. (2018). *İnsan yaşamının sekiz evresi*. Okyanus yayınları.

Erkut, S., Szalacha, L. A., & Coll, C. G. (2005). A framework for studying minority youths' transitions to fatherhood: the case of puertorican adolescents. *Adolescence*, *40*(160).link.gale.com/apps/doc/A140145101/AONE?u=anon~5abc2d2b&sid=googleScholar&xid=f96675b2

Eryılmaz, A. (2014). Üniversite öğrencileri için geliştirilen öznel iyi oluşu artırma programının etkililiğinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(31), 111-128.

Eryılmaz, A. Kara. A. & Altınsaoy, F. (2016). Romantik yakınlığı başlatma ile utangaçlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15*(58).

Eryorulmaz A. (2012). Evlilik ve boşanma sürecinde bağlanma, (Ed. Solmuş T.) *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi*. (2. Baskı) Sistem Yayıncılık.

Fairbairn, C. E., Briley, D. A., Kang, D., Fraley, R. C., Hankin, B. L., & Ariss, T. (2018). A meta-analysis of longitudinal associations between substance use andinter personal attachment security. *Psychological Bulletin*, *144*(5), 532. https://doi.org/10.1037/bul0000141

Feeney, J. A. (1999). Adult romantic attachment and couple relationships. J. Cassidy ve P. R. Shaver (Ed.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (s. 355-377). The Guilford Press.

Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology,* 58, 281–291. https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281

Feeney, J.A. (2008). Adult romantic attachments: Developments in the study of couple relationships. J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.) *In Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (456- 481). Guilford Press.

Feldman, R., Greenbaum, C. W., & Yirmiya, N. (1999). Mother–infant affect synchrony as an antecedent of the emergence of self-control. *Developmental Psychology*, 35, 223–231. https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.1.223

Feldman, S. S., Gowen, L. K., & Fisher, L. (1998). Family relationships and gender as predictors of romantic intimacy in young adults: A longitudinal study. *Journal of Research On Adolescence*, *8*(2), 263-286. https://doi.org/10.1207/s15327795jra0802_5

Finley, G. E., & Schwartz, S. J. (2010). The divided world of the child: divorce and longterm psychosocial adjustment. *Family Court Review*, *48*(3), 516-527. https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2010.01326.x

Fisher, P. A, Ellis. B. H., & Chamberlain, P. (1999). Early intervention foster. Care, A model for preventing risk in young children who have been maltreated. Children's Services: Social Policy. *Research. and Practice*. 2(3). 159-182. https://doi.org/10.1207/s15326918cs0203_3

Fivush, R., Brotman, M. A., Buckner, J. P., & Goodman, S. H. (2000). Gender differences in parent–child emotion narratives. *Sex roles*, *42*(3), 233-253. https://doi.org/10.1023/A:1007091207068

Flouri, E., & Buchanan, A. (2002). What predicts good relationships with parents in adolescence and partners in adult life: Findings from the 1958 British birth cohort. *Journal of Family Psychology, 16(2), 186–198.* https://doi.org/10.1037/0893-3200.16.2.186

Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of mother involvement and father involvement in adolescent bullying behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, *18*(6), 634-644. https://doi.org/10.1177/0886260503251129

Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). What predicts fathers' involvement with their children? A prospective study of intact families. *British Journal of Developmental Psychology*, *21*(1), 81-97. https://doi.org/10.1348/026151003321164636

Forster, P. (2017). Mindfulness and the quality of romantic relationships: Is ıt all about well-being?. *Open Journal of Social Sciences*, *5*, 59-63.

Fraley, C. (2002). Attachment stability from infancy to adulthood: A meta-analysis and dynamic modelling of developmental mechanisms. *Personality and Social Psychology Review*, 6, 123–151. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0602_03

Fraley, R. C. (2007). A connectionist approach to the organization and continuity of working models of attachment. *Journal of Personality*, *75*(6), 1157-1180. https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2007.00471.x

Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132. https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132

Fraley, R. C., Garner, J. P. & Shaver, P. R. (2000). Adult attachment and the defensive regulation of attention and memory: examining the role of preemptive and postemptive defensive processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(5), 816. https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.5.816

Fraley, R. C., Waller, N. G. & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of selfreport measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350. https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350

Freeman, H., Newland, L. A., & Coyl, D. D. (2010). New directions in father attachment. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 1-8. https://doi.org/10.1080/03004430903415080

Fuhrman, R. W., Flannagan, D. & Matamoros, M. (2009). Behavior expectations in cross-sex friendships, same-sex friendships, and romantic relationships. *Personal Relationships*, 16, 575-596. https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2009.01240.x

Furjman, W. & Schaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahwah, NJ: Erlbaum

Furman, W., Simon, V. A., Shaffer, L., & Bouchey, H. A. (2002). Adolescents' working models and styles for relationships with parents, friends, and romantic partners. *Child Development*, 73, 241–255. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00403

Gentzler, A. & Kerns, K. (2006). Adult attachment and memory of emotional reactions to negative and positive events. *Cognition & Emotion*, *20*(1), 20-42. https://doi.org/10.1080/02699930500200407

Gentzler, A.L, Kerns, K. & Keener, E. (2010). Emotional reactions and regulatory responses to negative and positive events: Associations with attachment and gender. *Comprehensive Psychiatry*, *31*, 363-368. https://doi.org/10.1007/s11031-009-9149-x

George, C., Kaplan, N., & Main, M. (1984). *Attachment interview for adults*. [Unpublished manuscript]. University of California at Berkeley.

Gerson, K. (1993*). No man's land: Men's changing commitments to family and work.* Basic Books.

Gittleman, M. G., Klein, M. H., Smider, N. A., & Essex, M. J. (1998). Recollections of parental behaviour, adult attachment and mental health: mediating and moderating

effects. *Psychological Medicine*, 28(6), 1443-1455. https://doi.org/10.1017/S0033291798007533

Gizir, C. A. (2012). İlişki inançları ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin University Journal of the Faculty of Education, 8*(2), 35-45.

Goldscheider, F. K., Thornton, A. & Yang, L. S. (2001). Helping out the kids: Expectations about parental support in young adulthood. *Journal of Marriage and Family, 63*(3), 727-740. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00727.x

Göçener, D. (2010*). Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Grange, D., Lock, J., Loeb, K. & Nicholls, D. (2010). Academy for eating disorders position paper: the role of the family in eating disorders. *The International Journal of Eating Disorders*, 43(1), 1-5.

Gross, J. J. (1999). Emotion regulation: Past, present, future. *Cognition ve Emotion,* 13(5), 551-573. https://doi.org/10.1080/026999399379186

Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39, 281–291. https://doi.org/10.1017/S0048577201393198

Gross, J. J. (2008). Emotion regulation. *Handbook of Emotions,* 3(3), 497-513.

Gross, J. J., & John, O. P. (2002). Wise emotion regulation. In L. F. Barrett ve P. Salovey (Eds.), *Emotions and social behavior*. *The wisdom in feeling: Psychological processes in emotional intelligence* (pp. 297-319). Guilford Press.

Gross, J. J., Richards, J. M., & John, O. P. (2006). Emotion Regulation in Everyday Life. In D. K. Snyder, J. Simpson, & J. N. Hughes (Eds.), *Emotion regulation in couples and families: Pathways to dysfunction and health* (pp. 13–35). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/11468-001

Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Englisch, H., & Zimmermann, P. (2002). The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11, 307–33. https://doi.org/10.1111/1467-9507.00202

Guerrero, L. K., & Jones, S. M. (2005). Differences İn Conversational Skills As A Function Of Attachment Style: A Follow-Up Study. *Communication Quarterly, 53*(3), 305-321. https://doi.org/10.1080/01463370500101014

Guo, S., & Lee, C. K. (2007). Statistical power of SEM in social work research: Challenges and Strategies. In *Eleventh Annual Conference of the Society of Social Work Research. San Francisco*.

Güloğlu, B., & Karaırmak, Ö. (2017). Erken çocuklukta baba kaybında bağlanma biçimleri ve yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 7*(47), 99-115.

Güngör, D., & Bornstein, MH. (2010). Culture-general and-specific associations of attachment avoidance and anxiety with perceived parental warmth and

psychological control among Turk and Belgian adolescents. *Journal of Adolescence*, *33*(5), 593-602.https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.12.005

Güngörmüş-Özkardeş, O. (2010). *Baba olmak*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gürsoy, B E. (2020). *Effect of socıal network sıtes on romantıc relatıonshıps* [Doctoral dissertation]. Mıddle East Technıcal Unıversıty.

Hagerty, B. M., Williams, R. A., & Oe, H. (2002). Childhood antecedents of adult sense of belonging. *Journal of Clinical Psychology*, *58*(7), 793-801. https://doi.org/10.1002/jclp.2007

Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis.* Seventh Edition Prentice Hall.

Hamilton, CE. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Development*, *71*(3), 690-694. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00177

Harris, R. D. (2010). A Meta-Analysis on Father Involvement and Early Childhood Social-Emotional Development. *Opus issues*, *2*, 21-39.

Hazan, C. & Shaver, P. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships.*Psychological Inquiry*, 3(5), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1

Hazan, C., & Shaver, P. (1986). Parental caregiving style. [Unpublished questionnaire].

Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process.*Journal of personality and social psychology*, *52*(3), 511. https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511

Hazan, C., & Shaver, P. (1990). Love and work: an attachment theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 13(59), 270-280. https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.2.270

Hepper, E. G. & Carnelley, K. B. (2012). Attachment and romantic relationships: the role of models of self and other. In M. Paludi (Ed.), *The psychology of love* (Vol. 1, pp. 133-154). CA: Praeger.

Ho, M., Chen, S., Bond, M., Hui, C., Chan, C., & Friedman, M. (2012). Linking adult attachment styles to relationship satisfaction in Hong Kong and the United States: the mediating role of personal and structural commitment. *Journal Of Happiness Studies*, 13(3), 565-578. https://doi.org/10.1007/s10902-011-9279-1

Hofmann, S. G., & Kashdan, T. B. (2010). The affective style questionnaire: Development and psychometric properties. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32(2), 255–263. https://doi.org/10.1007/s10862-009-9142-4

Hofmann, S. G., Sawyer, A. T., Fang, A., & Asnaani, A. (2012). Emotion dysregulation model of mood and anxiety disorders. *Depression and Anxiety*, 29(5), 409–416. https://doi.org/10.1002/da.21888

Holman, T. B., & Busby, D. M. (2011). Family-of-origin, differentiation of self and partner, and adult romantic relationship quality. *Journal of Couple ve*

Relationship Therapy, *10*(1), 3-19. https://doi.org/10.1080/15332691.2010.539171

Holmes, J. G. (1991). Trust and the appraisal process in close relationships. In W. H. Jones & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships: A research annual,* Vol. 2, (pp. 57–104). Jessica Kingsley Publishers.

Hosokawa, R., Katsura, T., & Shizawa, M. (2017). Relations of mother's sense of coherence and childrearing style with child's social skills in preschoolers. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, *11*(1), 11. https://doi.org/10.1186/s13034-017-0147-6

Hoyle, R. H. (1995). *Structural Equation Modeling: Concepts, Issues, and Applications*. Sage Publications.

Hudson, N. W., Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2020). The highs and lows of love: romantic relationship quality moderates whether spending time with one's partner predicts gains or losses in well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *46*(4), 572-589. https://doi.org/10.1177/0146167219867960

Hwang, J., A (2006). *Processing model of emotion regulation: Insights from the attachment system.* [Unpublished Doctoral Dissertation], Georgia State University.

John, O.P., & Gross, J.J. (2004). Healthy and unhealthy emotion regulation: Personality processes, individual differences, and life span development. *Journal of Personality*, 72(6), 1301-1334.https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2004.00298.x

Kalehzan, B. M. (1993). *The relationship between adult attachment style, interpersonal problems, and the manifestation of symptoms in clinical depression*. [Doctoral dissertation]. Pacific Graduate School of Psychology.

Kalkan, M. & Koç, H. (2010). Romantik ilişkilerde gelecek zaman yönelimine ebeveynlik stillerinin etkisi: Geçici ilişkilere karşılık uzun dönemli bağlanım. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *7*(2).

Kandemir, M. & İlhan, T. (2017). *Kişilerarası ilişkilerde bağlanma stilleri ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması.* 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi içinde (s.174-175). Üsküdar Üniversitesi.

Karabacak, A. & Demir, M. (2017). Özerklik, bağlanma stilleri, bilinçli farkındalık ve duygu düzenleme arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, *12*(23), 271-291.

Kapçı, EG., & Küçüker, S. (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *17*(4), 286-295.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.

Karataş, Z. (2019). *Romantik ilişki doyumu ile duygu düzenleme güçlüğü ve kişiler arası tarz arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Karre, J. K. (2015). Fathering behavior and emerging adult romantic relationship quality: Individual and constellations of behavior. *Journal of Adult Development*, *22*(3), 148-158. https://doi.org/10.1007/s10804-015-9208-3

Katorski, J. (2003). Father/daughter relationships: effects of communicative adaptability and satisfaction on daughter's romantic relationships. *Journal of Undergraduate Research*, *6*, 1-6.

Kaya, Ö. S. (2018). Romantik İlişkilerde Problem Çözme Becerilerinin Empati ve Mental İyi Oluş Açısından İncelenmesi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *8*(1).

Kaya, Ş. (2017). *Ergenlerde ana-babaya bağlanma örüntüsünün benlik saygısı ve yalnızlıkla ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Kavas, S. (2019). *Yetişkin erkeklerin dürtüsel davranış, duygu düzenleme ve duyguları ifade eğilimlerinin algılanan babalık biçimi ve babaya duygusal erişilebilirlilik açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar üniversitesi.

Kenny, M. E., & Rice, K. G. (1995). Attachment to parents and adjustment in late adolescent college students: Current status, applications, and future considerations. *The Counseling Psychologist*, *23*(3), 433-456.

K. McCartney ve D. Phillips (1995).*The Blackwel handbook of early childhood development*. Oxford, UK: Blackwell.

Kesen, N. F. (2014). *Üniversite öğrencilerinin duygu stillerinin beş faktör kişilik özellikleri depresyon, anksiyete ve strese göre incelenmesi*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Kızıldağ, S. & Vatan, S. (2016). Evli bireylerde eş tükenmişliğini yordamada bağlanma ve duygu düzenleme özelliklerinin incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 1069-1094.

Kim, C., Min, K. W., Yune, S. K., Choi, H., & Gong, E. H. (2008). Employees' perceptions of interpersonal competence: the case of south korea. *Asia Pacific Education Review*, 9(2), 221-232.

Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis.* Routledge

Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). NY: The Guilford Press.

Kobak, R. R. & Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, *60*(6), 861. https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.6.861

Kobak, R. R. & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child development*, 135-146. https://doi.org/10.2307/1130395

Kocayörük, E. (2010). A Turkish adaptation of the ınventory of parent and peer attachment: the reliability and validity study. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 40.

Koçak, A. A. (2004). Baba destek programı değerlendirme raporu. İstanbul: AÇEV Yayınları. http://www.acev.org/docs/raporlar/evaluation_ reportofthe_ father support-program.pdf?sfvrsn=2

Kogan, N. P., (1997). Attachment and emotion regulation in mothers and infants. [Unpublished Doctoral Dissertation]. Yale University.

Kromelow, S., Harding, C., & Touris, M. (1990). The role of the father in the development of stranger sociability during the second year. *American Journal of Orthopsychiatry,* 60, 521–530. https://doi.org/10.1037/h0079202

Kume, T. (2015). The effect of father ınvolvement in childcare on the psychological well-being of adolescents: A cross-cultural study. *New Male Studies, 4*(1).

Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi.*Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91

Kuzucu, Y., &Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim***,** *38*(168), 96-112.

Labrell, F. (1996). Paternal play with toddlers: Recreation and creation. *European Journal of Psychology of Education*, 11(1), 43–54. https://doi.org/10.1007/BF03172935

Lamb, M. (1997). Fathers and child development: An introductory overview and guide. In M. Lamb (Ed.), *The role of the father in childdevelopment* (3 ed.). John Wiley ve Sons, Inc.

Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage ve family review*, *29*(2-3), 23-42. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_03

Lamb, M. E., & Tamis-LeMonda, C. S. (2004). The role of the father: An introduction. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (4th ed., pp. 1-31). Hoboken, NJ: John Wiley ve Sons, Inc.

LaRossa, R. (1988). Fatherhood and social change. *Family Relations*, 37, 451-458. https://doi.org/10.2307/584119

Larson, R., & Richards, M. H. (1994). Divergent realities: the emotional lives of mothers, fathers, and adolescents. Basic Books Inc.

Laurent, H., ve Powers, S. (2007). Emotion regulation in emerging adult couples: Temperament, attachment, and HPA response to conflict. *Biological psychology*, *76*(1-2), 61-71.https://doi.org/10.1016/j.biopsycho.2007.06.002

Le Camus, J. (1995). Father-child interactions in aquatic environment. *Revue Internationale de Pédiatrie, 255*, 7-17.

Lei, L. & Wu, Y. (2007). Adolescents' paternal attachment and ınternet use. *Cyber Psychology and Behavior*, *10*(5), 633-639. https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9976

Levy, K. N., Blatt, S. J., & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of personality and social psychology, 74*(2), 407. https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.2.407

Levy, K. N., Ellison, W. D., Scott, L. N., & Bernecker, S. L. (2011). Attachment style. *Journal of clinical psychology*, *67*(2), 193-203. https://doi.org/10.1002/jclp.20756

Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent famillies. *European Journal of Psychology of Education*, 18, 211-228. https://doi.org/10.1007/BF03173485

Liman, B. (2020). Cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyinin 66-77 aylık okul öncesi çocukların duyguları tanıma ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *24*(1), 209-222.

Lopez, F. G., & Brennan, K. A. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology*, *47*(3), 283. https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.3.283

Lupton, D., & Barclay, L. (1997). *Constructing fatherhood: Discourses and experiences*. Thousand Oaks, CA: Sage

Maccoby, E. E & Martin, J.A. (1983). Socialization İn The Contex Of The Family: Parent-Child İnteraction. Handbook Of Child Psychology (4th Edition). *Socialization, personality, and social Devolepment*. Wiley

Madden, L. O., & Reynolds, R. (2021). The Process of Emotional Regulation. In *The Science of Emotional Intelligence*. IntechOpen.

Main, M. (1999). Attachment theory: Eighteen points with suggestions for future studies. In J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 845–887). Guilford Press.

Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 50*(1-2), 66–104. https://doi.org/10.2307/3333827

Main, M., & Cassidy, J. (1988). Categories of response to reunion with the parent at age 6: Predictable from infant attachment classifications and stable over a 1-month period. *Developmental Psychology*, 24, 415–426. https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.3.415

Mallers, M. H., Charles, S. T., Neupert, S. D., & Almeida, D. M. (2010). Perceptions of childhood relationships with mother and father: Daily emotional and stressor experiences in adulthood. *Developmental psychology*, *46*(6), 1651. https://doi.org/10.1037/a0021020

Malouff, J. M., Schutte, N. S. & Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait emotional intelligence and romantic relationship satisfaction: A meta-analysis. *The American Journal of Family Therapy*, *42*(1), 53-66. https://doi.org/10.1080/01926187.2012.748549

Manzeske, D. P., & Stright, A. D. (2009). Parenting styles and emotion regulation: The role of behavioral and psychological control during young adulthood. *Journal of Adult Development*, 16, 223–229.https://doi.org/10.1007/s10804-009-9068-9

Marsiglio, W. (1995). Fatherhood scholarship: An overview and agenda for the future. In W. Marsiglio (Ed.), *Fatherhood: Contemporary theory, research, and social policy* (pp. 1–20). Thousand Oaks, CA: Sage.

Marsiglio, W. (1998). *Procreative man*. New York University Press.

Marsiglio, W., Amato, P., Day, R., & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond: Past impressions, future prospects. *Journal of Marriage and the Family*, 62. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x

Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1173–1191. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x

Matsunaga, M. (2008). Item parceling in structural equation modeling: A Primer. *Communication Methods And Measures*, *2*(*4*), 260-293. https://doi.org/10.1080/19312450802458935

McBride, B. A., Schoppe-Sullivan, S. J., & Ho, M. (2005). The mediating role of father school achievement on student achievement. *Applied Developmental Psychology*, 201-216. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2004.12.007

McDonald, R. P. & Ho, M. H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses.*Psychological Methods*, *7*(*1*), 64-82. https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.1.64

Mendi, E. (2015). *Koşullu anne-baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisasn tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Mennin, D. S., Heimberg, R. G., Turk, C. L., & Fresco, D. M. (2002). Applying an emotion regulation framework to integrative approaches to generalized anxiety disorder. *Clinical Psychology: Science and Practice*, *9*(1), 85–90. https://doi.org/10.1093/clipsy.9.1.85

Meredith P. J., Strong J., &Feeney J.A. (2007). Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain. *Eur J Pain*, 11, 164-170

Metts, S. & Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research, 17*(1), 170-185. https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1990.tb00230.x

Michael, A. A. (2014). *The adult scale of parental attachment-short form: item selection, factor structure, and psychometric properties*. [Published Doctoral Thesis]. University of Mississippi.

Michael, T., & Snow, M. (2019). The adult scale of parental attachment-short form: psychometric properties, factor analyses, and validation. *International Journal for the Advancement of Counselling*, *41*(4), 509-529. https://doi.org/10.1007/s10447-019-09375-9

Mikulincer, M., & Nachshon, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 321-331. https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.321

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: structure, dynamics, and change*. Guilford Press.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment, caregiving, and parenting. ın *pathways and barriers to parenthood* (pp. 305-319). Springer, Cham.

Mikulincer, M., & Shaver, P.R. (2008). Adult attachment and affect regulation. In J. Cassidy & P. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical implications* (pp.503–531). NY: Guilford Press.

Mikulincer, M., Florian, V., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf war in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 817–826. https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.5.817

Mikulincer, M., Shaver, P.R., & Avihou-Kanza, N. (2011). Individual differences in adult attachment are systematically related to dream narratives. *Attachment & Human Development*, 13, 105–123. https://doi.org/10.1080/14616734.2011.553918

Mikulincer, M., & Florian, V. (1995). Appraisal and coping with a real-life stressful situation: The contribution of attachment styles. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 408–416. https://doi.org/10.1177/0146167295214011

Mikulincer, M., & Shaver, P.R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change.* NY: Guilford Press.

Mintz, S. (1998). From patriarchy to androgyny and other myths: Placing men's family roles in historical perspective. In A. Booth & N. Crouter (Eds.), *Men in families: When do they get involved? What difference does it make?* (pp. 3-30). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates

Moller, N., Fouladi, R. T., & Mccarthy, C. J. (2002). Pencil or online? Evaluating mode effects on measures of emotional functioning and attachment. *Assessment, 9*(2), 204-215. https://doi.org/10.1177/10791102009002011

Morris, A. S., Silk, J. S., Morris, M. D. S., Steinberg, L., Aucoin, K. J., & Keyes, A. W. (2011). The influence of mother–child emotion regulation strategies on children's expression of anger and sadness. *Developmental Psychology*, 47, 213–225. https://doi.org/10.1037/a0021021

Morris, D. (1982). *Attachment and intimacy, In Intimacy*. Springer.

Moss, B. F. & Schwebel, A. I. (1993). Marriage and romantic relationships. *Family relations, 42*(1), 31-37. https://doi.org/10.2307/584918

Mussen P. H., & Rutherford, E. (1963). Parent-child relations and parental personality in relation to young children's sex-role preferences. *Child Development*, 34, 589-607. https://doi.org/10.2307/1126754

Myers, D. G. (2015). *Psychology* (11. Edt.). Worth Publishers.

Myers, J. E., Sweeney, T. J. & Witmer, J. M. (2000). The wheel of wellness counseling for wellness: A holistic model for treatment planning. *Journal of Counseling ve Development*, 78(3), 251-266. https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2000.tb01906.x

Newland, L. A., Coyl, D. D., & Chen, H. H. (2010). Fathering and attachment in the USA and Taiwan: contextual predictors and child outcomes. *Early Child Development Care*, 180(1), 173-9. https://doi.org/10.1080/03004430903415049

Olderbak, S. & Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Personality and Individual Differences, 46*(5-6), 604-610. https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.12.019

Onur, B. (2000). *Gelişim Psikolojisi*. (5. Baskı). İmge Kitabevi.

Onwuegbuzie, A. J., & Collins, K. M. (2007). A typology of mixed methods sampling designs in social science research. *The Qualitative Report, 12*(2), 281-316.https://doi.org/10.2167/eri421.0

Öcal Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.

Öncü H. (1994). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Matser Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Özbiler, Ş., Taner, M., & Yalçınkaya, M. (2019). Çocukluktaki anne kabul-reddinin yetişkinlikteki öznel iyi oluşa yansıması: fonksiyonel olmayan tutumlar aracı Rolü. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, *2*(01), 53-75.

Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D., & Kurudirek, F. (2016), Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(3), 191-196.

Palmer, S.A. (1993). *Infant-mother and infant-father interactions during caregiving and play: Effects on cognitive and emotional development.* [Unpublished Doctoral dissertation]. University of California.

Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human development*, *47*(4), 193-219. https://doi.org/10.1159/000078723

Parade, S. H., Supple, A. J. & Helms, H. M. (2012). Parenting during childhood predicts relationship satisfaction in young adulthood: A prospective longitudinal perspective. *Marriage & Family Review*, 48:2, 150-169. https://doi.org/10.1080/01494929.2011.629078

Parke, R. D. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. *Marriage and Family Review*, *29*(2-3), 43–58. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_04

Parke, R. D. (2002). Fathers and families. *Handbook of parenting*, 3. 27-73

Parke, R. D., & Buriel, R. (2008). Socialization in the family: ethnic and ecological perspectives: child and adolescent development. *Child and Adolescent Development: An Advanced Course. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons*, 95-138.

Parker, G., Tupling, H., & Brown, L. B. (1979). A parental bonding instrument. *British Journal of Medical Psychology, 52*(1), 1–10. https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1979.tb02487.x

Parlar, H. & Akgün, Ş. (2018). Evlilikte bilinçli farkındalık, evlilik doyumu ve problem çözme becerileri ilişkilerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, *1*(1), 11-21.

Parsons, T., & Bales, R. F. (1955). *Family, socialization and interaction process*. Free Press.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage Publications.

Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to others?. *Review of general psychology*, *4*(2), 155-175.https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.155

Pietromonaco, P. R., Uchino, B., & Dunkel Schetter, C. (2013). Close relationship processes and health: Implications of attachment theory for health and disease. *Health Psychology*, 32, 499 –513. https://doi.org/10.1037/a0029349

Pistole, M. C. (1989). Attachement in adult romantic relationships: Style of conflict resolution and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(4), 505-510.https://doi.org/10.1177/0265407589064008

Pleck, J. (1997). Paternal involvement: Levels, sources and consequences. In M. Lamb (Ed.), *The role of father in child development* (3rd ed., pp. 66-103). Wiley.

Pleck, J. H. (1984). *Changing fatherhood*. [Unpublished manuscript], Wellesley, MA: Wellesley College Center for Research on Women

Plotnik, R., (2009). *Psikolojiye giriş*. T.Geniş (Çev.). Kaknüs Yayınları.

Proulx, C. M., Helms, H. M. & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A metaanalysis. *Journal of Marriage and the Family*, 69, 576 –593. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x

Radin, N. (1981). The role of the father in cognitive, academic, and intellectual development. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (Rev. ed., pp. 379- 428). Wiley.

Radin, N. (1994). Primary-caregiving fathers in intact families. A. E. Gottfried ve A. W. Gottfried (Eds.), *Redefining families: Implications for children's development* (p 54). Plenum Press.

Ravitz, P., Maunder, R., Hunter, J., Sthankiya, B., & Lancee, W. (2010). Adult attachment measures: A 25-year review. *Journal of Psychosomatic Research*, 69(4), 419–432.https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2009.08.006

Raykov, T. & Marcoulides, G. A. (2006). *A First Course in Structural Equation Modeling*. (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Reaburn, P. (2015). *Baba Olmak*. Kuraldışı Yayıncılık.

Repetti, R. L., Taylor, S. E., & Seeman, T. E. (2002). Risky families: Family social environments and the mental and physical health of offspring. *Psychological bulletin*, *128*(2), 330. https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.2.330

Reuben, A., Moffitt, T. E., Caspi, A., Belsky, D. W., Harrington, H., Schroeder, F., Danese, A. (2016). Lest we forget: Comparing retrospective and prospective

assessments of adverse childhood experiences in the prediction of adult health. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57, 1103–1112.

Rholes, W.S. & Simpson, J.A. (2004). Attachment theory: Basic concepts and contemporary questions: Theory, research, and clinical implications. W. S. Rholes and J. A. Simpson (Eds.). *In Adult attachment: Theory, research, and clinical implications.* Guilford.

Rıza, S. Ö. (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.

Rice, K. G., Cunningham, T. J., & Young, M. B. (1997). Attachment to parents, social competence, and emotional well-being: A comparison of Black and White late adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, *44*(1), 89. https://doi.org/10.1037/0022-0167.44.1.89

Richards, J. M., Butler, E. A. & Gross, J. J. (2003). Emotion regulation in romantic relationships: The cognitive consequences of concealing feelings. *Journal of social and personal relationships*, *20*(5), 599-620.

Roberto, A. J., Carlyle, K. E., Goodall, C. E., & Castle, J. D. (2009). The relationship between parents' verbal aggressiveness and responsiveness and young adult children's attachment style and relational satisfaction with parents. *Journal of Family Communication*, *9*(2), 90-106.

Roberts, R. E., & Bengtson, V. L. (1996). Affective ties to parents in early adulthood and self-esteem across 20 years. *Social Psychology Quarterly*, 96-106. https://doi.org/10.2307/2787121

Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M. & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140, 140–187.

Roelofs, J., Meesters, C., & Muris, P. (2008). Correlates of self-reported attachment (in) security in children: The role of parental romantic attachment status and rearing behaviors. *Journal of Child and Family Studies*, *17*(4), 555.

Roisman, G. I., Collins, W. A., Sroufe, L. A. & Egeland, B. (2005). Predictors of young adults' representations of and behavior in their current romantic relationship: Prospective tests of the prototype hypothesis. *Attachment & human development*, *7*(2), 105-121.

Ross, J., & Fuertes, J. (2010). Parental attachment, interparental conflict, and young adults' emotional adjustment. *The Counseling Psychologist*, *38*(8), 1050-1077.

Rossi, A. (1984). Gender and parenthood. *American Sociological Review*, 49, 1-10.

Russek, L. G., & Schwartz, G. E. (1997). Feeling of parental caring predict health status in midlife: A 35-year follow-up of the Harvard Mastery of Stress Study. *Journal of behavioral medicine*, *20*(1), 1-13. https://doi.org/10.1023/A:1025525428213

Sağkal, A. S. & Özdemir, Y. (2018). Algılanan romantik ilişki kalitesi ölçeği'nin (arikö) türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 22-40.

Sağkal, A. S., Özdemir, Y. & Koruklu, N. (2018). Direct and indirect effects of father-daughter relationship on adolescent girls' psychological outcomes: The role of basic psychological need satisfaction. *Journal of adolescence, 68,* 32-39. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.07.001

Santrock, JW. (2012). *Yaşam boyu gelişim*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Saraç, A., Hamamcı, Z. & Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunun yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5*(43).

Sarı, T. (2012). *Evli bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.

Sarı, T. & Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences, 29*(2), 155-162. https://doi.org /10.5350/DAJPN2016290207

Sarıtaş, D. & Gençöz, T. (2011). Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi,* 18(2), 117-126

Schwartz, SJ., & Finley, GE. (2006). Father involvement, nurturant fathering, and young adult psychosocial functioning: Differences among adoptive, adoptive stepfather, and nonadoptive stepfamilies. *Journal of Family Issues, 27*(5), 712-731. https://doi.org/10.1177/0192513X05284003

Sebekova, G. (2018). *The role of father ınvolvement ın psychologıcal wellbeıng of unıversıty students, proceedings of edulearn*18 Conference 2nd-4th July Palma, Mallorca, Spain.

Selcuk, E., Günaydin, G., Ong, A. D. & Almeida, D. M. (2016). Does partner responsiveness predict hedonic and eudaimonic well- being? A 10 year longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 311-325. https://doi.org/10.1111/jomf.12272

Selcuk, E., Gunaydin, G., Sumer, N. & Uysal A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8, 1-11.

Selcuk, E., Stanton, S. C., Slatcher, R. B. & Ong, A. D. (2017). Perceived partner responsiveness predicts better sleep quality through lower anxiety. *Social Psychological and Personality Science*, 8(1), 83- 92. https://doi.org/10.1177/1948550616662128

Shaver, P. R. & Mikulincer, M. (2009). An Overview Of Adult Attachment Theory. *Attachment theory and research in clinical work with adults*, 17-45.

Shaw, B. A., Krause, N., Chatters, L. M., Connell, C. M., & Ingersoll-Dayton, B. (2004). Emotional support from parents early in life, aging, and health. *Psychology and aging*, *19*(1), 4. https://doi.org/10.1037/0882-7974.19.1.4

Shollenberger, M. A. (2001*). Increasing marital adjustment in graduate students and their spouses through relationship enhancement*. [Unpublished doctoral dissertation], Virginia Polytechnic Institute and State University.

Shrivastava, A., & Burianova, A. (2014). Attachment styles, physical proximity, and relational satisfaction. *Aviation Psychology And Applied Human Factors*, 4(2), 106-112. https://doi.org/10.1027/2192-0923/a000062

Siyez, D. M., Esen, E., Seymenler, S., & Öztürk, B. (2015). Beliren yetişkinler için iyilik hali ölçeği'nin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması.

Snow, M. S., Sullivan, K., Martin, E. E., & Helm, H. (2005). *The adult scale of parental attachment: Psychometric properties, factor analysis, and multi dimensional scaling.* [Unpublished manuscript]. The University of Mississippi.

Soy, N. & Kavgaoğlu, D. (2019). *Güvenli bağlanma ve yaşam sürecine yansımasının incelenmesi*. Gelişim Üniversitesi, SBYO, I. Ulusal Sağlık Bilimleri Öğrenci Kongresi, İstanbul.

Spitzberg, W. R. & Cupach, B. H. (1989). *Handbook of interpersonal competence research*. Springer-Verlag.

Sutton, R. E. (2004). Emotional regulation goals and strategies of teachers. *Social psychology of education*, 7(4), 379-398.

Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları, 3*(*6*), 49-74.

Sümer, N.&Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin türk örneklemi üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106

Sümer, N., Sayıl, M. & Berument, S. (2016). *Anne duyarlılığı ve çocuklarda bağlanma*. Koç Üniversitesi Yayınları.

Şahin, E. E., & Gizir, C. A. (2013). Kişilerarası yetkinlik ölçeği-kısa formu: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3).144-158.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şentürk, E. (2018). *Evlilikte özyetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygu düzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Tabachnick, B. & Fidell, L. (2007). *Using multivariate statistics*. Pearson Education.

Target, M., & Fonagy, P. (2002). The role of the father and child development. *The importance of fathers: A psychoanalytic re-evaluation*, 54.

Taşfiliz, D., Selcuk, E., Günaydin, G., Slatcher, R. B., Corriero, E. F. & Ong, A. D. (2018). Patterns of perceived partner responsiveness and well-being in Japan and the United States. *Journal of Family Psychology*, 32(3), 355-365. https://doi.org/10.1037/fam0000378

Taşkın, N. (2011). Çocukların Gelişiminde Katkıları Unutulanlar: Babalar.*Eğitime bakış dergisi*, 7 (20), 43- 47.

Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (4.Baskı). Nobel Yayınları.

Tekin, F. (2019). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile kişilerarasıilişki tarzları ve algılanan ebeveyn stilleri arasındaki ilişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Arel Üniversitesi.

Temelli, E. (2018). *Bireylerin değer yargılarına bağlı olarak romantik ilişki memnuniyetlerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Terzi, S. (2014). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmalarına yol açan olaylar: nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 99-108.

Terzi, Ş., & Çankaya Z.C. (2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 1-11.

Tezcan, M. (2005). Günümüze türk ailesinin dünü, bugünü, geleceği, V. Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt XV. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Tezcan, M. (2006). "Cumhuriyetten günümüze türk ailesinin dünü, bugünü, geleceği (sosyo-kültürel açıdan)" (Çevrimiçi): http://turkoloji.cu.edu.tr/genel/tezcan_ aile.pdf, pp.1-9.

Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the society for research in child development*, 59(2-3),25-52.https://doi.org/10.2307/1166137

Thompson, R. A., & Lagattuta, K. H. (2006). Feeling and Understanding: Early Emotional Development. In K. McCartney & D. Phillips (Eds.), *Blackwell handbook of early childhood development* (pp. 317–337). Blackwell Publishing.

Thompson, R.A. (1990). Emotion and self-regulation. In R. A. Thompson (Ed.), Socioemotional development. *Nebraska Symposium on Motivation* (Vol. 36, pp367-467). Lincoln: University of Nebraska Press.

Tolpin, L. H., Cohen, L. H., Gunthert, K. C. & Farrehi, A. (2006). Unique effects of depressive symptoms and relationship satisfaction on exposure and reactivity to daily romantic relationship stress. *Journal of Social and Clinical Psychology*, *25*(5), 565-583. https://doi.org/10.1521/jscp.2006.25.5.565

Towler, A. J. & Stuhlmacher, A. F. (2013). Attachment styles, relationship satisfaction, and well-being in working women. *The Journal of social psychology*, *153*(3), 279-298. https://doi.org/10.1080/00224545.2012.735282

Tull, M. T., Stipelman, B. A., Salters-Pedneault, K. ve Gratz, K. L. (2009). An examination of recent non-clinical panic attacks, panic disorder, anxiety sensitivity, and emotion regulation difficulties in the prediction of generalized anxiety disorder in an analogue sample. *Journal of Anxiety Disorders*, 23(2), 275–282. https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2008.08.002

Tuncer, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin yakın ilişki inançları ve benlik değişimlerinin romantik ilişkilerinin niteliğini yordama gücü.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Turp, H. H. (2017). *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Turk, C. L., Heimberg, R. G., Luterek, J. A., Mennin, D. S. ve Fresco, D. M. (2005). Emotion dysregulation in generalized anxiety disorder: a comparison with social anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 29(1), 89–106. https://doi.org/10.1007/s10608-005-1651-1

Tutarel-Kışlak, Ş. & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.

Tuzgöl, M. D. (2005). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması.*Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 103-111.

Türkdoğan, T., & Duru, E. (2012) Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluşun yordanmasında temel ihtiyaçların karşılanmasının rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (4), 2429- 2446.

Türkmen, M. & Demirli, A. (2011). The predictive value of gender, perceived parenting styles and loneliness in determining students' dispositional and state hope level. *Journal of Theory and Practice in Education Articles, 7 (2)*, 347-363.

Uyar, M. (2019). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamada bağlanma tarzları ve bilişsel duygu düzenlemenin rolünün incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Umberson, D. (1992). Relationships between adult children and their parents: Psychological consequences for both generations. *Journal of Marriage and the Family*, 664-674. https://doi.org/10.2307/353252

Van Schaick, K. & Stolberg, A. L. (2001). The impact of parental involvement and parental divorce on young adults' intimate relationships. *Journal of Divorce & Remarriage*, 36(1/2), 99-121.https://doi.org/10.1300/J087v36n01_06

Van Wel, F., Linssen, H., & Abma, R. (2000). The parental bond and the wellbeing of adolescents and young adults. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 307-318.https://doi.org/10.1023/A:1005195624757

Van Wel, F., Ter Bogt, T., & Raaijmakers, Q. (2002). Changes in the parental bond and the well-being of adolescents and young adults. *Adolescence*, 37, 317-333.

Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J. & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child development, 71*(3), 684-689. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00176

Waters, E., Weinfield, N. S., & Hamilton, C. E. (2000). The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: General discussion. *Child Development*, 71, 703–706. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00175

Wearden, A., Peters, I., Berry, K., Barrowclough, C., & Liversidge, T. (2008). Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences* 44, 1246–1257. https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.11.019

Weisskirch, R. S. (2017). Abilities in romantic relationships and well-being among emerging adults. *Marriage ve Family Review*, *53*(1), 36-47. https://doi.org/10.1080/01494929.2016.1195471

Weston, R. & Gore, P. A. (2006). A Brief Guide To Structural Equation Modeling. *The Counseling Psychologist, 34*(*5*), 719-751. https://doi.org/10.1177/0011000006286345

Whiteside-Mansell, L., Bradley, R. H., & Rakow, E. (2001). Similarities and differences in parental investment for mothers and fathers. *Journal of Family Issues, 22*(1), 63-83. https://doi.org/10.1177/019251301022001003.

Williams, S. K., & Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: Examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence, 25*(2), 168-196. https://doi.org/10.1177/0272431604274178

Wiseman, H., Mayseless, O., & Sharabany, R. (2006). Why are they lonely? Perceived quality of early relationships with parents, attachment, personality predispositions and loneliness in first-year university students. *Personality and individual differences, 40*(2), 237-248. https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.05.015

Yang, A., Wang, D., Li, T., Teng, F., & Ren, Z. (2008). The impact of adult attachment and parental rearing on subjective well-being in chinese late adolescents. *Social Behavior and Personality: an international journal, 36*(10), 1365-1378. https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.10.1365

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, M. (2016). *Romantik ilişkilerde şiddetin ana baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi], Uludağ Universitesi.

Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 7*(3), 160-172.

Young, J., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2009). *Şema terapi*. Litera Yayıncılık.

Yörükan, T. (2011). *Bağlanma ve sonraki yaşlarda görülen etkileri*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Zeybekoğlu Dündar, Ö. (2010), Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında türk toplumunda erkeklik algısı, *Felsefe ve Toplum Bilimlerde Diyaloglar,* 3(1), 1-14.

Zeybekoğlu Dündar, Ö. (2013).*toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklik olgusu*. Eğiten Kitap.

Zeybekoğlu, D. Ö., Durugönül, E.,& Arıkan A. (2011). Anne ve baba sözcüklerine yüklenilen anlamların bir incelemesi. *Contemporary Online Language Education Journal*, 1(2), 25-34.

Zeybekoğlu, D., Ö. (2013), Günümüz erkeklerin gözünde babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

Zia, A., Malik, A. A., & Ali, S. M. (2015). Father and daughter relationship and its impact on daughter's self-esteem and academic achievement. *Academic journal of interdisciplinary studies, 4*(1), 311.

Zimmermann, P., & Iwanski, A. (2014). Emotion regulation from early adolescence to emerging adulthood and middle adulthood: Age differences, gender differences, and emotionspecific developmental variations. *International Journal of*

Behavioral Development, 38(2), 182–194. https://doi.org/10.1177/0165025413515405